
BUCUREȘTII

BUCUREȘTII

DE

O. N. GRECEANU

CU PLANUL GENERAL AL BUCUREȘTIULUI

PRIMA EDITIONE

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA „CARTEA MEDICALĂ”
1 9 2 9

Toate drepturile rezervate

P R E F A Ț A

Acest manual al călătorului „*București*” singurul care există, are drept scop de a oferi cititorului un ghid practic pentru cunoașterea capitalei României, atât din punct de vedere al istoriei cât și al artei.

Ar fi să luăm o cale nedreaptă dacă am încerca să asemănăm Bucureștiul cu celelalte Capitale ale Europei. Nu trebuie să uităm că dacă Bucureștiul este ruda săracă a capitalelor din Europa, ea e unicul exemplu al unui oraș care, dela origina sa și timp de șapte secole, fără încetare devastat, ruinat, prădat, jefuit și ars, uneori chiar răs, făcută una cu pământul și condamnat la moarte, reînviază de fiecare dată ajunge printr'o sfortare legendară în scurtul interval de o jumătate de veac, la situația în care se găsește azi.

Puține capitale în Europa au o istorie așa de straniu de încurcată și așa de greu de coordonat într'un întreg clar și ușor de înțeles, ca aceia a Bucureștiului, nu numai din cauza originei sale, dar și din cauza diferitelor drumuri ce a luat din primele secole, desvoltarea sa interioară precum și suflarea influențelor politice exterioare, influențe sub care lucrau voevozii români.

Dacă ne reintoarcem la primele pagini ale analelor României, o vedem chiar înainte de invazia turcească, ocupată de barbari de diferite rase.

Țările Române nu se formează decât spre secolul al XIV-lea, iar din secolul al XV-lea până în al XVIII-lea poporul român e un popor fără libertate, muncind pentru alții. stăpânit când de un popor, când de altul, veșnic în neînțelegeri, veșnic în lupte, veșnic în războaie ; îi lipsea acestui popor, singurul mijloc de desvoltare și perfecționare, o libertate civilă nemărginită, în armonie cu ordinea și egalitatea. În afară de tragedia neîntreruptă pricinuită de dominația turcească, însuși principatele române Muntenia și Moldova, nu încetează de a se hărțui și de a se provoca, atât de diferite sunt interesele ce le despart, atât de departe sunt una de cealaltă, prin regimul diferit sub care trăesc.

Dacă Bucureștiul trăește e o minune; mîi puțin frumos de ar fi, mai puțin dezvoltat, mai puțin împodobit într'o stare de o mie de ori mai inferioară dacă ar fi, și încă ar avea dreptul la admirație, atît de dramatic a fost sistemul politic și social care l'a făurit. Cu cît vom studia mai mult peripețiile variate al cărui teatru a fost România, lăsată în prada fluctuațiilor unei politici extrem de agitate și rînd pe rînd în mâinile ungarilor, polonezilor, turcilor și încă altor popoare, cu atît bisericile și tot ce-a rămăs în picioare în București, vor deștepta mai mult curiozitatea și 'n acelaș timp și simpatia. Toate aceste construcții, în aparență simple și fără stil, adevărate rămășițe a unei lumi dispărute, mărturisesc prin sărăcia și simplitatea lor, valurile evenimentelor, catastrofele însîngerate și capriciile opiniunilor politice la care orașul a fost întotdeauna expus.

Pus alături de Paris, Londra și Berlin, Bucureștiul e departe de a reprezenta un ecou al lor, dar pentru cei ce cunosc desnădejdiile vieții sale, ei se vor mișuna mult mai mult de ceea ce există, decît de ceea ce nu-i. Si dacă te gîndești că situația orașului de azi și întregul său aspect nu datează decît de o jumătate de secol, știi că nu poți în-tîlni în viață un alt plugar care, cu mai mult merit, să-și fi protejat plugul și apărât brazda.

Bucureștiul supus și umilit de străini, victima barbarilor în trecere, și lovit de nenorociri, a învățat în clipele de desnădejde să se cunoască pe el însuși și să-și măsoare puterile, pentru a se avînta cu încredere pe drumul viitorului.

În timp ce în Evul mediu, toate țările din Occident își trăiau veacul lor de aur, România abia atunci scoboară din munții unde se refugiaseră, pentru a pune stăpînire pe cîmpia muntenească și oltenească ce-au moștenit dela strămoșii lor Daci și Romani. Siliți să stea ascunși în munți, unde trăiau din munca pămîntului și creșterea vitelor, românii din secolul al XIV-lea nu știau nici să scrie, nici să citească. Popoarele dușmane cari stăpîneau pe români, aveau tot interesul să-i ție într'o stare de inferioritate din punct de vedere-moral și să nu deștepte în ei sentimentul conștiinței naționale care trebuia să izbucnească cu atîta putere în secolul al XIX-lea.

Dar a f st deajuns acestui popor născut în perfectă armonie a facultăților sale, înzestrat de Dumnezeu de tot

ce poate contribui la dezvoltarea sa morală, fizică și intelectuală, să întrevadă printr'o singură ușe lumina și civilizația, pentru că în mai puțin de 50 de ani să ajungă să întemeze o țară, în totul asemănătoare celorlalte țări din Europa, mai fericite și de veche civilizație.

Când Europa își face drum în Asia și pătrunde în cuceritoare prin istmul de Suez, când Napoleon deschide Egiptul și steagul tricolor flutură pe coastele Africei, când Grecia și-a scuturat jugul, când turcii alungă enicerii și deschid haremele, atunci abia Muntenia și Moldova devin europene și-și caută puțină viață în instituțiile Occidentale.

Progresele ce România, Bucureștiul și poporul său au realizat în 50 de ani, sunt legendare. Regele Carol, principalul fondator al României intelectuale, care în 1866 în loc de Calea Victoriei n'a cunoscut decât o șosea județeană umbrită de tei și de castani și drept Palat o casă văruiată, a lăsat în 1914 succesorului său un oraș strălucit, bogat în construcții, înfloritor, unde abundă instituțiile publice și culturale.

Așa cum e Bucureștiul azi, pe alocurea încă rău înfățișat, trebuie să-i recunoaștem merite pe lângă faptul că nici un alt oraș pe lume n'a fost atât de încercat în fundațiile lui. Toate țările și toate popoarele, artrebuie să înțeleagă că România ar avea cel puțin dreptul la simpatie, dacă nu chiar la admirație.

Aprilie 1929.

OLGA GRECEANU

TABLA METODICA

I. Origina Poporului român	11
II. Limba	13
III. Moneda	14
IV. Pașaport. Vamă	14
V. Gări. Case de transport	14
VI. Tramvaie. Autobuze. Taxi. Trăsuri	15
VII. Legațiunile și Consulatele	19
VIII. Ministererele. Primăria	20
IX. Librării. Ziare. Magazine	23
X. Bănci. Sport	25
XI. Hoteluri. Restaurante	30

XII. Poșta	33
XIII. Teatre, Cinematografe	34
XIV. Concerte, Expoziții artistice	35
XV. Biserici	36
XVI. Biblioteci	37
XVII. Instituții superioare	38
XVIII. Muze și colecțiuni	39
XIX. Istoricul Bucureștiului	41
XX. Istoria artelor frumoase în Muntenia	55
1. Calea Victoriei	68
A). <i>Dela Palatul Regal la Soseaua Chiseleff</i>	69
Palatul Regal	69
Fundăția Universitară Carol I-ii	76
Muzeul Theodor Aman	77
Ateneul Român	80
Pinacoteca	82
Academia Română	84
B) <i>Dela piața Palatului Regal la Podul Senatului</i>	89
Biserica Crețulescu	89
Teatrul Național	90
Presa Română	93
Poșta	97
Biserica Stavreopoleos	97
2. Dela Strada Poincaré la Strada Doamnei	100
Ministerul de Interne	100
Școala Superioară de Arhitectură	100
Bursa	104
3. Bulevardele: Elisabeta — Academiei — Carol Pake Protopopescu	104
A) <i>Dela Bulevardul Elisabeta la Palatul Cotroceni</i>	104
Eforia	105
Cîșmigiu	107
Facultatea de Medicină	109
Palatul Cotroceni	109
B). <i>Dela Bulevardul Academiei la Bulevardul Iake Protopopescu</i>	111
Universitatea	111
Muzeul național de antichități	112

4. Bulevardele : Lascar Catargiu—I. C. Brătianu—	
Colțea	129
Academia de Inalte Studii Comerciale	130
Muzeul Simu	130
Biserica Colțea	143
5. Strada Lipscaui	145
Banca Națională	146
Biserica Sft. Gheorghe	147
6. A. Cartierele de pe malul drept al Dâmbovitei . 150	
Palatul de Justiție	150
Biserica Antim	152
Biserica Sft. Apostoli	153
Arhivele	154
Biserica Mihai Bravul	154
B. Cartiele dip S-E.	156
Parcul Carol	158
Muzeul Militar	160
Patriarhia	168
Camera Deputaților	172
7. Strada Carol — Strada Șerban Vodă	176
Palatul Princiar	176
Biserica Curtea Veche	178
8. Strada Câmpineanu — Strada Știrbei Vodă . . 181	
Muzeul Kalinderu	182
Conservatorul de muzică	187
9. Strada General Berthelot	189
Comisiunea Monumentelor istorice	189
Ministerul Cultelor și al Artelor	189
10. Calea Grivitei	190
11. Calea Moșilor — Obor — Calea Văcărești . . . 193	
12. Soseaua Chiseleff	194
Muzeul de istorie naturală	196
Muzeul Etnografic	196
Muzeul Toma Stelian	197
Hipodromul Băneasa	200

INTRODUCERE

I. Origina poporului român

Popoarele cari formează prima bază a naționalității române sunt Tracii și Ilirii. În rasa Tracilor se cuprind : Berzii, Odrizii, Mezii, Agatirșii și în fine cei mai importanți *Dacii* și *Geții*, cari din secolul al V-lea încă în. de Ch.) ocupau malul drept al Dunării aproape de gura ei, și mai târziu cuprinsul Transilvaniei, între Timiș, Tisa, Prut și Dunăre. Dacii și Geții devin sub șeful lor Buerebistas, un popor foarte temut și ajung să formeze un regat puternic între Nistru și Tisa, pe ambele maluri ale Dunării, până la granițele trace și ilirice, pe cari adeseori le atacă.

Impărații romani, neliniștiți de această periculoasă vecinătate, pornesc contra Dacilor mai multe campanii însă fără rezultat Numai sub Impăratul Traian Romanii ajung să nimicească poporul Dac, făcând totdeodată din Dacia, o provincie romană.

După această învingere ce Impăratul Traian comemorează prin monumente, — cum de exemplu : orașul Tropaeum Traiani, monumentul dela Adam Klissi (în Dobrogea, la S. E. României și coloana lui Traian la Roma, — Dacii se retrag în Carpați în timp ce femeile și copiii, de altfel decimați de multele războaie, rămân pe loc, la gospodăriile lor, unde vor fi cu timpul absorbiți de Romani. În adevăr Traian întreprinde o colonizare oficială cu coloniștii din Dalmația și Europa Occidentală o parte provenind din Orient), cari denaționalizează într'atâta elementul hăștinaș, încât Dacii romanizați adoptă chiar limba latină, care devine și limba țării. După decadența Imperiului Roman — când anarhia militară ajunge la apogeu — militarii și funcționarii romani părăsesc Dacia și o lasă în mâinile barbarilor Sarmați, Roxolani, Marcomani și mai ales Goți, cari o stăpânesc câteva secole.

Indigenii adică Dacii romanizați, legați de pământul ce cultivau de două secole, se retrag, ca și primii Daci în fața barbarilor, stabilindu-se în masivul Transilvaniei, unde

timp de nouă secole se îndeletnicesc cu munca pământului și creșterea vitelor; când timpurile se îndreaptă, când barbarii își duc setea de năvălire spre alte ținuturi, Dacii romanizați se reîntorc la pământul lor. Acest teritoriu reocupat de ei este vechiul pământ Dac, format din Oltenia, Muntenia, Transilvania, Moldova și Basarabia, adică România de azi. Astfel poporul Daco-Roman a rezistat timp de nouă secole la toate loviturile ce s'au abătut asupra sa.

Trăind izolați în masivul Transilvaniei, Dacii romanizați și-au perpetuat rasa, păstrându-și tipul, portul și limba. Reîntorși în vale ei se unesc cu coloniștii romani dela șes, cari se retrăseseră în acele locuri încă din secolul al III-lea și se înapoiază acum în sec. XIII-lea. Aceștia din urmă aduc cu ei din sudul Dunării și un amestec grec din Bizanț ale cărei frontiere se întindeau până la malul drept al Dunării. Așa dar Dacii romanizați dela Nord, se întâlnesc după 900 de ani cu Dacii romanizați dela Sud, pe vechiul pământ ce le revenea dela strămoșii Daci și s'au mirat, văzând că unii și alții vorbesc aceeași limbă. Aceste două elemente, urmașii Dacilor și al Romanilor, unii în munți, alții la șes, se vor numi *Români*, iar mai târziu într'un dialect adoptat „*Români*“, adică locuitorii vechii „*Romania*“, de unde numele de azi „*România*“.

Nimeni nu pretinde că poporul *român* ar fi urmașul Dacilor și al Romanilor fără nici un alt amestec străin, adică Romani în sensul pur latin al cuvântului. Sunt însă Romani scoborâți dintr'o civilizație superioară, reprezentanți ai celei mai mari forțe politice din lumea antică și care sunt premergătorii romanilor de azi, de care suntem legați sub raportul rasei și mai ales prin transmiterea neîntreruptă a unei civilizații populare, și printr'o netăgăduită moștenire de drepturi.

Lăsând la o parte teoria originii și a continuității Dace, prezența *românilor* în țara care o ocupă acum, ar fi inexplicabilă : ne-am putea întreba atunci, cum ar fi putut un popor de altă origină decât *romană* și *dacă*, să ocupe vechea țară Dacă-Romană, să vorbească o limbă latină, și sa îmbrace și azi portul vechilor Daci, cu atât mai mult cu cât e înconjurat numai de țări slave și mongole ?

Dela cine ar fi împrumutat *Români* limba latină, izolați cum sunt în Orientul Europei ? *Români*, amestec de elemente Dace și Romane, nu ajung decât în secolul al XIII-lea să pue bazele principatelor lor, dar până în sec.

XIV-lea, tot nu poate fi vorba de un „popor român” și nici de o civilizație proprie.

Românii sunt pomeniți în documente foarte vechi și în unele lucrări din evul mediu, cum de exemplu în epopeea germană „*Nibelungenlied*”, în cronicile rusului Nestor și în scrierile notarului lui Bela IV, regele Ungariei. Popor supus tuturor încercărilor și tragediilor, el va cunoaște dealungul veacurilor cele mai mari nenorociri și nu-și va găsi liniștea decât la sfârșitul secolului al XIX-lea când scapă de orice stăpânire străină.

Persecutați, jefuiți, victimele barbarilor în trecere, subjugăți de turci, de unguri și de greci, românii rezistă la toate loviturile. Element etnic foarte viu, în acest vârtej de rase care se perindă pe teritoriile dintre Dunăre și Balcani, poporul român a știut să-și retragă neatinsă individualitatea națională, ceiace constituie în ochii oricărui istoric, un merit considerabil.

II. Limba

Limba oficială în România este limba *română* de origine latină. Cel mai vechiu document de origina limbei *românești*, ne-a parvenit printr'o tăbliță de ceară, găsită în Dacia, în anul 160 al erei noastre. Limba *română*, este una din cele 7 limbi romane, isvorâte din latina vorbită în diferitele ținuturi ale Imperiului Roman. Ca toate celelalte limbi romane, ea s'a format din latina vulgară, numită încă italică, de care se serveau soldații romani, iar nu din latina clasică a poezilor și scriitorilor. Armatele au adus-o în țările cucerite, adică aci în țara Dacilor. Totdeodată soldații însurându-se cu femei indigene, limba latină devine și limba țării și cum pe de altă parte limba Dacă n'a putut fi complet îndepărtată de învingători, ea a supraviețuit în unele expresii locale, ceiace a adus transformări și divergențe dialectale, de unde asemănarea și deosebirea între limba *română* și vechea limbă latină. Prin contactul ce românii iau mai târziu cu Grecii și slavii se mai introduc și cuvinte din limba acestora, care au rămas până azi. În afară de România (Muntenia, Moldova, Basarabia, Bucovina, Transilvania și Dobrogea) se mai vorbește *românește* în Nord-Estul Serbiei, în Nordul Bulgariei și în Sudul Balcanilor, adică în Macedonia, Tesalia, Albania, Epir și Istria. Abia în secolul al X-lea, *România* își câștigă o

individualitate limbistică, dar formarea limbii nu se cunoaște decât în secolul al XIII-lea. Limba Daco-Română ce-o vorbeam noi în secolul al XVI-lea și al XVII-lea se mai numește și vechea limbă *românească*; legătura între limba romană și *română* se mai afirmă prin analogia vocabularului lor și mai ales prin gramatică. Până în anul 1860, vechea limbă *românească* se scria cu litere chirilice întrebuințate de slavi: dela această dată, alfabetul slav este înlocuit cu alfabetul latin.

III. Moneda

România face parte din Uniunea unitară latină. Banca Națională emite bilete de 5, 20, 100, 500 și 1000 lei. Unitatea monetară este *leul* împărțit în o sută de părți numite *bani*.

IV. Pașapoarte. Vama

Pașaportul e absolut necesar oricărei persoane care călătorește în România, putând fi folosit și ca act de identitate. Pașaportul se obține dela *Prefectura Poliției*, Calea Victoriei No. 25.

Vama. — Coletele de mână sunt revizuite în compartimente; bagajele mari pe peronul gării. Vămuirea se face mai ales în vederea mătasurilor, dantelelor, țigărilor, țigaretelor, tutunului, cărților de joc, brichetelor cu benzină, chibriturilor, parfumurilor, a pânzei și a păpușilor. Armele sunt confiscate în interiorul țării, portul de arme fără permis, este pedepsit cu închisoare.

Este de preferat să se călătorească cu toate bagajele, călătorul asistând la vămuirea dela frontieră. Bagajele neîtovărășite, sau coletele pentru a căror vămuire nu se prezintă călătorul, vor fi expediate cu un tren următor la locul de destinație, rămânând depozitate într'unul din următoarele biurouri ale vămei: *Vama București*, în Gara de Nord; *Vama Intreprizite*, în Calea Rahovei; *Vama Obor*, la Gara Obor; *Vama Poștei*, în Str. Mihai-Vodă 6.

V. Gări, Agenții de călătorie. Case de transport. Articole de călătorie.

Toate trenurile, inclusiv cele de lux internaționale, se opresc în Gara de Nord, (p. 196). Eșirea se face prin Bd.

Dinicu Golescu, unde așteaptă taxi-uri și trăsuri. Pentru plecare, intrarea este pe Calea Griviței. În Gara de Nord se găsesc biourourile de: informații, poștă, telegraf, telefon, vamă, serviciul medical, restaurant etc.

Coletele de mână se încredințează unui hamal, care la rândul său angajează un automobil de piață; Hamalul primește 5 sau 10 lei de colet, după greutate. „Mersul trenurilor“ se găsește în toate gările și chioșcurile de jurnale.

Gara Filaret, Str. 11 Iunie, nu deservește decât linia București-Giurgiu; treul se formează în Gara de Nord.

Gara Obor, Șoseaua Mihai Bravu, e destinată intere elor comerciale.

Gara Cotroceni, în fața Palatului, servește numai Familiei Regale. Mai sunt: Gara din Dealul Spirii, Str. 13 Septembrie și Gara Mogoșoia, Șoseaua Chisselef.

Agenții de călătorie. — Se pot reține înainte bilete la: *Biroul oficial al Căilor Ferate în Gara de Nord*, (are și o sucursală în Str. Academiei, No. 20); la *Compania de Wagons-Lits*, Piața Regală, 3; *Europa*, Calea Victoriei 57; *Sardev*, Calea Victoriei, 63; *Centrală*, Calea Victoriei. 51.

Case de transport. — Expedierea bagajelor înainte, se va face prin intermediul unei case de expedițiuni. Cele mai centrale sunt, între altele: *Lloydul Român*, Calea Victoriei, 86; *Citran*. Birou internațional de transport, Calea Moșilor. 88; *Iteza*, Str. Caragheorghievici, 7; *Internaționala*, Bd. I. C. Brătianu, 21; *Carmen*, Str. Doamnei, 1; *Schenker*, Str. Doamnei 10.

Articole de voiaj. — La *Dimitrie Mărcuțescu* (fabrică Str. Sărindar, 12; *Magazin General*. Calea Moșilor 1. 3 și 5; *Magazin Unirersel*, Calea Victoriei 9; *Müller*, Calea Victoriei. 41-43; *Paul Milker*, Calea Victoriei, 79; *Sococ*, Calea Victoriei, 13; *Societatea Amicii Orbilor*, Calea Griviței; *Beckman*, Calea Victoriei, Piața Regală.

VI. Mijloace de transport

Trăsuri de piață: trăsurile se iau cu cursa. sau cu ora. Trăsurile cu un cal sunt mai ieftine. Tarifal amănunțit e afixat în fiecare trăsură.

Taxi-urile-automobile sunt tarificate.

Tramwae : liniile ce le parcurg.

1 4. Dela Târgul Moșilor la Uzinele Lemaitre. — Târgul Moșilor — Calea Moșilor — Piața Sft. Gheorghe — Calea Văcărești — Uzinele Lemaitre.

3. Dela Piața Victoriei la Cimitirul Bellu. — Piața Victoriei — Str. Buzești — Str. Berzei — Str. N. Cobălcescu — Bulev. Schitu Măgureanu — Splaiul Arhivelor — Splaiul Mihaiu-Vodă — Splaiul Brâncoveanu — Hala Ghica — Piața Bibescu — Bulev. Maria — Str. 11 Iunie — Str. Cuțitu de Argint — Calea Șerban Vodă — Cimitirul Bellu.

5. Dela Biserica Floreasca la Piața Sft. Gheorghe. — Biserica Floreasca — Calea Dorobanților — Piața Lahovari — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colței — Piața Sft. Gheorghe.

6. Dela Teatrul Național la Cimitirul Sft. Vineri. — Teatrul Național — Str. Câmpineana — Str. Luterană — Str. General Berthelot — Calea Griviței — Cimitirul Sfta Vineri.

7. Dela Antrepozitele comunale la Uzinele Lemaitre. — Antrepozitele comunale — Str. Uranus — Str. 13 Septembrie — Splaiul Arhivelor — Splaiul Mihaiu-Vodă — Splaiul Brancoveanu — Hala Ghica — Splaiul General Cernat — Splaiul C. A. Rosetti — Calea Văcărești Lemaitre.

8. Dela Fabrica Gib la Calea Dudești. — Fabrica Gib — Str. Isvor — Splaiul Arhivelor — Splaiul Brâncoveanu — Hala Ghica — Splaiul General Cernat — Calea Dudești.

11. Dela Cimitirul Sf. Vineri la Calea Dudești. — Cimitirul Sf. Vineri — Calea Griviței — Str. Polizu — Str. Basarabia — Str. General Manu — Bulev. Lascăr Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colței — Str. Smârdan — Hala Ghica — Splaiul General Cernat — Calea Dudești.

11. Din Calea Dudești la Cimitirul Sf. Vineri. — Calea Dudești — Splaiul General Cernat — Hala Ghica — Str. Smârdan — Str. Lipscani — Str. Eugen Carada — Str. Poincaré — Calea Victoriei — Str. Episcopiei — Str. Corăbiei — Str. N. Bălcescu — Piața Lascăr Catargiu — Bulev. Lascăr Catargiu — Str. General Manu — Str. Ba-

sarabia — Str. Polizu Calea Griviței — Cimitirul Sf. Vineri.

12. Calea Șerban Vodă — Regie.

13. Din Bulev. Regiei la Cimitirul Bellu. — Regie — Str. Fălcoianu. — Bulev. Dinicu Golescu — Str. Căhălcescu — Bulev. Schitu Măgureanu — Splaiul Arhivelor Hala Ghica — Bulev. Maria — Str. 11 Iunie — Str. Cuțitu de Argint — Calea Șerban Vodă — Bellu.

14. Dela Șoseaua Cotroceni la Mihai Bravul. — Cotroceni — Splaiul Domnița Maria Podul Sft. Elefterie — Bulev. Elisabeta — Bulev. Academiei — Bulev. Carol — Bulev. Pake Protopopescu — Șoseaua Mihai Bravul.

15. Dela Gara de Nord la Antrepozitele Comunale. — *Gara de Nord* — Str. Polizu — Str. Basarabia — Str. General Manu — Bulev. Lascar Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colței — Str. Smârdan — Hala Ghica Bulev. Maria — *Antrepozitele comunale.*

15. Dela Antrepozitele Comunale la Gara de Nord. *Antrepozitele Comunale* — Bulev. Maria — Hala Ghica — Str. Smârdan — Str. Lipscani — Str. Eugen Carada — Str. Poincaré — Calea Victoriei — Str. Episcopiei — Str. N. Bălcescu — Piața Lascar Catargiu — Str. Gen. Manu Str. Basarabia — Str. Polizu — Calea Griviței — *Gara de Nord.*

16. Tramvai circular. Piața I. C. Brătianu — Str. Smârdan Hala Ghica Splaiul G-ral Cernat — Splaiul C. A. Rosetti — Str. Labirint — Str. Traian — Bul. Ferdinand — Șoseaua Mihaiu-Bravul Șoseaua Stefan cel Mare Str. Viitorului — Str. G-ral Lahovary — Grădina Icoanei

Bul. I. C. Brătianu - Piața I. C. Brătianu. (In sens invers acest tramvaiu în loc să ia linia Bulev. I. C. Brătianu, ia Str. Lipscani, iar mai departe Str. Eugen Carada

Str. Poincaré — Str. Boteanu se oprește la Stația Marghiloman și continua în direcția Târgului Moșilor)
Obor.

17. Dela Gara de Nord la Gara Obor. — *Gara de Nord* — Str. Polizu — Str. Basarabia — Str. G-ral Manu — Bulev. Lascar Catargiu — Piața Lascar Catargiu Bulev. I. C. Brătianu — Grădina Icoanei — Str. G-ral Lahovary — Str. Viitorului Str. Ștefan cel Mare — Șo-

seaua Mihaiu Bravul — Bulev. Ferdinand — Str. Zidurilor — *Gara Obor.*

18. Dela Moara Hassan la Cimitirul Bellu. — *Moara Hassan* — Șoseaua Ștefan cel Mare — Șoseaua Mihaiu Bravul — Bulev. Ferdinand — Pake Protopescu — Str. Traian — Str. Labirint — Splaiul C. A. Rosetti — Splaiul G-ral Cernat — Bulev. Maria — Str. 11 Iunie — Str. Cuțitul de Argint — Calea Șerban Vodă — *Cimitirul Bellu.*

19. Dela Depozitul Sanitar Militar la Calea Dudești.
Depozitul Sanitar Militar — Bulev. Colonel M. Ghica Str. Dr. Felix — Str. Basarabia — Str. G-ral Manu Bulev. Lascar Catargiu — Piața Lascar Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colței — Str. Smârdan — Hala Ghica Splaiul G-ral Cernat — Splaiul C. A. Rosetti Str. Labirint — *Calea Dudești.*

19. Dela Calea Dudești la Depozitul Sanitar Militar. — *Calea Dudești* Splaiul C. A. Rosetti — Splaiul G-ral Cernat Hala Ghica Str. Smârdan — Str. Lipscani — Str. Eugen Carada — Str. Poincaré — Str. Boteanu Bulev. I. C. Brătianu — Piața Lascar Catargiu → Str. G-ral Manu — Str. Basarabia — Str. Dr. Felix Bulev. Colonel Ghica — *Depozitul Sanitar Militar.*

20. Bufet (Șoseaua Chișeleff la Antrepozitele Comunale. — *Bufet.* — Bulev. Mihail Ghica — Spitalul Filantropia — Str. Dr. Felix Str. Basarabia — Str. G-ral Manu — Piața Lascar Catargiu — Piața I. C. Brătianu Str. Colței Str. Smârdan — Hala Ghica — Bulev. Maria — *Antrepozitele Comunale*, In direcția opusa, acest tramvaiu in loc să ia linia străzii Smardan și Bul. I. C. Brătianu, trece pe Str. Lipscani — Str. Eugen Carada Str. Poincaré Str. Boteanu — Pața Lascar Catargiu și mai departe până la Bufet).

21. Dela Bariera Vergului la Regia Belvedere. — *Bariera Vergului* — Calea Călarăși — Hala Traian — Harele Centrale — Splaiul Harelor — Str. Izvor — Liceul Lazăr — Bulev. Schitu Măgureanu — Str. Cobălcescu Bulev. Dinicu Golescu — *R. M. S. Belvedere.*

23. Dela Piața Victoriei la Uzinele Lemăitre.
Piața Victoriei — Bulev. Lascăr Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colței — Str. Bărăției — Calea Văcărești — *Uzinele Lemăitre.*

24. Dela Regie la Șoseaua Mihaiu Bravul. — *Regia* — Str. Fălcoianu — Bulev. Dinicu Golescu — Str. Berzei — Str. Cobălcescu — Bulev. Schitu Măgureanu — Bulev. Elisabeta — Bulev. Academiei — Bulev. Carol — Bulev. Pake Protopopescu — *Șoseaua Mihaiu-Bravul*.

25. Piața Victoriei — Șerban Vodă.

Prețul unui bilet e 4, 5 sau 6 lei după numărul stațiilor și clasă, tramvaiele având clasa I-a și cl. II-a.

De la 12 noaptea la ora 1, prețul e de 8 lei (cl. II) și 10 lei (cl. I).

VII. Legații și Consulate

Albania, Str. Stavreopoleos, 6 (orele pt. viza pașapoartelor 9:30—13; — *Consulat*, str. Stavreopoleos 4 orele 14—17). — *Anglia*, Str. Jules Michelet 14 (orele 10 13; *Consulat*, Jules Michelet No. 24. — *Austria*, Str. Boteanu 4 (orele 9:30—13). — *Belgia*, Str. Vissarion, 3 (orele 10 13; *Consulat*, Calea Văcărești 229. — *Bolivia*, Str. Lascăr Catargiu, 1 bis (orele 10—13). — *Marea-Britanie*, Str. Episcopiei, 6 (Atașat comercial). — *Bulgaria*, Str. Vasile Lascăr, 34 (orele 10 13). — *Ceho-Slovacia*, Str. Vasile Lascăr, 45 (orele 10—12). — *Danemarca*, Parcul Bonaparte, Str. Roma No. 36 (orele 14 16). — *Egipt*, Calea Griviței, 71 (orele 9 12:30). — *Elveția*, Str. Pitar Moșu, 10 (orele 10—12, — *Finlanda*, Str. Cortului, 2 (orele 11 13). — *Franța*, Str. Lascăr Catargiu 13, (orele 10—13); *Consulat*, Str. Fortunei, 5. — *Germania*, Str. Victor Emanuel II (orele 10—13).

Grecia, Bulev. Pake 5 (orele 10—13). — *Guatemala*, Șoseaua Mihaiu-Bravul, 7. — *Italia*, Str. Victor Emanuel, 7 (orele 11 13; 15—17); *Consulatul*, Bulev. Lascăr Catargiu No. 23. — *Japonia*, Str. G-ral Berthelot, 65 (orele 13—13; 15 17. — *Jugoslavia*, Str. Dorobanți, 44 (orele 10 13); *Consulat*, Str. Gh. Cantacuzino, 14. — *Letonia*, Calea Cărlărași, 30 (orele 10 13; 15—17). — *Luxemburg*, Str. Veronica Micle, 4 (orele 10 12:30). — *Mexic*, Str. Munteanu 24, (orele 10 12:30). — *Narvegia*, Str. C. A. Rosetti, 32 (orele 10—12:30). — *Olanda*, Bulev. Lascăr Catargiu, 30 (orele 10—13); *Consulat*, Str. Alexandru Lahovari, 34. — *Persia*, Str. Olari, 3 (orele 9 12; *Consulat*, Str. C. A. Rosetti, 22. — *Polonia*, Șoseaua Chiseleff, 47 (orele 10—13); *Consulat* Str. Popa Tatu, 58. — *Portugalia*, Str. Gen. Berthelot, 63 (orele 9:30—12 30. — *Rusia*, Calea Victoriei, 35 (10:30—13); *Consulatul*, Calea Victoriei, 23. — *Serbia*, (vezi Jugoslavia). — *Spania*, Str. Progresului, 8 (orele 9 13; *Con-*

sulat, Bulev. Ferdinand, 18. — *Statele Unite*, Str. Puțu de Piatră, 10 (orele 10—12'30): *Consulat*, Bulev. Domniței, 2. *Suedia*, Str. C. A. Rosetti, 32 (orele 11—13; 15—17); *Consulat*, Șoseaua Chiseleff, 9. — *Turcia*, Str. Spătarului, 15 (orele 9—13; 15—17): *Consulat*, Str. 10 Mese, 8. — *Ucraina*, Str. Delea-Veche, 7 (orele 9—12'30; 14'30—17). — *Ungaria*, Str. Boteanu 4 (orele 8—12'30).

VIII. Ministerele și Administrațiile comunale din București

Președinția Consiliului de Miniștri, Calea Victoriei, 141 (Palatul Cantacuzino).

Ministerul de Agricultură și de Domenii, B-dul Carol 2. De acest Minister se leagă: *Direcțiunea Generală a Fermelor Statului*; *Direcțiunea Școlilor Agricole* (la Herestrău), a *Serviciului Hidrografic* *direcția Zootehnică*; *direcția Sanitară Veterinară*, Str. Sf. Vineri; *direcția Vânătorilor*; *Casa Centrală de Cooperare și Improprietărire a Țăranilor*, Str. Sf. Dumitru 2; *Direcția Casei Rurale*, Str. Doamnei 2; *Casa Pădurilor*, B-dul I. C. Brătianu, 57 bis; *Administrația Pădurilor*, B-dul Carol, 2; *Inspectoratul Cadastrului*, B-dul I. C. Brătianu, 57 bis; *Inspectoratul Agricol de Ilfov*, Str. Ilfov; *Serviciul de Intreținere a parcurilor publice*, Parcul Cismigiu, B-dul Elisabeta; *Direcția Imbunătățirilor Funciare*, Calea Victoriei, 88, et. IV.

Ministerul Cultelor și Artelor, Str. Gen. Berthelot, 26; *Direcția Generală a Cultelor, a Culturii Naționale, a Culturii Minoritare*; *Direcția Invățământului Religios*; *Casa Bisericeii*; *Direcția Artelor, a Teatrelor* (Teatrul Național) și *Comisiunea Monumentelor Istorice* (pag. 193).

Ministerul de Comunicații, B-dul Elisabeta, 29; *Direcțiunea Generală a C.F.R.*; a *Poștelor și telegrafelor*, N.F.R.; *Direcțiunea Economatului C.F.R.* Calea Victoriei, 118, et. V; *Direcțiunea Porturilor Maritime, a Șantierului Turnu-Severin*, Str. Matei Milo, 2; *Direcția Permiselor C.F.R.*, Str. Gen. Berthelot, 8; *Inspectoratul General al Porturilor și al Navigației*, Str. Basarabiei, 10; *Direcțiunea Porturilor și Comunicațiilor Maritime*, Str. Gen. Budișteanu, 12—14; *Direcția Atelierelor C.F.R.*, la Gara de Nord; *Direcția S.M.R.*, B-dul Elisabeta; *Direcția Buletinelor C.F.R.*, Calea Griviței, 67; *Direcția Casei Municipale C.F.R.*, Str. Barbu Catargiu, 18;

Direcția de Construcții C.F.R., B-dul Elisabeta, 64 și *Direcția Generală a Serviciului Hidraulic*.

Ministerul de Externe, Șoseaua Bonaparte; *Direcția Protocolului, a Afacerilor Politice Internaționale, Direcția Consulară și Direcția Presei*.

Ministerul de Finanțe, Calea Victoriei 111 și 113; *Direcția Generală a Finanțelor Publice; Depozitul Tezaurului Public; Direcția Contribuțiunilor; a Vămei; a Timbrului; Direcția Pensilor*, Str. Mihai Vodă, palatul Vama Poștei; *Direcția Datoriilor publice; Direcția Arhitecturii; Direcția generală de Statistică a Finanțelor*, Str. Mihai Vodă 23, *Direcția de Statistică a Ministerului de Finanțe*; Str. Mihai Vodă, 11; *Comandamentul Grănicerilor*, Str. Rudolf, 10; *Direcția Comerțului exterior; Casa de Depuneri*, Calea Victoriei, 13; *Curtea de Conturi*, Calea Griviței, 4; *Administrația Financiară*, Str. Palatul Justiției, 4; *Regia*, (Fabrica de chibrituri; Timbre, Filaret; *Direcțiunea Despăgubirilor de Război*, R. M. S., Șoseaua Giulești, colț cu B-dul Regia; *Percepțiile fiscale: Percep. I.*, Str. Principalele Unite, 38; *Percep. II*, Str. Luterană, 35; *Percep. III*, Str. C. A. Rosetti, 26; *Percep. IV*, Calea Moșilor, 166; *Percep. V*, Str. Olari, 46; *Percep. VI*, Str. Sabinelor, 57; *Percep. VII*, Calea Griviței, 305; *Percep. VIII*, Str. Despot Vodă, 47; *Percep. IX*, Calea Victoriei, 103; (Percepțiile Comunele depind de Ministerul de Interne).

Ministerul de Industrie și Comerț, Calea Victoriei 133; *Direcția studiilor economice și a propagandei economice; direcția industriei și comerțului; direcția punerii în valoare a bunurilor statului și a minelor; Inspectoratul industrial din București*, Str. Sf. Nicolae Șelari, 6; *Direcția generală a Industriei*, Str. S-ții Voevozi; *Direcția Statisticelor*, Str. Mihai Vodă, 11; *Direcția Măsurilor și Greutăților*, Str. Romană, 28; *Institutul Geologic al României*, Șoseaua Kisselef, 2.

Ministerul Instrucțiunii Publice, Str. Spiru Haret; *Direcțiunea Învățământului primar, secundar, normal, inferior și superior. Casa de Credit a Corpului Didactic*, B-dul Elisabeta, 32.

Ministerul de Interne, Str. Poincaré, 32; *Administrația generală a tuturor Districtelor din țară; Siguranța Statului*, B-dul Carol, 94; *Direcția Presei: Direcția de Propagandă; Comandamentul Corpului de Jandarmi*, Calea Do-

robanti; *Direcția Cenzurei*; *Direcția Fondurilor Speciale*, Str. G. Cantacuzino, 36; *Serviciul Tehnic și Contencios*, Str. Speranței, 44; *Monitorul Oficial*, B-dul Elisabeta, 27; *Prefectura de Ilfov*, Str. Ilfov, 5; *Prefectura de Poliție a Capitalei*, Calea Victoriei, 25; *Inspectoratele de Poliție*, cum urmează:

Insp. I, Str. Sf. Apostoli, 10; *Insp. II*, Calea Griviței, 50; *Insp. III*, Pasagiul Român; *Insp. IV*, Str. Popa Petre, 58; *Insp. V*, Str. Anton Pann, 29; *Insp. VI*, Str. Olimpului, 23.

Ministerul de Justiție, Str. Bursei, 2: *Direcția Curței de Casație și Justiție*, Calea Rahovei, 4; *Palatul de Justiție*, *Curtea de Apel din București*, Calea Rahovei, 4; *Direcția generală a Contabilității*, Str. Bursei, 9; *Tribunalul de Ilfov*; *Direcția generală a Inchisorilor*, Str. Bursei, 2; *Inspectoratul Direcțiunei Inchisorilor*, Str. Salciilor, 29; *Direcția Lucrărilor Judecătorești*, Str. Bursei, 2.

Ministerul Lucrărilor Publice, B-dul Elisabeta, 29: *Școala Politehnică din București*, Calea Griviței, 122; și cea din Timișoara; *Direcția generală de Poduri și Șosele*, *ția Apelor, a Studiilor și Construcțiunilor*.

Ministerul Muncii, Cooperativelor, și Asigurărilor Sociale, Str. G-ral Lahovary, 7; *Inspectoratul Muncii*, (Reg. III) Str. G-ral Angheliescu, 23; *Oficiul public de plasări* (secția meseriașilor), Str. G-ral Angheliescu, 32; *Biroul Controlul strănilor*, Str. Matei Basarab, 3; *Casa Centrală a Asigurărilor Sociale*, Str. G-ral Angheliescu, 2; *Dispensarul No. 2 al Căsei centrale de asigurări sociale*, Str. Semiluni, 4.

Ministerul de Război, (local No. 1). Str. Brezoianu, colț cu Piața Walter Mărăcineanu; (local No. 2), Str. G-ral Angheliescu, 128; (local No. 3), Calea Griviței, 28; *Statul Major*, Str. Știrbey Vodă; *Inspectoratele tehnice de cavalerie, artilerie, geniu, marină*, Str. Basarabiei, 10; *Inspectoratele sanitare ale Intendenței, armamentului și munițiilor*, cât și *Invățământului militar*, Str. Izvor, 45; *Inspectoratul Aeronautic, Domeniilor militare, Serviciului A. C. G.* Calea Griviței; *Inspectoratul Serviciului geografic al Armatei*, Str. Făgăraș in cazarma Regimentului Ilfov; *Insp. intendenței Stabilimentelor centrale*; *Insp. Infanteriei*, B-dul Elisabeta, 42; *al Armatei*, Str. Regală, 18; *al doilea*, *Inspectorat al Armatei*, B-dul Elisabeta, 42; *Insp. General*, B-dul Elisabeta, 36, asemenea și *Insp. Mormintelor Eroilor*, *Cimitirul Militar Bclu* și *al Biroului de Decorații*.

B-dul Carol, 46, — cuprinde următoarele servicii: *Serviciul sanitar*, B-dul Carol, 68; *Societatea I. O. V.*, (Invalizi, Orfani, Vadnve, Str. Francmasonă; *Ateliere*, Str. Mărcuța între vii; *Serviciul sanitar al Capitalei*, Calea Victoriei, 131; *Asistența socială și Inspectoratul general balneo-climatic*; *Serviciul de dezinfectare*, Calea Plevnei, 37; *Casa de sănătate*, Str. Costache-Negri, 20; *Direcțiunea secției a treia sanitare*, Str. Calomfirescu, colț cu Str. Tudor Vladimirescu; *Depozitul de medicamente*, Soseaua Ștefan cel Mare, 142—144.

Administrația Comunală a Bucureștiului, Str. Colței, 41, — cuprinde patru sectoare sau primării:

I (galben) B-dul Colței, 41; *II (negru)* Str. Sf. Vineri, 24; *III (albastru)* Splaiul Mihai Vodă, 3; *IV (verde)*, Calea Griviței, 217; *Inspectoratul școlar al Municipiului București*, B-dul I. C. Brătianu, 41; *Cinci centre de pompieri*; *unsprezece Percepții Comunale*, cum urmează: *I*, Str. Carol, colț cu Str. Spaniolă; *II*, Str. Visarion, 29; *III*, Str. Caragiale, 15; *IV*, Traian, 149; *VII*, Str. M. Cogălniceanu, 4; *VIII*, Str. Disescu, 19; *IX*, Str. Dănciulescu, Piața Sf. Maria; *X*, Piața Bibescu Voda; *Percepția Comunală pentru impozitele indirecte*, Str. Căuzași, 7.

IX. Librării, Buchiniști, Jurnale, Reviste și Magazine

Librării: *Socec*, Calea Victoriei, 13; *Cartea Românească*, B-dul Academiei, 3; *Segal*, Calea Victoriei; *Hasefer*, Str. Eugen Carada, 7; *Alcalay*, Calea Victoriei, 27; *Agenția generală a Librăriilor*, Str. Lipscani, 26; *Bibliofila*, Str. Wilson; *Hertz*, Calea Victoriei, 5; *Librăria franceză Cohn-Pasagiul Imobiliara*, Calea Victoriei, 5; *Publicațiunile Larousse*, Paris, *Agenția pentru România*, Str. Apolodor 5; *Stanciulescu*, B-dul Elisabeta 5; *Cartea de Aur*, Calea Victoriei 65; *Jean Leon*, Str. Edgar Quinet 9.

Buchiniști: *Eschenazi*, B-dul Elisabeta, 16; *Șaraga*, Str. Florilor, 42; *Pohl*, Str. Bursei, 2; *Vogel*, *Gherener*, *Iulius Pach*, *Mișu Pach*, *Meyer Weissmann*, în „*Casa Anticarilor*”, unde se găsesc și cărți de ocazie, B-dul Elisabeta.

Jurnale: (vezi pg. 32) mai toate jurnalele se vând pe strada, în general cu 2 sau 3 lei. Cităm principalele; **Jurnale de dimineața:** *Universul*, jurnal de informațiuni;

Dimineața, jurnal independent; *Curentul*, jurnal independent; *Cuvântul*, jurnal politic independent; *Argus*, jurnal de industrie, comerț și finanțe; *Comoedia*, jurnal de teatru, muzică, sport și cinema; *L'Independance Roumaine*, cotidian în limba franceză, aparținând partidului național-liberal; *Progresul*, organ al Partidului Poporului; *Neamul Românesc*, organ al Partidului Național; *Ultima Oră*, jurnal de informațiuni politice, critice și literare. — **Jurnale de seara:** *Viitorul*, cotidian politic al partidului liberal; *Adevărul*, politic independent; *Indreptarea*, jurnal politic al Partidului Poporului; *Lupta*, jurnal politic independent.

Jurnale străine: (la chioșcurile de pe Bulevarde și Calea Victoriei) *le Figaro*, *le Matin*, *le Journal*, *l'Echo de Paris*, *le Quotidien*, *Excelsior*, *le Petit Parisien*, *le Petit Journal*, *l'Action Francaise*, *le Temps*, *Candide*, *les Nouvelles Littéraires*, *Comoedia*, *les Annales*, *Fantasio*, *l'Illustration*, *la Science et la Vie*, *Conferencia*, *la Via a la Campagne*, și toate jurnalele de modă, precum și cotidienele principale germane, engleze, italiene, ungurești, spaniole americane etc.

Reviste lunare și săptămânale Române: Artistice și literare: *Gândirea*, *Propilee Literare*, *Sinteza*, *Adevărul Literar și Artistic*, *Universul Literar*, *Gândul nostru*, *Șezătoarea*, *Viața Românească*. Istorice și Filozofice: *Arhivele*, *Buletinul Istoric al României*, *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, *Buletinul Societății Generale Numismatice Române*, *Cronica Numismatică*, *Revista Arhivelor*, *Revista Istorică al Sud-Estului European*, continuarea Buletinului Institutului pentru Studiul Europei Sud-Orientale).

Alte reviste: *Convorbiri Literare*, *Educația* (revistă școlară și familiară), *Familia* (literatură, artă, știință), *Viața Socială*, *Ideia Europeană* (Socială, critică, artistică, literară), *Kulturnachrichten aus Romänien*, *Rassegna Culturale della Romania*, Roma; *Revista Criticeii*, *Revista Scriitorului*, *Natura* (știință).

Magazine: Magazinele de obiecte de artă, fotografii, porcelanuri și cristaluri, bijuterii, magazine de noutăți, bazare, decorațiuni de interioare, îmbrăcăminte, mode, blănuri, jucării, parfumerii, mobile, rufării, se găsesc pe Calea Victoriei, Str. Lipscani și pe Bulevarde.

Ministerul Sănătății Publice și Asistenței Publice.

X. Bănci, Sporturi.

Bănci: Avântul care l'au luat Băncile, dela războiu încoace, e considerabil. Mărirea teritoriului, și deci înmulțirea populației trebnia să aibe ca urmare, multiplicarea afacerilor, intensitatea de activitate a Societăților, dezvoltarea comerțului și o abundență de numerar. În România sunt 972 societăți bancare, cari se ocupă în general cu operațiuni de bancă; numai în București sunt aproape o sută bănci a căror capital întrece cu mult suma de trei miliarde lei.

Aceste bănci constituiesc originea și sinteza complexului de agenții filiale și sucursale din întregul rest al țării. Cea mai mare parte a băncilor principale din București se pot compara, prin felurile și puterile lor operațiuni și întreprinderi, cu cele mai mari instituții de credit din străinătate. Alături de puternicele instituțiuni de primul ordin, celelalte bănci prezintă și ele, în toate ramurile, o activitate nu mai puțin variată: schimb, emisii de ceuri, comerț de devize, negocieri de efecte, varante, bombardamente, garanții, emisii de acreditive, încasări, scont și credit, plăți, avansuri, punere în gaj, ipotecă și secții pentru comerțul cerealelor și mărfurilor, import și export internațional. Există o categorie de bănci comanditare, cari în afară de obișnuitele lor operațiuni, se ocupă și de comandite, împrumutând importante sume de bani comerțului și industriei, participând chiar într'o măsură foarte largă cu ajutorul capitalului lor, la crearea, sprijinul și dezvoltarea unuia și a altelea.

Băncile din România în ordine alfabetică : *Agricolă*, (capital 90.000.000, rezerve 60.000.000), str. Lipscani No. 1, *Agronomilor*, str. Luterană No. 4; *Amza*, str. General Tel. No. 33; *Anglo-Română* (capital 50.000.000) str. Banca Națională No. 8; *Banca Comerciulă* (capital 1121.850.000, franci belgieni, Calea Victoriei 41; *Crissoveloni* (capital 200.000.000, rezerve 28.000.000) str. Lipscani 17; *Coletina*, str. Carol 23; *Comercială Italiană—Română*, (capital 100.000.000) str. Bursei 2; *Banca Comercială Română* (capital 75.000.000, rezerve 21.000.000) str. Smârdan, 3; *Credit Comercial*, str. Bursei 2; *Credit Național*, Calea Victoriei, 7; *Credit Popular*, str. Doamnei 14; *Credit Român* (capital 125.000.000, rezerve 77.500.000) str. Stavropoleos, 6; *Banca de Devize și Lombard* (capital 10.000.000) str. Stavropoleos, 4; *Elvețiană-Română*, str. Smârdan, 9; *Fortuna*, (capital 30.000.000), str. Stavropoleos, 8; *Franco-Română*, (capital 50.000.000, rezerve 13.000.000), str. Bursei, 5; *Banca Generală a Țării Românești*, (cap. 60.000.000 rés. 50.000.000) str. Lipscani, 10; *Hispano-Româna*, str. Smârdan, 37; *Industrială*, str. Doamnei, 4; *Industria și Comerț*, (cap. 50.000.000), str. Banca Națională, 8; *Marmorosch-Blank*, (cap. 125.000.000, res. 180.000.000), str. Doamnei, 4; *Banca Minelor*, (capital 125.000.000), str. N. Filipescu, 7; *Națională*, Lipscani, 7; *Banca Petroliferă*. str. Poincaré, 30; *Petrol, Mine și In-*

dustrie, Lipscani, 3; *Banca Română*, str. Colentina, 39; *Banca Română de Credit și Comerț din Praga* str. Lipscani 2; *Banca Românească*, (cap. 395.000.000, res. 136.685.610), dép. 1.259.445.000), str. Smârdan, 5; *Bank of Rumania Ltd.* (cap. 300.000 lire sterline), calea Victoriei, 11; *Banca de Scont*, str. Lipscani, 3 și 5; *Banca Sârbo-Româna*, boul Lascar Catargiu, 30; *Sindicatul Agricol Ialomița* (cap. 60.000.000 str. Doamnei, 21; *Sindicatul Agricol Ilfov* cap. 20.000.000) calea Victoriei, 43; *Banca Unirii*, str. Lipscani, 10; *Banca Universală de Comerț*, Lipscani, 11; *Viticola*, str. Bursei, 2; *Creditul Extern*, str. C. A. Rosetti, 37; *Creditul Forestier*, calea Victoriei, 65; *Creditul General de Comerț și Industrie*, boul. Lascar Catargiu, 8; *Creditul Intern Român*, str. Eugen Carada, 5; *Creditul Technic*, (cap. 35.000.000) str. Marconi, 3, *Societate Generală de Credit*, calea Victoriei, 65; *Societate Națională de Credit Industrial*, str. Banca Națională, 7; *Creditul Viticol*, (casa de depuneri), calea Victoriei, 13.

Case de Schimb. — *Banca de Industrie și Comerț*, strada Banca Națională, 10; *Banca de Scont*, strada Lipscani, 5; *Elias Cohn*, str. Smârdan, 4; *Cornea Iosif*, Cal. Victoriei, 26; *Eftimiu*, str. Lipscani, 10; *Finkels*, str. Lipscani, 10; *Georgescu*, str. Doamnei, 10; *Gheorghiu*, Pasajul Maca; *Haim*, Cal. Victoriei, 20; *Ierșcovici*, Calea Griviței 104; și alții pe străzile Lip canii, Smârdan Doamnei, Eugen Carada.

Sport. — *Cursele de cai* constituiesc una din cele mai mari distracții ale Bucureștiului. Cursele au loc, începând din luna Maitie, până 'n Noembrie, atât cele de obstacol cât și cele de trap, la *Hipodromul Băneasa* și *Floreasca*. Jurnalul „*Hipodromul*“ și „*Gazeta Sporturilor*“, dau toate amănunțele necesare. Automobile mari. publice, plecând din Piața I. C. Brătianu. deservesc câmpul de curse (vezi pag. 203).

Canotaj-ul (vâslitul), se bucură de mulți amatori, vara, pe lacurile parcurilor *Cișmigiu* și *Carol*.

Patinaj-ul în plin aer, este în București o distracție de lungă durată, gerul menținându-se câte-odată 3 4 luni. Se patinează pe lacul *Cișmigiu*.

Scrima. Scrima cu floreta și cu sabia, se 'nvață la *Cercul Militar*, str. Sărindar 1, în așa numita „*Sală de*

arme", (Profesor M. Pippart), la *Sala de scrimă și box a Societății „Tir“* și la *Institutul de educație fizică*, Strada Maior Ene.

Golf. — In București se află un teren de golf, la Șoseaua Kisseleff 63.

Cluburile principale din București, cari se ocupă de sporturi sunt: *Tennis Club*, str. Carol Davilla 9; *Touring Club*, str. General Manu 7; *C. A. B.* (Club Athletic București); *Club Sportiv*, Calea Victoriei 33; *Automobil Club*, Calea Victoriei 88.

Organizații Sportive Centrale. — *Federația societăților sportive române* (F. S. S. R.), Calea Victoriei 190, organizează congrese, conferințe și serbări pentru popularizarea sporturilor; publică dări de seamă sportive; *Oficiul Național de Educație Fizică*, str. Maior Ene, organizează programul educației fizice din toată țara.

Terenuri de sport. — *F. S. S. R.*, Șoseaua Kisseleff, 63; *Romcomit*, B-dul Elisabeta, 120; *Stadionul Oficiului Național de Educație Fizică*, str. Izvor, 147.

Automobilism. — Pentru orice automobil intrat în România, trebuie vărsată la unul din birourile principale de vămire, o cauțiune fixă de 20⁰ din valoarea declarată de proprietar, cauțiune care va fi rambursată la eșirea din țară. Oricare conducător de automobil trebuie să aibă un permis de conducere, eliberat, după un examen, de autoritățile competente. Strănilor le e suficient certificatul lor internațional de drum; vor trebui însă, să fixeze la spatele mașinei lor, numărul de ordine, eliberat de autoritățile țării de origine. Toți proprietarii de automobile trebuie să prezinte certificatul de origine al mașinei; în România, orice vehicul va ține dreapta.

REPRESENTANȚELE MĂRCILOR DE AUTOMOBILE, în ordinea alfabetică: *Alfa-Romeo* (Colin), calea Victoriei, 49, — *Amilcar* (Auto-Sport), calea Șerban-Vodă, 2, 4, 6, — *Auburn* (Noël), calea Victoriei, 105, — *Benz*, (compania de Automobile, calea Victoriei, 89, et 103, — *Berliet*, (Credit Extern), calea Victoriei, 118, — *Buick*, (Noël), calea Victoriei, 105, — *Cadillac* (Leonida), calea Victoriei, 53, — *Chrysler*, (Leonida), calea Victoriei, 53 și *Saral*, calea Victoriei, 88, — *Citroën*, (Atlanta) calea Victoriei, 83, — *Dodge*, (Christea)

calea Victoriei, 88, — *Donnat Zedd* (Adria), calea Victoriei, 69, — *Fiat* (casa Fiat), str. Episcopiei, 1, (Ciclop) bul. I. C. Brătianu, 42 bis și (Colin) calea Victoriei, 49, *Ford*, (Meribar), calea Victoriei, 51 și (Colin) calea Victoriei, 49, — *Hupmobile* (Atlanta), calea Victoriei, 83, — *Indian* (Ciclop), bul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Kissel*, (Auto-Sport), calea Serban-Vodă, 2, 4, 6, — *Lancia*, Rolfo și Margarit), calea Victoriei 83, — *Lasalle*, (Leonida), calea Victoriei, 53, — *Lincoln*, (Meribar), calea Victoriei 51, — *Marmon*, (Ciclop) boul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Mathis*, (Compania de Automobile), calea Victoriei, 89, — *Mercedes*, (Compania de Automobile), Calea Victoriei, 89 și 103, — *Minerva*, Ciclop, boul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Nash*, (Mihăilescu), str. Walter Mărăcineanu, 2, str. Nicolae Bălcescu și bul. I. C. Brătianu, 42, — *Oakland*, (Noël), calea Victoriei, 105, — *Oldsmobile*, calea Victoriei, 105, — *Overland*, (Compagnia de Automobile), Calea Victoriei, 89 — *Packard* Atlanta), calea Victoriei, 83, — *Paige*, (Iliescu), C. A. Rosetti, 3, — *Peugeot*, (Tărtășescu și Munteanu, calea Victoriei, 112, — *Pontillac*, (Noël), cal. Victoriei, 105 — *Renault*, (Christea), călea Victoriei, 88, — *Rochet*, (Cristea), calea Victoriei, 88, — *Rugby*, (Centrala), str. Acade, miei 2, — *Sneider*, (Christea, calea Victoriei, 88, — *Steyer*, (Atlanta), calea Victoriei, 83, — *Studebacker* (Noël), calea Victoriei, 105, — *Tatra* Colin), calea Victoriei, 49, — *Willis-Whippet*, (Compania de Automobile), Calea Victoriei, 103.

Garage : *Auto-box*, calea Victoriei, 162 și str. Leonida, 9 — *Auto-Moto-Velo*, calea Griviței, 108, — *Bancilor Populare*, calea Plevnei, 89, — *Bonaparte*, șoseaua Bonaparte, 30, — *Cyclop*, boul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Colin*, calea Victoriei, 49, — *Gironi*, str. Gr. Alexandrescu, 59, — *Iosif Jojan*, str. Gr. Alexandrescu, 108, — *Mihădescu*, str. Dr. Saegiu, 38, — *Leonida*, șoseaua Jianu, 16, — *Leonida*, bul. I. C. Brătianu, 64-66.

Vânătoare. — România este, atât la munte, cât și la șes, o țară foarte bogată în vânat. Fiindcă, în acest volum, se vorbește despre împrejurimile Bucureștiului unde se pot organiza vânători interesante, semnalăm vânătorilor tabloul din pagina următoare, pentru a cunoaște epoca în care e permisă vânătoarea diferitelor feluri de vânat.

Mistreții, Lupii, Vulpile, Pisicile sălbatice, Dihorii și toate animalele și păsările răpitoare, pot fi vânat în orice epocă. Vânatul păsărilor cântătoare este interzis.

Pentru Urs însă, trebuie autorizație specială dela Ministerul de Domenii.

Januarie	Febr.	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
Cerb	×	×	×	×	×	×	Cerb. Vânatul căprioarei, interzis.				
Lopătar	×	×	×	×	×	×	Lopătar, numai masculi				
Capră neagră	×	×	×	×	×	×	Capră neagră				
×	×	×	×	Cerb. Pentru căprioare trebuie o autorizație spec. dela Minist. de Dom.							
Eपुरi	✓	×	×	×	×	×	×	×	Eपुरi. Spurcaci		
×	✓	×	×	Cocoș	×	×	×	×	Dropii.		×
×	×	×	Cocoș de munte		✓	×	×	×	×	×	×
Fasan	×	×	×	✓	✓	×	×	×	Fasani și cocoși.		
×	×	×	✓	×	×	×	×	×	Potârnicii (în Ardeal și vechiul regat).		×
×	×	×	×	✓	×	✓	×	Prepeliță, cristeiu, porumbel sălbatic, turturici, sturzi, gogșoari, sturzi			
Lebede, găște și rațe sălbatice			×	×	×	✓	×	Lebede, găște și rațe sălbatice.			
Sitari și orice vânat de baltă				×	×	×	×	Sitari de toate felurile și speciile.			

Cluburi: *Automobil-Club*, Calea Victoriei, 88; *Jokey-Club*, Str. Franklin, 2; *Aero-Club*, Str. Clemenceanu, 9; *Liber-tatea*, Str. C. A. Rosseti, 5; *Tinerimea*, Calea Victoriei, 53; *Regal*, Str. Episcopiei, 5; *Tenis-Club*, Str. Carol Davila, 9; *Turing-Club al României*, Str. General Manu, 7; *C. A. B.*, (clubul athletic din București).

Cluburi politice: *Național-Liberal*, Calea Victoriei, 44, deasupra ziarului Viitorul; *Național-Român*, Calea Victoriei, 78; *Partidul Poporului*, Calea Victoriei, 39, *Partidul Tărănesc*, Calea Victoriei, 78.

Cercuri: *Cercul Advocaților*, Bulevardul Academiei, 1; *Cercul Militar*, Str. Sărindar, 1; *al Remizierilor*, Strada Doamnei, 20; *al Ofițerilor de rezervă*, Str. Câmpineanu, 6; *al Ofițerilor în retragere*, Pasagiul Comedia, Calea Victoriei; *Cercul de Comerț, Industrie și Finanțe*, Str. Bursei, 4; *al Inginerilor forestieri*, Bulevardul I. C. Brătianu, 57 bis; *al Profesorilor*, Str. Gutenberg, 6; *Cercul Vânătorilor*, Calea Victoriei, 61.

Aviație: Aviația s'a dezvoltat rapid în România, mai ales după Război. Sunt două câmpuri de Aviație. 1. *Băneasa*, Soseaua Kisselef, aerodrom civil; călătorii, poștă, linie aeriană, legând Bucureștiul de Budapesta, Viena, Paris, prin Compania internațională de navigație aeriană, C. I. D. N. A. Publicul este admis la Aeroportul Băneasa, Lunea și Joia, dela 4 la 7 seara pentru zboruri de încercare. Se plătește 400 Lei pentru 15 minute, și 600 Lei pentru o jumătate oră. Inscrierile se fac la Aerodromul Băneasa în zilele respective.

2. Aerodromul *Pipera*, este o unitate militară de bombardament și vânătoare, modern organizat, după modelul celor din Occident.

XI. Hotele. Restaurante, Băi.

Hotelele din București sunt împărțite în patru categorii: 1. Hotele de lux 2. Hotele de clasa întâi. 3. Hotele de clasa doua. 4. Hotele de clasa treia.

Hotelele de lux sunt organizate cu tot luxul și confortul modern. Prețurile sunt în consecință.

1. Hotele de lux.

Hotel Athénée Palace. Calea Victoriei (intrarea prin Str. Episcopiei, 1). Clientelă internațională: odăi și apartamente cu camere de baie. Personalul stilat, vorbește limbi streine. Saloanele sunt somptuase; clienții au la dispoziția lor, un restaurant, un salon de lectură, un tea-room, un salon de conversație, un bar, telefon, etc... Iarna, balurile mari și ceaiurile dansante au loc în saloanele de jos. Personalul: Servitori, cameriere, feciori, sunt aproape toți români.

Prețul camerelor variază între 450 și 1000 lei pe zi; iarna se plătește un supliment pentru încălzit. Apartamentele, între 1500 și 1900 lei pe zi; se compun dintr'un salon, oada de dormit, un antreu și o camera de baie.

Acest preț cuprinde toate taxele anexe: impozitul de lux, apă caldă și rece, luminatul, ascensorul, afară de impozitul comunal de 10 lei de persoană, pentru Unguri 50 lei.

Hotel Esplanade, Str. Academiei, 1; oada cu un pat 195 lei, (iarna 235 lei, a 235 lei, (iarna 280), a 295 lei, iarna 335 lei), și a 330 lei (iarna 385 lei).

Apartamente cu un pat și cameră de baie 435 lei (iarna 490 lei). Camere cu două paturi: a 335, 385 și 470 lei, cu o urcare de 60—75 lei, iarna; apartament pentru două persoane cu antreu, cameră de toaletă și baie, a 515, 630 și 685 lei, cu 80 lei în plus, iarna. Celelalte hotele, de aceeași categorie sunt: *Capșa*, Calea Victoriei, *Excelsior*, Str. Poincaré, 30; *Grand Hotel*, Calea Victoriei, 17; *Paris*, Str. Poincaré, 21.

II. Hotele de Clasa I-a.

Hotel Astoria, B-dul Elisabeta, 18 camere a unu și două paturi. Prețul: 115, 135, 159, 181, 187, 200, 203, 231, 259, 275, 308, 341, 350, 363 și camera cu două paturi 550 lei.

Se plătesc suplimentele următoare: pentru un pat, 28 lei; pentru încălzitul camerei cu două paturi 61 lei, cu un pat, 44 lei; o baie 50 lei.

În acelaș preț, cu foarte mici diferențe, hotelele: *Boulevard*, B-dul Elisabeta, 1; *Continental*, Calea Victoriei; *Palace*, B-du Elisabeta, 16; *Royal Palace*, Str. Sărindar, 16; *Splendid*, Calea Victoriei, 57; *Metropol*, Calea Victoriei, 94; *Princiar*, B-dul Elisabeta, 15.

III. Hotele de Clasa II-a.

Hotel Liric, Str. Brezoianu, 32. Pentru camerele cu un pat, prețurile variază între 110 și 190 lei; pentru cele cu două paturi, între 180 și 250 lei. În acest preț nu se cuprinde și încălzitul.

Din aceeași categorie: *Traian*, Calea Griviței; *Lido-Veneția*, B-dul Elisabeta, 38; *Union*, Str. Regală, 6; *Bratu*, Calea Griviței, 130; *Carol*, Str. Lipsani, 12; *Frunzetti*, Calea Griviței, 112; *Imperial*, Calea Victoriei, 59.

IV. Hotelele de Clasa III-a.

Hotel Unirea, Str. Halelor, piața Bibescu-Vodă, 81; camere. dintre cari 5 cu două paturi între 120 și 185 lei, cuprinzând și încălzitul, luminatul și serviciul.

Alte hotele de Clasa treia: *Basarabia*, Calea Griviței, 94; *Brutus*, Str. Brutus, 10; *Modern*, Str. Brutus, 14; *Europa*. Calea Griviței, 100.

Restaurante.

Capșa, Str. Edgar Quinet, 1; *Cina*, Str. C. A. Rosetti, 5; *Elysée*, Calea Victoriei, 39; *Athénée-Palace*, Str. Episcopiei, 1; *Maior Mura*, Str. Sărindar, 2; *Hotel Boulevard*, B-dul Elisabeta, 1; *Iordake*, Str. Oituz, 3; *Enescu*, Str. Sf. Ionică, 17; *Continental*, Calea Victoriei, 68; *Gambrinus*, Str. Câmpineanu, 3; *Picadilly*, (Cercul Militar), Calea Victoriei; *Restaurant francez*, Calea Victoriei, 11; *Epurescu*, Str. Regală, 3; *Metropole*, Str. Poincaré, 51; *Cavura*, Str. Sărindar (lângă Cercul Militar).

Restaurante de vară — *Chateaubriand*, Soseaua Kisselef, *Colonnades*, primul rond dela Soseaua Kisselef; *Buffet*, Soseaua Kisselef; *Luzana*, Str. 11 Iunie, 41; *Pariziana*, Str. 11 Iunie, 51; *Leul și Cârnatul*, Str. 11 Iunie, 58; *Magic-Parc*, Soseaua Kisselef, 16; *Flora*, Soseaua Kisselef; *Sans.Souci*, Soseaua Kisselef, 28.

Bodege. — *Mircea*. B-dul Academiei; *Comedia*, Str. Poincaré, 11; *Eforie*, B-dul Elisabeta, 5; *Franceză*, Str. Poincaré, 57; *Iordake*, Str. Oituz; *Tripcovi*, Str. Episcopiei, 6; *Gambrinus*, Str. Câmpineanu.

Băi. — *Centrala*, Str. Biserica Enei, 11 bis; *Eforia*. B-dul Elisabeta, 9; *Modern*, (Dr. Mirea) Str. Italiană, 4;

Mitraschewski, Str. Poliției, 4; *Grivița*, Str. S-ții Voevozi, 1; *Băi reci și exerciții de inot*, la Societatea de gimnastică. Tir, Splaiul Mihai-Vodă, 10.

XII. Poștă, Telegraf, Telefon, Colete Poștale.

Poșta. — Poșta Centrală se află în Calea Victoriei (p. 100.) În afară de aceasta mai există în diferite părți ale orașului, 15 birouri auxiliare: *Oficiul P. T. T. Bucurști*, IV la Halele Traian; *Of. Academiei*, Str. Poincaré, 21; *Of. Belvedere*, Str. Belvedere, (Regie; *Of. Bursa*, Str. Bursei; *Of. Clementa*, Str. C. A. Rosetti; *Of. Ministerului Afacerilor Straine*, Soseaua Bonaparte; *Of. Ministerului de Finanțe*, Calea Victoriei; *Of. Gărei Filaret*; *Of. Gărei de Nord*, Calea Griviței; *Of. Icoanei*, Str. Alecu-Russo, 9; *Of. Marmorosch-Blank*, Str. Doamnei, 4; *Of. Moși*, Soseaua Ștefan cel Mare, 111; *Of. Ilfov*, la Palatul de Ju titie;

SPECIFICAREA	Serviciul în interiorul țării	Austria, Italia Cehoslovacia, Polonia, Ungaria	Celelalte țări
O scrisoare simplă până la 20 gr. în interiorul Comunei	4.— lei	Lei	Lei
Pentru celelalte localități	5. „	7.50	10.
O carta poștala simplă	2. „	4.50	6.
O cartă poștală simplă	3.— „	4.50	6.—
O carta cu raspuns plătit	4. „	9.—	12.
Imprimare	1.— „	2.	2.—
Jurnale	0.25 cent.	2.	2.—
Cărți, broșuri, prospecte, etc.	0.30 „	2.	2.
Taxe pentru recomandate	10.— lei	10.—	10.
Telegrame obișnuite, un cuvânt	2. „	—	—
Telegrame urgente, un cuvânt .	6.— „	—	—
Supra-taxă pentru telegrame prezentate între ora 21 și 7	5. „	—	—
Radiograme, un cuvânt	2.— „	—	—
Supra-taxă pentru ori-ce obiect prezentat Dumineca.	10. „	10.—	10.—

Of. Prefectura de Ilfov, Soseaua Ilfov ; Of. Universul, Str. Brezoianu, 11.

Cutiile de scrisori sunt fixate în general, de zidurile caselor. De curând s'au înființat și Serviciile speciale pentru *scrisori exprase*.

Scrisorile adresate post-restant se vor remite contra justificărei identității.

TELEGRAFUL.—Birourile telegrafului sunt deschise aproape la aceleași ore cu cele de la poștă. Pentru telegramele obișnuite se plătește doi lei de cuvânt. Telegramele Presei, beneficiază de-o reducere de 50° 0. Pentru radio-telegrame prezentate la birourile din interiorul țării, se plătește 2 lei de cuvânt. Pentru telegramele în străinătate, costul variază după țara de destinație.

TELEFON. — În cele mai multe birouri de poștă, există cabine telefonice publice. Serviciul urban, București, 2 lei pentru 3 minute de comunicație; cu provincia 20 lei. Serviciul internațional: preț variabil, după scimb. Tarif de de noapte redus.

COLETE POȘTALE. — Coletele mici, numite colete poștale nu conțin nici scrisori, nici note cu caracter de corespondență. Cele pentru străinătate trebuiesc legate cu sfoară, fără noduri, și pecetluite cu ceară.

Pentru mostre până la 100 gr., se plătesc 3 lei; pentru străinătate 4 lei, și 1 lei pentru 50 gr. (pentru străinătate 2 lei).

POȘTA AERIANĂ la Compania Franco-Română de Navigație Aeriană, Str. Franklin, 14.

XIII. Teatre, Cinematografe, Circ, Cabarete Artistice.

Bucureștiul nu posedă decât foarte puține teatre. Reprezentațiile încep între orele 20 și 21, și durează în general, până la miezul nopții. Duminecile, sărbătorile, și Joile, teatrele dau reprezentații de zi, numite matineuri.

Programul oficial, care conține analiza piesei, nu se vinde decât în interiorul teatrului. Jurnalele „Rampa“ și „Comedia“ publică în fiecare zi distribuția rolurilor.

Locurile bune sunt reținute câte-va zile înainte, la *magazinul Feder*, Calea Victoriei, 44, fără urcare de preț, cuprinzând și taxele de lux și impozit. Afara de taxa se dă un bacșiș la garderobă.

Opera, (la Teatrul Liric), Str. Walter Mărăcineanu (p. 185). **Teatrul Național** (unde nu se reprezintă decât autori români) p. 94, Calea Victoriei, Piața Teatrului. — **Teatrul Regina Maria** comedii, drame, mai ales autori străini), Pasagiul Comedia. Calea Victoriei. — **Teatrul Mic**, (comedii farse, comedii ușoare), Str. C. A. Rosetti 1. **Teatrul Carmen-Sylva** Str. Azilul de Noapte.—**Teatrul Alhambra** Str. Sărindar, 14. — **Teatrul Central**, (opere dramatice, noi, de ordin intelectual, stilizate după arta modernă), Calea Călărăși 11.

TEATRE DE VARĂ: Cărăbuș, Str. Poincare, și **Terasa Otetelișanu**, Str. Matei Millo, 4 (reviste operete).

ARENELE ROMANE (reprezentății de box, lupte, etc.) **Parcul Carol**, Str. 11 Iunie.

CINEMATOGRAFE: Capitol, *Trianon*, *Eforia*, *Voiculescu*, *Boulevard-Palace*, *Odeon*, *Scala*, unul lângă altul în B-dul Elisabeta, începând de la numărul 2. *Lux*, Str. Doamnei 5.—*Pathé Palace*, Str. Lipscani 37.—*Select*, Calea Victoriei 48 : *Frascati* Calea Victoriei. — *Marconi*, Calea Griviței, 137; *Colos*, Calea Victoriei 15.—*American*, Calea Moșilor 281. — *Roma*, Calea Griviței.—*Rahova*, Calea Rahovei 93.—*Paris*, Calea Rahovei 130.—*Edison*, Str. Dudești 217.

CABARETE ARTISTICE: Folies Marigny, Str. Câmpineanu 3. *Alcazar*, Str. Doamnei 13 *Chat Noir* B-dul Elisabeta 5.—*Moulin Rouge*, B-dul Elisabeta 5.—*Majestic*, Pasagiul Comedia, Calea Victoriei.—*Pigall's*, Str. Banca Națională 6.—*Circul Sidoli*, (Decembrie și Ianuarie) Str. Poliției 7.—

AGENȚII DE TEATRE: Jean Feder, Calea Victoriei 44.—*Ipcar*, Str. Elgar Quinet. — *Dan*, Calea Victoriei 60. — *Degen*, Calea Victoriei 38.

XIV. Concerte. Expoziții Artistice. Conferințe

Concerte. — Iarna mai ales, concertele au loc la Ateneul Român, str. Franklin 1. Cele mai celebre, sunt concertele simfonice. În fiecare Duminică dimineața, concerta religioasă la *Ateneu* și la bisericile : *Doamna Balașa*, Calea Rahovei 3 ; *Crașulescu*, Calea Victoriei ; *Biserica Albă*, Calea Victoriei ; *Biserica Rusească*, str. Bursei.

INSTITUȚIUNI DE Muzică : *Cântarea României*, strada Latină 10, organizează concerte și audiții, având ca scop propaganda artistică în țară și străinătate.

Institutul filarmonic, str. Cometa 88, fondat în 1902, organizează ședințe culturale și concerte; *Carmen*, str. Parlamentului 2, organizează ședințe și concerte; *Societatea simfonică*; *Muzica*, str. Danielopol 5.

Expoziții artistice. — Artiștii din București organizează expoziții personale din luna Octombrie până 'n luna Iunie, în următoarele săli: *Ateneul Român*, str. Franklin 1; *Ileana*, primul etaj al librăriei Cartea Românească, B-dul Academiei. 3; *Mozart*, Calea Victoriei 40; *Hasefer* str. Eugen Carada, 7; *Academia Artelor Decorative*, str. Câmpineanu, 17; *Regina Maria*, Căminul Artelor, Calea Victoriei.

Afară de expozițiile personale, expun iarna, următoarele grupuri artistice: *Tinerimea Artistică*, cel mai vechi grup din țară; *Grupul celor patru* (trei pictori și un sculptor); *Societatea femeilor artistice* (tendința nouă); *Arta română*, pictori și sculptori); *Contemporanul* (sur-realiști).

Nu există galerie artistică permanentă.

Conferințe. — Conferințele se țin la: *Ateneul Român*, str. Franklin, 1; la *Fundația Universitară „Regele Carol”*, Calea Victoriei, Piața Regală; la *Academia Română*, Calea Victoriei 125; *Sindicatul Ziaristilor*, B-dul Carol 51; *Fundația „Regele Mihai”*, strada Latină, 10; *Academia de Inalte Studii Comerciale*, Piața Romană; *Maison des Francais*, Piața Al. Lahovary 4; *Facultatea de Științe* (Amfiteatrul Spiru Haret),

XV. Culte

Biserici Protestante: *Englezească*, str. Gh. Chițu; *Calvinistă*, str. Luterană 8; *Luterană*, str. Lăterană 12;

Biserici catolice: *Episcopia*, str. Dr. Lueger 5; *Bărrăția*, str. Barăției 33; *Catedrala Sf. Iosif*, str. General Berthelot 7; *Biserica Catholică*, str. Cuza Vodă, 100; *Greco-Catholică*, str. Polonă 59; *Italiană*, B-dul I. C. Brătianu 30.

Biserici ortodoxe străine: *Armeniană*, B-dul Carol 41; *Bulgară*, Calea Călărași 12; *Grecească*, B-dul Pache Protopopescu 1; *Rusă*, str. Bursei 7; *Albaneză*, str. Poincaré 20.

Sinagoge: *Baron de Hirsch*, str. Crucea de Piatră, 4; *Carol*, str. Sf. Vineri 13; *Fraterna*, str. Mămulari 16; *Grande*, (aparține Comunității Spaniole), str. Negru-Vodă 10; *Mogoșoaiei*, str. Atena 19; *Salom*, (Comunitate Spaniolă), str. Spaniolă 17; *Unirea*, str. Mămulari 3; *Koința*, str. G. D. Palade 66-68.

XVI. BIBLIOTECI. Orele când se pot cerceta
bibliotecile.

	Luni	Mărți	Mercuri	Joi	Vineri	Sambătă
Arhivele Statului (p. 152)	13 18	13 18	13 18	13 18	13 18	13 18
Academia Română (p. 87)	8-12; 14-18	8-12; 14-18	8-12; 11-18	8-12; 14-18	8-12; 14-18	8-12; 14-18
Com. Mon. Istorice (p.194)	9 12	9-12	9 12	9 12	9 12	9-12
Fundația Rogele Carol (p. 78) . .	9-12; 14-20	9-12; 14-20	9-12; 14-20	9 12; 14-20	9-12; 14-20	9-12; 14-20
Fundația Regele Mihai	16 19	15 19	16 19	10 19	16 19	16 19
Institutul Economic (p. 40)	8 13	8 13	8 13	8 13	8 13	8 13
Toma Stelian (p. 202)	8 12	8 12	8 12	8 12	8 12	8 12
Inst. Social Român (p. 41)	10-12; 16-19	10-12; 16-19	10-12; 16 19	10-12; 16-19	10 12. 16-19	10 12; 16-19

www.dacoromanica.ro

Instituțiile de Inaltă Cultură.

Academia Română (p. 87), Calea Victoriei 115, Președinte Prof. M. Racovița, La Academie se țin ședințe săptămânale, unele chiar publice. Activitatea științifică a membrilor Academiei este organizată în trei secțiuni: literară, istorică și științifică. (Pentru bibliotecă, a se vedea pagina 38; pentru colocția numismatică pag. 41.) — *Cercul de Studii Comerciale*, Str. Bursei 4, la Camera de Comerț, organizează conferințe. — *Cercul Medical*, Str. Lipscani 21 și 11, ședințe științifice. *Comisia Monumentelor Istorice*, Str. Gen. Berthelot 26 și 11 p. 194). Președinte Prof. N. Iorga; cu misiunea de a întreține monumentele și obiectele istorice din muzeele regionale — (Biblioteca și colecția, vezi pag. 41.) — *Institutul francez de Inalte Studii în România*, Str. Al. Lahovary, înlesnește condițiunile de existență a profesorilor francezi, instalați pentru timp mai îndelungat în România; organizează vizitele științifice ale profesorilor francezi, și cicluri de conferințe. — *Institutul Superior Italian*, Alea Blanc B, 42, Director Prof. Ortiz, organizează conferințe și audiții muzicale italiene, cursuri de limba italiană și informațiuni de ordin intelectual asupra Italiei (în România și asupra României (în Italia), — *Institutul de Literatură* (Palatul Universității, Președinte Prof. M. Dragomirescu, ține ședințe și conferințe. — *Institutul Statisticii Generale a Statului*, Str. Basarabia 12, Director general, I. Teodorescu. — *Institutul Ședințelor Administrative din România*, Str. Bursei 2, organizează cicluri de conferințe. *Institutul de Științe European de Sud-Est*, Str. Banul Mărăcine 1, Președintele Prof. N. Iorga, organizează cicluri de conferințe, posedă o bogată bibliotecă. — *Institutul Economic*, Str. Lipscani (la Banca Națională), Preș. Oscar Chiriacescu, organizează conferințe și studii asupra diferitelor probleme economice. Posedă o bogată bibliotecă și un serviciu de informații comerciale. — *Institutul de Geologie din România*, Șoseaua Kiseleff 2, Dir. Prof. L. Mrazec, posedă o colecție geologică și o bibliotecă. — *Institutul Meteorologic Central*, Str. Cutitul de Argint, Dir. H. Otetelișeanu, publică buletinele meteorologice, zilnic și lunar, precum și memorii și studii. — *Institutul Național pentru studiul izvoarelor de Energie (I. R. E.)*, Str. Matei Milo 2, Preș. Prof. C. Bușila, se compune din șase comitete: 1. Hidrotehnica, 2. linii aeriene, 3. utilizarea

rațională a combustibilului, 4. pentru participarea României la Conferința internațională a marilor rețele electrice, de înaltă tensiune, 5. electro-tehnica Română, 6. pentru participarea României la conferința mondială a energiei. — *Institutul Român pentru organizarea științifică a Muncii* (I. R. O. M.), Str. Clemenceau 2. — *Institutul Social Român*, Piața Lascăr Catargiu 6, et. III, (Palatul Academiei), Președinte Prof. D. Gusti. — *Societatea de Chimie Română*, Splaiul G-ral Magheru 2, Preș. Al. Zaharia, organizează congresele naționale de chimie. — *Societatea Naturaliștilor din România* (Palatul Universității), Preș. A Popovici Bănoșeanu. — *Societatea Numismatică Română*, Str. Arhivelor 4, pag. 104. — *Societatea Politehnică*, Calea Victoriei 118, — *Societatea Română de Știință*, Palatul Universității, Preș. Prof. D. Hurmuzescu. — *Societatea Română de Geografie*, Str. Vilson 1. — *Societatea Română de Biologie*, Splaiul Dr. Davila 4, Preș. Prof. I. Cantacuzino. — *Societatea Română de Filozofie*, Str. Doamnei 1, Preș. Prof. Rădulescu-Motru. — *Societatea Română de Oftalmologie*, Spitalul Colței.

XVIII. — Zilele și orele când sunt deschise Muzeele și Colecțiunile Artistice

Bisericile sunt deschise în general Duminicile și Sărbătoarea dela 8 la 12, cât și Vinerea dela ora 4 la 7 după masă. *Muzeele* sunt deschise la orele indicate mai jos, se pot produce însă modificări orare.

Academia Română (Colecția) pg. 87; Estampe. Publicul nu poate vizita decât cu o autorizație spacială dela Direcție, ușor de obținut în zile de lucru.

Academia Română (Colecția Numismatică) p. 87; deschisă în zilele de sărbătoare dela 8 la 12 și dela 14 la 18, din Septembrie până la 30 Iunie. Vara numai dela 8 la 12.

Aman (*Muzeul Teodor*) p. 79; deschis Duminica, Marția și Joia dela 9 la 12 și dela 15 la 17; Tablouri, gravuri și mobile.

Antichități (*Muzeul de*) p. 116; deschis Duminica și Joia dela 11 la 3 după masă; Monumente, antichități, ornamente preistorice, fresce, icoane, vase, mobile, pietre scumpe, argintărie, broderii, cădelnițe, uși sculptate, instrumente preistorice, evanghelii, tablouri.

Archivele Statului, p. 152; deschis Duminicile și săr-

bătorile dela 10 la 1 după masă; manuscrise, cărți, estampe, tablouri, gravuri, sigile.

Arta Națională „Regele Carol” (Muzeul de; încă nu este deschis publicului.

Cantacuzino (Colecția Al. G.) p. 194; deschis Duminică și Joi de la 2 la 4 după masă.

Geologic (Muzeul), poate fi vizitat cu o autorizație specială în toate zilele săptămânii de la 9 la 12.

Istorie Naturală (Muzeul de) p. 200, deschis Duminică de la 10 la 4 după masă și Joi de la 11 la 3. Închis de la 15 Iulie la 15 August.

Kalinderu (Muzeul) p. 186, deschis Duminică și sârbătoarea de la 9 la 12 și Marți și Joi de la 10 la 12 și de la 2 la 4 după masă.

Militar (Muzeul) p. 164; Duminică și zilele de sărbătoare de la 10 la 1 și de la 2 la 4 după masă; Marți și Joi de la 10 la 12 și de la 2 la 4; aici să găsească tot ce privește istoria trecutului României, și a războaielor ei: documente, gravuri, estampe, tablouri de întemeierea României, costume, uniforme militare, reproducerea mormântului lui Ștefan cel Mare, steaguri, medalii, decorații, arme, șei, tunuri, fotografii, avioane, instrumente, caști etc.

Monumentelor Istorice (Colecția comisiei) p. 194; poate fi vizitată cu autorizație specială de la Direcție, în toate zilele săptămânii, (afară de sărbători) de la 11 la 1.

Pinacoteca Statului p. 84; deschisă Marți și Joi de la 10 la 12 și de la 2 la 4 după masă; tablouri și sculpturi românești și străine.

Simu (Muzeul) p. 134; deschis Duminică de la 9 la 1; picturi, sculpturi, gravuri, baso-reliefuli, mozaicuri, icoane bizantine, mobile antice, medalii, cărți din toate epocile și din toate țările.

Sociologic (Muzeul) p. 116; deschis în toate zilele de lucru.

Toma Stelian (Muzeul) p. 202; deschis Duminică, Marți și Joi de la 10 la 12 și 4 la 6 după masă; tablouri, sculpturi, o frumoasă colecție de cruci, iconostase.

Să amintim încă printre principalele curiozități, *Palatul Regal din Calea Victoriei* p. 72 și *Palatul Regal de la Cotroceni* p. 112, care nu sunt accesibile publicului, decât în lipsa familiei regale, cu autorizație specială de la Mareșalul Palatului.

Capela Regală de la Cotroceni se poate vizita Duminică și sărbătoarea de la 9 la 12 (p. 112).

XIX. ISTORICUL BUCUREȘTIULUI.

După o veche legendă, întemeierea orașului București s'ar urca la secolul al XIII-lea, când un pastor cu numele de *Bucur*, s'a scoborât în această regiune, venind cu turma sa din munți. Padurile seculare ce înconjurau atunci regiunea, precum și apa rece a Dâmboviței l'au hotărât pe Bucur să rămâie aci. Drept mulțumire lui Dumnezeu, el ridică pe malul apei o mică bisericuță de lemn, a cărei cupolă avea chiar forma unei căciuli de păstor.

Istoria orașului București până în sec. XIII lea e nedeslușită și e foarte greu să deosebim adevărul de legendă, dar luând drept marturie un manuscris care mai exista până zilele trecute, se pare că legenda asupra originii orașului cuprinde mai mult adevăr decât fantezie. După numele lui *Bucur* s'a făcut *București*.

Pe drept sau pe nedrept, *Bucur* este considerat ca fondatorul orașului București și mica lui bisericuță există și azi, dar în întregime refacută, de principele *Mircea Basarab*. El este scoborătorul familiei Basarab, originară din Transilvania, una din cele mai nobile și mai vechi familii din România. *Basarabii* s'au stabilit pe la sfârșitul secolului XIII-lea în Muntenia și unul din ei, *Marele Basarab* născut din *Tihomer Basarab* (1290—1310) întemeiază odată cu principatul Munteniei, și o dinastie care îi va da din tată în fiu, timp de 4 secole (1290—1680) cincizeci de principii ai Munteniei. O curioasă întâmplare a voit ca *Regele Carol de Hohenzollern*, primul Rege al României și chiar și soția sa *Regina Elisabeta*, să fie scoborătorii vechei familii princiare a Basarabilor. O fată a lui *Tvortko Basarab*, numită *Catarina*, s'a căsătorit în 1360 cu contele Cilli, strabunic în a cincea generație a Sofiei soția lui Frederic Markgrav de Brandenburg-Ansbach. Ori, acest Frederic este izvorul comun al familiilor de *Hohenzollern* și *Wied*; în adevăr Sofia — de care am vorbit mai sus -- are două copii, Elisabeta și Albrecht. Fiica Elisabetei (1494-1518) se va căsători cu *Contele de Hohenzollern* (1525—1579) de unde vor veni în linie masculină și la a 10-a generație, tatăl regelui Carol și buicul regelui Ferdinand.

Celalalt copil al Sofiei, *Albrecht* va da tot la a 10-a generație pe *Elisabeta de Wied*, soția regelui Carol.

Destinul orașului București dealungul veacurilor este strâns legat de caracterul Voevozilor Munteniei și nu întotdeauna cei mai curagioși și cei mai războinici au avut cea mai bună influență asupra dezvoltării orașului. Mai mult chiar, marile victorii au fost întotdeauna urmate de clipe tragice pentru capitală. Cel dintâiu prinț Basarab 1290-1310 a ales drept capitală a Munteniei, actuala Curte de Argeș, lângă Carpați, punând astfel capitala la adăpost de năvălirile dușmanilor lacomi de pradă, căci era mai greu ca să ajungi în munți cu un număr mare de soldați, și fiindcă n'ar fi avut merinde pentru atâtea zile, și pentru faptul, că nu existau linii de comunicații cunoscute. Succesorul primului Basarab a fost *Alexandru* (1330-1364) care a păstrat Curtea de Argeș drept capitală, dar totodată s'a gândit să întărească orașul lui Bucur, pe care cu greu l'a scos din mâinile Tătarilor și ale Cumanilor în 1315 și începe chiar construcția unui zid de întărire, pe care îl va isprăvi *Mircea cel Bătrân* 1386-1418), considerat ca adevăratul organizator al Munteniei. Acesta, al cărui vis a fost să scoată complect țara de sub stăpânirea turcească, a câștigat în adevăr o bătălie strălucită asupra armatei lui Bayazed, în 1391 și obține ca turcii să nu se mai amestece în afacerile interioare ale țării și nici în alegerea Voevozilor. Bucureștii vede atunci prima sa extindere și prima sa construcție mai importantă, care trebuia să servească drept reședință voevodului.

Simplă, dată cu var și acoperită cu șindrilă, această reședință s'a numit totuși Palat domnesc. La moartea Principelui Mircea, cei 5 fi ai săi și nepotul, împart principatul în două părți, una cerea moștenirea tronului pentru fiii lui Mircea, alții o cereau pentru Dan, nepotul său. Unii și alții, dorind să aibe tronul Munteniei și neajungând să se înțeleagă, au avut slăbiciunea să facă apel la Turci, pentru a-și susține pretențiile respective, cece a adus turburări în interiorul țării, și subjugarea ei când ungarilor, când turcilor. Viața intelectuală era atunci inexistentă, numai biserica mai prezintă partea morală a societății, dar nici aceasta n'a putut să înregistreze mari progrese, deoarece spiritul religios mărginit al epocii, împiedica libertatea ideilor, iar limba slavonă, singura limbă

scrisă și citită în biserici și în afacerile publice, stânjenea avântul românesc.

Viața ce duceau locuitorii din orice clasă ar fi fost, era o viață țărănească simplă și săracă, atât în relațiile de familie și sărbători, cât și în moravuri, virtuți și afaceri. În astfel de stare a găsit țara *Vlad Țepeș*, tot un scoborător al Basarabilor și care a domnit dela 1456 la 1462. Acest nepot alui Mircea Cel Bătrân, soldat curajos, dar al cărui avânt eroic se schimba adesea în sălbătecie, n'a avut nici el norocul să dobândească libertatea Munteniei. El lasă moștenitorului său *Radu cel frumos* (1462—1472), o Muntenie așa de istovită, că numai puțin i-a trebuit să nu-și piardă întreaga independență. Dar dela *Radu cel frumos* avem o scumpă amintire: El mută în 1462 capitala, dela Curtea de Argeș la București și numai atunci începe istoria politică, a acestui oraș care, îmbogățit îndată cu locuințe și biserici, este numit în toate documentele străine din secolul al XV-lea: „Strălucitul oraș al Orientului și minunata cetate a Dâmboviței”. Din nenorocire, această primă extindere a orașului se oprește, căci până la sfârșitul veacului nu se mai poate vorbi de altceva decât de războaie, năvăliri, focuri și prădăciuni, care au împiedecat orice dezvoltare și au gonit pe locuitorii înfricoșați.

Nici excelentul Voevod *Neagoe Basarab* (1512—1521, aici urmașul său *Radu dela Afumați* 1522—1529) n'au putut îmbunătăți situația politică a Munteniei și nici a Capitalei sale. Turcii deși bătuti în mai multe rânduri de *Radu Voevod* și chiar la porțile Bucureștiului, au reușit totuși să puie stăpânire pe principatul Munteniei. Profitând de situația nesigură, creaturile lui Mohamed vor face din tronul Munteniei un obiect de vânzare, oferit aceluia ce dă mai mult, de unde și izvorul atâtor neînțelegeri, în timpul cărora, nici vorbă nu mai era de un progres pentru București. Numai sub domnia lui *Mircea Ciobanul* (1546—1554), viața bucureșteană ia o înfățișare aproape grandioasă, grație numeroaselor construcții de străzi, biserici, clădiri publice, poduri și cheiuri. Palatul se mărește, se rezidește paraklisul princiar și se aduc artiști străini pentru pictarea zidurilor, în fine însuși orașul este considerabil mărit și ia o fizionomie atât de strălucită, că atâta din nou lăcomia turcilor, cari în anul 1554 vin și dau foc orașului, pentru a goli bisericile de bogățiile lor în aur și argint, a căror faimă ținea de basme. *Mircea Ciobanul* moare în anul 1559.

Cu toată dârza împotrivire a boerilor, soția lui Mircea, curajoasa și deșteapta Doamnă Chiajna, reușește să puie pe tron pe fiul său, un tânăr infirm *Petre Schiopul*, căruia îi urmează curând *Alexandru al II-lea*. Sub acest domn neînsemnat, Bucureștiul reușește încă odată să-și stăpânească tragică soartă și poate la un moment dat chiar să creadă într'o eră de înflorire de n'ar fi fost iar o serie de lupte și de masacre între boeri și soldații Voevodului, chiar în interiorul orașului. Așa împodobit de un nou palat și de o frumoasă biserică cu înfățișare de cetățuie, Bucureștiul e iar supus la alte încercări încă mai tragice, sub domnia lui *Mihaiu Viteazul* (1593—1601) supranumit și Eroul Munteniei. De un curaj aproape de temut de o inteligență superioară, înțelegând totdeauna misterele artei războiului și a combinațiilor diplomatice, având și multă sensibilitate, Mihaiu Viteazul a înțeles, că singurul mijloc de a asigura pacea în interiorul țării, era să umilească priu forță pe ambițioșii turci. Confirmat în puterea tronului de turci, cari i-au dat o escortă de 2000 de ieniceri și spahii, el n'a întârziat să se bucure de o mare popularitate și influență asupra poporului muntenesc. Războiul care a izbucnit deodată între nemți și turci, a dat o ocazie excelentă Voevodului Munteniei să-și facă jocul. A început prin a omori pe toți turcii care se găseau în București și acest infricoșător spectacol a avut drept urmare, îngrozitoare răzbunări din partea armatei turcești. În timpul războaielor din 1695, date întâiu la Giurgiu apoi la București, turcii pătrund în Capitală și pun stăpânire pe biserica Radu Vodă care, prin înfățișarea sa de cetățuie și prin poziția ce ocupa pe o colină înaltă, prezenta pentru ei un excelent punct strategic; atacați de armata muntenească și siliți să se retragă, ei s'au răsbunat, umplând mănastirea cu pulbere și dându-i foc; jumătate din oraș a sărit în aer și toate clădirile au ars. Pe străzi, românii și turcii se striveau cu miile într'o învălmășală de nedescris în care au pierit un mare număr de cavaleri; armata turcească s'a retras la Dunăre, iar bieții bucureșteni au fugit la munte, loviți de o spaimă nebună. Dacă pentru Istorie, acest războiu este o pagină glorioasă, pentrucă a doborât ambiția sultanului de a face din Muntenia o provincie turcească, pentru București însă ea înseamnă începutul celor mai mari dezastre.

Mihaiu Viteazul, cu sacrificii de nespus, cucerește Mol-

dova și Transilvania, se încoronează la Alba Iulia, Principe al tuturor provinciilor române unite, dar situația politică nu era de natură a da o urmare acestei fapte îndrăznețe. Omorât în timpul campaniei din 1601 de aventurierul Basta Mihail Viteazul lasă gloria unei armate care a dat probe de un suprem eroism, dar tot în urma sa lasă și desnadejdea, ruina și foametea. Bucureștii nu-și vor mai putea reveni înainte de domnia lui Mateiu Basarab. Cucerit în 1601 de moldoveni, apoi de polonezi, el își va primi lovitura de grație dela Tatarii din Crimeea, cari în prădăciunile lor nu vor scuti nici măcar pe săraci. În 1604 urmașul tronului, Radu Șerban Basarab va relua întărirea orașului și abia va găsi câți-va oameni pentru muncă, atât de mulți au murit de foame. În 1611 o nouă năvălire are loc din partea ungarilor; tot atunci Voevodul Radu Mihnea va rezidi biserica Radu Vodă, incendiată de turci în 1595.

Să încerci să ridici orașul din aceste ruine pare de necrezut și cu toate acestea în acea epocă, Bucureștenii mai zidesc mănăstirea Sft. Sava și biserica Sft. Gheorghe cel vechiu. Dușmanii nu erau singurii vinovați de această stare de lucruri dar chiar și voievozii, cum s'a întâmplat în 1631, când Bucureștiul a cunoscut lupte sălbatice, întreprinse în mijlocul străzilor sale, între Voevodul Leon și boeri, apoi între doi Voievozi, ambii pretendenți la tron; această de a doua luptă a avut loc la porțile Bucureștiului, iar locuitorii cu copiii lor priveau urcați în pom. Situația de Voevod era foarte invidiată, deoarece Voevodul concentra toate drepturile Statului și avea o autoritate absolută și nelimitată; el era totdeodată legislator, judecător și șef militar. Țara era un domeniu care-i aparținea și avea drept de viață și de moarte asupra supușilor sai. Se înțelege astfel cum dupe bunul lor plac și caracterul lor, capitala înflorea sau era condamnată. A trebuit urcarea pe tron a lui *Matei Basarab* 1632 1654) pentruca Bucureștii să se mai ridice din cenușa sa. Această domnie e cu adevărat o epocă înfloritoare; Mateiu Basarab desăvârșește ceea ce au început strămoșii săi. El reia cu un zel arzător refacerea Capitalei, reparând și măbind Palatul prin noi construcții și clădind alte palate și alte mănăstiri, nu numai în București dar și în toată Muntenia. Dela el ne-a rămas biserica Sft. Apostoli, Biserica Sfta Vineri, Zlătari. Sft. Gheorghe. A făcut mai mult decât construcții: a reorganizat chiar țara, a

înzestrat-o cu legi și a introdus atât în biserici cât și în școli, limba românească în loc de limba slavonă. Cu Mateiu Basarab, Bucureștii au cunoscut 22 de ani de liniște, de care a profitat ca să reînvieze.

La moartea lui Mateiu, noul domn, *Constantin Șerban Basarab* (1654 — 1658) etitorul Mitropoliei, a avut de suferit revoluția soldaților de infanterie, numiți semeini, cari plini de ură contra boerilor, le incendiază locuințele, fură, jefuesc și omoară. A fost un macel aproape tot atât de sângeros ca acel al lui Mihail Viteazul contra turcilor; cei mai mari boeri ai Munteniei au pierit atunci, printre cari și tatăl Domnului Constantin Brâncoveanu. O cruce comemorativă în Curtea Mitropoliei reamintește aceste dureroase întâmplări. În 1656 turcii numuțumiți de legătura domnului Constantin Șerban cu principii din Transilvania, îi ia troul pe care-l încredințeaua lui *Mihnea al III-lea*. Acesta va urma exemplul predecesorului său și va căuta prin toate mijloacele să libereze țara de stăpânirea rușinoasă a turcilor. El va începe prin a omori pe turcii instalați la București și pentru acest groasnic măcel întrebuințează 15.000 de soldați. Cum era firesc, procedeul atrage încă odată năvălirea trupelor lui Hassan Pașa. Ce ar fi putut face o mică armată muntenească terorizată de dușmani, față de numarul mare al soldaților lui Ak-Mursa; aceștia au dărâmat pământ și zidurile clădirilor pentru a-și însuși bogățiile țării. Acolo unde n'au putut ajunge prin acest mijloc au pus foc și Bucureștii, căzută în mâna barbarilor, și-a pierdut încă odată tot ce s'a putut crea în timpul lui Mateiu Basarab. Astfel politica lui Mihnea al III-lea n'a dat nici un rezultat; el a fost și ultimul principe Basarab care a domnit. Lui i-a fost dat să încheie linia de 57 de Voevozi Basarabi, născuți din aceeași familie și care au domnit în Muntenia din 1290 până în 1680.

În același an când Mihnea își pierde puterea, Bucureștii este lovit de mari nenorociri. Ceeace foametea n'a distrus, a distrus ciuma. Cadavrele umpleau străzile în timp ce oamenii iau fuga, părăsind totul în voia soartei. De zeci de ori condamnat la moarte, Bucureștii se ridică de fiecare dată. Odată ciuma stinsă, viața, curajul și munca își reiau cursul; grație domnului Constantin Cantacuzino spătarul Munteniei, turcii renunța la proiectul de a da guvernarea Munteniei lui Mustafa Pașa, ceea ce ar fi transformat-o

în pașalâc turcesc și tronul revine *prințului Ghica*, dușmanul Cantacuzineștilor.

Moartea lui Ghica aduce turburări între partizanii celor două familii care cereau tronul, fiecare pentru ei; de revoltele sângeroase care au loc în mijlocul orașului, profită grecii, cari se dedau la cele mai groaznice jafuri. E de mirare, că aceste prădăciuni repetându-se aproape în fiecare an, Domnii mai au totuși inima să construiască și să înfrumusețeze orașul. Astfel în mijlocul dezastrelor, *Voevodul Antonie din Popești* (1669—1671) va ridica frumoasa biserică Sft. Gheorghe cel nou, iar *Voevodul Duca* (1674—1678), biserica Sft. Dumitru. Grație credinței lor religioase, Bucureștii capătă câteva edificii, la vedea căroră nenorocirii de locuitori își reiau curajul. Suirea pe tron a prințului *Șerban Cantacuzino* (1678—1688) îi umple pe munteni de bucurie. Sub domnia acestui mândru prinț, se încep lucrările pentru ameliorarea cursului Dâmboviței, construcția unei largi șoseie de pe podul Șerban Vodă, a bisericii Doamnei, a imensului han Șerban Vodă și multe alte construcții în afară de oraș.

Cum vechiul palat cădea în ruine, Șerban Cantacuzino și-a construit un palat pe chiar proprietățile sale, de pe podul Mogoșoaei — azi Calea Victoriei — și unde se află acum Legația Rusească. Aci, în palatul prințului Șerban se țineau ședințe unde se complota alungarea turcilor din Europa și încoronarea lui Șerban Cantacuzino ca împărat al Orientului; cu sosirea și plecarea acestor personaje străine, Bucureștenii au avut ocazia să cunoască minunate cortegii care se desfășurau pe străzile Capitalei; toată lumea alerga să vadă echipajele, blănurile neprețuite ale principilor români, bijuteriile legendare ale femeilor muntene și de care vorbește Lady Craven în toate scrisorile ei. Bucureștii în continuă sărbătoare, n'ar fi putut crede, că nici un an nu va trece și Șerban Cantacuzino va muri, pe tron se va urca prințul *Constantin Brâncoveanu* și că iar vor reîncepe pentru oraș dezastrele, turburările și jafurile. Dar de data aceasta nu vor mai fi turcii și nici tătarii, însă nemții, supranumiți atunci „nemții cu coadă“, care în 1689 vor năvăli pentru prima oară în Muntenia și se vor purta mai sălbatec decât cei din urmă barbari. Acești nemți au fost văzuți cum târau pe stradă pe boieri, arhimandriți, egumeni și negustori cu funia legată de gât, fiindcă erau bănuți de a avea mai multe bogății decât

mărturisise nemților. Pentru a-i alunga, Brâncoveanu i-a chemat pe tătari, a căror năvălire se zice că erau mult mai dulci decât a celorlalte popoare. Cuvintele de: „Vin Tătarii” strigate dintr'un capăt la altul al țării, au pus pe fugă pe nemți și atunci abea Muntenia și capitala sa încep adevăratul capitol al istoriei lor estetice.

Opera lui Brâncoveanu este imensă. Acest domn a ocupat tronul 25 de ani, însă opera sa mai trăiește încă un veac după el. E o înflorire pentru toate; orașul, în afară de edificiile religioase, se întinde pe ambele maluri ale Dâmboviței și se împolobește cu locuințe particulare și palate, construite în piatră. Totul este schimbat sub influența acestui principe bogat, instruit, blând, de o inteligență luminoasă, de un spirit larg și de o vastă cultură. El îmbogățește școlile cu biblioteci, întemeiază tipografii, trimite în Italia studenți ca să învețe pictura și arhitectura și chiamă în țară artiști străini, care aduc cu ei bunul gust și savante cunoștinți. O nouă viață începe, care trebuie să pregătească și să instituească Statul și societatea modernă. Caracterul medieval dispăre. Orașul se modernizează și lucrează la realizarea ordinii și a luminei spirituale; mijloace noi corespund la necesitățile noi ale societății și Brâncoveanu știe să cultive totdeauna utilul și frumosul. Tot e revoluționat: arhitectura, sculptura, pictura, odoare sfinte, mobilier, costume, politica, moravurile, viața socială și chiar armata. Nu mai sunt acei soldați plini de praf și amenințați la fiecare clipă de dușmani. Armata lui Brâncoveanu este o armată de paradă a carei singură muncă e să lucreze la poduri și șosele. Domnul are 10 regimente, în afară de soldații particulari ai palatului și de cazaci și sunt întrebuințați pentru nunți și sărbători, pentru lucrări edilitare și pentru recepții de mosafiri iluștri, cum a fost de exemplu în 1702 recepția Lordului Paget, reprezentantul Angliei la pacea dela Carlovitz și care, dela Constantinopol a trecut prin București. Dela 1462, de când Bucureștiul a fost declarat Capitală, epoca lui Brâncoveanu a fost singurul sfert de veac când orașul n'a fost întrerupt în elanul său de progres și cu toate acestea situația țării era din cele mai grele din punct de vedere ale politicii exterioare. Prima înfrângere a turcilor va face pe creștinii să creadă că și ora liberării lor a sosit. A trebuit toată arta și toată finețea diplomatică a lui Brâncoveanu, pentru a ține balanța în echilibru între Austria și Turcia. Ceeace

e azi mai frumos în București, în ce privește monumentele, datea ă din epoca lui Brâncoveanu; este însă și adevărat, că întâmplarea a făcut să aibe parte de doi eminenți colaboratori: spătarul Mihail Cantacuzino, și mitropolitul Antim. Primul era arhitect și studiile le făcuse în Italia, al doilea era un mare artist și un om foarte instruit.

Acestor trei oameni luminați li se datorește biserica Colțea, Mănăstirea Hureji, Mănăstirea Sinaia, Biserica Sft. Gheorghe Nou, Palatele Mogoșăia, Potlogi, Doicești, Brâncoveni și încă alte edificii, care n'au ajuns pâna la noi, cum de exemplu faimosul turn al Colței, de care grecii din aceea epocă scriau: „Sunt demne de a fi văzute pe acest pământ: Turnul Colței din București, San Marco din Veneția, Perhaska din Kiev și Clopotnița din Petersburg“. La acest turn, ridicat de Mihail Cantacuzino, au lucrat soldații lui Carol al XII-lea, cari rătăceau în București dupe bătălia dela Pultava. în timp ce Regele lor era la Bender. Afară de aceste construcții, Brâncoveanu s'a ocupat de unele restaurări importante, cum de exemplu de aceia a palatului zidit de Mircea Cel Batrân în 1418. Cine ar fi recunoscut în minunățiile de marmoră și în grădina-venețiană, prima reședință a principilor Basarabi, acoperită cu șindrilă? Brâncoveanu îi adăoga coloane masive de piatră, trei caturi, o baie în marmoră dela Constantinople, pe care o îngrijea special doi armeni, un turn, un zid de întărire, un chioșc, o scară maestrasă în marmoră albă, o sală enormă pentru consilii, camere de audiență, un apartament pentru prinți, altul pentru principese și în fine Tezaurul Statului zidit ca o închisoare. Aci soseau în fiecare an, căruțele turcești pentru ca să încarce sute de lăzi umplute de galbeni și care reprezentau tributul Munteniei către Turcia. În timp ce se încărcau lăzile, muzica trebuia să cânte în Curtea Palatului, plină de curioși, care se uitau trist, cum și unde se ducea tot aurul țării agonisit de ei. Să mai spunem că, în afara de luxul introdus în viața particulară, un lux adevărat bizantin, ajunge să aruncăm o privire pe odoarele sfinte și evangheliile din acea epocă, pentru a ne da seama la ce grad idea de lux, de strălucire și de bogăție a pătruns în București; era și firesc să fie așa, deoarece Brâncoveanu a cunoscut la el acasă un lux nemărginit, fiind cel mai bogat boer din Muntenia, și avea dreptate să spună în momentul când a fost ales Domn al Munteniei: „Acest

jug de a domni... să-l iau asupra mea... n'ași fi voit, căci am trăit ca un Domn în casa mea“.

Din nenorocire pentru țară, intrigile unui pretendent la tron au pus capăt acestei domnii, care a dat cea mai mare strălucire orașului București. Decapitat la Contrantinopol în 1714 (pag. 152), după ce a fost constrâns de barbari să asiste și la decapitarea fiilor săi, prințul Brâncoveanu a fost plâns de întreaga populație muntenească, care-i datora lui pacea, calmul, prosperitatea și bogăția.

Muntenia fără șef și fără bani s'a găsit într'o poziție foarte critică și groaza jugului străin a reînceput. Urmașul lui Brâncoveanu *Ștefan Cantacuzino*, care n'a domnit decât un an (1714—1715) a fost unul dintre principii indigeni. Turcii ca să ne umilească țara încredințează Muntenia grecilor din Fanar al căror lux și obrăznicie măresc indignarea popoului. Primul dintre acești lacomi fanarioți e *Nicolae Mavrocordat* (1715—1716), cari deși au dat capitalei două frumoase monumente: Biserica Stavreopoleos (pag. 100) și minunata Mânăstire Văcărești o pradă de toate bogățiile ei, de tot aurul și de toate odoarele pe care le trimite la Constantinopol pentru a-și asigura favorurile Sultanului. Pentru ca să umple punga străinilor, toată Muntenia a fost lovită de impozite atât de considerabile, că a fost curând ruinată; una din cele mai mari calamități ale țării, a fost domnia acestor greci lacomi, care a durat mai mult de un veac.

Libertatea sugrumată, orașele prădate de bogățiile lor și câmpurile de cereale, țara nu se mai putea ridica din ruinele ei. Fanarioții n'au respectat nici legile, nici instituțiile, nici chiar limba latină a țării; ei lucrau la o desnaționalizare repede, obligând administrația și școlile să introducă limba grecească și au reușit chiar așa de bine, încât însăși boerii numai vorbeau între ei decât această limbă.

Principii orientului au epuizat tezaurele incalculabile ale boerilor, imensele resurse ale comunii precum și energia legendară a locuitorilor orașului, oraș de care nu vorbeau de altfel, decât numindu-l „strălucitul oraș București, oraș aurit, oraș dulce, oraș mândru și extraordinar“.

Între timp, Austria declară războiul Turciei; teatrul războiului este Oltenia, care în afară de propriile sale nenorociri, trebuie să sufere și neînțelegerea celorlalte popoare. *Ianake*, urmașul lui *Nicolae Mavrocordat* nu știe cu ce să

înceapă; să liniștească spiritele în interiorul țării, sau să servească pe Sultan în preliminările pentru pacea dela Pasarovitz în 1718. Din intrigile între austriaci și turci, Oltenia și Muntenia pescuiesc mizeria căci, cucerite de Austriaci, care credeau că se răsbună astfel pe Sultan, Muntenia va suporta singură cheltuielile acestui războiu.

Zadarnic Românii oferă 100.000 galbeni ca să rescumpe Oltenia; fanariotul Ianake va lua banii, dar situația politică și militară va rămâne aceeași. Anul 1718 a fost îngrozitor; secetă și foamete și ciumă care face mii de victime, printre care însuși Voevodul Ianake Mavrocordat. Când orașul și-a revenit puțin, poporul a profitat să-și refacă monumentele și palatele și să mai ajute câteva construcții noi pe ambele maluri ale râului; și comerțul își revine și la un moment dat chiar, întrece înflorirea de altă dată. Dar și această activitate, bogăție și mișcare a trebuit curând să înceteze căci Turcii aruncă din nou priviri de lăcomie asupra nouilor avuții străne: și în Noembrie 1738 ei jefuiesc Bucureștiul mal groasnic încă, decât în timpul lui Mihai Viteazul. Nimic n'au lăsat neatins, nici case, nici hanuri, nici magazine, nici depozitele, nici bisericile și ca ultimă încercare pentru oraș, o nouă ciumă seceră 30.000 de oameni.

Bucureștiul era sfârșit; anii 1736 și 1737 sunt înfiorători de tragici; ciuma alternează cu năvălirea lăcustelor care mănâncă toată recolta, și lasă o populație săracă, bolnavă, dozoriată și descurajată.

Nici turburările interioare, nici luptele boerilor între ei, nici revoltele trupelor, nici năvălirile barbarilor, nici mai târziu ocupațiunile rusești și austriace nu reușesc să nimească pentru totdeauna forța expansivă a poporului român. Când streinii din Occident, Ambasadorii creștini din Constantinople și ideile din Occident încep să pătrundă în București și când relațiile devin ce în ce mai străne cu Viena, Lipsca și Berlin, aceste relații influențează considerabil viața morală a Capitalei. Dacă Bucureștiul ar fi putut să continue dezvoltarea sa în mod regulat din 1418 până azi, ar fi fost unul din cele mai glorioase orașe din Europa; dar obligat să suporte domniile de tristă memorie ale grecilor, persecuțiile lor și ocupația austriacă care încheie secolul al XVIII-lea, cum ar fi putut înflori?

Cu începutul secolului al XIX-lea și până la jumătatea secolului nostru, Bucureștiul n'a mai cunoscut nici odihnă,

nici liniște ; prin ce minune n'a dispărut în mijlocul acestor dezastre ? Seceta, toametea, ciuma, frigurile siberiene, căldurile arzătoare, cutremurele de pământ, care se succed timp de 20 de ani, incendiile repetate care schimbă aspectul orașului cel puțin odată la 5 ani, inundațiile Dâmbovițet, holera, navalirea bandiților lui Pasvantoglu și al lui Ibrahim Pașa și din nou foametea și ciuma, iată destinul „acestui oraș strălucitor al imperiului creștin din Orient“. Nici un oraș de pe lume n'a suferit în tot timpul istoriei sale, ceea ce Bucureștiul a putut suferi dela 1800 la 1850, nici un oraș din lume n'a înjghebat în mai înfricoșătoare dureri înfațișarea sa de azi ; nici un oraș din lume n'a cumpărat cu mai mari eforturi și sacrificii prestigiul sau de capitală. Influența Occidentului a fost salutară, noile idei schimbă condițiile vieții ; se simte începutul unei evoluțiuni decisive și redesteptarea conștiinței naționale. Muntenia înaintează spre libertate, spre lumină. Anul 1848 găsește spiritele înfierbântate, avântul românilor spre școlile franțuzești începe să se producă ; tineri și arzători patrioți, aduc din Franța odată cu spiritul de emancipare, voința de a lucra și de a organiza libertatea ; ei provoacă și dirijează mișcarea înălțătoare care dela 1848 la 1859 întemeiază România nouă ; în aceeași epocă, adică în 1849 *Barbu Știrbey* e ales domnul Munteniei. Sub domnia lui, Bucureștiul primește Teatru Național (pag. 94) și Parcul Cișmigiu (pag. 111). După Știrbey avem un guvern provizoriu și în 1859, dubla alegere a lui Alexandru Cuza ca Domn al Munteniei și Domn al Moldovei, atrage după sine unirea Principatelor 1861) ; dela această dată istoria celor două principate se confundă ; grație acestui Domn se realizează improprietărea țaranilor, unificarea legilor pentru introducerea și promulgarea codului lui Napoleon, securalizarea averilor mănăstirești și introducerea învățământului gratuit și fundațiunea Universității București pag. 115. Când Cuza a fost detronat în urma unui complot militar, locotenența Domnească a făcut apel la o dinastie străna, și această dinastie a fost fondată de Principele *Carol de Hohenzollern* pe care o curioasă întâmplare îl leagă de vechea familie a Basarabilor. Sub domnia acestui Rege, România a știut să iasă din toate greutățile în care se găsea la mijlocul secolului al XIX-lea. Până în 1877 România era încă nominal sub sfăpânirea turcească, dar în acest an, când complicațiile politice orientale au adus lupta între

Ruși și Turci, România se declară independentă chiar înainte de deschiderea ostilităților și această independență a fost câștigată și menținută cu prețul unui eroism fără seamăn în bătăliile date la Plevna și la Grivița. La 26 Maiu 1881 Principatul României este recunoscut de toate puterile streine ca Regat.

Sub lunga domnie a Regelui Carol (1866-1914) Bucureștiul se înzestreaază cu aproape toate construcțiile ce există azi: Palatul Regal, Fundația Universitară, Ateneul Român, Facultatea de Medicină. Palatul Cotroceni. Poșta, Casa de Depuneri, Cercul Militar, Gara de Nord, Băncile, Parcul Carol, Muzeul Geologic, Muzeul de Istorie naturală, Institutul geografic, Societățile de Credit, de asigurări, sute de școli, Banca Națională, Fundația agricolă Ferdinand etc. Datorim Regelui Carol independența României, organizația noastră intelectuală, organizația armatei, căile ferate, universitățile, Curtea cu Juri, dreptul de a bate monedă, Creditul funciar, Creditul urban, legile vămii, organizația serviciului sanitar, convențiunile comerciale cu statele vecine, fundațiile școlilor militare, a școalei veterinare, a Institutului de chimie, forturile din jurul Bucureștiului, Casa de Credit agricol, împărțirea domeniilor statului la țărani, legea inamovibilității magistraturii, într'un cuvânt îi datorăm toată dezvoltarea economică, intelectuală și politică a României, în acelaș timp cu reedificarea și restaurarea tuturor vechilor monumente istorice.

În 1914 la moartea Regelui Carol, care a fost înmormântat în istorica mănăstire a Basarabilor, coroana regală trece urmașului și nepotului său, *Ferdinand*, declarat moștenitorul tronului la 26 Octombrie, 1889.

Sub domnia acestui rege se împlinește idealul popoului român: Unirea tuturor provinciilor la Patria mamă, Regele Ferdinand moare în 1927 la 21 Iulie și micul *Rege Mihai*, un copil de 6 ani urmează la tronul, la care tatăl său a renunțat încă din 1924. O Regență formată din; *Principele Nicolae* (fiul Regelui Ferdinand și Unchiul Regelui Mihai), *Patriarhul* și *Primul Președinte al Curții de Casație* a fost instituită până la majoratul Regelui.

Bucureștiul este Capitala României, reședința Regelui, a Guvernului, a Patriarhului și a reprezentării naționale. Este situat la 44°40'—44°30' latitudine Nord și 23°40'—23°50' de longitudine în regiunea meridională a țării. Bucureștiul e la o depărtare de 63 de km. de Giurgiu, 133 km. de Pre-

deal, 200 km. de Portul Constanța și acoperă o suprafață de 7200 hectare, fiind mărginit la Nord de Băneasa-Herăstrău-Colentina, La Apus de Chiajna-Roșu-Militari-Crângași, la Sud de Popești-Conduratu-Bellu-Lupeasca și la Răsărit de Pantelimon-Dudești-Vitan-Cățelu și Cioplea.

Clima Bucureștiului se caracterizează printr'o influență continentală și afinități intermitente cu clima Europei Centrale și mediteraneană, adică putem avea iarna, friguri siberiene și vara, călduri tropicale. Populația trece de 800.000 de locuitori.

Bucureștiul este împărțit în patru sectoare: Sectorul I-iu sau *galben* la Nord-Est, Sectorul al II-lea sau *negru* la Est-Sud, Sectorul al III-lea sau *albastru* la Sud-Vest și Sectorul al IV-lea sau *verde* la Vest-Nord.

XX. Istoria Artelor-Frumoase în Muntenia

Ca și arhitectura și muzica, vechea pictură în România, a avut un caracter pur religios; cum până în secolul al XIV-lea când se formează principatele Române, nu poate fi vorba de un popor „Român” și de o viață intelectuală, cu atât mai mult nu poate fi vorba de o artă care să-i fie proprie.

Primele noțiuni spirituale pe cari le primesc românii în secolul când se formează țările lor, sunt cunoștințele religioase răspândite de grecii și de slavii care veneau de la muntele Athos. Pentru o propăzândă religioasă mai eficace, grecii aduceau cu ei icoane, care trebuiau să fixeze chipul lui Christos, al Fecioarei și al Martirilor, în sufletul poporului român. Aceste icoane sunt primul sâmbure de artă ce-au cunoscut românii, încă dela începutul secolului al XIV-lea.

În a doua jumătate a acestui secol, un călugăr *Nicodim* introduce în țările române, viața monachală. Acest Nicodim născut la Prilep în Macedonia, dintr'un tată grec și o mamă sârbă, se instalează în țările române, la început singur, apoi întovărășit de alți călugări și pune temelii celei mai bătrâne mănăstiri ce s'a cunoscut în Muntenia numită Vodița (jud. Mehedinți) complet distrusă de Turci în secolul al XV-lea.

Sub domnia lui Radu Negru tot acest Nicodim zidește mănăstirea Tismana din jud. Gorj, care există și azi. Cum era totdeauna călugăr, savant și pictor, el pictează cu mâna sa proprie o mulțime de evanghelii, iar în timpul lui Mircea cel Bătrân, ridică mănăstirea Snagov, Dealul, Govora, Glavacioc, toate în lemn,—destinate nu ca monumente de artă, dar ca adăposturi unde religia creștină putea să-și găsească hrana spirituală. Până la sosirea lui Nicodim, bisericile erau construite din niiele întărite cu pământ și tencuite, unde preoții făceau slujba în latinește. Cu Nicodim bisericile se fac din lemn, și slujba se citește în limba slavonă.

După moartea lui Nicodim în 1406, urmașii săi mai aduc și alți călugări dela muntele Athos, călugări cari cu-

noșteau și practicau și arta dificilă care se numește pictură al'fresco ; grație lor se introduce în țările române cea mai curată artă de stil bizantin, transplantată cu atât mai mare succes pe teritoriul muntelesc, cu cât acest teritoriu era liber de orice tradiție artistică.

Această artă s'a dezvoltat ca o artă proprie, ca și născută din însuși pământul românesc, cu atâta putere și pătrundere că nu va trece mult și elementele împrumutate orientului bizantin se vor confunda într'o sinteză cu totul particulară, care formează originalitatea artei românești, ușor de recunoscut mai ales când se compară arta română cu arta rusească, născută din acelaș izvor bizantin și totuși atât de profund de diferite. Este natural ca fiecare popor să fi modelat și interpretat bizantinismul, după nevoile și caracterul său, astfel ca să-i dea un suflet propriu. Artă practică în țările române înainte și în timpul secolului al XIV-lea, este arta bizantină română. Muntenii au adoptat și dezvoltat la ei în mod diferit, normele, stilul și tehnica bizantină cum se poate vedea după cele mai vechi monumente artistice și religioase care există. Artă veche s'a manifestat în două ramuri : în picturi murale și în icoane de lemn. Din nenorocire vechile picturi murale sunt puține la număr și rău conservate, sau încă desfigurate de restaurări neindemnatice ; dar ne rămân superbe fresce din Biserica Domnească dela Curtăa de Argeș, care ne minunează prin înfațișarea lor bizantină și cari din punct de vedere factură și iconografie sunt de cel mai înalt interes și figurează printre ceeace secolului al XIV-lea bizantin, a dat mai bun României în acest gen. Această biserică Domnească zidită de Negru Vodă pela 1350, a fost împodobită cu fresce după moartea Voievodului și a putut scăpa sălbătăciei dușmanilor, timp îndelungat, fiindcă se găsea ascunsă în regiuni unde se ajungea cu greu ; grație acestei conservățiuni ne putem face o idee mai mult sau mai puțin exactă de vechea pictură practică în România ; numai aceste fresce curățate și readuse la starea lor originală pot să facă obiectul unui studiu asupra artei și istoriei în Muntenia, înainte de secolul al XV-lea. Zidurile sunt complect acoperite de fresce, relativ de mici dimensiuni și fac impresia unui mare număr de tablouri agățate unul lângă altul. Aceste picturi proaspete prezintă un sentiment arhitectural pronunțat, compoziția fiind prima și șuprema regulă a artei, spre care artistul

își îndreaptă atenția observând puternica, tradiție antică. Le admiram desenul ușor, tonurile peste măsură de frumoase care se mențin în gama de roșu și de verde Veroneze. În afara de acestea o impresie de armonie, de tinerețe, de suavitate, de libertate și de îndrăzneală. Trebuie să observăm întâiu de toate grija perfecțiunii în tehnică și în factură care predomină în toate frescele; se recunoaște mâna unui artist sigur de mijloacele sale, capabil de a rezolva în mod fericit greutățile ce oferă reprezentarea caracterelor și a mișcărilor, capabil de asemenea de a împăca toate problemele ce decurg dintr'o compoziție complexă.

Nimenea nu pretinde că frescele din biserica Negru Vodă sunt opera unui român, nici nu putea fi vorba de așa ceva înainte de secolul al XV-lea; dar nu e mai puțin adevărat, că toate aceste monumente ridicate pe teritoriul principatelor, au îndeplinit rolul de profesor și ca la aceasta școala s'au format artiștii români, cari au continuat tradiția bizantină timp de trei lungi secole, cu toate influențele gotice și italiene care la un moment dat au izbucnit să se introducă. Influența bizantină n'a fost o întâmplare și nici un episod trecător în dezvoltarea civilizației românești; aceasta arta care a pătruns în viața murenților și oltenilor a avut asupra lor o putere tot așa de mare ca și religia; dacă românii n'au avut un maestru eșit din ei, cum au avut rușii pe Andrei Rubleff al lor, ci au avut în schimb un mare număr de artiști de merit și mici artizani, care au lucrat lângă meșterii străini greci, dela care au învățat meșteșugul, cu ochii fixați pe modele ce credeau imposibil de schimbat.

Biserica Negru Vodă nu este singurul document de artă veche românească; de aceeași valoare și frumusețe sunt mănăstirile Tismana, Cozia și biserica Negru Vodă din Câmpulung. În tot timpul secolului al XIV-lea și al XV-lea toate erau bizantine: arta, moravurile și cultura care au pătruns în România prin Sud, întâiu cu religia, apoi cu comerțul, până în momentul când interesele politice au împins pe Voievozii români să importe influențe artistice din Italia și din Polonia. Nu s'a petrecut acelaș lucru în Moldova, unde relațiile strânse cu polonezii și cu ungurii au impus arta gotică. Și bizantinismul pătrunde la ei mai mult prin ruși decât prin greci și amestecat cu arta gotică a dat monumente foarte originale ca arhitec-

tură și ca decorație, msi ales pe timpul Voevozilor Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare. În această epocă s'a manifestat primul pictor român al cărui nume a fost păstrat pe o placă comemorativă, în interiorul unei biserici pictată de el. El se numea *Ștefan Zoograful* și a fost înmormântat în pronaosul bisericii Hârlău, în semn de cinste pentru meritele sale artistice.

În secolul al XVI-lea în Muntenia, istoria artelor frumoase înregistrează unul din cele mai extraordinare monumente, dar nu-l adoptă fiind dela început condamnat să stea deoparte, prin caracterul artificial care-l prezenta în afară de tradiție. Domnul Neagoe Basarab, prinț religios foarte instruit, arhitect diletant, clădi la Curtea de Argeș o biserică care pare să țină de vis; arhitectura bizantină cu cupolă de intersecție și cu trei abside în formă de trifoiu, dublată de o capelă comemorativă în față, se aseamănă cu Moscheia albastră din Tebris din Nordul Persiei, construită un secol mai înainte. Ceeace îi dă însă caracterul unei povești din o mie și una de nopți este fantezia decorațiunii, combinația de aur și lumină, de pietre mai deschise și mai închise, de rozace aplicate pe pereți și à jour, ornamente tăiate din piatră de var — capod'opere de sculptură — efecte obținute prin culori albastre și aurii, rozete mici, în exteriorul bisericii încoronate de porumbei în bronz aurit, balustrada în pietre joase, ridicate vertical și sculptate în formă de crin, varietatea desenelor și a lăntișoarelor în mii de desene, decorarea ferestrelor și a panourilor de pe pereți asemănător unei dantele ce le încadrează, perfecția tehnică a boltei principale, cele 150 motive persane, admirabila arhitectură, întrebuințarea grațioaselor stalactite, cele două cupole din față conturnate în formă de șurub de o bizară impresie, părând că una cade în spre cealaltă și purtând deasupra cruci strălucitoare, toate acestea dau monumentului un caracter a'ât de deosebit. încât niciodată în Muntenia nu s'a bănuit ceva câte puțin apropiat și cu drept cuvânt s'a crezut că acest edificiu de aur și lumină e un vis; pe deoparte lucrătorii neputând înțelege acest stil neașteptat, pe de altă parte costul fantastic la care se urcă materiile preioase întrebuințate, a împiedecat ca biserica Curței de Argeș să fie punctul de plecare al unei școli. A fost mai degrabă o fantezie exotică în domeniul artei naționale.

Frumos, printre cele mai frumoase monumente ale țării, acest edificiu religios n'a putut servi de model în nici o

epocă; după unele documente. Prințul Neagoe Basarab, care călătorea foarte mult ar părea să fi fost el însuși arhitectul de talent, care a conceput biserica în cel mai curat stil armean în ceea ce privește decorația; așa cum se ridică deodată în valea pitorească a Argeșului, ea dă impresia unei prețioase biserici armenesti; dar pe de altă parte un document grecesc zice că Domnul ar fi chemat ca arhitect principal pe un anume *Manoli*, spaniol, și dela el vin acele decorații variate împrumutate din isvor arab, la modă atunci în Spania; n'ar fi deci de mirare că acesta să fi introdus în opera monumentală ce a întreprins cunoștințele cele mai înfloritoare ale artei musulmane, ceea ce de altfel și explică asemănarea între Curtea de Argeș și Alcazarul din Sevilla, cel puțin în ce privește ornamentele. De altfel legenda românească păstrează chiar acest nume în poezia meșterului Manole, dându-i însă naționalitatea română, în loc de spaniolă. Dar oricare ar fi fost arhitectul și lucrătorii, libertatea imaginației și a construcției, talentul de creație și îndemânarea tipică, degajează un puternic geniu creativ. Picturile murale ale bisericii n'au fost executate în timpul lui Neagoe Basarab ci în timpul lui Radu dela Afumați, urmașul la tron în 1522; frescele sunt bizantine, ele prezintă un stil monumental, o siguranță pronunțată și desăvârșită și sunt executate de pictorii Dobromir și Veit Stoss, (acesta din urmă este fiul celebrului sculptor german, care a ilustrat în secolul al XV-lea la Nurenberg, renașterea artistică germană).

Curtea de Argeș jefuită de năvălirile dușmane, adesea distrusă de incendii și de cutremure de pământ era menită pieirei; s'au salvat însă la timp minunatele fresce, azi la Muzeul național de antichități și după care pictorul francez Lecomte du Nouy a restaurat pictura bisericii; dar cu toate că a luat drept model frescele dela Curtea de Argeș a adus atâta fantezie particulară, că nici o apropiere nu mai poate fi posibilă între pictura care a fost și care este.

Din aceeași epocă a lui Neagoe Basarab se păstrează o icoană care și azi este considerată ca cea mai monumentală, mai expresivă și mai impresionantă dintre toate operele de acest gen, cunoscute până acuma. Este icoana zisă Icoana Despinei Doamna, soția principelui Neagoe, care este reprezentată în voalurile sale de doliu și arătând fecioarei cadavrul fiului său Teodosie, în momentul când însăși fecioara asistă la crudul spectacol al scorbării Fiului de

pe cruce: Compoziția impresionantă pe de o parte, tehnica și factura de altă parte, fac din această icoană o capod'operă care poate să ia loc printre cele mai înalte creații bizantine din acea epocă.

Totul contribuie să ne arate că vechii români nu numai că erau în stare să înțeleagă operele artiștilor bizantini, dar chiar ajută prin tempera mentalul lor, a-i da o direcție originală care nu se întâlnește decât în bisericile românești; fără îndoială românii întovărășeau în lucru pe artiștii greci și cum aceștia n'ar fi putut ajunge să termine toate lucrările întreprinse în Muntenia, este foarte probabil că Românii au trebuit să execute în mare parte singuri frescele bisericilor, cum de altfel dovedește și numele de Dumitru, pictor român și căruia îi revine cea mai mare parte din picturile bisericilor din Vâlcea.

La începutul sec. al XVI-lea, cu Prințul Neagoe Basarab, care aduce în țară stofe de brocart italianesc, se introduc în ornamentele arhitectonice, în odoarele bisericesti, în sculpturile pietrelor funerare și în decorarea evanghelilor, influențe italiene venite prin Dalmația; tot atunci era la Târgoviște un oarecare Macarie, dela care avem noi cele mai frumoase evanghelii ilustrate, în mare parte inspirate din Renașterea italiană cum se și observă ușor în majusculele mari, rotunde, la fel cu majusculele venețiene din manuscrisele italiene.

Numeroase erau aceste evanghelii, și tot atât de numeroase manuscrisele decorate de artiști care lucrau lângă Macarie, uniți în grupuri, cum erau pe vremuri confreriile miniaturistilor din Bruges în timpul lui Filip cel Bun. Academia Română (pag. 88) e foarte bogată în astfel de colecții. Sub domnia lui Mateiu Basarab, relațiile comerciale și politice cu Occidentul, în special cu polonezii și italienii, au introdus în țările române cum era și de așteptat, unele ecouri din viața artistică a acestor popoare; frumoasele linii arcuite ale stilului gotic, sistemul ornamental al coloanelor, al suporturilor și al pinacelor, deasemenea decorațiile ferestrelor și frunzele capitalelor încep să apară în micile biserici: Zlătari, S-fții Apostoli, Sft. Vineri, Sărindar, Plumbuita, Căldărușani și palatele Comana, Coieni, Herești și Golești. — deatunci însă și până azi de mai multe ori restaurate, transformate și ruinate. — Acest stil gotic, care a acaparat și edificile religioase din Moldova nu s'a atins niciodată de pictura care a continuat să

fie bizantină dealungul veacurilor, reprezentând sfinți uscați și disproporționați, cu priviri înțepenite și portretul ctitorilor bisericii, ținând cu degetele lor nesfârșite de lungi și subțiri, biserica ce-su zidit. Ornamentele manuscriselor, întâiu bizantine, apoi italiene adoptă goticul. Foarte frumoase evangheliile din timpul lui Mateiu Basarab sunt acele ilustrate de călugărul român Vlaicu, de pictorul Nicolae și de fiul său Jitianu. Muzeul de antichități din București posedă cele mai prețioase evangheliile din această epocă, ale căror miniaturi, de o fineță fără exemplu, ar putea să se compare cu frumusețea miniaturilor flamande din secolul al XVI-lea. Sunt două : una reprezentând pe Mateiu Basarab în picioare cu mâinile încrucișate, cu privirea totdeauna dulce și aspră ; costumul său e în brocart de argint, lung până la pantofi ; fondul este în aur mat, iar desenurile stofei în aur viu, o capo-d'operă de finețe abia vizibile cu lupa ; cealaltă reprezintă pe principesa Elena, soția sa, sveltă de o eleganță medievală cu brațele dealungul corpului, purtând același costum ca și prințul.

Aceste manuscrise ornate, comparate cu cele din ultimul secol ne surprind prin extraordinarul progres ; același lucru se observa și în biserici, la tâmplă (iconostas). În cursul secolelor XIV, XV și XVI, aceste tâmples, un fel de pereta ce separă altarul de restul bisericii, erau construite după un model popular în cărămizi, cum se mai vede și azi la bisericile dela țară, date pe deasupra cu o tencuială, peste care erau pictate al fresco trei rânduri de icoane reprezentând scene din viața lui Isus, Apostolii și Profetii.

Spre sfârșitul secolului al XVI-lea tâmpla de zid, e deodată înlocuită printr'un perete în lemn, de cele mai multe ori sculptat à jour și aurit ; această poleială e de cel mai frumos efect la lumina tremurătoare a lumânărilor. În epoca lui Brâncoveanu sculptura tâmpleselor devine din ce în ce mai complicată încât se cer adevărați artiști care să redea decorațiunea, asemănătoare unei dantele și deasă ca un stufig. Dealtfel aceasta e și singura sculptură permisă în bisericile ortodoxe, Vechiul Testament oprind orice reprezentare a figurii omenești sau animale prin cuvintele : „Blestemat să fie omul care face chip cioplit ce nu e dupe voia Domnului“. Sculptura nu avea decât un caracter decorativ cu subiecte vegetale ; de-altel

cum piatra nu era întrebuințată la construcțiile bisericilor până în secolul al XVII-lea, cărămida de care se foloseau artiștii nu le putea da gust să decoreze monumentele cu sculpturi. Atunci s'au apucat de lemn, din care scoteau foarte frumoase ornamente și numai sub Mateiu Basarab au cioplit piatra ca decor în jurul porților, ușilor și ferestrelor. Mai târziu artiștii s'au lăsat tentați să sculpteze figuri, atât era de frumoasă piatra ce li se aducea din Carpați, dar nu pentru interiorul bisericii, căci sentimentul religios era foarte puternic și niciodată un ortodox n'ar fi îndrăznit să calce o poruncă formală, abia dacă îndrăzneau să schițeze câteva baso-reliefuri deasupra ușilor reprezentând figuri de îngeri și animale. Era mai degrabă un fel de desen tăiat în piatră și care nu putea face obiectul unei idolatrii.

Nu trebuie să uităm că în nici o epocă, oricare ar fi fost influența Voevozilor, exercițiul picturilor murale bizantine n'a încetat nici o clipă; în afară de orice influență străină interiorul bisericilor este acoperit cu picturi murale de o execuție adesea imperfectă, dar trădând de fiecare dată rădăcina artei bizantine care a prins atât de adânc în sufletul artiștilor, elevilor și ucenicilor. Astăzi încă țăranul n'a uitat ceea ce strămoșii lor au învățat odată și întâlnim la țară pictori zugravi, fără nici un studiu prealabil, autori de picturi murale care sunt prototipul temei bizantine și cari, dacă sunt executate cu stângăcie au cel puțin un sentiment în compoziție și în armonia culorilor, care dovedesc normele celui mai curat stil oriental. Acelaș lucru și cu icoanele; țăranul român nu s'ar putea ruga în fața altei icoane decât aceea care reprezintă fecioara cu Isus și Martirii, cu aceiași ochi, acelaș nas, aceleași mișcări, aceiași privire înțepenită, aceleași mâini peste măsură de lungi; nici arta arabă a lui Neagoe Basarab, nici arta gotică a lui Mateiu Basarab, nici mai târziu Renașterea italiană, nici barocul lui Brâncoveanu n'ar fi putut înăbuși moștenirea artistică ce acest popor a primit-o, odată cu formarea țării sale.

Matei Basarab, mort în 1654 e înmormântat la Târgoviște, apoi în urma unei năvăliri barbare corpul său a fost transportat la Mănăstirea Arnota, în mijlocul Carpaților, unde mormântul i-a fost acoperit cu o piatră funerară, decorată în stilul gotic pe care atâta l'a iubit și care este cel mai frumos exemplar de monumente funerare venite dela domni

români. Goticul introdus ca stil decorativ a dispărut din țară odată cu Matei Basarab.

Pe la finele veacului al XVII-lea cu Serban Cantacuzino, stilul devine, atât în arhitectură cât și în decorație, mai ușor, mai simplu și mai viu; mica sa biserică dela Cotroceni este considerată întrucâtva ca tipul de unde a plecat modelul bine definit al arhitecturii bisericești românești al cărei plan și fațade au fost adoptate mai târziu și de bisericile moldovenești. Pridvorul deschis în plină lumină e tema principală a arhitecturii, care se dezvoltă sub domnia neuitată a lui Constantin Brâncoveanu. Nici o arhitectură, nici o pictură și nici o sculptură precum și nici una din odorele bisericești nu se pot compara cu arta pe care Muntenia a cunoscut-o în secolul al XVII-lea, sub Brâncoveanu, artă care va lumina și în tot secolul al XVIII-lea.

Acest print născut pentru lux și bogăție, a trecut epocii sale caracterul ce-l avea; el a fost Ludovic al XIV-lea al Munteniei; el a creat fastul, emfaza și stilul; nu numai artele dar și mobilierul și costumele ating o perfecțiune ce poporul n'a cunoscut până atunci și primesc elemente noi care le va da un aspect atât de caracteristic și un stil atât de original că se va numi cu drept cuvânt stilul lui Brâncoveanu. Este adevărata renaștere românească care din nenorocire corespunde cu decadența frescei atât în Muntenia cât și în Moldova. Influența adusă de Brâncoveanu este italiană dar interpretarea este atât de pătrunsă de caracterul național al românilor că toată arta aceștii epoci poartă un sigiliu original, atât printre artele românești, cât și printre cele străine.

În arhitectură tipul bisericilor se definește; este un tip cu exonartex deschis în coloane, cu arcade oarbe puse pe două rânduri suprapuse și separate printr'un cablu întortochiat. Pictura nu e în progres, mai mult chiar, fresca e în decadență, dar decorația poartă toată greutatea mișcării artistice din secolul al XVII-lea până la începutul secolului al XIX-lea. Gustul artistic al Prințului Brâncoveanu favorizează înflorirea unei arte a cărei creație nici nu era de bănuț; ideile de frumusețe și de raționament ale prințului au înlocuit goticul peste tot unde s'a introdus. A fost mai întâi o adaptare de motive noi pe o sculptură bizantină dar combinațiile originale altoindu-se cu elemente din renașterea italiană au dat naștere la un stil absolut românesc. Ornamentația vine mai direct dela natură; motivul luat e în primul rând floarea soarelui stilizată, chiar de Brâncoveanu și dată în

execuție argintarului Gheorghe Mai pentru a o reproduce pe toate obiectele destinate bisericilor; apoi sub influența mitropolitului Antim (pag. 155) se ajută decorații georgiene, arabescuri care nu au regularitatea foilor antice dar se compun din curbe variate, care se încolăcesc, se întretae, formând desene minunate în variații și născute dintr'o inspirație plină de fantezie. Acest desen nu excludea o ordonanță metodică a compoziției în general bazată pe un principiu simetric; axa care dă naștere în dreapta și în stânga la delicate linii șerpuite se termină cu capete de îngeri, de animale, balauri, păsări, fructe. Așa se vor prezenta de acum înainte toate frumoasele tâmpile ale bisericilor, veritabile dantele de aur, trase în fața altarului (Biserica Colței). Toată această ornamentație așa de variată era marcată de viguroase opoziții între finețe și între masele mari prin puternice și sayante contraste în relief și această ornamentație a fost adoptată, atât în arhitectura religioasă, cât și în cea civilă.

Două colaboratori principali în epoca lui Brâncoveanu au fost *Antim* și *Mihail Cantacuzino*, acesta din urmă primul român care a studiat arhitectura; cu ei operele devin foarte încărcate în amănunte, cum se poate vedea și azi în balcoanele palatelor lui Brâncoveanu; deasemenea în decorația mobilierului, în ornamentația capitelor, peste tot se întâlnește fastul, luxul, bogăția, pompa, strălucirea și somptuozitatea. Pe lângă arabescurile largi și solemne regăsim frunza de acantă (Biserica Antim) amplă și maestuoasă în toate combinațiile posibile, desfăcută, închisă, aplecată, răsturnată, dezvoltată, de un desen când mai lung, când mai lat, dar întotdeauna de o eleganță superioară și de o mare expresie.

Cupe, candelice, cadelițe, cruci, legături de evanghelii, cataramede de brâu, recipiente în aur, discuri și tavi îmbogățesc bisericile și par adevărate obiecte de muzeu prin grija lui Brâncoveanu.

Dela el a rămas în România: Mănăstirea Hureji, Curtea Princiară din București, Biserica din R.-Sărat, Palatul Doicești, Mănăstirea Mamul, la răsărit de Drăgășani, Biserica Făgăraș, Biserica Sft. Gheorghe, Palatul Potlogi, palatele și lăcașurile princiare pentru el și pentru fii săi, pe valea Brașovului, Poiana Mărului, Recea, Scăeni (Ploești), Valea Mizilului, Sărata Buzău, Mătăsaru (Dâmbovița) Tătărani (Rahova), Drincea (Mehedinți), Mușelești (Gorj), Pitești palatul Mogoșoaia, Mănăstirea Brâncoveni, Biserica Sft. Ioan, Bise-

rica Sft. Nicolae, Mănăstirile Surpatele, Viforâta și Dealul. El a dus gustul său pentru construcții chiar dincolo de frontiere, zidind în Turcia, Biserica Sft. Ștefan, în Bulgaria Arbanașul și un palat în Constantinople, fără să mai numărăm mici capele pe care le-a presărat peste tot unde găsea un colț pitoresc. A fost prodigios și de neimitat și generozitatea sa artistică, departe de a fi trecătoare a prins rădăcină și a făcut școală ce ar fi trăit și azi de n'ar fi fost influența bruscă a ideilor și a culturilor occidentale. Monumentul care încheie epoca lui Brâncoveanu e biserica Stavropoleos (pag. 101).

Brâncoveanu mort în 1714, domnia fanarioților n'a fost de natură să desvolte arta; în tot timpul secolului al XVIII-lea se construște și se decorează după modelele lăsate de Brâncoveanu, dar nici arta lui, oricât era de nouă și originală n'a întunecat bizantinismul. În schimb însă a contribuit la dispariția unei clase de artiști, continuatorii artei tradiționale, numiți „*zugravi fini*“, care nu erau propriu zis artiști doar pictori de icoane și de picturi murale — adesea de un talent destul de remarcabil. Perderea lor a fost mult regretată, cu atât mai mult cu cât icoanele ieșite din mâinile lor — ajunse nu se știe prea bine cum, la Berlin, — au fost declarate de bizantinologi, ca esența însăși a artei bizantine; cea mai mare parte din aceste picturi n'aveau valoarea frescelor din secolul al XIV-lea, însă încătușați de normele artei bizantine artiștii își duceau cu cinste lucrul la bun sfârșit. Această meserie de zugrav trecea adesea dela tată la fiu, și alături de ficcare maestru se formau zeci de elevi.

Ei au creet pe nesimțite clasa zugravilor fini și o adevărată școală de pictură religioasă. Această perioadă poate fi considerată ca o epocă fericită a picturii de icoane românești; ele au fost însă înăbușite de icoanele moscovite, care au început să pătrundă în epoca lui Brâncoveanu și au invadat literalmente bisericile și comerțul; uitați și disprețuiți finii zugravi și-au părăsit meșteșugul și cu ei dispăreși ultimul adăpost al tradițiilor bizantine.

Din această ultimă pleiadă de artiști zugravi făcea parte un oarecare *Petrache* (1787), care a lăsat o carte, azi la Academie, socotită ca o capo d'operă; apoi Diaconul Șerban și fii săi Radu și Ion, care au lucrat la biserica satului Racovița în 1792, și-au întemeiat la Câmpulung în curtea unei biserici, o adevărată școală la care a studiat și *Ion Neguliei*, unul din viitorii mari pictori ai secolului XIX-lea.

Școli asemănătoare mai existau și în câteva Mănăstiri cum aceia de la Căldărușani, condusă de *Ion Rusu*, omorât de un cutremur de pământ în 1802 în timp ce lucra; el a avut ca urmaș pe un militar *Polcovnicul Mateiu*. al cărui elev, boerul *Nicolae Teodorescu* copia în 1805 o Herminea, manual iconografic al pictorilor greci și această Herminea, *Teodorescu* a ornat-o cu frumoase planșe în culori. Tot el a întemeiat în 1831, la Buzău, o școală de pictură în care se va forma pictorul *Gheorghe Tărtărescu*, care s'a bucurat de mare glorie. Un alt zugrav, *Mihailu* și fiul său *Radu* a lăsat excelente desene executate între 1838 și 1862, azi la Academia Română. Să mai cităm pe zugravul *Abraham* din Târgoviște lângă care lucra Ioniță fiul lui *Grigore* dela care ne-au rămas schițe de tablouri religioase, denotând o observație personală, inteligentă și îndemânată. Acești artiști în felul lor, au avut meritul de a duce atât de departe pe cât le-a fost posibil, vechea tradiție bizantină, desigur într'o formă imperfectă și puțin rafinată, dar care cultivată ar fi dat rezultate strălucite. Brusc, cunoașterea nouilor concepții științifice popularizate de revoluția franceză înlocuște crezul religios și fără ca să ajungă printr'o evoluție naturală, artiștii părăsesc pictura religioasă și icoanele. se duc în Franța împinși de dorința de a se lumina la ideile noi și aduc moda tablourilor de chevalet. Anul 1848 găsește spiritele Românilor în fierbere. Artiști și studenți, înfocați patrioți, se duc în Franța de unde aduc odată cu spiritul de emancipare, voința de a organiza libertatea, ceea ce dă naștere la mișcarea politică din 1748, pe care se ridică România nouă. Tot acești tineri pun temelia școlii de pictură modernă, care nu se leagă în evoluția sa, de nici o tradiție picturală anterioară; printr'premergătorii cei mai importanți ai școlii din secolul al XIX-lea trebuie să cităm pe *Teodor Aman*, *Grigorescu* și desăvârșitul *Luchian*.

Pe *Teodor Aman* trebuie să-l judecăm cu bunăvoință și să luăm în considerare că a fost cel dintâiu care a cules o artă în al cărui mediu n'a fost format și de care nu l'a legat nici o educație artistică. El a fost întemeietorul școlii noi; operele sale fără mare personalitate, au o tehnică curată și interesează de cele mai dese ori din punct de vedere documentar. Venit din Paris, unde și-a făcut studiile cu *Delong* și *Picot* a fost numit directorul școlii de belle-arte din București, de-și n'avea decât 26 de ani; totuși influența lui

asupra tinerilor artiști a fost considerabilă. Dar dupe el un pictor de mare talent a avut o putere încă mai mare peste mișcarea artistică: e *Nicolae Grigorescu*, care și-a început cariera prin a picta icoane și într'o zi aflându-se într'o mânăstire din Moldova, unde picta, a ost surprins de Crețulescu, atunci ministru, care s'a interesat de el și l-a trimis ca bursier în Franța ; acolo a luat contact cu școala din Barbizon pe care o și reprezintă în mod strălucit. La întoarcerea sa în țară, izbucnește războiul de independență al României și Grigorescu povestește în pânze mari toate amintirile acestui războiu, care a pus bază Regatului României; toată opera sa e pătrunsă de lirism ; motivele sale sunt veșnic luate din natură, cum: drumurile lungi prăfuite, carele cu boi, țărâncă care țoarce, ramura înflorită, ciobanul cu oi, uneori portrete și mai ales schițe de războiu. Ceeace Grigorescu caută peste tot, e lumina și adevărul; foarte prețuit de artiști și de public, arta lui influențează toată noua generație. *Ștefan Luchian* însă a fost adevăratul pictor, pictorul de lumină și de culoare al cărui talent s'a desfășurat mai ales în reprezentarea florilor care vor face cinste artei, oricâte secole vor trece și oricare ar fi direcția în artă. Secolul al XX-lea continuă să se desvolte, pe deoparte sub influența școlilor Occidentale, iar pe de altă parte se observă o ușoară tendință de revenire spre bizantinism, baza vechei artei românești.

BUCUREȘTI

I. Calea Victoriei

Calea Victoriei, care începe de la cheiul Dâmboviței și ține până la șoseana Kiseleff, e o cale tăiată de Constantin Brâncoveanu în 1682, pentru a obține o legătură mai dreaptă între cele două palate ale sale: de iarnă și de vară. Palatul de iarnă ocupa atunci toată regiunea unde e azi Poșta, str. Carol, Piața Sf. Anton, până la poalele Mitropoliei (p. 180), iar palatul de vară era la Mogoșoaia, unde e și azi. Tâind acest drum, i-a dat numele de Podul Mogoșoaia. Dar Podul Mogoșoaiei era pe vremea lui Brâncoveanu și încă multă vreme după el, o cale urâtă, unde nu locuiau decât mahalagii, boerimea toată având casele mai aproape de palat. Cea mai frumoasă stradă pe atunci era Calea Șerban-Vodă, fiind-că pe acest drum se întorceau toți Domnitorii de la Constantinopol, unde erau investiți pentru domnie. Se întorceau falnici și urmați de tot cortegiul domnesc. Dar Constantin Hangerliu o sută de ani după crearea Podului Mogoșoaiei în 1797, rape cu tradiția, și în loc să-și aducă alaiul domnesc pe Calea Șerban-Vodă, și-l aduce pe Podul Mogoșoaiei. Aceasta a fost de-a-juns ca din 1798, Podul Mogoșoaiei să fie pentru Bucureșteni aleea domnească, diplomatică și triumfală. Boerii încep să-și clădească case, palate și grădini și bieții mahalagii de altă dată, sunt mereu împinși mai departe, în spre viitoarea șosea Kiseleff.

Când războiul Independenței a luat sfârșit și armatele române se întorc victorioase în București, soldații cu steagurile rupte, defilează tot pe Podul Mogoșoaiei. Era în ziua de 8 Octombrie 1878 și de-atunci Podul ia numele de Calea Victoriei.

Calea Victoriei, așa cum se prezintă astăzi n'are decât cincizeci de ani de viață, iar marile construcții, abia treizeci.

Fără a fi cea mai frumoasă, *Calea Victoriei* este cea mai animată stradă a Bucureștiului, centrul în care se des-

fășoară în plin viața elegantă a capitalei, și activitatea intensă a vieții sociale, comerciale și artistice. Animația cea mai mare este între *Ateneu* și *Casa Capșa*, între orele 11—1 și 5—9 seara. Pe Calea Victoriei s'au serbat cele mai de seamă evenimente ale României contemporane toate evenimentele istorice ale Munteniei. ale Principatelor Unite, a Regatului României; aci se desfășoară marșurile alaiuri ale Curții și defilează trupele în zilele de sărbătoare, dela Palat la Patriarhie. Străinului, care dela început ar vrea să aibă o idee clară de mișcarea și aspectul Capitalei, nu-i rămâne decât să 'nceapă printr'o plimbare pe Calea Victoriei.

A. Din Piața Palatului, până la Șoseaua Kisseleff. *Piața Regală*, cuprinsă între Palatul Regal și Fundația Universitară Regele Carol, este una din principalele puncte de circulație, fără ca să fie cea mai largă și mai frumoasă din București; forma sa actuală nu o are decât din 1892.

Palatul Regal. (G. 6.), ocupă locul mărginit de Calea Victoriei, Str. Imperială, Str. Palatului, Str. Brezoianu și Str. Sf. Ionică. Aripa stângă este o veche construcție, fosta proprietate pe vremuri a boierului Dinicu Golescu, care-a vândut-o Statului în 1851. Statul a instalat în ea, rând pe rând, o Școală Militară, o cazarmă, un spital, un comandament, până în sfârșit o dă ca reședință princiară Voevozilor Alexandru Ghica (1856—1858) și Alexandru Cuza (1859—1866). Odăile, afară de salonul care făcea admirația contemporanilor, (mai târziu biblioteca Regelui Carol) nă erau prea mari, însă de proporții plăcute. În fața camerelor cari dădeau spre Nord, se afla o mică construcție servind corpului de gardă. Ferestrele odăilor de jos, răspundeau pe o piață părăsită, murdară, unde țigarii își aduceau vitele lor. În aceste camere chiar, Prințul Alexandru Cuza a fost arestat în noaptea de 11 23 Februarie 1866.

Către ora 3 1/2 de dimineață, un batalion de vânători sub comanda maiorului G. Lecca, ia loc în dosul Palatului, în timp ce o trăsură condusă de comerciantul Chiriță Tudor, aștepta semnalul la intrarea Parcului Schlater (astăzi Aleea Carmen Sylva, în spre Str. Brezoianu-Cișmigiu Conspiratorii: Maiorul G. Lecca, însărcinat cu garda Prințului și căpitanii Pillat, Costinescu și Lipoianu, au în-

trat în camera de dormit a Principelui care se găsea tocmai cu metresa sa, Princesesa Maria Obrenovici, și i-au prezentat un toc pentru semnarea abdicărei, ceea ce făcu fără nici o rezistență.

Printul părăsește îndată Palatul, iar câteva zile mai târziu se duce în străinătate, unde moare în 1873, fără a-și mai vedea țara, cu toate că a cerut aceasta de mai multe ori.

Coroana României a fost atunci oferită *Principelui Carol de Hohenzollern*, care a sosit la București în primăvara anului 1866. El și-a făcut intrarea pe Podul Mogoșoaiei, rămânând foarte trist impresionat la vederea Palatului ce i se destina, simplă clădire cu etaj, zugrăvită într-o culoare albastru-cenușiu. În primul an de domnie, Printul Carol s'a și ocupat de transformarea palatului, și din vechea casă a lui Goleșcu, a făcut cu adevărat o reședință regească. În 1867 a adăugat o nouă aripă și o construcție centrală pentru a lega cele două clădiri laterale, organizând în același timp un parc și o grădină, terminate în 1883. Edificiul astfel complectat cu construcții adăugate și supra-puse, nu prezintă un aspect omogen și nu impune prin proporții grandioase, dar interiorul e adevărat regesc.

Aripa stângă (cu ceasul) unde se arbora steagul pentru semnarea prezenței Familiei Regale, se compune dintr'un *parter* (cancelaria Palatului, biroul Mareșalului, birourile casei civile și militare regale), și *un etaj*, (apartamente ocupate altă dată, dela 1873—1915, de Regele Carol și Regina Elisabeta, bibliotecile, sălile de recepție, salonul de muzică, dormitorul, salonul chinezesc, salonul japonez, (salonul roșu, etc.).

În clădirea centrală, vastele săli de recepție, rezervate festivităților însemnate, și o imensă sufragerie; sala tronului, bogat decorată, este la etaj, la care duce o scară minunată de marmoră. „*Aripa dreaptă*“, construcția cea mai recentă, servește Corpului de Gardă; la etaj, frumoase și luxoase apartamente pentru oaspeții înalți. Palatul Regal este închis publicului; poate fi vizitat însă cu autorizație specială, cerută în scris Directorului Palatului.

Intrarea e la stânga. Scara, largă, duce la un podest unde sunt păstrate provizor steagurile din sala tronului arsă în 1927 și în curs de reparații) și două manechine

de cavaleri feudali. La stânga câteva trepte duc la un mic vestiar, unde se află o copie de Bălășoiu, după *Rubens*. Prin vestibul ajungi la o sală circulară, numită *Rotondă*. Un frumos covor oriental, și două minunate vase persane. Pe pereți : Nativitatea de *Il Greco* pânzămăre de 30 m. 30. Subiectul tratat este și religios și profan ; în mijlocul tabloului, Fecioara în vestminte roșii (carminul s'a întins și asupra culorilor din prejur) se apleacă peste noul născut, desfăcându-i scutecele.

La dreapta un inger; alături. pictorul *Il Greco*, drapat după moda antică. Tonalitatea este închisă, nuanțele se ciocnesc. Acest tablou provine din galeria Orleans, secția spaniolă și a fost vândut la Londra în 1851.—„Sf. Francisc în Extaz“ de *Giovanni Francesco Barbieri*, zis *Guerchin*, (1591—1666) : Sf. Francisc ascultă un concert cōresc ; la stânga un episcop ; în fund, un inger. Scena simetric concepută și stilul turmentat și teatral reprezintă bine școala romană în epoca decadentei. În stânga „Isus în Mormânt“, compoziție splendidă a lui *Taddeo Zuccaro* ; aranjament simetric ; în mijloc văzut „raccourci“ Isus culcat ; în spatele lui, Sf. Ion susținându-l de umeri ; ingeri și fecioara veghează cadavrul. Compoziție frumoasă, interpretare liberă, tonalitate armonioasă și simplă. Tabloul al patrulea, „Legenda fiului rățăcit“ de *Sebastiano del Piombo*, (1486—1547).

Din Rotondă treci într'un mic vestiar unde se resimte deja caracterul Renașterii germane, care domnește în tot interiorul Palatului. Decorațiile ușilor și a mobilelor lucrate în lemn, sunt opere admirabile de *Martin Stohr*, sculptorul Regelui Carol. *Salonul galben*, era în timpul Regelui Carol, Sală de biliard, iar în timpul Regelui Ferdinand, sufragerie. Azi, e odaia de lucru a Inaltei Regentă. Tapete, draperii, mătăsuri, totul e ținut în galben. de unde și numele. Portretul unui compozitor, la stânga în fund.

Pe cât e de simplu acest salon, pe atât de bogată e odaia alăturată (la stânga), numită *Salonul Chinezesc*. care conține o serie bogată în obiecte prețioase de aur, argint și porțelan : cupe de bronz, evantailuri, brüle-parfum, statuete budaiste, candelă, sfesnice, pavăze, sulite, cuțite, cūdelnițe frumoase, mobile de lac negru, cu picturi, incrustații și aplicațiuni de aur. Biroul cel mic e cu deosebire frumos ; fondul negru, de-o intensitate cu totul particulară reamintește genul Coromanđel. Patru artistice gobelinuri chinezești, cu subiecte complicate, evocă excelenta pictură

chinezească monochromă. Din Salonul chinezesc dăm în odaia de dormit a Printului Ferdinand, înainte de căsătoria sa. Ușa din fund care corespunde direct cu scara care am văzut-o, intrând, este mascată de un superb gobelin din secolul al XV-lea. Pe peretele, din stânga, două acuarele de *Preziosi*, una din 1868, alta din 1869, reprezentând cartiere yechi din București, azi dispărute. Alături, un simplu *Salon Japonez*, prin care ajungi iar la vestiar. Ne reîntorcem prin *Salonul Galben*, pentru vizitarea palatului, în partea opusă.

Prima piesă e *Salonul Roșu*, unde lătrează actualmente Patriarhul. Pe perete, un adorabil portret al Regelui Carol copil, și alte portrete din familia Regelui: Prințul Leopold, Princesesa Maria-Ștefania, regina Portugaliei, (Sora Regelui Carol), Carol-Anton de Hohenzollern, (tatăl Regelui). Într'un colț, alt portret al Reginei Ștefania, pe un bogat cheval, cu insignele regești. Sala care urmează e *Biblioteca*, Nici o descriere nu va putea reda o idee exactă despre decorațiunea remarcabilă din interiorul acestei piese. A fost în întregime compusă după însăși indicațiunile Regelui, mare amator de sculptură în lemn. Lemnăria este o adevărată capo-d'operă: panourile, balustradele cu colonete, scara, toate au fost montate și sculptate cu măiestrie de Stohr. Întreaga lemnărie în stilul Renașterii germane, e de-o măreție extraordinară; pereții și plafonul prezintă în jocul lor o combinație fericită de lemn deschis și închis. Stilul e foarte curat și de-o înfățișare gravă. Bibliotecile enorme, masive, ascund pereții. În ele sunt cărți rare, legate regește în piele aurită și culori închise. Corpul superior al bibliotecii este accesibil printr'o galerie la care duce o scară în spirală, mascată într'un colț. În bolta scării, statuia Sf. Gheorghe doborând balaurul, aproape în mărime naturală și sculptată în întregime de mâna lui Martin Stohr. Bogăția și frumusețea lemnului întrebuițat contribuie la strălucirea acestor decorațiuni. Ușile sunt o minune; un singur canat ar putea face o piesă de muzeu. În mijlocul sălei, o masă lungă; scaune tapisate cu piele de Cordua. Un singur tablou: „Portretul unui Prinț Italian“, de *Bordone* din 1550. Prințul e în negru, pe cap poartă o căciuliță cu pene, un guler alb plisat în jurul gâtului, în mâna dreaptă mânușile, în stânga scepтрul; are o expresie gravă, o fizionomie energetică. — Bogăția, gravitatea, caracterul sever, armonia acestei săli, fac ca ea să fie opera cea mai desăvârșită a Pala-

tului. — Camera alăturată a servit ca „*Odae de lucru*„ ambilor Regi; biroul se reazămă pe doi lei de mărime naturală, admirabil cizelați în lemn, dând impresia perfectă a corpurilor lor lucitoare. Pe pereți, în dreapta, o copie de *Raphael*, Madona del Passagio: originalul care se afla în galeria din Orléans s'a pierdut, cea ce dă mai multă valoare acestei copii; Fecioara, în picioare într'un delicat piesagiu, ține în brațe pe Isus copil, de care se apropie micul Sf. Ion să-l sărute; (altă copie există la Bridge-water Gallery). Insignele baronale în colțul drept al tabloului, indică familia căreia a aparținut înainte.

Ușile acestei camere sunt în întregime sculptate în lemn de stejar. În colțul stâng, o bibliotecă; în dreapta un cămin, original, de dată recentă. Biroul din sala alăturată, e susținut de șase lei cari țin în ghiarele lor pajura Regelui Carol. Frumoase mobile sculptate.

Tablouri de *Bordone*, *Veronese*, *Tițian* și o compoziție de *Bramantino*, fără îndoială cel mai strălucit tablou din galeria regală. Autorul reprezintă școala milaneză din sec. al XV-lea. Subiectul e *Punerea în Mormânt*: Un Christ galben-cenușiu într'un raccurciu îndrăzneț, e așezat în groapă de sfințele femei; Fecioara în doliu, susține bustul; în dreapta, Sf. Ioan și Maria-Magdalena; în stânga se vede numai capul Sfintei Magdalena, rezămată de giulgiul alb pe care e întins cadavrul. În fund se ridică un oraș cu turnuri, castele și palate.

La dreapta lui *Bramantino*, *Sfânta Familie*, de *Tiziano Vecellii* (1477-1576); Madona în rochie roșie și mantie albastră, ridică pe Isus Cristos, și întoarce capul spre Sf. Iosif. La dreapta Fecioarei, Sf. Ecaterina, care-o privește cu o duioșie nespusă; ca fond, un peisagiu de caracter venetian.

O ușă secretă duce într'o piesă intimă, prevăzută cu o joasă balustradă, care desparte biroul de restul camerei. La stânga o mobilă cu inițialele Regelui Carol și a Reginei Elisabeta. Alături, camera de toaletă, un spălător, o masă, o mescioară pe care stă un pahar cu inițialele Regelui Carol. În fund, o scară în spirală, care leagă acest apartament cu odaia de culcare ce se vizitează în același timp cu sala de muzică.

Revenind în Rotondă și scoborând scara, ajungem la *Salonul Turcesc*, altă dată bogat în stofe și obiecte de artă. Trei divane; două tablouri mari, unul de *Jean Boullogne*,

celalalt de *C. M. Baer*, față'n față. Printr'o ușe largă treci în *Seră*, iar de-aci în *Sala de Muzică* a Reginei Elisabeta. La ușa de intrare două grele draperii galbene. La dreapta o orgă din 1754; în fund, pe scenă, pianul Reginei Elisabeta, care a fost o excelentă muzicantă. Scara duce la un fel de loje-galerie, unde se vede și astăzi tronul ocupat de Regină, la seratele muzicale. Două divane acoperite cu o frumoasă mătase broșată. La stânga o pictură mare de *Aivarosky*; la dreapta, portretul Impărătesei Maria Terezia de *Frédérique Miette O'Connel*, remarcabilă artistă din (1828—1873). Impărăteasa este reprezentată până la genunchi, mai mare decât naturală. E Suverana în haine de gală: pe o rochie de satin roșu, poartă un corsaj alb, acoperit la rândul său de-o tunică în broșeu de aur, brădată cu perle și pietre scumpe. O mantie împărătească, de mătase verde-albastră, tivită cu aur, în cute largi și grele, e prinsă la umeri. Alte tablouri: „Un peisagiu” de Leon Litron; altul la dreapta scării care duce la galerie, de *F. B. Unterberger*. La stânga, o compoziție de *Gynla Benczur*; în fund, *Aurora* de *Romalo*.

De-aci, trecem în biblioteca Reginei. Biroul lângă fereastră, foarte jos și foarte simplu, este acoperit cu un postav roșu uzat. Fără cărți, fără hârtie și cerneală, el nu poate da decât o idee foarte vagă de atmosfera în care au luat naștere atâtea opere de-ale Reginei Elisabeta.

Din bibliotecă, pătrunzi în odaia de dormit, la a cărei decorație Martin Sthor și-a pus toată inspirația sa artistică. Sculptura patului este de neînchipuit; artistul a dat dovada unei originalități pur personale în adaptarea stilului Renașterei germane. Mai puțin fină și mai puțin strălucitoare decât ornamentația Renașterei franceze, aceasta are în plus calități de vigoare în execuție, de amploare și delicatețe, fără egal. Patul formează un singur corp cu baldachinul (tot din lemn), care ocupă aproape jumătate din cameră. Cei doi stâlpi de la picioarele patului se termină cu aburite, candelă grecești.

În această odăie a murit în Martie 1915, Regina Elisabeta. Pe pereți, tablouri de *Dominique Hoelli*, *Rembrandt*, *Titian* și un curios *Frederigo Barocci* (1528—1612) „Noli me Tangere”; Isus grădinar, apare Magdalenei, cu pălăria de paie pe cap și o secure pe umăr: degetele ridicate pentru binecuvântare, trădează pe Mântuitor; Sf. Magdalena, din profil se uită întrebător la Isus. Mai multe fotografii din familie,

cât și portretul Reginei Elisabeta și a fetitei ei, care-a murit de mică, sunt pe pereți. La dreapta camera de toaletă a reginei, baia și dulapurile.

Părăsim acest apartament pentru a ajunge în *Sala de Audiențe*, despărțită de sera printr'un larg geamlâc. Aici lucra de preferință Regina, înconjurată de Doamnele de onoare; azi servește Comitetului operilor de binefacere prezidat de Regina Maria.

Pe perete, un *Ribera* (1538—1656); *Luptă dintre Hercule și Centaur*; la dreapta, Centaurul rănit, se cabrează și se frânge, deschide gura însângerată, urlând de durere, în stânga, Hercule cu pielea de leu pe cap, fluturând ca o coamă în jurul corpului, pune piciorul strâng pe burta monstrului, și ridicând cu amândouă mâinile buzduganul, gata să-i dea lovitura de moarte. În spate, între luptători, Venus, protectoarea eroului, privește la măcel. Acestă pânză a făcut parte din colecția Bomberg; expusă la Luvru, în galeria Spaniolă, (în catalog figura cu numărul 240) a fost furată iar hoțul pentru a o putea rula, a tăiat-o cu briceagul din ramă. După ce dispăruse un timp oare-care, tabloul a reapărut în Anglia, și a fost cumpărat de baronul Taylor, din mâinile căruia a trecut în posesia lui Bomberg, care l'a vândut împreună cu întreaga sa colecție, Regelui Carol al României. Astfel se explică faptul că pânza e înădită cu o bandă de toate părțile.

Ieșirea din Palat, se face printr'o galerie unde sunt două interesante gravuri în culori, de *Canaletto*.

Coborând scara, birourile Mareșalului și sălile de așteptare, rămân la dreapta. *Sala Tronului* și imensa *Sală de Serbări*, au ars odată cu clădirea Centrală în 1927, și sunt în reparație. După terminarea acestei construcții, concepută după planul Reginei Maria, și care e cu adevărat mareț, vor fi puse la locul lor. frumoasele tronuri. obiectele de artă din secolul al XVI-lea, XVII-lea și XVIII-lea, cât și tablourile cari completează galeria Regală: *Raphael, Botticelli, Vasari, Guido Reni, Tițian, Jacobo Palma, Salvator Rosa, Lucas Cranach, J. H. Tischbein, J. Breughel, David Teniers, Anton Van Dyck, Rembrandt, Ribera, Velasquez, Murillo, Lancret, Greuze și Reynolds*.

Colecția Regală previne, în întregime aproape, din colecția lui Bomberg, scriitor distins, care a făcut frumoase achiziții, în lungile sale călătorii în Franța și Italia. O parte considerabilă din Galeria Spaniolă- vândută la Londra în

1853, a trecut în mâinile lui. A profitat de asemenea și de vânzările artistice ale Mareșalului Soult și ale Marchizului de Las Marismas.

Dela moartea Regelui Carol, 27 Septembrie 1914. Palatul n'a mai fost locuit de familia Regală. Actualmente, birourile sunt ocupate de Regență, și tot aci au loc și recepțiile oficiale.

Marea clădire așezată în fața Palatului, este Fundația Universitară Regele Carol (H. 6), ridicată în 1891 după planurile arhitectului *Gottreau*. Inițiativa se datorește Regelui Carol, pentru comemorarea celor 25 ani de domnie. Scopul acestei instituții este de a crea și a întreține o bibliotecă, saloane de lectură, de a veni în ajutorul studenților cari vor să tipărească lucrări speciale și teze de doctorat, și de a acorda burse studenților îndigeni și meritoși.

Sunt două intrări: una, prin Piața Regală care duce la sala de conferințe (parter, leji și balcon), și alta din Str. Wilson No. 1, care duce direct la bibliotecă. Biblioteca este deschisă de la 8—12 și 2—8 seara, în fiecare zi de lucru, dela 1 Septembrie, pînă la 1 Iulie. Nu se admit cititori decât cu o carte de intrare, care se acordă pe loc la secretariatul administrației. (Director: profesor Al. Tzigara Samurçaș).

În hall, la stînga scării, pe un soclu reproducerea monumentului Adam Klissi. Acest monument care se găsește în Dobrogea a fost ridicat de Traian, Împăratul Romanilor, în amintirea războaielor sale contra Daellor. Cele 23 baso-reliefuri cari ornează partea exterioară a monumentului, reprezintă răzburarea Romanilor contra inamicilor lor; soldații Daci sugrumați, înjunghiați, decapitați, zdrobiți sub copitele carilor; șefii Dacilor legați și câteva sinistre capete de Meduză inconjurate de Teroare și de furii. Monumentul a avut ca scop să comemoreze nimicirea poporului dac, și născutului unei noi ere în toată peninsula Balcanică; pentru români, el reprezintă originea întemeierii țării Românești.

Scara cu rampă dublă, duce la birourile Direcțiunei, (în stînga), și la saloanele de lectură (dreapta); în mijlocul galeriei, în boltă, bustul Regelui Carol, în marmoră albă, executat de Hegel. Traversând la stînga birourile Direcției, pătrundem în marea Sală de lectură, bogat decorată. Diferitele materiale întrebuintate la ornamentare, sunt de un excelent efect: marmoră, lemn și gips aurit. De-asupra ușilor, cartușe albastre de mari dimensiuni poartă numele oamenilor de valoare ai României, cari au fost profesori

universitari, membrii ai Academiei, fondatorii Facultăților de Drept și Medicină, sau încă ai Societății de Științe Fizice. Ei sunt : *Em. Bacaloglu, Vasile Boerescu, Bozianu, Petre Poenaru, I. Zalomit, Gheorghe Costaforu, August Laurian, Grigore Cobălcescu, Dr. A. Marcovici și Dr. Carol Davila*, cari toți au contribuit la progresul țării. Această sală de lectură, rezervată profesorilor, e despărțită de sala de studii a studenților printr'un salon circular, ornată cu șase vitrouri cari reprezintă pe: Împăratul Traian, Decebal Mihai Viteazul, Eroul Munteniei, Mircea-cel-Bătrân. Dragoș Vodă, și un soldat feudal. Pe masa din mijloc, o statueta a Regelui Carol de-alungul pereților, patru pedestale poartă busturile principalilor donatori: prințul Anton de Hohenzollern, Doamna Turnescu, Evloghie Gergieff (de Stork), și Architectul de Nouy (Sculptorul Jean du Nouy). Fundația Carol posedă 72.000 volume. Tot la Fundație se află și sediul și biblioteca Societății de Geografie, fondată în 1875 de Regele Carol, ajutat de Lahovary, Alexandru Cantacuzino. Generalul Manu, Generalul Barotzi, V. A. Ureche, Titu Maiorescu, Alexandru Odobescu și Gr. Tocilescu.

Pentru a eși cu cărți de la Fundație, trebuie un bilet de „cșire” dela unul din bibliotecari.

Revenim în Piața Regală. În colțul est-sud al Fundației începe Strada C. A. Rosetti, unde la No. 12 se află casa lui C. A. Rosetti.

Rosetti a fost unul din principalii organizatori ai detronării Prințului Cuza; în această casă s'a pus la cale complotul revoluționar, iar în a lui Crețulescu. (la Biserica Crețulescu, Călea Victoriei), complotul militar. După miezul nopții, la 2 Februarie 1866, în timp ce la parter se tipărea declarația viitorului guvern, la eraj se dansa neîntrerupt pentru a înșela vigilența poliției, prevenită prin denunțuri.

La No. 8, Muzeul Theodor Aman, (H. 6) în vechea locuință a artistului care a donat-o Statului, împreună cu toate operele sale, în număr de 3000. Construirea muzeului a fost executată după propriile lui planuri.

Muzeul este deschis publicului, Duminica, Marția și Joia dela 10—12 și 2—4 după masă; vara, dela 9—12 și dela 3—5. (Director: Pictorul Mihail Teșanu).

Pictorul *Theodor Aman* (1832—1891), a studiat la Paris cu Droleng și Picot; reintors în România în 1858, el a fost numit Directorul Școlii de Belle-Arte, care tocmai se crease, și în 1864, profesor. Tablourile sale sunt în mare parte compoziții cu subiecte din istoria Românilor. Fără personalitate prea mare și fără a fi un pictor desăvârșit, Aman a

fost totuși un artist convins și a avut o influență considerabilă asupra destinului școlii românești. Lui i se datorește în mare parte, înființarea școlii românești la începutul secolului al XIX-lea (p. 66).

Sunt în total, 8 săli.

Intrând, vedem în dreapta, șipete, panouri în lemn sculptat, bustul artistului ; pe canatele ușilor, medalioane sculptate cu profilurile lui Raphael, Leonardo Da Vinci, Rembrandt, Rubens, Paul Veronese, etc. De-asupra ușilor, litera A.

Prima Sală : (la dreapta salonului de intrare) Portretul artistului, 1853 ; Proclamarea Uniunii Principatelor Române (2). Prințul Carol depunând jurământul Constituției (3); Frații Aman (4). Portretul unui Egumen (5). Portret (6). Fuga Turcilor după Lupta dela Călugăreni 1872 (7). O Baie Turcească (8). Răpirea Turcoaicelor de Soldații lui Mihai Viteazu (9). Atelierul Artistului (10, până neterminată). Atelierul Pictorului la Paris, 1856 (11). Petrecere cu Lăutari (12). evoluție spre impresionism. Ultima noapte a lui Mihai Viteazu (13). Odalisca cu Mandolina (14). Un Câine (15). Vânzătoare de Flori (16). Joc la Țară (17). Serbare de 1 Mai (18). Cărturăresele (19). Car cu Boi (20). Mihai Viteazu privind Capul lui Batory (21). Portret (22). Spălătorese (23). Sinaia (24). Femei în Harem (25). După Cules (26). Portretul Soției Artistului (27). Flori (28). Soldații lui Vlad înconjoară Boerii (29). Liliaci (30). Portretul Poetului Iancu Văcărescu (31). Țigancă (32). Trandafir într'un vas (ultima lucrare a Artistului, începută în luna Mai 1891, anul morții sale, neterminat (33). Portretul Artistului la cincizeci de ani (34).

Sala a doua : (fosta odă de lucru a artistului) : Pe plafon, Venera purtată de Ingeri. Noaptea Sf. Vineri (35). Războiul din Insula Sf. Gheorghe (36). Struguri (37). Liliac într'un vas (38). Conspiratorii (39). Atelierul Pictorului, primul Atelier, după reîntoarcerea sa dela Paris, în Casa Prager (40). Cireșe (41). Răsfoind un Album (42). Fetiță cu Ulcior (43). Copii de Țigani (44). Cântăreț cu Cobză (45). Horă (46). Portretul lui Tudor Vladimirescu (47). Portretul lui Dimitrie Aman, Comandant de Cavalerie (48). Vapoare la Constanța (49). Flori (50). Turcoaică cetind (51). Micul Arab (52). Siesta (53). Femei în costum Național (54). Arab curățindu-și Armele (55). In Parc (56). Peisaj (57).

Sala a treia : Portretul Anei T. Aman (60); Pe Terasă

(61); Femea cu palărie (62); Culegând flori (63); Femea privind un tablou (64); Portretul unei fetițe (65); Ghiocel (66); Interiorul unui Harem (67); Copilăria lui Bachus (68); Portul Constanța (69); Țigancă (70); Arab privind un ulcior spart (71); Parcul (72); Pe marginea lacului Herăstrău (73); Baia (74); Ghiveci cu flori (75); Cap de țigancă (76); O stradă în Spa (77); Bătălia dela Scheia (78); Tărăncă (79); Portretul d-șoarei Vormitzake (80); Intr'o curte la Contrexeville (81); In grădină (82); O serată (83); Dejunul (84); Vaporul (85); Trandafiri (86); Taifas vesel (87); Vas cu flori (88); Pe terasa Boerescu (89); In Parcul Cișmigiu (90); Stejarul (91); Femea la pian (92); Hora (93); Triumful Venerei (94); o vitrină cu costume naționale, statuete și alte obiecte vechi.

Sala a patra: Ștefan-Cel-Mare și Aprodul Purice (95); Iarna (96); Slujba Invierii (97); In Grădină (98); In Atelierul Pictorului (99); Grădina Artistului (100); Liliac (101); Atelierul Pictorului la Paris (102); Mihai Viteazul privind capul lui Bathory (103); Casa Pictorului (104); Colț din atelier (105); Natură moartă (106); Turcii măcelărind Bulgarii (107); Cireșele (108); Parcul Cișmigiu (109); Aproape de Câmpu-Lung, la Burghilea (110); Țigănuș cu chitară (111); La Fântână (112); Cântecul (113); Panou decorativ: Hermes și Aurora (114); In grădina pictorului (115) Pe terasă (116); Tărani și Lăutari (117); Fragi (118); Jucând cărți (119); Pictorul la lucru (120); Lupta cu torțe a lui Vlad Țepeș (121); Mama și copilul (122); Micuțul (123); Doamnă în negru (124); O odaliscă (125); Mere și struguri (126); Un câine (127); Muzică (128); Copie după salvator Rosa (129); La Pescuit (130).

Sala a cincea: Gravuri.

Sala a șasea: Desenuri în creion, în peniță, aquarele, sanguine.

Sala a șaptea: Freșce: subiecte luate din Istoria Românilor; Panouri decorative: Pictura, Sculptura, Muzica și Poezia.

Sala a opta: Două vitrine, instrumente de gravură și sculptură cari au aparținut artistului, presa și masa de lucru. O copie după Rubens (nașterea lui Ludovic al XIII-lea), studiu, după Boldini, studiul portretului lui Tudor Vladimirescu, portrete, vase flori, sculpturi, etc.

Mobilele sunt sculptate de T. Aman. După desenele lui s'au turnat și Coroana Regală, Sceptrul și Coroana României.

Ne reîntoarcem în Calea Victoriei și urmăm pe dreapta; după No. 88 (Societatea de Automobile Leonida), vedem **Palatul Ateneului Român**, (Pl. V. A. 2), care se ridică în fundul *Grădinei Episcopiei*.

Atât edificiul cât și grădina ocupă locul care în 1790 era proprietatea Poetului Enăchiță Văcărescu și era cunoscută sub numele de Livada lui Văcărescu. Spătarul Muntenici, Mihail Cantacuzino, primul arhitect român, ridică pe acest loc o biserică închinată Episcopiei din Ramnicu-Valeca și numită „Biserica Episcopiei“. În acciaș curte funcționa către anul 1786 o școală, unde se învăța cânteccele bisericesti. Și școala și biserica au fost apoi distruse, și înlocuite cu o grădină numită Grădina Episcopiei; în amintirea bisericii dispărute, s a așezat în mijlocul ei o urnă sculptată de C. Stork.

Grădina n'a fost încorporată Ateneului, decât în 1888.

În stânga și'n dreapta grădinei, în spatele băncilor, sunt mai multe busturi : *Mihail Cogălniceanu*, orator, jurnalist, om de Stat, Ministru ; el a apărat cu înflăcărare, dar în zadar, la Congresul din Berlin. interesele României contra pretențiunilor Rușilor în chestia Basaraaiei. — *G. D. Teodorescu*, Profesor, Jurnalist, Poet ; — *V. A. Ureche*, Om politic, Istoric, Ministru în 1881, Membru în Comitetul Teatrelor ; operele lui sunt mai mult discursuri și conferințe academice ; — *Constantin Stăncescu*, Pictor, Profesor la Școala de Bele-Arte, apoi Director : — *Enăchiță Văcărescu* Poet ; — *Traian Dumitrescu*, Poet, mort în 1896 ; *Dimitrie Șerbănescu*, Locotenent mort în Războiul Independenței, 1878 ; — *I. Ghica*, Om de Stat, Publicist, Academician ; a luat parte activă la mișcarea întreprinsă pentru dezvoltarea intelectuală a țării ; diplomat fin, a făcut tot posibilul pentru-ca tronul României să fie încredințat unui Principe străin ; — *Constantin Exarcu*, Om politic, doctor în medicină. Toată activitatea sa a fost consacrată pentru construirea Ateneului ; una din sălile acestui monument, poartă numele său ; — *P. S. Aurelian*, agronom, economist directorul Școlii de Agricultură, membrul Academiei Române, ministru și președinte de Consiliu ; — *Gr. Tocilescu*, Profesor de Istorie antică și Epigrafie, directorul Muzeului de Antichități, Membru Acadmiei Române, arheolog : lui i se datoresc săpăturile din Dobrogea, și restaurarea monumentului Adam-Klissi ; — *Constantin Rosetti* (vezi pag. 129) ; — *Mihail Eminescu*, mare poet, filosof, mort în 1889 la ospiciul de nebuni ; — *General M. Florescu*, om politic, organizatorul Armatei române, ministru de Război în 1849, Președintele Consiliului în 1876.

În fundul grădinei se ridică **Palatul Ateneului Român**, clădit grație zelului lui *Constantin Exarcu*, care în această intenție organizează o subscripție publică pentru strângerea fondurilor necesare. Se spunea atunci: Dați un leu, pentru Ateneu !

Scopul acestui stabiliment de instrucție era, răspândirea cunoștințelor necesare claselor de jos, prin organizarea de conferințe și cursuri publice. Societatea de propagandă exista deja din 1865, dar construirea palatului n'a fost începută decât în 1886. Ateneul Român, opera arhitectului *Galleron*, este o clădire vastă, terminată printr'o cupolă înaltă de 40 metri. Fațada întoarsă spre apus, se compune dintr'un portaliiu format din șase coloane canelate, în stil ionic, cari susțin un fronton triunghiular, sprijiniindu-se pe un peron de opt trepte. Frontonul e simplu. Zidul peristilului, deasupra ușilor de intrare, e decorat cu cinci medalioane în mozaic, reprezentând pe Voevozii Alexandru cel Bun, Neagoe Basarab, Vasile Lupul, Matei Basarab și Regele Carol. Minunata concepție a acestei arhitecturi se poate remarca în interior care se impune admirației prin frumusețea materialului, măiastră în distribuția și bogăția ornamentației. *Galleron* a pus în această creație a sa, o frăgezime și o grație, care rare ori se găsește în alte edificii. Ateneul se distinge printr'o rară ținută și un efect uimitor. Rotonda unde douăsprezece coloane corintinene, canelate, susțin cupola, e de toată frumusețea. Simplitatea formei arhitecturale, e răscumpărată de frumusețea decorațiilor.

Cele patru grațioase scări, cari pleacă din rotondă și formează înconjurând-o, balcoane, din cari poți privi publicul care intră și ese, conduc la sala de concerte și conferințe, care are două rânduri de loji și e bogat decorată în roșu și aur.

Rotonda comunica altă dată, prin ușile din dreapta, cu sălile de expoziție, închiriate artiștilor din luna Octombrie până'n Iunie. În urma recentelor transformări intrarea la sălile de Expoziție se face prin Str. Franklin, sau în interior, prin culoir-ul mic din dreapta, în fața grilajului de fer

În saloanele din dreapta Rotondei a avut loc în 1894, prima expoziție de pictură, organizată de Societatea de Belle-Arte. Această manifestare artistică a fost considerată ca un important eveniment. Pe atunci în 1894, nu erau decât două săli, iar totalul operelor expuse, nu trecea de două sute numere. Tineretul era reprezentat prin Serafim, Mirea, Popovici, Titus Alexandrescu, Luchian, Aricescu, Bălan, toți foști elevi ai școlilor din Franța; Soldănescu și Vermont au studiat în Germania

iar Voiculescu și Alpar în Italia și Rusia. Sculptori erau puțini pe-atunci: Ioan Georgescu, Valbudea, Hegel și Marin Filip. Dêla întemeierea Salonului Oficial de către Ministerul Artelor, societatea de Belle-Arté a fost suprimată.

Scara duce la etaj. Pe podestru (palier), o nișă cu bustul lui Constantin Exarcu, opera lui *Boucher*. Prin rampa din dreapta ajungem la sălile de expoziție prin cea din stânga la Pinacoteca, galerie artistică, aparținând Statului și fondată în 1893, în scopul de-a încuraja artele. Colectia foarte bogată înainte de război, a fost lipsită de cele mai frumoase opere române și străine, în 1916 când, au fost transportate în Rusia, de unde nu s'au mai înapoiat.

Pinacoteca e deschisă publicului, *Dumineca, Marția* și *Joia* dela 9—1, și după masă dela 3—5, (director: *Pictorul G. D. Mirea*). Sunt numai două săli.

Prima sală: cele două tablouri, față'n față, văzute dela intrare, sunt proiecte de compoziții de *William Kaulbach*; unul datează din 1859, celalt din 1872. In dreapta intrării: *Hipollit Strambu*, un Paj; *G. D. Mirea*, Satir; *Neyllies*. Ziua Morților; *Titus Alexandrescu*, Teatrul Național din București; *Tătărescu*, Portret; *Vermonat*, Peisa; *Verona*, Pădure; de-asupra, un Interior de Biserică de *Satmari* și alt Interior, de *Poitevin* (la stânga); o copie după o operă italiană; Pe marginea lacului, de *N. Grant*; *Serafin*, Isus și femeile; *Henția*, Portet; *Simonidi*, Compoziție (asasinarea lui Mirthridate); *Steriade*, în Piață; *Kimon Loghi*, Iphigenia.

Panoul următor, la dreapta de Kaulbach: *Lapaty*, Fetiță ducând un coș cu fructe; *Tătărescu*, Cain și Abel; *Costin Petrescu*, portretul lui Conduratu; *Henția*, Fetiță; *Ressu Camil*, Inmormântare la țară; Chirurgical, școala italiană; *C. Stancescu*, Nud; *Tătărescu*, Țărăncă; *Hârlescu*, Cântăreți ambulanți; *Vermont*, colț din Câmpu-Lung; *G. D. Mirea*, portretul Doamnei Odobescu; *N. Tincu*, portret de Femeie bătrână; *Pascally*, Nud; *Mirea*, Cap; *Voinescu*, Interior de Biserică; *Henția*, Psychee; *Tătarescu*, portretul Mitropolitului Nifon; *Camil Ressu*, Prietenii, (din dreapta spre stânga, în colțul mesei: pictorul *Steriade*, în dreapta sa compozitorul *Castaldi*, poetul *Minulescu*, romancierul *Corneliu Moldovanu*, în picioare, cu țigara în gură, pictorul *Iser*, scriitorul *Arghezie*, iar cu spatele, pictorul *Szatmary*); *Scrapin*, Călugărița; *Gh. Pătrașcu*, un Cap; în dreapta lui, Kaulbach

de-asupra, *Pătrașcu*, Baia; jos, *Alpar*, Casă de țară; *Eduard Săulescu*, Interior de Biserică.

Sala a doua: Mai mult de trei sferturi din această sală sunt ocupate de operele pictorului *N. Grigorescu*, (cele mai frumuse, în număr de 48, transportate în timpul războiului la Moscva au fost oprite de Ruși).

Panoul din stânga: *Ștefănescu*, Infernul. *Sanielevici*, Peisaj. *Serafin*, Christos. *Trenck*, Trecerea Oltului. *Trenck*, În Carpați. *Dărdăscu*, Veneția. *Cornescu*, Portret. *Henția*, Aurora. *Kimon Loghi*, „A fost odată...”. *Stacke*, Natură moartă. *Autor necunoscut*, Christos. *Ștefan Popescu*, Secerișul. *Autor necunoscut*, Sf. Sebastian. *Strâmbu*, două compoziții. *Steriade*, Piață în Medjidia. *Teodorescu-Sion*, Christos. *Palade*, Femeie în roz.

Coborând, vizităm colecția Ministerului Artelor, expusă în fundul sălei, despărțită de Rotondă printr'un grilaj de fier.

La stânga, *St. Marcaux*, Păcatul (1893); din dreapta spre stânga, pe pedestaluri: *Fr. Storck*, compozitorul Castaldi. *Filip Marin*, Muncitorul. *Horia Boambă*, Cap. *Oskar Spaethe*, portretul poetului Cincinat Pavelescu. *Bălăcescu*, Bavarezul. *Fr. Storck*, Capul unui vânzător de apă. *Valbudea*, Cap de fetiță. *Vasilescu*, Cap. *Bălăcescu*, Femeie bătrână. *Mățoanu*, Sora de caritate. *Filip Marin*, Copil. *Plămădeală*, Nud. *Iolnay*, Inger. *Filip Marin*, Cap. *Valbudea*, un Nebun. *Roșca*, Studiu. *Valbudea*, Fetiță dormind. Jos, la scară: *Industria*, de *Storck*; *Rugăciune* de *I. Georgescu* (primul sculptor modern român), și în mica vitrină o statueta oferită de turiștii Franței, Românilor. În vitrina mare, câte-va bucăți din colecția începută de C. Exarcu. În dreapta, la mijloc: *Boucher*, Cursa; din stânga spre dreapta, pe pedestale: *Bătrânețe veselă* de *Pavelescu-Dimu*. *D. D. Mirea*, Păstorul. *Paciurea*, Cap. *Boucher*, Cupidon. *Fr. Storck*, Cap de Țigancă. *Filip Marin*, Durere. *O. Spaethe*, Sf. Ion. *Brâncuși*, Studiu. *Paciurea*, Sfînxul. *Bălăcescu*, Alsaciana. *Fr. Storck*, Voluptate. *Valbudea*, Prizonierul. *Vasilescu*, portretul unui Paj. *I. Georgescu*, Izvorul. *Valbudea*, Copil dormind; jos, la scară, Comerțul de *Fr. Storck*.

Ateneul posedă o colecție de tablouri. în biroul secretariatului, și o bibliotecă îmbogățită cu 6000 volume, donația lui C. A. Rosetti. Biblioteca e închisă în luna Iulie.

La Nord de Ateneu, în Str. Episcopiei și colț cu Calea Victoriei, se ridică hotelul Athenee Palace, E cel mai elegant hotel din Capitală,

prevăzut cu tot luxul și confortul modern. Clientelă internațională; personalul stilat vorbește limbi străine. Saloanele sunt somptuoase; clienții au la dispoziția lor un restaurant, salon de lectură, tea-room, salon de conversație, bar, băi, telefon, etc. Iarna, saloanele dela parter sunt închiriate pentru baluri și ceaiuri dansante.

La No. 122, aproape de Str. Alexandru Lahovary, e **Biserica Albă** (G. 6). interesantă prin faptul că posedă unul din cele mai vechi iconostase, care aparținuse Bisericii Episcopiei; în 1872 a fost transportat aci (pag. 80). Sculptura lui e foarte bogată; ornamentul e compus din fructe și flori împletite în trei fâșii înguste și lungi, cuprinzând și figuri de animale, motiv rare-ori întrebuintat în Bisericile românești. Tronul Episcopului, cu cele două hidre la spate, are aceeași origine. Pictura modernă, e de pictorul Tătărescu (1818 1894).

În Str. Lascăr Catargiu, la No. 10. frumoasa **Biserica Amzei**, una din cele mai spațioase din Capitală, pictată de italianul Marcnetti. Frontonul, iconostașul, amvonul și stranele, sunt lucrate în lemn, de sculptorul român Babic.

În fața străzii Lascăr-Catargiu, la No. 108, pe Calea Victoriei, **palatul Stirbey** (G. 6), o veche construcție refăcută, unde a locuit Barbu Stirbey, Domnul Munteniei de la 1849 la 1853.—La No. 111, formând colțul cu Calea Griviței, **Ministerul de Finanțe** (F. G. 5), vastă construcție în formă de potcoavă, din 1883 și care a fost ridicată în locul unei vechi case ce stăpânea familia Romanet. La dreapta, colț cu str. Victor Emanuel *Legăția Germană*.

La No. 108, **Biserica Sf. Nicolae Tabacu**, construită în sec. XVII-lea și reparată în 1710 de Duma Tabăcu și Popa Coman.

La Nr. 125, **Academia Română** (F. 5) construcție stângace formată din două locuințe boerești, una mai înaltă decât cealaltă și înconjurată de un vast parc care era în sec. XVIII-lea proprietatea familiilor Văcărescu și Filipescu-Vulpe.

Academia își trage origina dela o societate de erudiți cari se întruneau în 1866 sub președinția lui Ioan Heliade Rădulescu, sub numele de Societate literară academică. În 1879 ea a fost ridicată la rangul de instituție națională, Regele Carol acordându-i în acelaș timp titlul de *Academie Română*. Ea este autoritatea cea mai de seamă pentru încurajarea eforturilor intelectuale. Academia avea drept scop să fixeze ortografia limbei românești și să revizuiască dicționarul istoric al limbei românești.

Trebuiau luate în considerație toate dialectele limbei și deaceea s'au ales printre membrii, oameni din toate țările și provincii, peste tot unde se găseau români; Academiei îi revenea prin legea specială dela 1879 sarcina de a studia origina și formațiunea istoriei românești, a literaturii sale, a științei și a artei naționale; mai târziu Academia a fost împărțită în trei secțiuni: secțiunea de literatură și filozofie, secțiunea de istorie și secțiunea de științe.

Academia distribuie burse pentru instituțiile superioare din străinătate și premii pentru lucrări literare sau științifice. Ea contează în totul 36 de membrii, 12 pentru fiecare secție și care se aleg prin votul membrilor, alegerea fiind apoi aprobată de președintele Academiei. Averele Academiei este considerabilă; ea a primit numeroase donațiuni de la Jacob Negruzzi, Generalul Herăscu Năsturel, Vasile Adamachi, Elias. Obedenaru, Kalinderu, poetul Alexandri etc.

(Președintele Academiei este domnul Emil Racovitza).

Academia Română posedă o bibliotecă, o colecție de manuscrise o colecție mumismatică și o colecție de estampe, pleturi, gravuri și documente.

Colecțiunile și biblioteca sunt deschise publicului în toate zilele de lucru, dela ora 8—12 și dela 2—6 seara; vara numai dela 8—12 (Director, profesor I. Bianu).

În fața porții la dreapta, pe scara care duce în jos, ajungi la Bibliotecă, care a luat o dezvoltare grație contribuției generoșilor patrioți; ea posedă o colecție completă de tot ce s'a tipărit în românește și în limbi străine (cărți, broșuri, reviste periodice, hărți, planuri etc.)

Dela intrare, urmând la stânga, și continuând pe scara din fund și la dreapta, ajungem la Colecția de manuscrise și la Colecția numismatică; pe zidul scării mai multe tablouri istorice precum și o interesantă miniatură după memorabilia ședință din 1831, din timpul regulamentului organic; la dreapta miniatuarei, testamentul regelui Carol încadrat; un portret al Iuliei Hajdeu, fiica savantului Petriceicu Hajdeu, ea însăși poetă și literată, moartă la vârsta de 18 ani; câteva fotografii a membrilor decedați ai Academiei și o serie de portrete dupe vovezoii români. La dreapta Colecția de manuscrise (cărți vechi, documente, scrieri slavone și grecești) colecția manuscriselor, completată și de bibliotecă, e foarte interesantă fiindcă la cărțile proprii ale Academiei s'au adăugat și toate cărțile statului

aci se păstrează documentele ce privesc trecutul țării, pergamente, hărți, hârtii de valoare, scrisori, o colecțiune de tipărituri românești, cărți, broșuri, manuscrise biblice, cărți, geografice, tipărituri străine, scrieri religioase, estampe și miniaturi. În total sunt peste 103 mii de opere din toate ramurile istoriei, geografiei, vechi cărți didactice, filozofie gramatică, retorică, epistolografie, dicționare, literatură, drept teologie, etc.

Pintre cele mai frumoase opere, trebuie să menționăm un manuscris grecesc din secolul al XVI-lea, foarte interesant, prin miniaturile cari împodobesc paginile; el poartă numărul 113 și conține imnurile cele mai cunoscute și mai glorioase ale bisericii ortodoxe. Este intitulat *Imnul Acatist*; legătura în piele datează din secolul al XVIII-lea (16 cm. înălțime ei 19 cm. lungime), Inscricția în litere de aur este grecescă, autorul totdeodată pictor și scriitor este un călugăr dela muntele Athos; manuscrisul a aparținut altă dată călugărului Nicodem dela mănăstirea Jacofed; apoi trecu în mâinile altui călugăr dela Sft. Mormânt care se numea tot Nicodem și în sfârșit devine proprietatea Patriarhului Sergios. Imnul Acatist este ilustrat cu 24 de miniaturi în cel mai pur stil bizantin.

Iconografia grecescă (No, 1283) a fost oferită Academiei Române de arhitectul francez Andre Lecomte de Nouy la 31 Martie 1900, și conține 81 pagini; *Cartea Zoğrafului*, de Abraam din Târgoviște sub No. 4602, ilustrat cu desene din vremurile acelea, adică între anii 1838 — 1862 de Mihail Zoğraful și fiul său Radu; pe una din pagini Mihail scrie data nașterii fiului său Radu în 1741, dela care sunt toate miniaturile pictate după 1766: sub una din figurile Fecioarei sunt scrise aceste linii: „Bună Fecioară, ai milă de acela care a greșit pe lume, căci tu ești adevărata împărăteasă, mama Creatorului și a Universului. Tu singură ai toată puterea, nici o minte omenească nu este în stare să-ți aducă ție laude așa cum ar trebui cu atât mai puțin nedemnul pictor Radu”. Tot în acest manuscris se găsește și scrisoarea unui boier din 1784, care îi scrie pentru a-l angaja la un lucru de biserică. Un al treilea pictor care ilustrează manuscrisul, este *Abrahaam* (1833) și *Ionișă* în 1830, fiul lui *Grigore*, un român din Transilvania stabilit la Târgoviște. *Radu* și *Nișă* au lăsat schițe de tablouri religioase în care numai regăsim nimic bizantin, ci observații pur personale, inteligente și pline de vioiciune și mai găsim și portrete de prinți și de boieri. Manuscrisul are în total 148 de pagini; subiectele sunt: Invicerea, Intrarea lui Isus la Ierusalim, Botezul lui Isus, Fecioara și Copilul, Seborărea de Cruce, Judecata cea din Urmă, Cina cea de taină, Sfântul Christofor purtând pe copilul Isus și Apostolii, martirii, arhangheli, etc. Această iconografie este modelul ideal pentru frescele bisericilor ortodoxe, stilul este curat, culorile clasice, compoziția liberă și masle bine echilibrate. *Manuscris slavon* sub No. 4270, ilustrat de un călugăr care nu știa ce-i arta; totuși miniaturile sale naive cu frumusețea lor, sinceritatea și adevărul execuției, sunt podoabe de artă asiriană. Manuscrisul are 432 de pagini. *Manuscrisul No. 3514* ilustrat de *Petrache Zugravul* în anul 1782 la Bușurești, este o capo d'operă. Are 224 de pagini ilustrate în epoca Voievodului Mavrogheni și a fost vândută Academiei în 1910 de doctorul Chrisokefalos; în colțul uneia din compoziții e pictată emblema Cantacuzinilor, adică vulturul imperial; stilul miniaturilor este bizantino-persan.

Alte manuscrise biblice mai vechi sunt scrise pe pergament și da-

tează din sec. al XII-lea; ele provin de la biblioteca episcopului Melchisedec. Foarte interesant deasemenia manuscrisul din secolul al XVII-lea anul 1687, intitulat „*Istoria Papilor de Platina*” provenind de la Biblioteca Seminarului Central din București. Un altul, tot pe pergament, e din secolul al XIII-lea „*Logica și Fizica de Blacmydes*”. O evanghelie din secolul al XVI-lea, manuscris grec purtând No. 178 având la fiecare început de evanghelie un motiv decorativ bizantin, Alte evanghelii sunt: No. 234 (Sec. XVII) No. 236 (Sec. XVII-lea), No. 193 (Secolul al XVI-lea), No. 219 (un fel de calendar) No. 3097 cuprinde rugăciuni scrise în vechea limbă slavonă; acest manuscris a fost oferit de Titu Maiorescu în ședința de la 28 Maiu 1904. No. 228 (Sec. al XVI-lea). No. 217 un psalm din secolul al XVI-lea; No. 506, un vechiu manuscris din sec. al XVI-lea, provenind din mănăstirea Rasca; un obituar din Câmpulung (liste de numele persoanelor pe care preotul le pomenește în rugăciuni; manuscrisul No. 3722 scris de Nicolae în 1710, factura acestei scrieri este aceeași cu scrisul din manuscrisul atribuit lui Damaschin. Sub No. 927 și 928 se găsește manuscrisul intitulat „*O pagina din istoria tipografiei în țările românești*”, provenind din colecția lui Alexandru Papadopol Calimaki. O foarte frumoasă evanghelie slavonă din 1508, tipărită de Macarie din Târgoviște din ordinul lui Radu Voevod; inițialele ornate și ornamentațiile cuprinse în text sunt o comoară de tipografice românească; desenul este pur românesc și se găsește în toate manuscrisele din Molodova de la 1492 până la 1502, O carte de rugăciuni după ritul slavon imprimată la Târgoviște din ordinul Voevodului Petru. Un *Triod-Pentecostar* slavon din 1550, având 8 gravuri în lemn: Răstignirea, Punerea în mormânt, Invicrea, Isus apărând Mariei, Isus vindecând pe paralytic, Isus în templu, Isus cu Samariteanca și Înălțarea. O evanghelie românească, imprimată de diaconul Corcezi în 1561. O alta din 1562, precum și o curioasă carte din 1678 intitulată „*Cheia în elegerel*”.

Străbătând curtea și îndreptându-ne spre mica ușe din grădină, avem în dreapta o altă clădire unde se cuprind colecțiile de stampe, gravuri și picturi ale Academiei. În vestibul avem: portretul *Mitropolitului Ghenadie*, Portretul *Cancelarului Philips Lens* (1779 1858) de I. A. Ficleș și familia *Iancu Nicolau*. În sala mare, intrând avem la dreapta: portretul lui Gh. Asaki (No. 70) făcut de el însuși; *Fata Voevodului Vasile Lupu* (No. 71); *Prințul Grigore Alexandru Ghica* (1849 1856); *Boerul Mihăiță Filipescu* (No. 73); *Prințul Barbu Știrbey* (No. 74); *Prințul Ghica tatăl lui Grigore* (No. 75); *Alexandru Dimitrie Ghica* (No. 59); *Boerul Filipescu-Vulpe* pe patrimoniul căreia se află astăzi instalată Academia (No. 60); *Voevodul Mavrogheni*, în timpul consiliului de la București când a fost investit Domn al Muntenici (No. 61); Academia posedă și o estampă care reprezintă pe *Voevodul Mavrogheni* plimbându-se în București, într-o trăsură trasă de cerbi; *Portretul lui Villara*, om politic grec, care a făcut parte din comisia Regulamentului organic; *Dionisie Fotino*, dușmanul lui Vodă Caragea (No. 63); *Petrache Poenaru*, unul din cei dintâi profesori ai școlii românești Sft. Sava, după Gh. Lazăr (No. 64); *Voevodul Barbu Știrbey* (No. 65); *Dimitrie Tișchindel*, fabulist, 1775 1888, (No. 66); *Mitropolitul Filaret* unul din oamenii cei mai învățați din secolul al XIII-lea (No. 67); *Principesa Maria Bibescu*, născută Văcărescu (No. 68); ruinele palatului se văd încă și astăzi la șosea (pag. 201); *Wallstein*, primul profesor de desen la liceul Sava 1816 1818 (No. 69);

În sala cea mică o broderie în mătase reprezintă pe priucipele *George Bibescu* în momentul când a fost ales Domn al Munteniei și tot aci se află o aquarelă după un țaran român, copiată după pictorul *Valerio* la 1852.

În sertarele meselor sunt estampe, litografii și fotografii: **Mapa I/A** Conține potrétele voevozilor români, reproduse în litografii, fotografii și xilografii. Litografiile sunt din cele mai multe ori semnate de artiști străini celebri; **Mapa II/A**, reprezintă Domnitori și personajii din Moldova. **Mapa III/A**, Personajii din Ungaria. **Mapa VII/A**, Istoria Turcilor. **Mapa VIII A**, Cuprinde mai multe portrete ale revoluționarilor români; Horia, Cloșca și Crișan. **Mapa XI/A**, Slavi. **Mapa X/A**, Austriaci. **Mapa XI/A**, Ro nani: Vasile Alexandri, creatorul poeziei românești, litografiat de Sieger, marele jurist Alexandru Beldiman lit. de Pathenie, Prințul Cantemir de Wagner, Dragomir Demetrescu lit. de Damaschin, G. Co-dreanu, lit de Lecca, Dimitrie Tichindel, fabulistul lit. de Sander și Constantin Negruzzi lit. de Sieger; **Dela Mapa XII/A — XVIII/A**: Români: Ghica, Cantacuzino, Năsturel, Lipoianu, Avram Iancu, Gh. Lazăr Kogălniceanu, Mavrogheni, Rosseti, Dem Teodorescu; **Mapa XIX**, familia Cuza (1866) Filip de Flandra, familia regală Hehenzollern; **Dela Mapa XX la XXXIII/A** prelați români, **dela mapa XXVI la XXVIII/A**, Voevozi; **Mapa XXIX A**, Austriaci, turci, italieni. **Mapa XXX/A**. Cuprinde fotografii din istoria francezilor. **Mapa XXXIV A**. Litografiile familiei regale Hohenzollern.

Secțiunea estampelor cuprinde în cartonul I/A, litografii cu tipuri și costume din Muntenia, Moldova, Transilvania, Bucovina și Istria; — **Mapa II A**, tipuri și costume străine. **Mapa III A**, tipuri și costume românești. **Mapa A V**, tipuri și costume din Argeș și Muscel. **Mapa A/VI X**. costume din Ardeal. **Mapa XI**, tipuri și costume din Ardeal. **Mapa A XIII**, tipuri și costume din Macedonia. **Mapa A/XXIII**, modele de broderii și covoare din România. **Mapa A/XXV**, costume militare începând din sec. al XV-lea. **Mapa XXVIII/B**, tipuri și costume militare din țările străine. **Mapa B LXXXV**. portretul lui Mihail Obrenovici. Mai sunt și alte mape care conține schițe și planuri de războiu precum și diferite fotografii și desene luate de pe frontul românesc.

Sediințele Academiei sunt publice, totuși se cere o carte de intrare care se obține adresându-ne în scris la Secretariat.

La Nr. 133, Casa Vernescu, ridicată, după planurile arhitectului Mincu, aparține astăzi Ministerului de Industrie și Comerț. (F. 4. 5). — La No. 141, Palatul Prințului Cantacuzino, construit de arhitectul Berindey, unde se află sediul Președinției Consiliului.

Approape vis-à-vis, *biserica Sf. Vasile*; la No. 280, *Liccul Sft. Gheorghe*; pe stânga la No. 165, Palatul Reginei Elisabeta a Greciei, fost până la 1925, proprietatea unui particular și cumpărat de Regina Elisabeta în 1927. Palatul a suferit modificări profunde. Interiorul se aseamănă cu frumoasele mănăstiri florentine din sec. XIV-lea; stilul e sever, nici o decorație de prisos, sufrageria e copia unei săli de mâncare de mănăstire; o despărțitură în „fer forgé“ desparte camera de culcare, de cameră de toaletă. Pațul e superb. Terasa e decorată cu enorme vase de flori.

La capătul Căii Victoriei la No. 177 e Casa Funcționa-

rilor Publici, construită după planurile arhitectului Mi-hăescu în vechiul stil românesc.

Calea Victoriei se termină aci în Piața Victoriei. În 1831, adică acum 100 de ani, se găseau aci mori de vânt și un mare număr de poteci. Generalul Chiseleff, șeful armatei rusești în timpul ocupației, a poruncit dărâmarea caselor și a morilor, a nivelat locul și a trasat planul unei șosele largi, împodobită cu grădini; în amintirea acestui general grație căruia s'a lucrat șoseaua, Principele Bibescu a numit-o mai târziu Șoseaua Chiseleff (pag. 195).

Din Piața Victoriei pleacă opt străzi: *Șoseaua Jianu* și *Str. Paris* la Răsărit; *Șoseaua Kiseleff* la Nord (care duce spre Ploiești, Sinaia, Brașov); *Șoseaua Basarab* la Apus; *Str. Buzești*, *Calea Victoriei* și *Bulev. Lascar Catargiu* la Sud; *Șoseaua Bonaparte* la Sud-Est, unde la No. 1 se găsește Ministerul de Externe instalat în vechiul palat al lui Grigore Sturza, cumpărat de Stat în 1905.

Acest edificiu, plasat în mijlocul unui parc frumos este de o curioasă arhitectură, un amestec de toate stilurile, de toate materialele și de toate culorile. Simplitatea și eleganța e înlocuită cu falsul, și complexitatea. Ideile de dominație și de lux au făcut din acest edificiu o expresiune de bogăție, de somptuozitate și de teatral. În interior o supraîncărcare de decorații și ornamentații, de o fantezie costisitoare și absurdă. Totuși, impozantă prin proporțiile ei și decorată din belșug, această clădire împodobeste plăcut partea de răsărit a Pieței Victoriei.

B. Dela Piața Palatului la Podul Senatului.

Dela Palatul Regal până la Poșta, Calea Victoriei e presărată de magazine și câte-va vechi construcții, cari n'au drept frumusețe decât prestigiul vechimei; urmând Calea Victoriei în direcția opusă de până acum, întâlnim la dreapta, la No. 45, **Biserica Crețulescu** (G. 7) construită pe locul care în sec. al XVII-lea era proprietatea prințului Mavrocordat (1689-1746) și care l'a dăruit Cancelarului său Iordache Crețulescu, descendentul unei vechi familii boeresti cunoscută în istorie încă din secolul al XV-lea și înrudită de aproape cu familia domnitoare a Basarabilor. Iordache Crețulescu a refăcut vechea biserică în piatră, terminând-o în 1720. Intrarea se face printr'un gang boltit.

Casa care se vede la dreapta, în curtea bisericii, aparține și azi descendenților lui Iordache Crețulescu ; în această casă a fost organizat complotul militar din 1866 pentru detronarea prințului Cuza, complot condus de generalul Dimitrie Crețulescu, care era atunci șeful diviziunii teritoriale. Famiția Crețulescu posedă una din cele mai vechi și mai prețioase colecțiuni artistice. — În stânga, avem aleea care duce la biserică ; lângă ușa de la intrare, afară, sarcofagiul lui Constantin Crețulescu mort în 1865 ; în pridvorul bisericii se mai observă urmele unei frumoase picturi a căror culori sunt încă proaspete. Deasupra ușei dela intrare, o lespede sculptată în litere de aur, reamintește în câteva rânduri grecești origina bisericii. În interior biserică a fost mult schimbată, ceea ce și explică prezența diferitelor elemente care nu se leagă cu stilul vechei arhitecturi. Tâmpla și cele patru mari icoane care se găsesc în pronaos sunt în stilul renașterii și datează din secolul al XIX-lea. Pictura refăcută în 1860 s'a stricat. Icoana Fecioarei în argint, e cea mai frumoasă din țară și datează din 1749 ; frumoase sunt și candelarele în argint.

Duminica dimineața dela 10—11¹, se dau concerte religioase foarte renumite.

La No. 45 *Magazinul O. H. Müller*, una din cele mai vechi case de comerț, înființată în 1840 ; ea se numea Casa Höttsch, după numele proprietarului care s'a retras în 1879, lăsând comerțul nepotului său Müller și apoi fiilor acestuia, Oscar și Hugo, care o conduc și azi. 'Se mai numea și „Casa de piepțoni“ fiind-că acest articol se vindea aci în mare cantitate.

La No. 41, casa de porțelanuri fine, *Rosenthal*.

Dupe strada Câmpineanu, tot pe dreapta, e Teatrul Național (G. 7) precedat de un mic rond de flori, construit pe locul care în 1700 era proprietatea boerului Hierea Brezoianu. Casa pe care acest boer a avut'o aci în sec. al XVIII-lea a fost locuită de Mitropolitul Filaret, un om foarte savant și de vastă cultură. Statul a cumpărat proprietatea lui Brezoianu și a început în 1847 construcția Teatrului Național, în timpul domniei prințului Gheorghe Bibescu.

Originile Teatrului Național Român nu sunt mai vechi de anul 1834.

Ioan Heliade Rădulescu, mare patriot, literat și om politic, obține în acel an privilegiul de a reprezenta o piesă, de teatru în limba română. (Se știe că a acea epocă, Rusia

care a impus principatelor române regulamentul organic, încerca să oprească orice manifestație de progres național.)

Această favoare obținută, Heliade Rădulescu a făcut tot ce a putut pentru ca să aibe și un teatru, fără să mai fie obligat să joace pe scene improvizate la liceul Sava, ceea ce împiedica orice tentativă de dezvoltare artistică. În scopul acesta s'a pregătit întâiu Sala Momulo, numită atunci „Micul Teatru”, unde au jucat pentru prima oară *Caragiale*, *Ștefan Mihăilescu*, *Pascali*, *Mincu*, *Ralița Mihăileanu*, toți sub direcția lui *Costache Caragiale*, bun actor și om instruit, care posedea largi cunoștințe în tehnica teatrală. Dar Micul Teatru, unde se juca de trei ori pe săptămână piese de Corneille, Racine și Victor Hugo, sau încă câteva piese originale, numai era destul de încăpător; trebuia un adevărat teatru. Pentru a aduna cel puțin primele fonduri Heliade Rădulescu a tipărit cu mâna lui câteva cărți pe care le vindea apoi foarte ieftin; capitalul adunat era departe de a reprezenta o sumă importantă. El ceru atunci prințului Bibescu să rupă ceva din bugetul poliției, foarte bogat, și să dărniască această sumă pentru teatru, ceea ce fu acceptat. Lucrările începute au fost întrerupte de revoluția din 1848 contra regulamentul organic — în fruntea căruia se găsea chiar Heliade Rădulescu — și n'au fost reînuate decât în 1852 sub domnia lui Barbu Știrbey. Arhitectul însărcinat cu construcția Marelui Teatru — cum i se zicea atunci — era un oarecare *Heft* din Viena; schița pe care a prezentat-o el în 1847 lui Bibescu, cuprindea 500 de fotolii, iar acum prințul Știrbey voia 1000 de fotolii. Cum fundațiile erau făcute și construcția destul de înaintată, arhitectului i-a fost foarte greu să mai schimbe ceva din proiect, dar trebuind a face pe placul domnului a găsit și această soluție, îngustând sălile lojilor, reducând din proporțiile vestibulului și foyer-ului și ajutând trei rânduri de loji și o imensă galerie. Așa cum se prezenta în acel timp Marele Teatru din București, era clasat ca al treilea din Europa pentru dimensiunile și poziția sa interioară; acustica e excelentă, decorațiile se datoresc lui Mulhendorfer care le-a executat la Mannheim, împreună cu tot mecanismul scenei. Comitetul însărcinat cu supravegherea construcției era compus din maiorul Florescu, Alexandru Orescu, Filipescu-Vulpache și Constantin Pencovici.

Inaugurarea Teatrului Național a avut loc la 31 Decembrie 1852, în prezența Prințului Știrbey și a soției sale, născută Cantacuzino; considerat ca fondatorul teatrului, publi-

cul i-a ovaționat îndelung. S'a jucat atunci o piesă franțuzească „Zoe“, în folosul săracilor și spectacolul a fost complectat printr'o scenă dintr'o operă italiană în care a fost aplaudată frenetic Lesniewska, baritonul Musiani și tenorul Finochi.

Orchestra a fost dirijată de Vachman (pag. 189) Marele Teatru, numit mai târziu Teatrul Național a fost restaurat în 1875; cortina e pictată de Traian Cornescu în 1924 și reprezintă nunta lui Făt Frumos cu Ileana Cosinzeana, subiect luat dintr'un basm românesc. În hall, bustul lui *Mihail Pascalli*, unul din cei dintâi actori ai teatrului Național, sculptat de Ion Georgescu primul sculptor român. Pascally a fost și directorul Teatrului Național până în 1876. Studiile le-a făcut în Franța cu Bouffet, Sămson și Bocage; a interpretat principalele roluri din „Idiotul“, Hamlet, Sten-garul din Paris, Sărmanul Jaques și din toate comediile de Victorien Sardou. Alte trei busturi decorează foye-rul: *C. A. Rosseti* (pag. 129), *I. C. Brătianu* (pag. 130) și *Vasile Alexandri* (pag. 175) Teatrul posedă o colecție artistică, datorită pictorilor moderni: *Nina Arbore*, portretele d-lor Ciucurescu, Dida Solnmon și Maria Giurgea; *Kasanoff*, portretul Marțoarei Zimniceanu; *Traian Cornescu*, portretul lui Crezeanu, *Camil Ressu*, portretul lui Soreanu; *I. Steriade*, portretul regisorului Gusti și al tragedianului Nottara.

Strada care mărginește partea de Sud a teatrului se numește *Matei Millo*, în amintirea marelui artist Matei Millo, (1813-1804) el a studiat întâiu arta dramatică la Paris și a jucat pe scena Teatrului Național, al cărui director a fost în repetate rânduri. Când s'a retras din teatru-lbătrân de 77 de ani și cum își cheltuisse toată averea în profitul teatru lui, Camera Legislativă din 1868 înănd în considerație meritele sale, i-a acordat o recompensă națională de 7.500 lei pe an.

În fața Teatrului, *Pasagiul English* care leagă Calea Victoriei cu Str. Poincaré. Alături Cofetăria Riegler; la No. 56, *Casa Mozart*, unde se organizează expoziții de pictură și de sculptură din luna Septembrie până în luna Iunie. Această casă a fost cunoscută înainte sub numele de „Independance“ fiindcă Gb. Lahovary proprietarul imobilului, a ținut aci administrația jurnalului său *l'Independance Roumaine*, jurnal ce-l cumpărase în 1877 dela C. A. Rosseti; în acest ziar a dus o campanie violentă contra guvernului liberal, dar situația schimbându-se și în 1897 susținând interesele liberale, Lahovary intră în polemică personală și foarte violentă cu Nicolae Filipescu, directorul

jurnalului „Epoca“, care-l provoacă la duel și-l omoară pe teren.

Două alte pasaje, ajung tot în str. Poincaré, cum urmează: *Pasagiul Imobiliara*, care adăpostește magazine și *Pasagiul Comoedia* unde se găsește Teatrul Regina Maria (pag. 35).

La No. 48 Casa Capșa care face colțul cu str. Edgar Quinet. Capșa ocupă astăzi vechea locuință a Vornicului Slătineanu. După moartea acestui boer, casa care avea saloane vaste a fost cumpărată de un antreprenor, care a închiriat-o pentru reuniuni, ședinte, banchete etc. La 22 Martie 1871, în timpul războiului franco-german, colonia germană din București se găsea aci și sărbătorea în mod zgomotos aniversarea împăratului Wilhelm și victoria armatelor germane. Românii foarte franco-fili, n'au putut admite aceste manifestări ale ofițerilor germani și au pătruns înăuntru, spărgând geamurile, stingând felinarele de pe stradă și trăgând clopotele la biserica Sărindar (unde e azi Cercul Militar). Armata intervenind mulțimea a fost risipită; dar Regele Carol, german de origine, a luat această manifestație ca o insultă contra lui și și-a exprimat dorința să abdice imediat. A trebuit toată inteligența ministrului Lascăr Catargiu (pag. 134) care a explicat că această agitație nu putea în nici un caz să vizeze persoana Suveranului, pentruca Regele după o lungă meditație să revie asupra proiectului de abdicare.

După 3 ani, în 1874, Grigore Capșa devine proprietarul acestui imobil și-l transformă în hotel, restaurant și cofetărie, unde se întâlnește tot Bucureștii. Artiști și jurnaliști se întâlnesc de preferință, în cafea, a cărei intrare se face prin colțul străzii Edgar Quinet; intrarea la restaurant și la hotel e prin str. Edgar Quinet numită astfel în amintirea marelui om ce a fost Edgar Quinet și care împreună cu Sataillard, Ubivini, Michelet și Victor Placee au luptat în străinătate pentru unirea principatelor române.

Peste drum de casa Capșa e restaurantul *Maiorul Mura* (intrarea prin str. Sărindar.).

Strada Sărindar, de altfel foarte scurtă, care pleacă din Calea Victoriei și ajunge în str. Brezoianu, este strada unde se află toate tipografiile și ad-țiiile marilor jurnale ale Capitalei. În această mică stradă, în pantă, se concentrează agitația și efervescența cotidianelor: de aci pleacă spre centru copilașii cari vând jurnale cu strigăte mari. Cea mai mare parte din jurnale se vând pe stradă, în general cu 2 și 3 lei; se găsesc și la chioșcuri.

De începuturile *Presei românești* sunt legate trei nume: *Heliade Rădulescu*, *Gheorghe Barițiu* și *Gheorghe Assaki*, cari scot la începutul sec. al XIX-lea, primele cotidiane; *Heliade Rădulescu* dirijează în 1829, *Curierul Românesc*, *Barițiu* dirijează în Transilvania în 1838 *Foata pentru minte, inimă și literatură* și *Jurnalul Transilvaniei*; iar *Gheorghe Assaki* scoate în 1829, în Moldova, jurnalul *Albina Românească* care apare până la 1850; după acest an, *Albina Românească* ia numele de *Jurnalul Moldovei* și *Patria*. Apariția acestor jurnale are loc tocmai în epoca de tranziție între spiritul neo-grec și renașterea politică și literară a poporului românesc; până la această dată, adică până la 1860, școala neo-

groacă având ca șef pe Iancu Văcărescu, a predominat. Impulsiunea dată de Heliade, Assaki și Barițiu are rezultate minunate; presa periodică românească se dezvoltă uimitor de repede. C. A. Rosseti scoate în 1851 *Pruncul Român*, *România viitoare*, *Republica românească* și *Românul*; colaboratorii săi sunt: Zamfir Arbore, mare patriot care a luptat pentru unirea Basarabiei la Regatul României, Ioan Bibicescu, mai târziu director la Banca Națională, Fundescu, jurnalist și om politic, Vintilă Rosseti, fiul lui C. A. Rosseti, Xenopol excelent istoric, Constantin Mille, directorul ziarului *Lupta*, Pantazi-Ghica, avocat și publicist, Petre Grădișcanu, avocat, publicist, om politic — care a scos în 1870 revista *Contemporanul* — Ioan Rusu-Sirianu, publicist și profesor, Take Ionescu, mare avocat, orator, mai târziu ministru, Petre Ispirescu, întâiu tipograf, apoi ziarist și poet popular, Eugen Carada, finanțiar, om politic, vice-președinte și director la Banca Națională, Alexandru Ciurcu, ziarist, director la *Independence Roumaine*, expulzat în 1885 sub pretext de a fi agitat spiritice contra monarhiei ungurești și bănuțit de a fi făcut parte dintr-o societate iredentistă, Emil Galli, jurnalist francez, corespondentul mai multor jurnale străine, Emil Costinescu, om politic, directorul Băncii Naționale, mai târziu ministru, Frederic Damé, jurnalist și profesor și Alexandru Djuvara, om politic. Acești oameni de valoare au fost colaboratori la ziarul „Românul”.

În anul 1870, Petre Grădișcanu scoate revista *Contemporanul*; Fundescu, *Telegraful*, Constantin Blaremburg, prefect de poliție sub Lascăr Cărtărgiu și mare amator de cai, publică ziarul „*Sportul*”. Nicolae Blaremburg scoate în 1865, *Revista Dunării*, în 1866, *Desbaterile* și în 1870 „*Tara*”; Vasile Boerescu tipărește „*Naționalul*”, jurnalul liberalilor moderați, și în 1870 scoate „*Presa*” organ politic. Petre Carp dirijează „*România liberă*” care se va numi mai târziu *Constituționalul* și la care colaborează Barbu Delavrancea și Lupu Antonescu; Francezul Ulysse de Marsilliac conduce „*Le Moniteur Roumain*” în 1859, și un an mai târziu „*Vocea României*”; Constantin Mille întemeiază jurnalul socialist „*Drepturile omului*”; în 1895 el devine proprietarul ziarului „*Adevarul*” iar mai târziu proprietarul ziarului „*Lupta*” fondat în 1884 la Iași de Gheorghe Pau. Cristodul Suliotis, scoate în 1881 „*Curierul României*”: Dimitrie Laurian, „*Tranșacțiuni literare*”; Lupu Antonescu „*Curierul Capitalei*”; Alexandru Macedonschi, „*Standardul*”, *Vestea* și „*Literaturul*”; Cezar Boliac scoate în 1837 „*Curiosul*”; în 1848 „*Exilatul*” în 1864 „*Buciumul*” și „*Trompeta Carpaților*”, în 1848 apare „*Poporul suveran*” al lui Boliutineanu, „*Junimea Română*” în 1851, „*Dâmbovița*” în 1863 și *Bolnăntinadele* în 1866; Gheorghe Chițu tipărește „*Vocea Oltului*” în 1857; Galli „*Orientalul*” în 1877, numit după războiul Independenței, și „*L'Independence Roumaine*”; Frederic Damé și Polizu scot *La Roumanie* și *L'Europe Orientale*; Alexandru Djuvara „*Steaua Itemăni*”; Nicolae Filipescu „*Epoca*” având ca principal colaborator pe Barbu Delavrancea; iar Nicolae Fleva „*Dreptatea*” și Hajdeu „*România*”.

Dar cele mai interesante scrieri literare după „Românul”, sunt ale lui Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Teodor Rosseti, Petre Carp și Pogor care fondează „*Convorbiri literare*”, revistă care apare și azi și al cărui prim număr a fost scos la 1 Martie 1867; vechii colaboratori sunt: Constantin Negruzzi creatorul prozei românești, Vasile Alexandru, creatorul poeziei românești, Mihail Eminescu, marele nostru poet și filosof, Gheorghe Crețeanu, Scarlat Capșa, Mihail Cornea, Samson Bodnărescu, Dimitrie Petrino, Nicolescu Teodor Șorbănescu, Veronica Mică, Anton Naum, Olănescu-Ascanio, Duiliu Zamfirescu, Vlațuț, Leon Negruzzi, Nicolae Gane, Ioan Slavici, Ioan Creangă, Petre Ispirescu, Nicolae Xenopol, Ion Ghica, Caragiale, Ștefan Vărcolici, Mihail Strajan, Basilescu, Vasile Conta, Papadopol-Kalimaki, Episcopul Melchisedec, D. A. Sturdza,

Teodor Burada, Gheorghe Panu, Popovici-Onciul, Bengescu, Mandrea, Teohari și Antonescu.

După 20 de ani, în 1888, Luigi Cazzavilan, scoate un jurnal independent cotidian, „*Universul*”, după modelul jurnalelor englezești de informațiuni rapide; la moartea lui Cazzavilan „*Universul*” a fost cumpărat de Câmpineanu, apoi de Dărăscu și azi e proprietatea domnului Stelian Popescu, devenit totdeodată un ziar de partid; în același an adică în 1888, Beldiman scoate la București „*Adevărul*” care apăruse la Iași în 1882; la Iași „*Adevărul*” prezenta aspirațiile unci monarhii românești și susținea candidatura fiului prințului Cuza; la București, acest cotidian devine un jurnal democratic, socialist și mai ales anti-dinastic. „*Universul*” și „*Adevărul*” au fost jurnalele cele mai răspândite din Româria; în 1904 se adaugă și „*Dimineața*”, fondat de Constantin Mille; alte ziare sunt „*Vitorul*” jurnalul partidului liberal, „*Lupta*”, „*Neanul Românesc*” fondat de profesorul N. Iorga. „*Cuvântul*”, jurnal politic independent, „*Curentul*” jurnal independent, „*Dreptatea*”, jurnalul partidului național-tărănesc, „*L'Independance Roumaine*”, „*Argus*”, „*Ultima Oră*”, etc.

La No. 5, în str. Sărindar e administrația jurnalului *Argus*, organ de comerț, industrie și finanțe, la No. 7 *Asociația Presei Românești*; la No. 9 și 11, sediul ziarelor, *Adevărul*, *Dimineața*, *Adevărul Literar*, *Dimineața copiilor*, *Biblioteca Dimineții*; la No. 12, *Lupta*. Str. Sărindar se sfârșește în str. Brezoianu, unde se găsește la No. 11, *Universul*.

Ne reintoarcem la Calea Victoriei; în dreapta, **Cercul Militar** (G. H. 7.) un vast și impunător edificiu, construit în 1912 în stil „Empire”, având în față o grădiniță cu brazde de flori. E degajat pe trei străzi: Calea Victoriei, Sărindar și Bulev. Elisabeta. Fațada principală privește spre Calea Victoriei.

Cercul militar a fost zidit pe locul unde până în 1907 se vedea biserica Sărindar; unii istorici spun că această biserică a fost zidită de Vlad, banul Severinului, alții spun că de principele Mircea cel Bătrân, dar cei mai mulți o datoresc lui Matei Basarab, care a ridicat-o în 1640 și fiind a 40-a biserică în București a fost botezată cu numele de „Sărindar”, ceea ce înseamnă în grecește 40. Biserica a fost mult stricată în 1802 de un cutremur de pământ și nemai putând fi reconstruită, a fost dărâmată.

La Cercul Militar există restaurant și hotel pentru ofițeri precum și o elegantă și luxoasă sală de festivități unde iarna au loc baluri organizate de ofițeri și pe care le prezida însăși Regele Ferdinand.

După întretăierea Căii Victoriei cu Bulev. Elisabeta, la No. 27, e librăria **Alcalay**; peste drum o străduță numită

strada Biserica Doamnei, care duce la biserica cu același nume; această biserică azi aproape în ruină, a fost construită în 1683 de principesa Cantacuzino, soția domnului Șerban Cantacuzino; de unde numele de **Biserica Doamnei**. Ea a servit drept capelă palatului princiar Cantacuzino care se găsea pe locul unde e azi Legația Rusească din Calea Victoriei; zidurile sunt în piatră și bolțile foarte trainice. Decorația sculptată dela ușa de intrare, foarte originală, amintește desenul ce se făcea în acea epocă pe stofele purtate de Domnițe.

Aproape în fața străzii Doamnei și la doi pași de strada Biserica Doamnei, se găsește la No. 25, **Legația Rusească**. Această construcție de mai multe ori transformată și restaurată datează din 1678; e vechiul palat al prințului Șerban Cantacuzino; aci a primit prințul Cantacuzino în 1987 pe Arhimandritul de Bosnia, care venea să negocieze în numele rușilor; aci se întruneau delegații bulgari să pună la cale cu domnul nostru o revoluție contra turcilor care să aibe drept urmare, alungarea lor din Europa și tot aci veneau misionarii străini să proecteze încoronarea prințului Șerban Cantacuzino ca Impăratul Orientului. Dar Șerban-Vodă moare după un an. Copii prințului au locuit câțeva vreme casa, care mai târziu a fost cumpărată de Miloș Obrenovici și oferită Rusiei pentru Legația sa,

La No 17, **Prefectura Poliției**, construită pe locul care în 1650, făcea parte tot din proprietatea prințului Șerban Cantacuzino și a fost dată de zestre ficei sale Elena; pe la finele secolului al XVIII-lea, baronul Meitani cumpără acest loc, și ridică actuala clădire, transformată de Prefectura Poliției. Imobilul alăturat dela No. 15, e *Librăria Socec*. Vis-a-vis pasagiile *Macca* și *Villagross*, care răspund în strada Eugen Carada, la *Banca Natională*.

În Colțul Căii Victoriei și vis-a-vis de strada Lipscani la No. 13, e *Banca Moldovei* în imensa clădire Grand Hôtel. Peste drum la No. 14, **Biserica Zlătari**. În timpul lui Matei Basarab, pe la mijlocul secolului al XVI-lea, în locul acesta era bariera orașului, numită bariera Zlătariilor, fiind că aci își puseseră corturile zlătarii, care erau în serviciul domnului. Se știe că biserica Zlătari a fost ridicată în timpul lui Matei Basarab, dar nu se știe de cine.

Construită în cărămizi aparente, într'un pur stil bi-

zantin, a fost restaurată în 1851 în așa fel eă a fost complet dășfigurată ; pictura e din 1908.

La sfârșitul Căei Victoriei avem două frumoase construcții : **Palatul Poștei și Palatul Casei de Depunerl și Consemnațiunii.**

Palatul poștel, a fost zidit în 1900 pe locul unde odinioară se găsea hanul prințului Brâncoveanu, distrus de un incendiu; mai târziu terenul devine proprietatea familiei Bălăceanu: nu de mult pe acest maidan, locuitorii capitalei veneau să admire marele circ Suhr, construit în scânduri și pe scena căruia au debutat artiști de mare valoare, cum au fost Matei Millo și Manolescu; în 1894 se începe construcția poștei după planurile arhitectului *Savulescu* și piatra fundamentală a fost pusă chiar de Regele Carol în același an, la 24 Octombrie. Construcția ocupă o suprafață de 800 m. c.

Fațada, în genul Palatului Poștă dela Genéva, e format de un peristil prevăzut cu 9 coloane ionice; peronul are 12 trepte.

Palatul poștei e degajat de toate patru părți: Calea Victoriei, unde se găsește intrarea principală, str. Stavropoleos, unde se intră pentru telegraf și telefon, str. Poștei și str. Carol.

La câțiva pași de intrarea telegrafului, la No. 6 din str. Stavropoleos se găsește cel mai artistic monument al Capitalei: **Biserica Stavropoleos** (H. 8.). E unică din punct de vedere artistic și reprezintă unul din monumentele cele mai caracteristice din epoca lui Brâncoveanu și e chiar monumentul care încheie această epocă. Ea e clădită pe locul care, dela 1601 la 1611, aparținea boerilor Popescu. Unul din descendenți, Cârstea, bărbatul Despinei Brezoianu, a vândut o parte din această proprietate în 1722 lui Kir Ioanichie Stavropoleos, un grec care a ridicat pe acest loc o biserică de arhitectură foarte simplă: în față, o mică și strâmtă galerie, un naos foarte redus ca proporții și la răsărit o absidă pentru altar care nu devine semi-circular decât în 1724; în 1730 Ioanichie adaogă o cupolă, dărâmă altarul ca să-l mărească, construște și părțile laterale ca să dea bisericii forma de cruce, formă ce aveau toate bisericile bizantine și mai adaogă în față și un pridvor. Cu aceste construcții adaogate se prezintă și azi biserica Stavropoleos și cu toate aceste transformări succesive, ea este expresia cea mai desăvârșită din epoca lui Brâncoveanu. Un brâu bogat compus cu motive florale formând o ghirlandă masivă foarte reliefată, înconjoară întreg edificiul; brăul lucrat de Iordan

în 1830 a fost stricat și refăcut de arhitectul Mincu (1852-1912).

Frumusețea arhitecturală se datorește în mare parte celor 25 arcade repetate, la început nu erau decât 7, cari merg una după alta și fac ocolul clădirii; deasupra ghirlandei sculptate, o serie de medalioane înfunate în zid, sunt înconjurate de motivul decorativ caracteristic lui Brâncoveanu: floarea soarelui. Ornamentația din jurul ferestrelor se deosebește ca sistem și execuție de ornamentația coloanelor, ceea ce dovedește două epoci bine distincte, dintre cari una anterioară epocii lui Brâncoveanu. Fațadele prezintă trei bolți cu un profil foarte accentuat; pe fațada frontală a pridvorului o friză de 13 mici medalioane, reprezintă pe Ișus cu apostolii; fiecare linie convexă sau concavă a bolții e și ea pictată cu un motiv, variind de la una la alta. Cupola, așa cum e azi de formă octogonală, având 8 mici ferestre înguste, e opera arhitectului Mincu. Vechea cupolă, care numai era destul de solidă când biserica s'a mărit, a fost dărâmată în 1841. Deasupra, pe acoperiș, cele trei cruci în aceeași dispoziție ca altădată: una pe vârful cupolei, alta deasupra altarului și a treia deasupra pronaosului.

Pridvorul are două intrări: și e urmat de 6 coloane bogat decorate, patru în față, două vârate în zid a căror menire e să susțină bolțile. În acest pridvor au fost altădată două morminte. Capitelurile cari termină coloanele, au o formă foarte elegantă din epoca lui Teodosie, dar au și ceva din stilizarea venețiană luată după vechi capitelluri medievale, adesea întâlnite în România. Baza coloanelor e reprezentată prin sacluri mari de piatră, legate între ele prin trei superbe balustrade sculptate à jour, ale căror desenuri sunt formate din jocul spațiilor pline și goale; cel din mijloc reprezintă pe Samson călare pe un leu. Coloanele susțin la rândul lor trei arcade legate între ele, pentru mai multă soliditate, prin încheeturi de lemn frumos sculptate. Deasupra arcadelor două bolți, semicirculare, laterale, susținute prin console profilate. Incadrarea porței are ca motiv o tulpină de acută, care șerpuieste grațios de la dreapta la stânga ușii și în jurul inscripțiunii; din loc în loc înfloresc pe tulpină frunze, flori și tulpini secundare; florile sunt reprezentate în toate momentele înfloririi, deschise, în muguri, pe jumătate închise, cu semințele aparente, rotunde, mari sau mici și învoalate. Ușile, formate din două părți, prezintă un dublu interes, atât prin carac-

terul ornamentației cât și prin tehnică; pe uși patru rânduri de panouri simetrice, motivele sculptate sunt soarele, luna și Arhanghelii Mihail și Gavril veghind la porțile bisericii; pe rândul al treilea ai canaturilor, un vas de flori și pe rândul al 4-lea, niște linii grăunțate în formă de 8.

Toată sculptura e foarte bogată în compoziție, amănunțită, bazată pe principiul simetriei, care amintește stilul renașterii. Intrarea în biserică e impozantă cu toate că ușile sunt adevărate miniaturi. Pridvorul este partea cea mai variată și cea mai împodobită a bisericii: la liniile arhitectonice elegante se ajută frumoase sculpturi în piatră și în lemn ca niște broderii cari învelesc coloanele, soclurile, balustradele, cadrele ușilor și ferestrelor. Această exuberanță decorativă plastică, unde cel mai mic amănunt de ornamentație este tratat cu un gust foarte delicat e complectată prin bogate decorații murale.

În interior totul e dantelă, bijuterie, finețe. Tâmpla se prezintă ca o minunată unitate arhitecturală, iconografică și decorativă; ca toate înconostasele noastre, ea are un caracter arhitectural foarte pronunțat; motivele sculptate sunt, crinul, vița de vie, clopoțelul și campanula. Aceiași bogăție se găsește în sculptura stranelor episcopului și în candelabre.

Se poate spune că biserica Stavropoleos, cu toată simplitatea formelor ei și cu toată modestia proporțiilor, întrece tot ce noi avem ca artă veche în Capitală, atât prin nobleța liniilor cât și prin ornamentație arhitectonică și sculpturală de un gust superior; de un caracter mai degrabă pitoresc decât monumental, ea are ceva din savoarea unei miniaturi și o admirabilă expresie de armonie și de frumusețe.

Revenind în Calea Victoriei, avem peste drum de poștă, frumoasa clădire a Casei de Depuneri și Consemnații, opera arhitectului francez Gottereau.

Pe acest loc se găsea în secolul XVI-lea biserica lui Andrei Vistiorul, socrul spătarului Preda Buzescu; în 1712, prințul Brâncoveanu a ridicat în locul acelei biserici o altă biserică care a durat o sută de ani și se numea Sft. Ion; când și această biserică a fost ruinată, fără să mai poată fi reparată, s'a hotărât dărâmarea ei și începerea actualei construcții în anul 1900. Construcția a costat 3 milioane lei atunci și a fost concepută în stilul renașterii. Interiorul nu surprinde prin proporții, care sunt mai degrabă reduse, dar prin eleganță și prin frumoasele decorațiuni.

În colțul care face strada Marconi cu Calea Victoriei la No. 9, e magazinul *Universal*. Alături No. 7, *casa Prager*, unde a locuit altă dată pictorul Teodor Aman; La No. 5 *Librăria Hertz*.

Aci se sfârșește Calea Victoriei și în această piață se fac lucrări pentru înfrumusețare. Partea dela Sud, dincolo de Dâmbovița e destinată *Falatului Senatului* a cărui construcție e începută.

II. Strada Poincaré și strada Doamnei

Calea Victoriei e legată de str. Poincaré prin trei pașaje: *English*, *Imobiliara* și *Comoedia*.

Str. Poincaré începe din str. Wilson și se termină în str. Doamnei; ea e aproape paralelă cu Calea Victoriei.

La No. 5, *Ministerul de Interne* (H. 6. 7.), o veche construcție. În partea din fund se găsește salonul mare, unde odinioară se ținea Consiliul de ministrii; o ușă mică disimulată, pune în comunicație ministerul cu Cazarma jandarmilor călări (azi șc. superioară de războiu) situată în dosul ministerului și răspunzând pe Bulev. I. C. Brătianu. Prin această ușă se retrăgeau ministrii în împrejurări delicate.

La câți-va pași de Minister la No. 9, Teatrul de vară „Cărăbuș”, mai departe strada Aristide Briand, apoi str. **Biserica Enei** care duce la biserica Enei.

La No. 20, biserica *Sft. Nicolae*, supranumită „dintr'o zi” fiindcă a fost conștruită în foarte scurt timp; ea a fost ridicată de Doamna Maria, soția lui Constantin Brâncoveanu, în anul 1702. Pridvorul conceput în stilul lui Șerban Cantacuzino, e foarte simplu și luminos.

Biserica, masivă și frumoasă, a ars prin 1825 și a fost restaurată și înfrumusețată de Grigore Ghica (1822-1828); picturile abea retușate, au pierdut din cauza focului tot aurul care le orna și pierderea acestor picturi e cu atât mai mult de plâns, cu cât erau cele mai frumoase picturi murale, cunoscute din acea epocă.

În colțul străzii Poincaré, la No. 1, din str. Enei se află recenta construcție a Școlii Superioare de Arhitectură (H. 7.), ridicată după planurile arhitectului Cerkez.

Nu se poate spune nimic asupra începutului arhitecturii în țările românești; vechea artă românească este exclusiv o artă religioasă și numai dacă studiem biserica, putem cunoaște evoluția artelor. Prima artă cunoscută la noi a fost totuși arhitectura, pentru ca ea ne-a fost necesară la ridicarea bisericilor. În secolul XIV-lea și la începutul se-

colului al XV-lea arhitectura era de stil bizantin, ca și la muntele Athos, în tot sudul Europei și mai ales în Balcani.

Vechea biserică *Curtea de Argeș* ridicată în 1340 de *Radu Negru* e una din cele mai curate modele de biserică bizantină, având forma unei cruci grecești din timpul Comnenilor și Paleologilor.

Dar înainte de a spune ceva de arhitectura religioasă, să spunem că din secolul al XIII-lea țările române au avut o arhitectură civilă, desigur împrumutată dela popoarele cu care românii erau în legătură: ca exemplu avem *Castelul Făgăraș*, ridicat de *Neagu Basarab*, ale cărui ruine se văd și azi în munții Făgăraș. În secolul al XV-lea Jehan de Vawrin, senior din Forestel, admiră arhitectura *Castelului Giurgiu*, construit de *Mircea cel Bătrân*, iar câți-va ani mai târziu, Palatul lui *Radu-cel-Frumos* dela București.

Fără îndoială că toți Voevozii din secolul al XV-lea au avut arhitecți specialiști în arta de a întări cetățile, cum de ex. *arhitectul Tudor*, în serviciul lui *Ștefan Cel Mare* Domnul Moldovei, și care în 1475 a întărit *Cetatea Albă*.

În același timp cu influența bizantină, Muntenia primește și influența stilului sârbesc, introdus de călugări sârbi, cum se vede la Mănăstirile *Cozia*, *Tismana* și *Voroneț*, zidite la finele secolului al XIV-lea sub domnia lui *Mircea cel Bătrân*. Așa cum se prezintă azi mănăstirea *Cozia* (1390), — care a suferit două transfoamări, una în secolul al XVI-lea sub *Radu Paisie*, alta în secolul al XVII-lea sub *Constantin Brâncoveanu*, — ea prezintă o vizibilă influență sârbo-bizantină, atât în arhitectură, cât și în elementele decorative; este tipul bisericilor școalei dela *Morava*, unde apare forma trilobată a naosului; această influență sârbă a fost mai ales în Oltenia, unde în secolul al XVI-lea, chiar arhitectura civilă e sârbească, pe când în Muntenia se adoptă un stil greco-bizantin și în Moldova un stil gotic. Influența greco-bizantină se explică prin faptul că Mitropolitul, care era în timpul lui *Negru Basarab* șeful bisericii ortodoxe, venea din orientul grec.

Tipul sârbesc nu s'a menținut; în timpul secolului al XV-lea, se revine la modele mai aproape de bizantin cum de ex., Mănăstirea *Znagov*, construită în cărămizi aparente. În 1500 apare deodată un nou tip de biserică la *Târgoviște*, cum de ex. *Mănăstirea Dealului* care prezintă un plan sârbesc unit cu o fațadă în elemente orientale, armeniene și georgiene; arcade subțiri, rotunjite, suprapuse pe două rân-

duri și separate print' o puternică boltă răsucită în spirală, decorează fațada și această dispoziție va deveni una din caracteristicile arhitecturii religioase muntenești.

În 1512, Prințul Neagoe Basarab, ridicând *Biserica Domnească* dela *Curtea de Argeș*, introduce o influență orientală și o influență venețiană, aceasta din urmă adusă de arhitectul Sarti.

Principiile vor fi aproape aceleași care se văd la *Mănăstirea Dealului*, dar la care se mai adaugă elemente noi cum de exemplu un nartex cu coloane, — foarte uzitat la muntele Athos, — turnuri numeroase și o bogată ornamentație arabă, persană, turcească și armeană. În acest timp arhitectura religioasă sârbă e în decădere, pe când arhitectura din Muntenia și Moldova e în plină dezvoltare. Ca un ultim reflex al influenței sârbești în secolul al XVI-lea, se văd răsărind în Oltenia, un fel de case fortărețe, numite „*cule*” pe cari boerii și-le construiau în munți, pentru a se apăra atât de barbari cât și de banditi, case ce mai există și azi. În tot acest timp în Muntenia, arhitectura civilă se manifestă prin case construite în piatră, cum sunt acelea ale boerilor Herăscu și Dudești. Și tot în secolul al XVI-lea ne vin prin Dalmația influențe italiene. Se dibuia, fără a putea fixa încă un tip de construcție sau un fel de a picta; mai fericită decât Muntenia și Oltenia, Moldova isbutește să-și găsească o formă definitivă în arta religioasă încă sub domnia lui *Alexandru cel Bun*, mort în 1431 și mai ales sub lunga domnie a nepotului său *Ștefan cel Mare*. Această temă este: biserica în formă de cruce, fără peristil, cu clopotnița deasupra ușii dela intrare, cu ziduri de întărire și totul ornamentat cu profiluri gotice și discuri divers colorate; forma moldovenească se adoptă curând și în Muntenia, dar introducând peristilul și înlocuind goticul cu ornamente formate din ghirlande, motive florale după moda orientală și chiar după orientatul turcesc.

În secolul al XVII-lea apar în Muntenia bisericile cu coloane de marmoră și ornamente arhitectonice în stilul bizantin, cu sau fără influențe occidentale, precum și palate construite în piatră, cum acel al Cantacuzinilor la Coeni, făcut întocmai după modelul palatelor dela Constantinopol; ornamentele sunt în porfir și marmură colorată. Palatul dela Comana, ridicat la începutul sec. al XVII-lea, e făcut în piatră cioplită și cărămizi, cu turnuri sculptate și porți de fier.

La mijlocul secolului al XVII-lea, bisericile prezintă un pridvor deschis pe pilaștrii în coloane, servind drept exonartex. În epoca lui *Șerban Cantacuzino* (1678—1683) unele influențe italiene se resimt când în arhitectură, când în ornament; tipul cu exonartex cu coloane începe să se stabilească ca o formulă clasică sub domnia lui *Constantin Brâncoveanu* (1688—1714) care a avut ca principal colaborator pe *Mihail Cantacuzino*, spătarul Munteniei și totdeauna primul arhitect român. Acesta a adus o influență a renașterii italiene atenuată uneori prin decorații medievale; arcadele suprapuse pe două ranguri se înlocuiesc cu ornamentații gotice. Acum arhitectura religioasă capătă un stil românesc, putem în fine vorbi pe la sfârșitul secolului al XVII-lea, de un stil propriu, caracterizat printr'un pridvor deschis la intrarea în biserică și susținut de coloane cu capiteluri înflorite (Mănăstirile Cotroceni și Văcărești).

În acest stil se va construi în tot timpul secolului al XVIII-lea. Cei doi mari artiști cari au contribuit la progresele arhitecturii au fost *Mihail Cantacuzino*, de care am vorbit mai sus și *Mitropolitul Antim*; dela ei avem *Mănăstirea Sinaia*, *Biserica Colțea*, *Turnul Colței*, *Biserica Antim*, *Mănăstirile Hureji și Surpatele*, *Biserica Sft. Gheorghă cel Nou*, *Palatele Potlogi*, *Mogoșoaia și Brâncoveni*.

Cu fanarioții numai facem nici un fel de progres și pe la sfârșitul sec, al XIX-lea, stilul național cedează în fața influențelor occidentale.

În 1800 italianul *Giulini*, construște toate casele boerilor și'n a doua jumătate a secolului al XIX-lea, arhitecții străini se instalează să lucreze la noi în țară și înmormântează definitiv stilul național. Aceștia sunt: *Louis Le Blanc* care ridică *Ministrul de Domenii*, *Gottereau*, care construște *Casa de Depuneri*, *Galleron*, *Ateneul Român* și *Dorffner*, *Palatul Regal din Calea Victoriei* și *Palatul Cotroceni*.

Arhitecții români nu reapar decât la finele secolului al XIX-lea. Aceștia sunt: *Mincu* (*Școala Centrală*, *Ministerul de Comerț și Industrie*, *Mauzoleul Cantacuzinilor*. *Ghica și Gheorghieff*, *Casa M onteoru*; *Mandrea*, *Negrescu*, *Berindey* (*Palatul Cantacuzino*, *Hipodromul Băneasa*); *Săvulescu*, (*Poșta*); *Antonescu*, (*Ministerul Lucrărilor Publice*, *Casa Crețulescu*, *Marmorosch & Blank*); *Mihădescu*, (*Casa Func-*

ționarilor Publici, Ministerul Cultelor și Artelor); *Cerkez* (Școala Superioară de arhitectură).

Școala de Arhitectură a fost creată la 5 Aprilie 1900 și completată în 1912.

Revenim la Str. Poincaré; în fața str. Enei, avem *Oficiul C. F. R.* (Agenție de bilete, informațiuni, etc), la câți-va pași mai departe, Bul. Academiei, pe care îl taie str. Poincaré, până în str. Doamnei,

Strada Doamnei începe din Calea Victoriei și se termină în Bulevardul Colței; la No. 4 avem **Banca Marmorosk Blank**, construită de Saligny, după planurile arhitectului Petre Antonescu. Edificiul a fost mobilat și amenajat după războiu, în 1919.

Banca Marmorosch & Blank a luat naștere în anul 1848, odată cu nașterea politică și națională a țării; sediul ei era atunci într'unul din cele mai vechi cartiere din București, într'o groaznică casuță joasă, la înfrățirea străzilor Băcani și Blănari. Progresele care le-a făcut sunt legendare, și mica gheretă din Băcani a ajuns în cel mai scurt timp să finanțeze cele mai importante lucrări ale țării cum: lucrări de cale ferată, poduri, tunele, șosele, etc. Azi e una din cele mai puternice bănci din România cu un capital de 150.000.000 având și importante sucursale atât în țară cât și în străinătate. Fondatorul a fost Iacob Marmorosch, care și-a asociat mai târziu pe bancherul Lorbel: în 1864 Iacob Marmorosch s'a asociat cu Mauriciu Blank tatăl actualului director, Ariside Blank.

În colțul străzii Bursei, la No. 4, e **Bursa** (H. 8), ridicată dupe planurile lui *Ștefan Brâncuși*; interiorul e foarte elegant. Bursa datează dela 1881 dar n'a fost definitiv organizată decât în 1904, până la această dată funcționa în vechea casă ce ocupa Banca Pomay, (str. Doamnei colț cu str. Poincaré).

Ministerul de Domenii oferind acest teren Bursei, s'a construit palatul actual, unde în afară de sediul Bursei e și sediul **Camerei de Industrie și Comerț**.

Strada Doamnei se termină în Bulevardul Colței chiar în fața Spitalului Colței.

III. Bulevardele

A) Dela Bulevardul Elisabeta la Palatul Cotoșeni.

Bulevardul Elisabeta nu există decât din 1871 și poartă numele în amintirea Reginei Elisabeta (1866-1915). Înainte de trasarea Bulevardului nu erau aci decât maidane, iar ca

construcții principale Biserica Sărindar (Pag. 99) dăruită în 1905 și hotelul Boulevard. Acesta din urmă, era considerat în 1870, ca unul din cele mai impozante edificii ale orașului. El a fost ridicat pe locul familiei Bălăceanu, veche familie românească din secolul al XIV-lea.

La No. 5, avem Eforia Spitalelor Civile (G. 7.), instituție fondată în Aprilie 1832. În secolul al XVII-lea se creiază în România primele Eforii care au avut sarcina să administreze fondurile destinate la îngrijirea săracilor, străinilor, orfanilor și oricărei persoane fără mijloace. O Eforie fondată în 1695 de Mihail Cantacuzino era la Mănăstirea Colțea, unde e azi Spitalul Colțea, alta era la Pantelimon fondată în 1736 și a treia numită „Iubirea de Oameni“ a fost creată în 1815.

În 1832 se întemeiază Eforia Spitalelor Civile cu sarcina de a supraveghea administrația spitalelor, de a controla gestiunea eforiilor cari depindeau de ea ; tot acestei instituții îi reveneau dreptul de a numi personalul și de a lua dispoziții generale în tot ce privește organizația. În anul 1847 domnitorul Gheorghe Bibescu, suprimă instituția și toate eforiile. El creează în schimb o singură eforie centrală de care depindeau toate celelalte și această Eforie centrală a fost pusă sub controlul direct al Ministerului de Interne, care încasa toate veniturile spitalelor și nu le ceda Eforiei decât pe măsură ce avea nevoie; această organizație a mers cum a mers cât-va timp, până când starea de plâns în care s'au găsit după scurtă vreme spitalele, l'au făcut pe Mihail Kogălniceanu să propună în 1854 prințului Cuza, să restituie Eforiei averea luată de Bibescu, acordându-i totdeodată dreptul de a poseda o administrație proprie. Propunerea lui Kogălniceanu a fost primită și atunci începe activitatea binefăcătoare a acestei instituții, a cărei prosperitate a fost încurajată de filantropi cari murind îi lăsau averile ; în mare parte, capitalul Eforiei s'a format grație donațiunilor făcute de familiile Cantacuzino și Ghica.

Baza Eforiei este caritatea; ea este o instituție unică pe lume și ceace o caracteriza și o clasă printre operele umanitare, e că îngrijea gratuit de bolnavi, ori de ce naționalitate ar fi fost.

În afară de sediul instituției, vechea clădire a Eforiei mai are o baie publică și o mare sală de teatru cu trei rânduri de loji, ce se închiriază trupelor artistice străine în trecere, precum și la reviste, baluri, cinematografe și diferite spectacole.

Prima scară la dreapta conduce la Direcțiune, care po-

sedă o foarte frumoasă colecție artistică, nu atât în sculptură cât în pictură, reprezentând în genere diversele personaje legate de istoricul Eforiei. Colecțiunea nu este dispusă în formă de galerie; ea este răslețită în diferite biurouri ale Direcțiunei, dar se poate vizita adresându-ne întendentului Eforiei (primul etaj, biroul la dreapta).

În primul salon la dreapta, portretul *Regelui Carol de Teodor Aman*; al *prințului Ghica* în picioare, de *Florescu* din 1868; bustul lui *Ghica* unul din 1735 altul din 1664; portretul *Dorei d'Istria* (1820—1888) de *Bellet*.

Dora d'Istria este pseudonimul princesei Koltzoff-Massalsehi, născută Ghica. Măritată în 1849 cu prințul Koltzoff, ofițer în armata rusă, ea a fost exilată din Rusia în 1854 pentru ideile sale liberale; atunci s'a instalat în Elveția și mai târziu în Italia unde a murit în 1888, lăsând întreaga sa avere Primăriei din București. Printre scrierile sale o și un interesant studiu asupra familiei sale intitulat: „Storia de principii Ghica”. *Dora d'Istria* a colaborat la toate revistele importante: *Revue des deux mondes*, la *Illustration*, *Revue Suisse*, *Nouvelle Pandor*, *Independence Hellenique*, *Revue Internationale* de New-York, etc. Aproape în toate articolele sale de revistă *Dora de Istria* se arată o dușmană neîmpăcată a războiului și se revoltă contra situației femeii în societate.

Portretul prințului *Scarlat Ghica* din 1761, al *Saftei Castrișoia* (1782 1862); *Anica Filipescu* (1794 1864); principele *Grigore Cantacuzino*; doctorul *Aristocle Fotino*.

Doctorul *Aristocle Fotino* a fost inspector general de brigadă, numit în 1885 directorul general al serviciului sanitar civil și în 1886 Efor al Spitalelor civile din București.

În cabinetul directorului e portretul banului Munteniei *Constantin Năsturel Herăscu* de pictorul *Grigoreecu*; deasupra ușei portretul guvernatorului *Dimitrie Ghica* de *Teodor Aman*, alt portret al *Marghioalei Boldescu*. Pe perete, în stânga ușei, un document relativ la donațiunea făcută de *Maria Cantacuzino*, născută *Văcărescu*, prima soție a lui *Mihail Cantacuzino*, asasinat de turci la *Adrianopole* în 1716; portretul domnitorului *Șerban Cantacuzino* de *Aman*, portretul *Regelui Carol* de *Ange Exner* (care a făcut pictura murală dela mănăstirea *Sinaia*); portretul prințului *Mihail Ghica* și al soției sale; *Mareșalul Kutuzoff* (1745—1813); copie din anul 1868 de *Constantin Stăncescu*; prințul *Alexandru Ghica* (1834—1842) de *I. M. Viola*, iar în biuroul contabilității se găsește minunatul portret în picioare al *Tudorei Cantacuzino*, a doua soție a lui *Mihail Cantacuzino*, pictat în 1867 de *Walsch*, desigur dupe un original al epocii; tehnica este mai mult decât superioară;

acest portret este perla colecțiunii Eforiei și poate și cel mai frumos portret ce există în România.

În afară de aceste portrete, în cea mai mare parte portretele fondatorilor de spitale și de donatori, mai există o natură moartă de *Teodor Palade* și un peisaj de maiorul *Săulescu*.

În fața Eforiei, o serie de cinematografe. La No. 16 *Hotel Palace*.

Strada care traversează în acest loc Bulevardul e *strada Brezoianu* care în 1852 nu avea decât trei case și anume; a lui C. Rosseti, a doctorului Marcovici și a lui Pencovici; azi e una din străzile cele mai frecventate.

La No. 25 pe Bulevardul Elisabeta, e **Ministerul Lucrărilor Publice** ridicat dupe planul arhitectului *Petre Antonescu* și care reamintește arhitectura vechilor Mănăstiri românești din epoca lui Brâncoveanu; interiorul e bogat împodobit cu coloane de piatră de ordin corintian.

La No. 27, **Imprimeria Statului** (*Monitorul Oficial*) (G. 7.) tipografia *Monitorului Oficial* există din 1831, dar clădirea din cărămizi aparente nu s'a ridicat decât în 1882.

Peste drum **Parcul Cismigiu**, amenajat în genul parcurilor englezești pe o suprafață mai mare de 14 Ha; cismigiul are mai multe intrări: prin Bulevardul Elisabeta, prin Schitul Măgureanu, prin str. Teatrului și prin str. *Valter Mărăcineanu*.

La 1 Octombrie 1779, *Alexandru Ipsilante*, domnul Munteniei pentru a avea o bună apă de băut a dat poruncă să se construiască două cișmele: prima cișmea s'a ridicat pe locul unde este astăzi grădina și în dosul acestei cișmele își ridicase provizoriu o casă, șeful lucrărilor, numit *marele Cismigiu*, cuvântul venind dela cișmea. Când se vorbea de aceste locuri se obișnuia să se spună dupe numele șefului: la locul lui *Cismigiu*, de unde numele de *Cismigiu* care a rămas grădinei.

În 1830 Cismigiul nu era decât o mare băltoacă. Generalul Kiseleff a pus oameni să-l sece și împreună cu baronul Borozin s'a gândit să-l aranjeze în formă de grădină. Ceeace n'a putut termina el, a făcut-o mai târziu principii Bibescu și Știrbey, cari au amenajat un adevărat parc, lăsând câteva din plantațiile sălbatice care aduceau o umbră atât de binefăcătoare în zilele călduroase de vară.

Pictorul peisagist *Mayer*, chemat dela Berlin în 1847 a

fost însărcinat cu această realizare și în câți-va ani, terenul mocirlos devine unul din cele mai frumoase parcuri din Europa. Prințul Știrbei consacră chiar el două ore pe zi pentru supravegherea lucrărilor; parcul a fost inaugurat de public în 1854. Arbori bătrâni, sălcii, tei, castani și dafini, asigură un bun adăpost în zilele de arșiță; lângă lac o lăptărie și câteva pavilioane, ceva mai departe, o stâncă artificială unde se joacă copii. Un chioșc unde cântă muzica militară Joia, Duminica și sărbătorile și tot aci la capătul parcului un teren de tenis. Iarna lacul îngheață și tot Bucureștiul se adună la patinaj, care a fost întotdeauna una din cele mai frumoase atracții ale Capitalei; în mijlocul parcului un monument sculptat de Jalea în amintirea eroilor francezi; un alt bust a lui Gheorghe Panu, ziarist și fondatorul ziarului Lupta, precum și bustul Elenei Ferechide, mare filantroapă. Frumosul palat care se zărește la Nord-Vestul parcului e vechea casă Crețulescu, ridicată dnpă planurile arhitectului Petre Antonescu și azi reședința Consiliului permanent, precum și casele speciale ale Ministerului de Interne.

Revenim la Bulevardul Elisabeta; colț cu str. Schitu Măgureanu, *Liceul Gheorghe Lazăr*, construit în 1889; liceul poartă numele marelui patriot *Gh. Lazăr*, care a fondat în 1818 prima școală, unde cursurile se făceau în limba românească în loc de limba grecească.

În stânga, podul lui Mihaiu Vodă care duce la Arhivele statului. Înalta clădire care se zărește la Sud-Est e „*Tinerimea Română*” înștituție de cultură; la dreapta la No. 32, Casa de ajutor și de Credit a profesorilor (Corpul Didactic); urmând Bulevardul ajungem la Piața Kozălniceanu, tăiată de două străzi: Calea Plevnei și str. Pompiliu Eliade în amintirea marelui profesor Pompiliu Eliade, a cărei casă e aci, colț cu Bulevard.

Nici o construcție mai importantă numai întâlnim pe acest mal al Dâmboviței până la podul Elefterie; după acest pod, tramvaiul 14 numai urmează Bulevardul, ci continuă la dreapta înspre Uzina hidraulică Grozăvești, în timp ce Bulevardul Elisabeta se continuă cu Bulevardul Independenței Această ultimă secțiune a Bulevardului, deschisă numai în 1894, e plantată pe amândouă părțile de castani sălbatici, ceea ce îi dă o înfățișare de alee. Se zărește la capătul bulevardului, intrarea la *Palatul Cotroceni* al Reginei Maria.

Aproape toate construcțiile bulevardului Independenței sunt recente; chiar și **Facultatea de Medicină**, ridicată în 1903, după planurile arhitectului *Louis Le Blanc*.

Această instituție a fost fondată în România de doctorul *Carol Davilla* (C. 7.).

Doctorul Davila (1828—1884) de origină italiană și supus francez, a fost adus în România în 1852 de Principele Barbu Stirbey care i-a încredințat organizația corpului medical din țară; numit șef al serviciului medical al armatei române, Davila creează Școala de medicină, actuala Universitate, Grădina Botanică dela Cotroceni, Școala de Farmacie, Școala veterinară și Societatea medicală. În 1860 Carol Davila împreună cu doctorul Lebiez, pune bazele Muzeului de anatomie și împreună cu doctorul Bernard Lendway creează Institutul de științe chimice. Poporul recunoșcător îi ridică o statuie în curtea Universității cu fața spre Bulevard. E reprezentant în uniformă de colonel francez.

La câți-va pași de Facultate e **Palatul Cotroceni**, transformat în 1866, dintr'o veche mănăstire de arhitectul *Gottereau*, pentru a servi de reședință de vară *Regelui Carol* și *Reginei Elisabeta*; locul era bine ales, căci în afară de pitorescul mănăstirii, arborii seculari de jur împrejur formau o imensă pădure. Mănăstirea avea și un paracelis care a rămas și azi cum a fost atunci, conceput de Domnitorul Șerban Cantacuzino în 1679. Deasupra bolței, la intrare sunt gravate cuvintele: „*Veniți spre mine și veți fi luminați*“.

Silit să se ascundă în fața inamicilor, Principele Cantacuzino s'a adăpostit în acest loc, foarte sigur, și care, era o imensă pădure sălbatecă de năpătruns; ramurile brazilor stejarilor și fagilor intrau unele într'altele. Acest colț izolat l'a făcut să se gândească la înălțarea unei mănăstiri, unde a dorit să fie și înmormântat. Pentru construcția ei s'a inspirat din monumentele contemporane, cum de ex: de mănăstirea Argeș, de unde a luat grupul pilaștrilor care se văd și azi în pronaos, după cum și frumoasa ornamentație de flori și de figuri din jurul ușei dela intrare și de la ferestre; ca formă el a păstrat forma comună din țară, adică de cruce, precedată de un pridvor deschis cu frumoase coloane sculptate. Această mănăstire e considerată ca tipul care a fixat arhitectura națională religioasă. Pictura din sec. XVIII-lea a fost refăcută. .

Biserica, comparată cu palatul Regal atât de luxos transformat, pare aproape sărăcăcioasă, dar luând în considerare fiecare ornament în parte descoperim o bogăție excesivă în sculptura pietrelor; același lux e și în sculptura à jour a iconostasului; pietrele de mormânt din dreapta poartă numele lui *Mateiu Cantacuzino*, mort în 1685, lui *Iordache Cantacuzino*, mort în 1692 și a lui *Răducanu Cantacuzino*. Ctitorul, *Serban Cantacuzino*, mort la 54 de ani în anul

1689 la 29 Octombrie, odihnește sub o lespede împodobită cu o placă de marmoră, purtând emblema Cantacuzinilor și având deasupra o candelă care arde încontinuu.

În parcul care înconjoară palatul se găsește *Mauzoleul micii principese Maria*, unicul copil al Regelui Carol și al Reginei Elisabeta, moartă la 4 ani. Statuia care o reprezintă culcată, e opera lui *Carol Stork*, și e executată în 1875; puțin mai departe, *Mauzoleul* ultimului copil al Regelui Ferdinand și al Reginei Maria, tânărul *principe Mircea*, mort în 1916.

În această Mănăstire și-a adus Tudor Vladimirescu în 1821 pe pandurii săi, venind dela Colentina, unde avusese discuție cu grecul Ipsi-lante și căruia îi spusese „În Grecia e locul grecilor, în România al Românilor”; tot din cauza pitorescului ce prezenta această parte a orașului, Alexandru Cuza venea adesea să se odihnească în timpul verii; și pentru același motiv a dorit și regele Carol să facă pentru sine o reședință de vară.

După sfaturile profesorului *Doderer*, vechile construcții ale Mănăstirii au fost dărâmate și s'a ridicat actualul Palat fără însă să se atingă de paraclis; palatul odată ridicat a fost cedat de Regele Carol, Prințului moștenitor Ferdinand, care l'a locuit și vara și iarna; el e ocupat astăzi de Regina Maria. Parcul palatului e despărțit de grădina Botanică prin Soseaua Cotroceni. *Grădina Botanică* a fost fondată de Carol Davila și de doctorul Dimitrie Brânză cari au adunat un material foarte pretios. Erbarul trece drept unul din cele mai complete ale Europei. Această instituție a fost întâiu instalată în dosul statuiei lui Mihaiu Viteazul, pe Bulevardul Academiei; și nu s'a mutat la Cotroceni decât în 1892, când a luat și o mare dezvoltare. Grădina are o foarte frumoasă colecție de floră a țării și a Europei, precum și plante din țările calde; grădina se poate vizita la orice oră din zi, dar pentru vizitarea serei, trebuie un permis special dela Direcție.

Soseaua Cotroceni merge mai departe sub numele de Soseaua Bolintin, unde se găsește Cazarma de Geniu, Pitotechnia, Școala Superioară de Aviație, Atelierele militare, Cazarma de infanterie.

Nu departe de Palatul Regal, la începutul Soselei Panduri, care mărginește partea de apus a Palatului Regal, se găsește *Azilul Elena Doamna* (B. 8.), fondat de Principesa Elena Cuza, soția prințului detronat în 1866. Această blândă principesă a ridicat cu propria ei avere azilul destinat orfanilor; Regina Elisabeta îndată ce a venit

în țară s'a legat mult de opera Principesei Cuza, interesându-se ea însăși, atât moral cât și efectiv de mersul instituției. În 1870, Regina a dat banii necesari pentru terminarea unor lucrări de construcție iar în 1871, pune piatra fundamentală a bisericii, clădită în curtea orfelinatului. Una din cele mai vrednice directoare ale azilului și care a contribuit cu inteligența sa la educația micilor orfani a fost *Ana Davila*, soția doctorului Carol Davila, moartă în 1873 în urma unei greșeli, luând stricnină în loc de chinină. I s'a ridicat o statuie în marmoră albă, chiar în Curtea orfelinatului, de sculptorul *Carol Störck*.

B. Dela Bulevardul Academiei la Bulev. Pake Protopopescu. — *Bulevardul Academiei* care începe din Calea Victoriei și se termină la Bulevardul Carol n'a fost deschis decât în 1872.

La No. 3, *librăria Cartea Româneasă*; la primul etaj al acestei clădiri se află *Sala Ilieana* unde pictorii și sculptorii expun lucrările lor din luna Octombrie până în Junie; alături de librărie, *Restaurantul Carpăși*; peste drum Cafenaua și Bodega Mircea.

După strada Poincaré și până la Piața I. C. Brătianu, toată partea stângă a Bulevardului Academiei e ocupată de impozantul edificiu al *Universității* (II. 7.). Partea centrală este una din cele mai vechi construcții din București; ea a existat cu mult mai înainte de deschiderea Bulevardului; părțile laterale precum și construcția care completează partea de Nord a Universității, sunt recente. Degajată de jur împrejur, Universitatea este mărginită la Sud cu Bulevardul Academiei, la Răsărit de Bulev. I. C. Brătianu, la Nord de Str. Universității și la Apus de Str. Poincaré; prima construcție, adică partea centrală dinspre Bulevardul Academiei a fost ridicată în 1857, după planurile arhitectului Orescu, pe atuncea Rector al Universității pe când construcția modernă ajutată, este opera arhitectului Vasilescu.

În 1857, adică în timpul domniei lui Alexandru Cuza, Universitatea se prezenta ca o clădire singuratică în mijlocul unui câmp pe care țărani cultivau porumb. Din locul unde se găsește azi statuia lui Mihaiu Viteazul, până în Calea Victoriei, primii studenți ai Universității, adică bătrânii de azi, își amintesc a fi văzut două case de țară înconjurate de jur împrejur cu porumb și din loc în loc un fel de islaz pe care se plimbau vitele; după acest tablou

putem ușor judeca ce progrese s'au făcut dela 1857 și până azi.

Un prim raport asupra necesității de a institui o școală superioară de învățământ, datează din 27 Septembrie 1850; el a fost prezentat prințului *Barbu Știrbey*; s'a creat atunci o școală de ingineri, precum și o școală de drept care și-a deschis porțile în 1851 într'o casă vecină cu vechiul liceu Sft. Sava, în dosul statuei Gh. Lazăr de azi. În 1859, *Vasile Boerescu*, ajutat de *Bozeanu* și *Costaforu* întemează Facultatea de Drept; după unirea principatelor, în 1859, se reorganizează facultatea de drept și se creează o facultate de filozofie inaugurată în 1860. În 1864 școala superioară de învățământ a fost oficial recunoscută ca Universitate cu sediul la București. La 14 Decembrie 1867, *Regele Carol* asistă la inaugurarea Universității, complectată printr'o a patra Facultate, a Medicinii, creiată de D-rul Carol Davila, azi pe Bulev. Independenței (pag. 109). Tot aci la Universitate, funcționa în 1864 școala de bele arte; în 1868 erau 410 studenți. Azi numărul lor trece de 16.000.

Amfiteatrul Universității a fost până acum ocupat de Senat al cărui palat e în construcție pe malul drept al Dâmboviței și până la terminarea construcției, va funcționa la Teatrul Popular, bulev, Elisabeta, 7. La etaj e **Muzeul Sociologic**, fondat în 1928 de profesorul Gusti, fostul Rector al Universității.

Sălile de jos ale Universității adăpostesc, tot provizoriu, **Muzeul Național de Antichități**, dechis publicului Joia și Duminecă dela 11 dimineața la orele 3 după masă.

Totuși străinii și provincialii pot vizita muzeul în orice zi de lucru dela 9—12, cu autorizație specială dela Director. Biourourile sunt la dreapta intrării Director: *Prof. Andriescu*). Garderoba obligatorie pentru bastoane și umbrele. Este interzis a se lua fotografii în interior fără autorizație prealabilă dela Direcțiunea Muzeului.

Grădina din aripa stângă. — Aci sunt depuse provizoriu piesele sculptate ale monumentului Adam Klissi.

Adam Klissi situat la 15 km. la Sud de Rassoava în Dobrogea, azi în rniună, era altădată un snperb monument în formă de turn rotund, construit în piatră și ciment, având un diametrul de 27 de metri și o înălțime de 18 metri. El a fost ridicat de Impăratul Traian între anii 108 și 109 din era noastră, în beton, acoperit de un strat de pietre cubice, regnlat tăiate; din acest strat nu mai există decât soclul și câteva pietre izolate.

Mai multe piese care formau partea exterioră a construcției, au fost adunate printre dărămături și resturi, altele au fost găsite prin cimitire Turcești părăsite, chiar la o distanță de 30—km. de monument—partea superioară a soclului avea 52 de sculpturi, numite metope. Deasupra o cornișe dințată ; acoperișul format din plăci subțiri, aranjate ca solzii. avea la margine 10 lei sculptați, pe unde se scurgea apa. Pe una din fețele, turnului deasupra acoperișului, era o inscripție, restaurată de epigraful român Grigore Tocilescu, și 'n care se spunea că monumentul a fost ridicat de împăratul Traian în anul 108. În vârful monumentului se ridica trofeul, adică un trunchiu de arbore îmbrăcat cu o tunică, cască, lance întreg sculptat în piatra. Adam Kliissi cel mai important monument din câte au construit romanii în această parte a imperiului a fost dărâmat de un cutremur de pământ, câteva secole după ce a fost ridicat. Părăsit și ruinat monumentul a fost devastat de toate pietrele sale de către locuitori cari le întrebuițau la cimitire, la puțuri, la balustrade și la construcția caselor lor ; săpăturile făcute în regiunea Tropicum Traiani, unde se găsește și monumentul lui Adam Kliissi, au dat la iveală edificii, o bazilică cu o criptă o alta în marmoră, inscripții, trofee, statui, sarcofagii, stele funerare, coloane, pilaștrii de templu, baso-reliefuli, metope etc.

Muzeul posedă mai mult de 200 de piese ; câteva sunt expuse în parcul Carol pe terasa Cuza Vodă, în fața muzeului Militar în acelaș plan cu mormântul Eroului Necunoscut.

Cele mai interesante sunt metopele cu subiecte foarte variate. Lupte în jurul fortărețelor, Barbari striviți sub copita cailor, Turme de oi, Legionar înarmat cu o lance, Familie de barbari în jurul împăratului, cerând iertare și oferind daruri, Decebal trecând călare peste un barbar răsturnat, etc. În afară de metope, se află în această aripă a grădinii statuia unui împărat roman, o coloană de piatră provenit dintr'un templu dela Constanța, Capacul unui sarcofag, un alt capac în marmoră, o Stelă reprezentând un erou trac a cărei inscripție este complet ștersă, Câteva piese de sculptură modernă și Trofeul împăratului Constantin cel Mare, descoperit în acelaș timp cu inscripția unde se vorbește de reconstituirea cetății de acelaș împărat, în anul 316 după Isus Christos ; inscripția se găsește în vestibul la intrarea Senatului, înregistrată sub No. 467.

II. Secția epigrafică și sculpturală : 1) *Vestibulul la intrarea în Senat ;* 2) *Sala IV și* 3) *Curtea Universității.* Această ultimă secțiune se compune din monumentele descoperite în 1881, aproape 2000 de inscripții, sculpturi și piese arhitectonice (inscripțiuni grecești, latine, hieroglice, cuneiforme, palmeriane și inscripții în vechea limbă românească, greacă și slavonă) ; piese oferite de banul Ol-

teniei, Mihalache Ghica care au fost găsite în curtea casei sale. vechea reședință a prefecturii de Ilfov), alte colecțiuni donate de Mihail Kogălniceanu și Remus Oprescu.

A Galeria la stânga intrării în muzeu: Cuprinde diferite piese din monumentul Adam Klissi, descoperite în 1896, printre cari inscripția unde se spune că monumentul a fost ridicat în onoarea și perpetuarea amintirii soldaților morți pentru patrie în lupta contra Dacilor. Cele mai interesante sunt: Monumentul în marmură, care a servit drept altar în câmpul legiunei italice dela Steklen lângă Sistoș. anul 244 după Christos; un altar închinat norocului (No. 9); un altul închinat zeului Liber Pater (No. 10); alte altare închinat lui Jupiter, Honor și Hercule; un monument funebru în marmoră a unei femei Dace din Dobreta (No. 32); o piatră funerară imensă de 4 m a lui Aelius Valens, ornată cu doui lei, caracteristica monumentelor funerare din Dacia (No. 55); Soclul unei statui ridicate de Kaius Valerius Firmus (No. 57); un frumos leu stilizat în marmoră (No. 67) un fragment de sarcofag decorat cu un cap de meduză (No. 71); o poartă întreagă provenind dela o cetate (No. 78); o piatră de fundație din zidul cetății Romula, anul 244 d. C. (No. 79); un vas gasit zidit în zidul bisericii Sărindar. dăruită în 1904. iar dela numărul 99 107 mai multe monumente funerare, fragmente de inscripții și pietre ornamentale.

B) Vestibulul dela intrarea biurourilor în Muzeu: Cuprinde pietre provenind din diferite Mănăstiri și biserici din țară, cu inscripții slavone. grecești și românești și câteva piese din epoca română.

O piatră cu inscripție provenind din zidurile care înconjură altă dată Mănăstirea Colțea, din anul 1715 (No. 1); piatră provenind dela Turnul Colței cu emblema familiei Cantacuzino, adică Vulturul imperial (No. 2); statuia unui spătar al țării românești din secolul al XVII-lea, găsită în comuna Manu, județul Vlașca (No. 5); un frumos sarcofagiu în piatră (No. 8 și 8 bis); o piatră cu inscripție slavonă din timpul lui Ștefan cel Mare. care a făcut parte din palatul princiar dela Hârlău (No. 9); piatra depe mormântul lui Radu Șerban Basarab și a generelui său Nicolae Pătrașcu, fiul lui Mihai Viteazu, găsită la Mănăstirea Comana (No. 16); inscripțiile frontale dela paraclisul Mănăstirii Comana zidit de Șerban Cantacuzino (No. 27); o altă

inscripție provenind dela biserica Pinul ridicată de Matei Basarab și de soția sa, în 1648 (No. 30) și numeroase pietre gravate, capiteluri de marmură, cruci și pietre de mormânt-

C) **Galeria dinspre Bulevardul Academiei** : Aci găsim altare în piatră, în marmoră, fragmente de pietre și de inscripții romane, monumente votive și funerare ; reliefuri cu armele legionare romane; cărți de anatemă în limbă grecească, socluri de statui, capiteluri, fragmente arhitectonice, pietre de delimitare din timpul guvernatorului Tertullus ; un altar închinat lui Neptun, fragmente ornamentale, inscripții din vremea lui Antoninus Pius pentru fondarea câmpului întărit din Praetorium ; baso-reliefuri de sarcofagii, inscripțiuni bilinge, fragment dintr'o friză de marmoră, un edicul reprezentând în relief un erou din Tracia ; un tors în marmoră, un decret grec dat în onoarea lui Aristagoras în primul secol după Christos (No. 385); inscripții relativ la întemeerea cetății ridicată de Împăratul Valens, după victoria sa asupra lui Atannaric, regele Vizigoților, anul 369 (No. 382) și mai multe alte pietre foarte importante din punct de vedere al istoriei țării.

D) **Vestibulul Senatului** : Cuprinde mai mult de 15 pietre cu inscripții împărțite în două categorii : 1) Inscripțiile antice grecești și latine, provenind din săpăturile lui Grigore Tocilescu, și 2) Inscripții moderne în limba latină, greacă și română, transportate aci din diferitele biserici și mănăstiri din țară. Din categoria 2-a face parte și statuia zisă a lui Negru-Vodă, găsită în privdorul bisericii Domnești dela Curtea-de-Argeș (No. 416).

E) **Sala IV (depozit) și Curtea Universității**. — Unde se găsesc 350 de pietre cu inscripții : torsul statuei Împăratului Traian, un decret al Senatului din Tomis în ce privește asedierea orașului de barbari; coloane, sculpturi arhitectonice și alte piese care n'au fost încă puse în catalog.

Muzeul :

Prima sală zisă a Generalului Mavros. — (In amintirea generalului Mavros, primul donator de antichități și considerat ca fondator).

În această sală găsim expuse obiecte din epoca preistorică și din epoca de bronz; obiecte din cultul egiptian, sculpturi antice și moderne, ceramică grecească și română,

câteva obiecte dela Renaștere, altele din săpăturile făcute la Tomis (Constanța) și Cucuteni precum și piesele de aur care formează tezaurul din Pietroasa, cunoscută sub numele de „Cloșca cu Pui”.

Această comoară a fost obiectul cel mai prețios al Muzeului, originalul s'a trimis la începutul războiului mondial la Moscova cu alte colecțiuni artistice și probabil nu se vor mai întoarce. Muzeul posedă totuși o copie, perfect executată de un bijutier, când Cloșca cu pui a figurat la una din expozițiile universale din străinătate.

Cloșca cu pui a fost găsită în 1837 de țărani, care lucrau la cariera din Isrrița din jud. Buzău; ei au încredințat acest tezaur, șefului lor Veruzzi, la care nu s'a mai găsit decât 12 piese din 22; ele au fost depuse în anul 1842, la Muzeu. În 1867, cu ocazia expoziției dela Paris, un bijutier a început restaurarea tezaurului care n'a fost isprăvită decât în 1868 de un alt artist din Berlin, Telje. În 1868, Cloșca a fost din nou expusă la Muzeul Southkensington din Londra. În 1873, la expoziția universală din Viena și în 1900 la Paris la Luvru. Tezaurul pierdut avea o greutate totală de aur, de 18 kg. 797; aurul pur fără alte amestecuri, era natif și de două feluri: roșu oriental și galben de Constantinopol.

Cinci obiecte erau masive și ornate cu sculpturi, altele aveau ca ornamente cristale și pietre prețioase încrustate.

Cele cinci obiecte lucrate în aur sunt: 1. Un inel de mare dimensiune de care sunt înșirate diferite obiecte de menaj; 2. Un inel mai mare și mai gros spart în două, purtând o inscripție runică; 3. O tavă mare de aur servind la ofrande, în greutate de 7 kgr. 144, evaluat în anul 1900 la 26.000 franci aur. Verussi l'a tăiat în 4 bucăți; 4. Un lighean pentru libațiuni, în greutate de 1.750 kg.; 5. O strachină ornată cu reliefuri, cântărind 2.051 kg.. figurile sculptate reprezintă divinități germane; celelalte 7 obiecte ornate cu cristaluri și cloazionate sunt: 1. Un colier, având forma unei semilune, ce purtau femeile la gât; 2. O închi-zătoare (fermoir) în formă de păun cu aripile desfăcute; 3 și 4. Alte două fermoire în formă de pasăre cu corpul eliptic; 5. Un fermoir mai mic, tot în formă de pasăre; 6. Un mic coșuleț cu 8 fețe, având două mânere în formă de panteră; 7. Un alt coșuleț tot cu 8 fețe.

Acest tezaur provine dela un popor de origină germanică. desigur dela Goți, cari au locuit pe aceste pământuri

sute de ani, după retragerea Romanilor ; dar toate piesele nu sunt din aceeași epocă: vasele par a fi fost întrebuințate ca vase sacerdotale în templele păgâne din timpul lui Athanaric, regele Vizigoților, în secolul IV-lea înainte de Christos.

In vitrinele I și II: Obiecte în piatră și în bronz din epoca preistorică, găsite în Transilvania. Cuțite fără mânere, răzătoare, mici coliere, toporașe, foarfeci, ferăstrae, vârfuri de suliți, buzdugane, bucăți de săbii, ciocane, brățări, seceri, mânere de cuțit, lanțuri, ace groase îndoite servind la pescuit, fragmente de vase în bronz, etc. O mare parte din această colecție provine din donația făcută de Maria Istrate Capșa și inaugurată în 1897.

Vitrina III: Conține obiecte religioase provenind din colecțiunile generalului Mavros, Rosseti, Cezar Boliac, Kogălniceanu și Procopie Cassotti, Sunt idoli egiptieni, scarabeuri numiți Ramzes VI, statueta Izis, statuetele lui Ahmèc-nefer-nekhet, a lui Kda-si-smeth, Oziris, Tomu Bast, precum și amulete, piese de cult grec, preistoric și primitiv. Deasupra vitrinei, portretul generalului Mavros Jos urne funerare de diferite dimensiuni.

Vitrina V: Vaze romane și barbare din epoca romană.

Vitrina VI: Ceramică greacă, aproape 200 de vase, cea mai mare parte din ele lucrate pe teritoriul grecesc, reprezentând desvoltarea unei industrii care a avut întotdeauna o mare înflorire, din secolul al XIX-lea înainte de Christos până în secolul al II-lea după Christos: Leucite, alabastre, arybaloi, canthaloii, oinochoi și un dipylon, cești, căni, prixis, oale, amfore, pahare, cupe, sfrăchini și capace.

Vitrina VII: Figuri de bronz, reprezentând diferite divinități, animale. măști, agrafe metalice, catarama de centuri, lingurițe, flacoane de parfum, candelă, felinare, lămpi țărănești, lampioane.

Vitrina VIII: Obiecte și oseminte găsite în 1890, în 85 de morminte cu ocazia săpăturilor făcute la Constanța, când s'a deccoperit și o imensă necropolă a vechiului oraș Tomis: Craniuri, membre, oale de pământ, bijuterii, obiecte în argint, lanțuri, perle, flacoane de parfum, mici vase în pământ ars și în sticlă, lacrimatorii, ibrice, candelă, amfore pietre și cărămizi reliefate.

Vitrina IX: Conține o colecție de obiecte în fier în cea mai mare parte și ustensile de menaj, găsite în diferite localități ale țării.

Vitrina X: Colecțiune de obiecte preistorice din Cucuteni care au aparținut lui Beldiceanu; obiectele sunt în pământ ars, vase, idoli și instrumente.

Vitrina XI: Obiecte din timpul Renașterii și reproduceri: statuete reprezentând zei sau satiri, tauri, călimări, candelă, obiecte în os, Isus scoborât de pe cruce de îngeri, plăci de bronz cu diferite subiecte gravate în relief, plăci în marmură, medalioane și vase chinezești.

Vitrina XII: Mici obiecte de sculptură antică; la stânga înspre fereastră. statuia unui Dac, copie în ghips după o statuă din Vatican de la Roma.

Doă etajere urmează cu busturi, capete de marmură, statuete, călăreți, etc.

Dar partea cea mai interesantă din muzeu, este sala numită *Curtea de Argeș*, unde pe lângă 1100 monede de bronz expuse în vitrine, se mai găsește și modelul în lemn al bisericii episcopale din Mănăstirea Curtea de Argeș, lucrat de bătrânul sculptor Carol Stork: pe pereți, superbe fresce desprinse de pe zidurile bisericii Curtea de Argeș minunate exemple din adevărata pictură bizantină, executate în Muntenia între anii 1600 și 1620, icoane luate de la ușile împărătești ale iconostasului și copii reprezentând pe cititorii bisericii.

(I). — Găsim aci primele medalii de bronz bătute cu ocazia căsătoriei lui Napoleon al III-lea, armura de fier a unui cavaler din evul mediu copie modernă, o șea cu toate accesoriile în argint din secolul al XVIII-lea numită și șeaua lui Mihail Viteazul, sculpturi de animale în piatră, provenind din ruinele vechiului palat al Episcopiei de Argeș, inscripții slavone din timpul lui Petru Vodă Cercel și blazonul Munteniei pe tunul lui Petru Cercel.

Sala ecleziastică. Foarte importantă atât pentru frescele dela Curtea de Argeș. cât pentru bogata colecție de obiecte sfinte, luate dela Mănăstirile țării, după secularizarea averilor mănăstirești. Această secțiune a fost creată de Cuza la 1 Septembrie 1866.

Deasupra vitrinelor, pe pereți: dela No. 1 8 fresce din

mânăstirea Curtea de Argeș; dela No. 9—17, copii în ulei executate de pictorul Verussi, după diferite portrete ce se găseau în biserici și mânăstiri. Dela No. 18—28, 11 copii după portretele ctitorilor bisericii Sf. Nicolae din Iași și încă alte portrete și broderii de mătase. În vitrinile de lângă ziduri sunt expuse: epitafe, covoare, perdele, etole, haine preotești, candele, sfeșnice, cădelnițe, tăvi rotunde pentru procesiuni, plăci rotunde de aur, icoane, relicve, medalion cu imaginea Fecioarei, engolpioane, mitre, vase, cruci, manuscrise și imprimare, diferite ornamente de biserică. tezaurul găsit la Vatersfelde, candelabre în argint în lemn, brățări, inele, lanțuri găsite la Constanța, Turnu Măgurele și Mangalia.

Obiectele care merită o atenție specială sunt: un epitaf (No. (1) reprezentând punerea în mormânt și purtând o inscripție slavonă în margine datată din 1396, Mânăstirea Cozia. (2.) Un epitaf cu acelaș subiect din epoca lui Ștefan Cel Mare, anul 1506, Mânăstirea Dobrovăț. (3.) Un epitaf, același subiect având în plus 28 de figuri de sfinți în medalioane, din anul 1601, comandat de Țarul Rusiei, Boris Guunof pentru una din bisericile rusești. 5). Epitaf unde aurelola lui Isus e brodată cu 529 de perle, provenind dela biserica Sft. Gheorghe din București. La No. 6 un epitaf din biserica Doamnei, (Pag. 99), lucrată de doamna Maria, soția lui Șerban Cantacuzino. în fir de aur și de argint. Alte epitafe, covoare, cuverturi, perdele expuse aci au împodobit odinioară Mânăstirile din Vâlcea, Hureji. Dintr'un lemn, Cozia și Bistrița. Din Bistrița avem un minunat covor originar din Genua (No. 13), e albastru țesut cu motive venețiene, cumpărat în 1534 de Neagoe-Vodă-Basarab. Etole în mare parte venind din secolul al XVI-lea, poartă inscripțiuni slavone; astfel un epitrafoid dela No. 38 poartă următoarea inscripție: „Lucrat în întregime de mâna Despinei Doamna în 1696“. Mai sunt rucavițe și bedernițe, adică ornamente de pe hainele preoțești. simbolizând triumful asupra morții și nemurirea sufletului: alte etole, bogat țesute cu aur sunt totdeodată împodobite și cu perle.

Toate aceste obiecte dau o idee despre bogăția care se găsea în bisericile românești în ultimele secole.

Candelele de argint, icoanele și evangheliile din acest muzeu constituiesc una din cele mai frumoase colecții de artă bizantină religioasă, nu numai din România dar din întreaga Europă. Francezul Jules Brun, care a studiat de

aproape toate piesele de artă bizantină scrie că Moscova, Petersburg și chiar Kiev, sunt departe de a poseda obiecte de calitate a celor ce există la muzeul de antichități. Elemente asemănătoare poate să mai existe în Rusia și la Muntele Athos, poate chiar superioare în bogăție, dar nu și'n frumusețe artistică.

Candelerele în argint ajurate sau nu, sunt bogat împodobite cu reliefuri și medalioane. Mateiu Basarab a oferit o mulțime din acestea la diferite mănăstiri, pe cari le cumpăra cu pumni de aur din Italia. Una din cele mai vechi e din 1592 (No. 102) oferită de arhiepiscopul Teofan, Mitropolitul Moldovei. O cădelniță interesantă (No. 115) este aceea a lui Neagoe Basarab și a Despinei Doamna, dăruită de ei Mănăstirii Bistrița; fundul e jumătate sferic, piciorul are 8 fețe și e terminat printr'o tavă. Capacul de formă conică se compune din mai multe mici cornulețe și portalii gotice, suprapuse și taiate à jour.

Din anul 1866 există o casetă de argint aurit, capacul având forma unui turn înconjurat de alte 8 turnuri mai mici; inscripția românească poartă numele prințului Șerban Cantacuzino, care de altfel e reprezentat în genunchi lângă soția sa (No. 119). Altele sunt dela Elena Băneasa (1652), dela Cernica Știrbey (1695), dela arhiepiscopul Kir Daniil (1679), dela Egumenul Serghie (1665) și altele. dar mai moderne.

Discuri în argint, tavi rotunde aurite, vase pentru tămâiat, unele cu blazonul Cantacuzinilor, altele cu ale lui Brâncoveanu, tavi de argint, cărje de episcop în lemn de cedru, catarama în sidf și în argint, sunt aci în mare cantitate. Dela No. 209 începe seria icoanelor, adunate din mănăstirile Hureji, Dintr'un lemn, Hanul Greci. Sft. Gheorghe din București, Cotmeana, Gheorghivaza din Focșani și alte provenind din colecția Kogălniceanu și Cantacuzino. Printre aceste icoane trebuie mai ales remarcată icoana de la No. 238, pe care a purtat-o cu el prințul Brâncoveanu chiar în ziua când i s'a tăiat capul; în mijloc e Isus în picioare luminat de două raze mistice, cuprinzând și 15 scene cu viața lui Isus.

G. Filipescu mareșalul Curții Regale, a oferit Muzeului mica icoană a Fecioarei pe email de limoges (No. 240). La No. 253 este o icoană pictată pe velin, cunoscută sub numele de Madona Ghica fiindcă a aparținut lui Grigore Ghica Domnul Moldovei. Alături de aceste icoane, la No. 248, se

afără un manuscris conținând modele de icoane făcute de pictorul Radu. la finele secolului al XVIII-lea.

In vitrina din mijloc.— Avem casete de aur și argint, relicve, engolpioane, mitre, vase, cruci și alte obiecte în metal; aproape toate relicvele sunt amintiri lăsate de Domnii țării românești și copiii lor. Există o relicvă dela Neagoe Basarab, dela copii săi, dela Șerban Cantacuzino (1685) dela Brâncoveanu (1692), dela Marele Spătar Cantacuzino (1699) și dela câți-va arhimandriți.

Un foarte frumos engolpion e la No. 10, oferit de boerul Drăghici în 1431, Mănăstirei Snagov. Un altul în argint aurit, cu email, comandat de Preda în 1521; altele sunt în lemn încadrate în capace de argint, artistic executate, fie de influență grecească, fie de influență italiană. O serie de calice din secolul XVII-lea sunt în aceeași vitrină, purtând inscripții slavone precum și cupe și pahare. Pe cupa de argint aurit dela No. 79, e gravată o scenă de vânătoare, subiect rar întrebuințat pe obiecte sfinte. Această cupă poartă o inscripție din 1642 dela Mateiu Basarab și tradiția spune că a aparținut lui Negru Vodă. La No. 80, un mic pahar în nucleu de cocos cu capac de argint. La No. 82 altă cupă în argint sculptată ca solzii de pește; aceasta a fost cupa lui Șerban Cantacuzino. Alte cupe au aparținut lui Brâncoveanu, postelnicul Constantin Cantacuzino, etc. Foarte originale deasemenea ligheanul și ibricul dela No. 90 în aramă aurită, pe care sunt gravați cei 4 evangheliști și o inscripție grecească din 1763. În aceeași vitrină mai sunt ligheane, lingurițe, cruci de miruit, candelabre și alte cruci, acestea din urmă foarte bogat împodobite cu pietre prețioase. Cele mai vechi sunt din secolul XVII deoarate cu 12 sau chiar 24 de iconițe. Unele cruci sunt sculptate în rame de filigrane și'n afară de picturi, au diamante, rubine, perle fine, mărgean și safire. La No. 70, o cruce în lemn de chiparos alb cu trei ramuri, pe caris unt sculptate toate scenele din viața Fecioarei și a lui Isus. împărțite în 24 icoane. Această cruce datează din 1501 și a aparținut postelnicului Matei Crăciun. Deosebit de frumoase mai sunt: buzduganul, atribuit lui Mihail Apafi, prinț de Transilvania, îmbrăcat în argint și o călimară în argint în formă de piramidă, oferită de Împăratul Napoleon Bonaparté, când era prim Consul, Sultanului Selim, care la rândul său a cedat-o prințului Alexandru Ghica, domnul Moldovei; mai sunt la

No. 199, ciocanul care a servit la punerea pietrei fundamentale la Universitatea din București și o sculptură spaniolă, reprezentând o frumoasă figură de Christ.

La departamentul C. Tot în această vitrină din mijloc, sunt manuscrise, tipărituri și superbe evanghelii; o evanghelie slavonă (No. 1) din anul 1405, are 315 foi de pergament subțire și galbene; mai are și 4 ornamente în forma de potcoavă în aur și albastru, compuse din păări, flori și cruci, și e în întregime scris și pictat de mâna sfântului Nicodin, călugăr la Mănăstirea Tismana. Scoarțele se compun din două plăci de lemn îmbrăcate în argint aurit, pe care sunt sculptate: răstignirea și cei 4 evangheliști. Manuscrisul este mai vechi decât legătura.

La No. 2, o evanghelie slavonă din anul 1502, in-folio de 265 de pagini pe pergament alb. Inscricția slavonă spune că manuscrisul este scris și compus din porunca lui Ștefan cel Mare pentru Mănăstirea Bistrița. Legătura este în lemn, îmbrăcat în argint și datează din secolul al XVIII-lea. La No. 3, o evanghelie slavonă din 1519 cu 225 pagini, ornată cu mici motive decorative și miniaturi din timpul lui Neagoe Basarab. La No. 4, o evanghelie din anul 1573 cu 275 pagini, ornată cu miniaturi în culori. Inscricția spune că a fost scrisă de călugărul Onorfei; scoarțele poartă o altă inscripție gravată, care spune că evanghelia a fost lucrată din ordinul lui Mateiu Basarab și soția sa Elena în 1636 (scoarțele deci au aparținut altă dată unei alte evangheli; La No. 5 și 6, evanghelii din secolul al XVI-lea și scoarțe cu legături în argint din secolul XVII-lea; urmează o serie de cărți de rugăciune, manuscrise grecești, evanghelii grecești, un orologion (No. 9) cu frumoase decorațiuni de flori frunze și păuni, care a aparținut Mănăstirii Radu Vodă. Imprimările sunt din 1512 din epoca lui Neagoe Basarab, iar altele din secolul al XVIII-lea. Din toate aceste evanghelii păstrate, cea mai prețioasă e cea a lui Constantin Brâncoveanu. Textul este în grecește și e datat din București anul 1692, executat la tipografia Mitropoliei. Gravurile în lemn au o trăsătură largă, evangheliștii sunt lucrați dupe stilul italian; e o capo d'operă de arta grafică. Pe una din scoarțe sunt 4 motive ale Invierei, pe cealaltă, Prințul Constantin și Principesa Elena, întovărășiți de Sf-tul Ștefan și Sf-tul Procopie și înconjurați de 14 mici motive cu personajii, scene lucrate cu multe amănunte (No. 28). O altă evanghe-

lie provine dela biserica Tunari din București, dupe ce a aparținut lui Radu Brâncoveanu, unul din copii lui Constantin; e iscălită de mâna lui în anul 1694; pe prima scoartă în email, e Invierea; pe a doua, Fecioara înconjurată de 12 medalioane și în fiecare medalion un apostol. O altă evanghelie a lui Brâncoveanu provine dela Mănăstirea Hureji cu textul din 1693; dar ce e mai înduioșetor este evanghelia care a aparținut lui Constantin Brâncoveanu și'n care nenorocita victimă își citea în fiecare seară sfintele învățături. Intr'un colț propria semnătură a lui Brâncoveanu; în interior 4 gravuri reprezentând pe cei 4 evangheliști. O evanghelie slavonă din Lemberg din 1637, având o legătură în piele neagră cu garnituri de argint aurit; o altă evanghelie tot slavonă din Vilna din 1648, încadrată în sidex; mai multe alte evanghelii grecești din Veneția, 1640-1671-1692 etc. O alta, foarte interesantă e aceea caligrafiată de călugărul Nicodim în epoca lui Radu Vodă, tatăl lui Mircea cel Bătrân. Titlul și literile sunt ornate cu o naivitate încântătoare; marginile sunt uzate și legătura nu e de nici un interes.

Mai sunt încă 4 evanghelii oferite de Ștefan Cel Mare bisericii Snt. Nicolae din Iași în 1502. La începutul fiecărei pagini, unde începe evanghelia e un motiv decorativ ogival înscris într'un paralelogram, inspirat din faianțele persane.

Legătura e modernă; foarte prețioasă încă, Evanghelia slavonă dela Mănăstirea Sf. Dumitru din Galați dăruită de Mateiu Basarab. Ea conține două miniaturi de toată perfecțiunea, ceea ce l'a făcut pe Jules Brun să spue că ele par pictate cu o pensulă făcută din gene de șoarece alb; una din miniaturi reprezintă pe Mateiu Basarab în picioare cu mâinile încrucișate, costumul e în brocart de argint și e până în pământ. Desenurile stofei în aur strălucitor sunt așa de fine că Jules Brun le compară cu delicatesețea cu care a fost executată minunata și celebra scenă de vânătoare pe un sămbure de cireș; pe cealaltă pagină Doamna Elena, de o elegantă medievală, cu brațele dealungul corpului având acelaș costum ca Domnul. Legătura e din aceeași epocă, în catifea verde cu agrafe de metal roșu închis. Alte evanghelii sunt tot atât de prețioase, fiecare din ele amintind o epocă, numele unui Voevod, sau vre-o biserică dispărută. Numele artiștilor nu ne sunt cunoscute, dar să știe totuși că argintarul care lucra pentru prințul Brâncoveanu se numea Gheorghe Mai și era din Sibiu. La numărul 27, figurează

o evanghelie în stil greco-român iscălite cu cele două inițiale ale lui George Mai, G. M.

În mica vitrină No. I sunt mitre de icoane, sfărâmături de icoane, odată îmbrăcate în argint; mai sunt 44 de exvoto cu figuri de bărbat sau de femei, precum și bijuterii, foi de aur și litere grecești, rituane de argint cu figuri de aur lucrate cu ciocanul, o statueta de bronz reprezentând o femeie călare pe un taur și ținând în mână un pește. La No. 103 e tocul cu care Regele Carol a semnat actul de jurământ în fața adunării naționale, la 10 Maiu 1866; un alt toc cu care principele Victor Emanuel, mai târziu Regele Italiei, a semnat în registrul Academiei române, cu ocazia vizitei ce a făcut la București (tot atunci a vizitat și muzeul de antichități). Dela No 105 109 sunt decorații din ordinul Unirei, creat de principele Cuza în 1864; în vitrina următoare, mai mică decât precedentă, tezaurul găsit la Vetersfelde reproducere galvano-plastică). În vitrina rotundă, tezaurul dela Turnu Măgurele, găsit în 1880 și compus din 419 bucăți. În vitrina No. 2, sunt 17 cartoane cu inele mici și mari, brățări, cercei, colieuri și bijuterii din vechile podobe românești. În vitrina alăturată, monezi; deasupra vitrinelor câteva obituare în lemn, candelabre de argint, picioarele reprezentând lei culcați (anul (1711); altele în lemn destul de asemănător candelabrelor italiene, trăgându-și origina din antichitatea clasică. Candelabrele din anul 1711 sunt din epoca lui Brâncoveanu; ele se disting imediat prin ornamentația caracteristică, de zambilă învoaltă și floarea soarelui.

Sala trofeului. Expune o mare varietate de obiecte al cărei tiraj nu s'a făcut încă; sunt sculpturi în lemn de nuc, provenind dela biserica Sărindri din București, azi dărămată. Pe peretele din dreapta un desen de pictorul german Wilhelm Kaulbach, reprezentând persecuțiile lui Neron contra creștinilor. Desenele alăturate sunt tot de Kaulbach; în mijlocul sălii, în afară de câte-va piese de la Adam Klissi se găsește mumia lui Bes-an, din secolul al XVI-lea înainte de Christos, altă mumie adusă din Egipt și mumiile unui băiat și a unei zeițe; un sarcofagiu; un sicriu unde a fost mumia lui Bes-an cu 4 păsări-idoli mumificați și 4 papapali. În aceeași sală, tronul sculptat a lui Petru Rareș, Domnul Moldovei. Un alt tron, care aparține nuse familiei Ghica în 1760; porți masive în lemn de ste-

jar provenind din diferite mănăstiri; cu deosebire frumoase sunt uşile dela mănăstirea Snagov în două canaturi, reprezentând Buna Vestire, Sf. Gheorghe și Sf. Mercurie. Inscriptia slavonă e din 1453 (No. 49), Uşa ornată cu vulturul Cantacuzinelor, vine dela mănăstirea Cotroceni (pag, 113); a mănăstirii Radu Vodă e uşa de sub No. 168, cu stema Țărilor Românești; mai multe fragmente de iconostase, uși împărătești, fresce din biserica Curtea de Argeș, o rădăcină de pom pe care e sculptat Iov, dus de un inger de mână; un alt relief cu 3 japonezi călare; altarul unei biserici catolice cu sculptură germană; sfinți în lemn; bastoane servind la torțe, pesté 80 de icoane, sabia pe care ofițerii au oferit-o Regelui Carol după rășboiul independenței, diferite busturi în bronz și marmoră, vase chinezești de porțelan, 4 tablouri, de Bartolomeu Zeiblon din școala germană; un peisagiu de Corrot, o copie după un tablou de Gendron din Luxemburg, un peisagiu de Constant Troyon, o pictură de Jaques și o Fecioară cu copilul, atribuită lui Lucas Cranach din școala saxonă.

În celelalte vitrine, costume și obiecte de artă textilă, vechi fâșii de steaguri, țeearceaful care a servit la scoborârea corpului lui Alexandru Cuza în mormânt, instrumente de muzică, piane fabricate la începutul secolului al XIX-lea și diferite piese provenind din săpăturile făcute de Grigore Tocilescu.

În cancelaria muzeului, în afară de câteva obiecte date la iveală cu ocazia săpăturilor făcute la Constanța, există un album iconografic pentru istoria artistică a României din epoca lui Ștefan cel Mare; acest album compus la Piatra Neamț, surprinde 20 de mici tablouri din care 16 sunt fotografiate după un vechiu manuscris din 1492. Un alt album din 1502 a fost deasemenea scris la Mănăstirea Neamț. Originalul primului album se găsește azi la Biblioteca Regală din München și al doilea la Biblioteca Imperială din Viena. În ultimii ani, muzeul a primit numeroase obiecte și manuscrise, dar din lipsă de loc n'au putut fi nici catalogate, nici expuse.

Peste drum de palatul Universității este statuia în bronz a lui Mihail Viteazul, executată de sculptorul francez Carriere-Belleuse în 1876. Este primul monument care s'a ridicat la București.

Mihail Viteazul (1593-1601) era fiul lui Pătrașcu cel Bun și al Teodorei, din familia Imperială bizantină a Cantacuzineștilor. Confirmat

în tron de turci, care i-an dat dela Constantinopol, pentru intrarea în București o escortă de 2000 de ieniceri și spahii, nonl domn al Munteniei n'a întârriat să se bucnre de cea mai mare dragoste a poporului său și să aibe asupra sa o mare iufinență. Rășboinl care a isbncnit deodată între germani și turci i-a dat o ocazie excelentă să-și facă jocul Impăratul Rudolf al II-lea, s'a gândit să organizeze o cruciadă contra turcilor san cei puțin să protejeze o revoltă a provinciilor subjugate, cum a fost Muntenia și Oltenia; acoastă revoltă chiar are loc dar nu numai în urma iufinenții Impăratului, dar fatal provocată de situația internă a provinciilor românești. Incă de mulți ani tronul Munteniei so cumpăra cu bani pe care Domnul îi împrumta: creditorii greci, armeni, ovari, turci se instalau în țară, supraveghind veniturile Domnului și despăgubindn-se în modl care le convenea. Acești creditorii de naționalități diferite, ajunseră chiar să organizeze un fel de clasă socială privilegiată și-și permitoan jafnri, turburări și furturi. Cand datoriiile nnni Voevod nu erau plătite, nrmașul la tron le lna în sarcina sa, ca și cum aceste datorii ar fi privit țara. În afară de tributul obligator, turcii mai cerean atâtea alte contribuții că o revoltă era inevitabilă; chiar dacă Mihain ar fi vrut s'o împiedice nu ar fi putut. Roscoala preparată de Rudolf a început print'n măcel general al turcilor care se găseau în principat; dnpă aceea Voevodul organizează repede câte-va expediții contra cetăților turcești de pe malul Dnnării și se angajează într'o luptă decisivă la Călugăreni, unde triumful rămâne de partea Romanilor. În 1599, Mihain trece cu soldații săi Brașovul și cncerește Transilvania: în 1600, înregistrează altă victorie asupra armatei moldovenești și revine în Transilvania, unde se încoronază la Alba Iulia ca print al Munteniei, Transilvaniei și Moldovei. Aceasta a fost prima încercare de unire a tuturor românilor: nngurii din Transilvania, care vedeau în persoana Voevodului nu nzurpator, un barbar și nu tiran, împing pe transilvăneni la o rășcoală, pe care zadarnic încearcă Mihain s'o potolească; șeful lor generalul Basta din suita Impăratului Rudolf, care a fost altădată și în serviciul lui Filip al II-lea Regele Spaniei, considerându-l ca rivalul său. pune pe un soldat să-l omoare pe la spate în momentul cand Mihain se găsea în cortul său pe câmpul de batae. Capul Voevodului a fost adus în Muntenia și îmormântat în 1601 cu mare pompă la Mănăstirea Dealului.

Mihain Viteazu a făcut probă de mare enraj rășboinic și dintr'un punct de vedere, rezultatele acestor rășboaie a fost favorabil. Muntenia a reușit să-și câștige independența și un loc strălucit printre țările din răsăritul Europei; dar situația economică și socială s'a agravat. Prădăciunile și furturile dnpmanilor precum și asprele impozite ce plătean țărani an adus mizeria și foametea. Producția agricolă e nulă; numărul animalelor scade: industria casnică încetează și comerțul dispare. Rășboaiete lui Mihain Viteazu au stors țara, care nu se va mai ridica decât în timpul lui Mateiu Basarab. Totuși Mihain Viteazul a rămas ca simbolul aspirației românilor: adică unirea tuturor provinciilor, care n'a fost definitiv îndeplinită decât trei veacnri mei târziu.

Tot în această piață a Universității deoparte și de alta a statuei lui Mihaiu Viteazul, sunt două squaruri: în dreapta squarul cu statuia lui Gheorghe Lazăr, de primul sculptor român *Ioan Georgescu*. (*Gh. Lazăr*, originar din Transilvania este fondatorul primei școale unde cursurile se țineau în românește în timp ce toate celelalte școli erau grecești. Inaugurarea școalei a avut loc la 1818 și a avut ca rezul-

tat să deștepte la români spiritul național. În urma evenimentelor din 1821, școala a fost închisă și Gh. Lazăr s'a refugiat în Transilvania unde a murit în 1823).

La stânga, **Ioan Heliade Rădulescu**, succesorul lui Lazăr și elevul său, sculptat de *E. Ferrari (Heliade Rădulescu*, născut la 1802, mort la 1872, mare patriot, om politic și scriitor, admiratorul lui Lazăr și continuatorul operei sale, a lăsat mai multe scrieri didactice, publicații politice, piese de teatru, opere filozofice, un studiu asupra istoriei naționale, o gramatică românească și traduceri din literatura străină. Tot lui se datorește Teatrul Național ca teatru românesc și ca construcție, crearea Academiei Românești, care a fost întâiu alcătuită sub numele de „Societate literară” și tot lui se datorește primul ziar român cotidian care a apărut în 1829. Ca om politic, Heliad a fost unul din șefii revoluționari din 1848 împreună cu Golescu, Magheru, Tell, Scurtu și a făcut și parte din Locotenența Domnească).

În dosul Statuei Mihail Viteazul. începe str. Bursei, unde la stânga, la No. 7, se găsește frumoasa **Biserica Rusească** (H. 8.) cu cupole aurite și având în interior, deasupra ușilor împărătești, cea mai frumoasă frescă modernă ce s'a executat în țară în ultimii ani. În capătul Bulevardului Academiei, în mijlocul pieței Brătianu statuia lui **Ion C. Brătianu** (H. 7), opera lui Ernest Dubois ; pe soclu, două baso-reliefuri — una reprezentând pe Ion Brătianu în 1848, vorbind de Libertate națiunii românești — celălalt reprezentând sosirea tânărului principe Carol în România în 1866. Figura lui Brătianu e înconjurată de două figuri alegorice, tânăra Românie, rupând lanturile—în 1877—și România recunoscătoare, oferind lauri lui Brătianu. Această statuie ridicată prin subscripție națională, a fost inaugurată în 1903.

Ion Brătianu a fost un mare om de Stat [1821—1891]. În 1848 cu Roșeti, Câmpineanu, Kogălniceanu, Alexandri, Negri începe mișcarea revoluționară pentru suprimarea Regulamentului organic impus de ruși. În 1859 el luptă pentru Unirea principatelor române și după ce a susținut candidatura lui Alexandru Cuza ca domn al celor două principate, nemulțumit de unele din actele sale, Brătianu organizează un complot pentru detronarea sa care are loc în 1866; în acelaș an, sfătuit de Napoleon al III-lea el reușește să decidă pe principelul Carol de Hohenzolern să primească Coroana României. Ministru sub domnia Regelui Carol, Președintele Consiliului în 1874, Brătianu va conduce țara în acea calitate timp de 10 ani și va juca un rol important în toate evenimentele istorice relativ la România: războiul contra turcilor în 1878 pentru in-

dependență și proclamarea regatului au fost cele două evenimente mai de seamă.

În 1888, Brătianu se retrage din viața politică și se stabilește în domeniul său de la Florica, unde moare în 1892.

După piața Brătianu, Bulevardul Academiei ia numele de Bulevardul Carol; această parte a Bulevardului a fost deschisă în 1890. La dreapta la No. 2, **Ministerul de Agricultură și Domenii** (I. 7). Masivă construcție în formă de potcoavă în stilul Renașterii, construit în 1895 după planurile arhitectului elvețian *Louis Pierre le Blanc*. La ușa de la intrare două cariatide, statui coloane, având dublu caracter, de suport și de decorație. Sculptura fațadei reprezintă o alegorie a bogăției pământului. La câți-va pași de minister casa societății petrolifere *Astra Română* care ocupă colțul de Vest-Sud din piața C. A. Rosseti. În mijlocul pieței, statuia lui C. A. Rosseti de *Heghel*, turnată în bronz de școala de arte și meserii din București (I. 7).

C. A. Rosseti (1816—1885) poet, publicist și om de stat, a intrat în 1834 în armată și apoi în administrație; în 1842 a fost șeful poliției la Pitești, apoi procurorul tribunalului civil din București, funcție din care demisionează în 1845. În 1848 e membru în comitetul revoluționar și contribuie la căderea prințului Bibescu; arestat la 7 iunie pentru acest motiv, e liberat a doua zi de dimineață grație poporului răscolat. Numit șef de poliție la București, secretar al guvernului provizoriu, apoi director în Ministerul de Interne, el întemeiază jurnalul „Pruncul Român”, pentru a susține cauza democratică. În reacțiunea din 1850 el publică „România viitoare” și „Republica Română”, pleacă la Paris, iar la întoarcere este ales deputat la divanul ad-hoc și ia parte importantă la toate evenimentele care atrag după ele unirea principatelor. Toate întrunirile unde s'a complotat detronarea prințului Cuza, au avut loc în casa sa din Str. C. A. Rosseti Nr. 12, azi dărâmată. Sub domnia regelui Carol a fost în repetate rânduri ministru, iar în 1877, președintele Camerei. Rosseti a fost cu Ion C. Brătianu unul din principalii conducători ai partidului liberal.

Din piața Rosseti pleacă mai multe străzi: *Nicolae Filipescu*, *Diana*, *Vasile Lascăr*, *Speranței*, *Plăcerii*, *Melodiei* și *Bulevardul Domniței*.

La No. 41, pe stânga, e **Biserica Armenească** (K. 7.) de o agreabilă arhitectură, cu totul diferită de bisericile ortodoxe grecești. Interiorul, în felul său sunt aranjate stranele, altarul și decorațiunile, reamintesc mai mult o biserică catolică decât ortodoxă. Pe peretele din stânga o foarte prețioasă pictură de Bassano. La No. 46, **Ministerul Sănătății Publice** (Pag. 23). După No. 52, la dreapta se face str. Mântuleasa iar în stânga str. Latină

unde se află la No. 10, **Fundația Culturală Regele Mihai**, creată de tatăl actualului Rege, Prințul Carol (Director Prof. Gh. Mugur). La No. 94 e sediul **Siguranței Publice**. În fața un square cu statuia în bronz a lui **Pake Protopopescu**, opera sculptorului *Ioan Georgescu*.

Pake Protopopescu, primarul Bucureștinului, a fost inițiatorul construcției acestui bulevard, care începe din piața Brătianu. Lui i se datorește o mare parte din înfrumusețarea orașului; tot lui i se datorește iluminarea bulevardului cu electricitate, precum și a șoselei Chiseleff construirea Bulevardului Academiei înspre Obor și Cotroceni, ornamentele și înșănătoșirea diferitelor părți băltoase ale orașului cum de exemplu chiar locul unde se află azi statuia sa și unde se puteau vedea în 1872, barăci în scânduri ale țiganilor lăutari, considerați atunci ca locuind afară din oraș. Însă tot lui Pake Protopopescu i se datorește greșala de a fi protejat în calitate de primar dărâmarea turnului Colței în 1887, sub pretext că el nu reprezenta nici o amintire națională și nu avea nici o valoare arhitectonică. Cu toate acestea Turnul Colței era un curios și frumos monument și totdeauna o amintire istorică, căci a fost ridicat de Mihail Cantacuzino și construit cu soldații lui Carol XII-lea Regele Suediei (Pag. 142). Pake Protopopescu fiul unui popă dela biserica Negustori din București și-a început cariera prin a fi grefier la tribunalul de comerț, apoi avocat, profesor, prefect de poliție, deputat și în fine primar.

După această piață, Bulevardul Carol i-a numele de *Bulevardul Pake Protopopescu*. În stânga, ocupând colțul cu Bulevardul Ferdinand se găsește **Legăția și Biserica Grecească**; biserica are un elegant portaliu, cu o dispoziție de coloane, reamintind vechile temple grecești; forma arhitectonică e copiată după monumentele din Acropolis; nu are cupolă; înconostasele sunt în marmoră albă lucrat la Atena, iar lacra cuprinzând jertfa e lucrată la Petrograd. Pictura se datorește zugrafului Chrisostom, un călugăr crec dela muntele Athos; icoanele sunt executate pe lemn de chiparos.

În dosul bisericii și în aceeași curte, e *Legăția Grecească*. Bulevardul Ferdinand deschis în 1890, merge în șoseaua Pantelimon care duce la Spitalul și biserica cu același nume fondate de principele Ghica, în 1735.

Bulevardul Pake Protopopescu se încrucișează mai departe cu șoseaua Mihai Bravul iar dela această încrucișare înainte ia numele de șoseaua Iancului și ajunge ca și bulevardul Ferdinand, la *Pantelimon*.

IV. Bulev. Lascăr Catargiu — I. C. Brătianu — Colțea—până la Lupoica

La Sud-Est de piața Victoriei (F. 3.) între Calea Victoriei și șoseaua Bonaparte, scoboară spre centrul ora-

sului, *Bulevardul Lascăr Catargiu*, care prin Bulev. I. C. Brătianu se leagă de vechiul bulev. Colțea.

Dela Piața Victoriei până la Statuia Lascăr Catargiu, pe bulevardul umbrat de castani și de tei se află cele mai frumoase case din București, unele în stilul somptuos al renașterii, altele într'un stil mai apropiat de mănăstirile românești din timpul lui Constantin Brâncoveanu, ușor de recunoscut prin ornamentația balcoanelor și a pilaștrilor. Statuia în bronz a lui Lascăr Catargiu diu mijlocul pieței a fost inaugurată în 1907 (G. 5).

Lascăr Catargiu născut la 1823, om politic, membru activ al propagandei pentru unirea principatelor, a refuzat tronul Moldovei ce i-au oferit boerii și a ajutat la dubla alegere a prințului Cuza. Catargiu a luat parte la mișcarea politică din 1866, în urma căreia a fost detronat Alexandru Cuza, a făcut parte din Locotenența Domnească și mai târziu sub domnia Regelui Carol a fost numit ministru și președintele consiliului. În 1871, când Regele Carol amenința să abdice, în urma manifestației tendențioase din partea românilor, contra ofițerilor germani - manifestație ce a considerat-o ca o insultă la adresa sa, lui Lascăr Catargiu i-a căzut greaua sarcină, să-l facă pe Rege să revie asupra planului său, luându-și întreaga răspundere a situației. A format imediat un guvern conservator, al cărui președinte a fost.

Din Lascăr Catargiu pleacă 4 străzi: *Cometa*, care răspunde în parcul Bonaparte, *Romana* care merge până în Calea Moșilor, *Nicolae Bălcescu* care duce în Calea Victoriei și *Musolini* care începe din Calea Victoriei și se termină aici. În colțul Nord-Est al pieței, recenta construcție a Academiei de Inalte Studii Comerciale. (H. 5), după planurile arhitectului *Grigore Cerkez*. După piața Lascăr Catargiu, bulevardul ia numele de *Bulevardul I. C. Brătianu*; în stânga la No. 64-66, *garajul Leonida*; mai departe str. *Atenei* și iar mai departe, str. *Alexandru Lahovari*; la o mică distanță str. *Dimirve Sturza* (om politic, jurnalist, financiar, care s'a ocupat de istorie și de știința numismatică).

La 21 de ani. Sturza a fost secretarul divanului ad-hoc, apoi secretarul Domnitorului Cuza și mai târziu ministru în Moldova. După detronarea lui Cuza el face parte din locotenența domnească și e în repetate rânduri ministru sub domnia Regelui Carol. Lui i se datorește întemeierea societății de credit funciar rural. În 1892, după moartea lui Brătianu, Sturza devine șeful partidului liberal, apoi președinte de consiliu. A fost și membru al Academiei Române, care de altfel posedă un mare număr din lucrările sale, de o reală valoare.

La No. 8 al acestei străzi și formând colțul cu Bulevardul Brătianu se găsește Muzeul Simu (H. 6.) fondat de

marele colecționar *Anastase Simu*, care l-a inaugurat în 1901 și l-a oferit Statului la 12 Noembrie 1927. Muzeul este interesant prin arhitectura sa și prin colecțiile ce cuprinde. Aspectul arhitectural al muzeului este acela al unui templu grec, având linia și ritmul templului Erechteion, depe colina Acropolis. Liniile severe au putut suporta anexe necesare la construcții cum de exemplu jumătățile de coloane de pe părțile laterale și rampele din fața fațadei, întocmai ca acelea ale templului Nîmes, numit la *Maison Carrée* și pentru același motiv foarte asemănător cu biserica *Madeleine* din Paris. Coloanele peristilului sunt de ordin Ionic, frontonul e simplu, fără sculpturi nici ornamente.

Muzeul este deschis Dumineca dela ora 9—1 (Director: Pictorul *Marius Bunescu*).

Pe peristil la dreapta, *Lucrătorul* (bronz) de *Jules Dalou*; *Pescarul din Neapole* (bronz) de *Jean Baptiste Carpeaux*; *Psiché*, din Capua (marmoră), *Mercur* (bronz) de *Gian Bologna*; la stînga o marmoră: *Apollo de Belvedere*; *Fântână la Nurenberg* (bronz) de *Labenwolf*; *Bachantă* (bronz) de *August Sommer*; și *Bachus* (bronz) de *Oscar Spaete*.

Prima sală numită **Romană**, atât pentru forma dublă basilică, având un emiciclu la extremități, cât pentru decorațiunea arhitecturală; motivele sunt copiate în parte, după cele care ornează palatul lui *Dioclețian* (Sec. IV-lea) din palatul *Spalato-Dalmația*, iar în parte după palatul *Colonna dela Roma*. Pilaștrii ușilor cu frontispiciul sunt replicile acelor care se găsesc la villa *Medicis* în pur stil roman precum și decorația ușilor în fier și ștejar.

În această sală se găsesc opere din antichitate, din evul mediu și din renaștere. — *Caldeea și Assiria* sunt reprezentate prin 3 opere: *Un cap de Caldeean*, găsit la sfârșitul sec. al XIX-lea la Tello în Chaldeea și atribuit sec. al XXX-lea înainte de Christos (No. 5); *O Zeitate cu capul de vultur* (No. 6) și *Capul unui preot asirian* (No. 7), copie după originalele care se găsesc la Muzeul Luvru din Paris.—Din Egipt sunt: *Amenophis* (No. 168) statue care reprezintă pe unul din vechii regi ai Egiptului din familia Amenophis (orig. la Luvru); *Un baso-relief egiptian* (No. 9) din timpul celei de a XVIII-a dinastie (orig. la Luvru); *O tabletă egiptiană* (No. 10) cu hieroglife gravate; *Un tors de femeie* (No. 11) din granit negru, piesă

originală având pe plintă o inscripție din epocă. — **Dela Fenicienii și din Insula Cipru :** *O friză din Biblos* (No. 12) și *Capul unui om cu barbă* (No. 13). — **Grecia e reprezentată prin 25 de opere :** *Victoria dela Samotrace* (No. 14) descoperit în 1863, al cărui corp se compune din 118 bucăți; *o coloană* No. 15) purtând mai multe baso-reliefuri, reprezentând zeități grecești; *Hermes* (No. 16), bronz), după originalul în marmură sculptată de celebrul Praxitel; *Dyonizius* (No. 17) artă greacă din secolul al IV-lea înainte de era noastră; *Cap de cal* (No. 18) după Phidias, executat în anul 435 înainte de Christos; acest cal împodobește altă dată frontispiciul Partheonului (originalul la British Museum); *Musca lui Melpomene* (No. 19); *stelă funerară* (No. 20) baso-relief; *două cavaleri* (No. 21) provenind dintr'o friză dela Parthenon; *Capul lui Homer* (No. 22); *Adorarea floarei* (No. 23), sculptură arhaică grecească găsită în Tesalia; *Masca unui tânăr satir* (No. 24); *Venus din Arles* (No. 25); *Apollo* No. 26); *Afrodita peste două delfini trecând peste valurile mării* (No. 27); *Amforă desen pe fond roșu* No. 28); *Statue de femei*, lucrare originală de stil grec, găsită în săpăturile dela Constanța în 1900 de inginerul Vladimir (No. 29); *vas antic grec*, original (No. 30); *Bustul lui Alexandru cel Mare*, copie după Lissipos pe la finele sec. al IV-lea și care este cel mai reușit portret al lui Alexandru (No. 31); *Capul lui Mars cu coif* (No. 32); bustul conducătorului, statué găsită în 1896 în săpăturile vechiului oraș grec Delphi, sec. V înainte de Christos (No. 33); *Apollo din Piombino* (No. 34); *Venus de Millo*, (No. 35), bustul celebrei statui făcută la sfârșitul sec. II înainte de Christos și care s'a găsit în insula Millo în anul 1820; *Bustul unei Caratide* (No. 36) una din cele 6 care formează porticul zis al Cariatidelor, alipit la templul Erechteion depe Akropolis din Atena; *Victoria legându-și sandalele* (No. 37) sculptură din sec. al V-lea în. Chr, în formă de baso-relief, reprezentând un corp de zeiță de neîntrecută frumusețe, ea făcea parte din friza balustradei micului templu Nike Apteros, orig. se află la Atena: *Fanatheneele* (No. 38), baso-relief reprezentând 6 fecioare, mergând câte 7, urmate de 2 preoți. este un fragment din admirabila friză dela răsărit, care orna templul Partheonului depe Akropolis din Atena, înfățișând procesiunea pentru sărbătorirea zeiței Minerva. originalul e atribuit lui Phidias (anii 498—438 în. Chr.):

Roma : Capacul unei urne funerare (No. 39) cu inscripțiuni etrusce, urnă funerară în teracotă ; *Silen* (No. 41) ; *Dyonizius* (No. 42), este o reproducere în bronz ; *Faun jucând* (No. 43) statueta în bronz din sec. al II-lea în. Chr., găsită la Pompei, orig. se află la Neapole ; *Diptic consular* roman (No. 44) înfățișează pe consulul Atanase (anul 517 d. Chr.) ; originalul în fildeș, lucrare de artă bizantină se află în cabinetul medaliilor dela Paris.

Evul mediu. Franța : Capul unei figurine dela poarta catedralei din Reims, sec. al XIII-lea (No. 45) ; Masca statuei funerare a lui Filip al III-lea cel îndrăzneț (No. 46) de *Pierre de Chelles*, începutul sec. al XIV-lea ; Masca statuii funerare a lui Carol al V-lea din anul 1364 (No. 37) de *André Béauneveu* ; Jean D'Armagnac (No. 48) ; Cap de bărbat cu părul lung (No. 49).

Renasterea. Italia : *Lorenzo Ghiberti*, dansantoarea majolică (No. 60) după originalul în bronz ce se află pe ușa mare dela baptisterul din Florența : de *Donatello* (1386-1466) avem următoarele opere : *Nicolae da Uzzano* (No. 51), bustul vestitului om de stat florentin : Sft. Ioan copil (No. 52) ; bustul unui copil surâzând (No. 53) ; Iuliu Cezar (No. 54) ; *De Settignano* (1428—1464) o statueta în majolică reprezentând pe Isus copil (No. 55) ; *Euccio*, Agricultura (No. 56) baso-relief în majolică ; *Antonio Rossellino*, Fecioara Maria cu Fiul (No. 57) baso-relief în teracotă ; *Mino da Fiesole* (1431 1484) bustul lui Nerone No. 58 ; *Majano*, Filippo Strozi (No. 59) ; *Pollaiolo* bustul lui Pietro di Lorenzo (No. 60) ; *Robbia* (1399 1482), Cântăreții (No. 61) ; *Andrea Robbia*, Isus Christos (No. 62) : Sft. Francisc și Sf. Dominic (No. 63), Fecioara și copilul No. 64 ; Copil înfășat (No. 65) ; *Giovanni Robbia*, Bust de copil (No. 66) și cap de femeie (No. 67) ; *Michel Angelo Buonaroti* (1475-1564) Vas în teracoto No. 68) după un original care se află în capela Medicis din Florența, Maica Domnului cu Fiul și Sft. Ioan (No. 69) ; Masca lui Christos din grupul Pietă dela Biserica Sf. Petru din Roma (No. 70) și Masca sclavului dela Monumentul lui Papa Iuliu al II-lea (No. 71) ; *Benevenuto Cellini*, Perseu (No. 72) ; *Bernini*, un italian (No. 73) ; *Maestru necunoscut*, vas după un original în bronz dela Luvru (No. 74).

Franța. Michel Colombe, Prudența (No. 75) e bustul uneia din virtuțile care împodobesc mormântul lui

Francisc al II-lea, ducele Britaniei; *Jean Goujon*, (No. 76) Capul Diane și (77) Mască de satir; *Germaine Pilon* (No. 78) bustul uneia din Cele Trei Grații dela mausoleul lui Henric al II-lea, lucrat în 1559; *Goyzevox*, (No. 79) Marele Conde, bust executat în 1688; *Pierre Sarrazin*, (80), Justiția; *Nicolas Coustou* (81) Apollon arătând Franței bustul lui Ludovic al XIV-lea; *Augustin Pajou* (82) Madame Dubarry; *Jean Houdon*, (83), Voltaire, reproducere după celebra statuă care se găsește în foyerul Comediei Franceze dela Paris; *François Rude* (84) Chipul lui Isus crucificat și capul Marseillaises (bronz). — Germania: *Veit Stoss*, (85) Madonă, bust în lemn; *Peter Vischer*, (86) portretul artistului; *Hans Rinenschneider*, (87) Mască după chipul Madonei, al cărei original în lemn colorat se află la Nuremberg. — Spania: *Alonso Cano* (88) Sft. Francisc din Assizi în picioare la rugăciune.

Sala II-a (românească): destinată operilor Artiștilor români, e ornată de elemente decorative, copiate după ornamentația arhitecturală a bisericii Domnești din *Curtea de Arges*. De aci avem pseudo-arcadele, rozacele, poleiala reliefurilor pe fond albastru, frontispiciul, ramele ușilor, întretărirea simetrică a liniilor și a desenului ornamental, care toate la un loc sunt o capo d'operă de ordonanțare și de stilizație decorativă.

În această sală sunt grupate pictura, aquarela gravura, desenul și sculputra românească. În special sunt de remarcat operele lui *Ștefan Luchian* (1868-1916), cel mai strălucit pictor român din secolul al XIX-lea. Pânzele sale sunt: *Nicolae Cobzarul* (No. 161), *După muncă* (158); *La împărțitul porumbului*, epizod din anul de secetă 1905 (157); *Casa lui Moș Gheorghe* (162); *Lunca dela poduri* (193); *Anemone* (164); *Țigancă* (165); *Țărăncuță* (166); *Portretul artistului* (167); și un număr mare de desene, paste, picturi pe lemn etc., apoi:

Gheorghe Pătrașcu, *Cap de expresie* (184), *Toamnă* (185); — *Carol Szatmari* (1813-1887), o serie de aquarele printre printre cari: *Bâlciul* (203), *Trei surugii din timpul vechiu* (204); *Portret* (206); *Cimitir turc* (207); — *Eugen Voinescu*, (1844—1909): *Marină* (219); — *Nicolae Grigorescu*, (1838-1908): *Apus de soare la Barbizon* (126), *Cap* (129), *Vițel culcat* (130), *Studiu de boi*, (131), *Ciobănaș* (136), *Țărăncă la lucru* (132), *Grajd din Normandia* (133), *Țărăncă* (134) și altele;

— *Ion Alpar* (1855 — 1909), Vas cu flori (91) ; *Teodor Aman* (1821 — 1894), O odaliscă culcată (94), Un colț de grădină (95), Țigancă (96), Domino verde (97), Un botez (98), La o petrecere (99); — *Ion Andreescu* (1851—1882). Găini și un coș (101), Toamnă (102), Flori (103); necatalogate : Un bătrân șezând, și un peisaj ; — *Baltazar* (mort la 29 de ani), pictor și critic de artă. Mănăstirea Bistrița (110), Copil în soare (112), Cerbul de aur (114), Făt frumos din lacrimă (115), Legenda lui frumos (116); *Palladi Teodor*, Studiu; — *Jean Steriade*, Cap de țigancă (197); *Marius Bunescu*, Autoportret; — și peisaj la Constanța; — *Iser*, Soldați iarna și soldat în Dobrogea; — *Camil Resu*, Studiu; — *Constantin Lecca*, portret de femei (femei (149); — *Teodorescu Sion*, compoziții; — *Obedeanu*, Portret; — *Gabriel Popescu*, Carol Regele României (187) și bustul lui Falguières, reproducere în gravură după bustul făcut de Rodin la Paris (188); — *G. As-saki*, desen; — *Mirea*, cap de fetiță (174), Portretul lui Nicolae Crețulescu (175), Un turc (176); *Constantin Stăncescu*, Portretul lui Mihai Viteazul (193), Cap de bătrân, (194), Portretul doamnei Beclar (196); tot în această sală mai sunt pânze de *Nicolae Anjelescu*, *Constantin Aricescu*, *Constantin Artachino*, *Basarab* (120), *Costin Petrescu*, (124-125) *Nicolae Grand*, (dela 124—125), *Sava Hentzea*, (146 , *Regina Maria*, (168), *Mütznér* (dela 178—180), *Constantin Pascali* (183) *Stefan Popescu*, (189) *Strâmbulescu* (dela 199-202), *Tătarecu* (208), *Henri Trenk*, (210) și *Nicolae Vermont*, (dela 212—216), — *Artur Verona*, Codrul Herței (217), Șire de paie (218). Printre noile achiziții necatalogate sunt : Un cap de fetiță de *Gh. Panaitescu* (1816—1900), Rabinul de *Nicolae Grigorescu*, Trei clăi de fân de *Teodor Palladi*, Case în soare de *Teodorescu Sion*, O țigancă de *Teișeanu*, Turcoaică din Dobrogea de *Hârlescu*, Trei Ciobani de *Camil Resu* și Un Portret de *Gabriel Popescu*.

Tot aci avem sculptura reprezentată prin; *Constantin Brâncuși*, Un bust, în bronz și Somnul, în marmoră; — *Paciurea*, Cap de copil (234) și bustul Paciurea (233); — *Fritz Stork*, Un Clown (237; bustul lui Anastase Simu (238); Moș Costache (239); Căința (240); — *Ioan Georgescu* (1857—1898), bustul lui Vasile Alexandri, (227), bustul lui Dimitrie Bolintineanu, (228); — *Oscar Han*, (compoziție); — *Marin Filip*. (1865 — 1928), Satir (229), Cap de copil

(230); — *Dimitrie Mirea*, Gânduri triste (231), Țărancă din Câmpu-Lung; — *Oscar Spaethe*, Ciobanul (236).

Sala III-a a Renașterei. Ornamentație după sala Rubens din muzeul Luvru dela Paris și după sala Apollon; Ramele ușilor sunt reproduse după poarta în marmoră care ornează sala Orologiului din Palazzo Vecchio dela Florența și care este opera sculptorului florentin Benedetto da Majano. În această sală sunt grupate picturile școlilor franceză, germană și italiană.

A. — Grupul operilor franceze este cel mai interesant căci cuprinde picturile și sculpturile celor mai mari artiști din secolul al XIX-lea. Șefi sau întemeetori de școli și de noi directive în artă. Aceștia sunt: *Auguste Renoir*, *Millet*, *Camille Pissaro*, *Monet*, *Géricault*, *Honoré Daumier*, *Gustave Courbet*, *Eugène Carrière*, *Th. Rousseau*, *Paul Signac*, *Sisley*, (265); *Eugène Delacroix*, *Forain*, *Bourdelle*, *Fantin Latour*, *Dabigny*, *Jean Paul Laurens*, *Diaz*, *Dupré*, și alții.

Dela *Claude Monet*, reprezentantul cel mai desăvârșit al picturii impresioniste avem portretul Doamnei Camille și un peisagiu. Dela *Auguste Renoir* avem un peisagiu. *Eugène Delacroix* (1793—1863), Trei desene, dintre care o superbă schiță de leoaică (165), luată la Maroc în anul 1823. *Gustave Courbet* (1819—1877) Drumul (261); Compoziție de *Théodore Géricault* și *Eugène Carrière*; *Alfred Sisley* (1840—1899), Biserica din Moret (307); *Honoré Daumier* (1808—1879) Compartimentul de clasa III-a (263); *Alexandre-Gabriel Decamps* (1803—1860), Lângă Moschee (264); — *Albert Besnard*. Dansatoare spaniolă; — *Théodore Rosseau* (1812—1867), Barbizon; *Jean François Millet* (1814—1875), a fost ultimul reprezentant al școalei din 1830, Un portret; — *Jean-François Raffaelli*, „Pied-à-terre” (296); — *Jean-Paul Laurens*, O mică schiță a Jeanei d’Arc (279), și Călugărul de *Camille Pissaro*, — *H. Gervese*, Nunțile din Cana, (266); — *Jean Forain*, Desen; — *Fantin Latour*, (1836—1904), o litografie. Aquarele de *Léon Bonnat*, *Antoine Bourdelle*, *A. Guillaume*, *Harpignies*, *Jernet*; Un pastel de *Delacroix*; o litografie, de *Eugène Carrière*; Un desen de *Gustave Doré*; 115 gravuri de *Bonnat*, *Raffaelli*, *Callot*, *Piquet*, *Chardin*, *Daubigny*, *Lhermite Lèpere*, *Huot*, *Lalauze*, etc. Alte picturi de *Jules Adler* Veghea de noapte (243); — *Aman-Jean*, Confidență (244); *Adolphe Yvon*, (1817—1893),

Portret (310); — *Pierre Tranchant*, Interior de biserică (309); — *Gabriel Amoretti*, Vedere din portul Toulon, (245); *Joseph Bail*, Natură Moartă (246); — *Simone-Alexandre Tou-douze*, Valea Suse, din Italia, (308); — *François-Charles Baude*, Bărți și pescari (247); — *Louis Béroud*, Lei, (248; *Selmy Benjamin*, Interior de biserică, (306; — *Fernand Sabatté*, Saint-Germain l'Auxerrois, (305); — *Louis-François Biloul*, Portretul doamnei Elena Simu, (250); Vederi din Asnieres, (251); *Dominique Rosier*, Epuri (304); — *Ferdinand Roybet*, Portretul unui Senegalian, (303); — *William Bozguereau*, Zénobie găsită în apele din Arax, (254) Un Nud, (255); — *Gustave Brion*, 1824—1877) Consiliu, (256); — *Louis Roger*, Munca (301) și Femea făcându-și toaleta (302); — *Robert Fleury*, (1797-1890, Un membru din Consiliul celor 10, (300); — *Jules Chéret*, Cântăreața (257); *François Rivière*, (1675 1746), Abdalla, (299), și un desen după o femeie turcă; — *Ribot*, (1823—1891, Anacoretul, (297), și o natură moartă (298); — *Olivier de Penne*, (1831—1897). Doui vânători, (294; — *Pierrat*, Natură moartă (295); — *François Nardi*, Venetia (293); *Eugene Claude*, Natură moartă (258); — *A. Cortès*, La adăpatul vitelor (259); — *Charles Cottet*, Oameni veghind la un copil mort (267); — *Pierre Gourdault*, Curse de Tauri, (267); Piață în Toledo, (268), La ora ceaiului (269); Cap din profil, (270) Portretul domnului Simu, (272). Anul 1000, compoziție inspirată din descrierea făcută de Jules Michelet în lucrarea sa „Istoria Franței.” (271); — *Morel Fatio*, (1810—1878, Marină (292); — *Adophe Monticelli*, 1824—1886), Scenă galantă, (291); — *Monchablon*, Nud (290); — *Matignon*, Piesaj, (289); *Guillaumet*, (1840—1887), Natură moartă, (273); — *Guillon*, (1829 1896, Vedere într'un sat (274); — *Charles Hoffbauer*, Negustori arabi la Cairo (276); — *Luminais*, (1818—1896), Cal speriat de furtună (288); — *Henry Lévi*, (1840—1904), Cap (286), Om culcat (287); — *Charles Jacques*, (1813 1894) Găină (277); — *Lambert*, Seniorul (278); *Henry Lerolle*, Flora (285); *Marcel Lenoir*, Cap de expresie (284); *Le Gout Gerard*, Târg breton (283; *Paul Albert Laurens*, Intr'un parc (280); — *Albert Lebourg*, O stradă (281). *Pierre-Jean Laurence*, Sfârșitul unei zilei (281). Printre noile achiziții sunt: O interesantă schiță a tabloului „Le radeau de la Meduse” de *Gericault* (1791—1824) reprezentantul școlii romantice; — *Prosper Marilhat* (1811 1847), Un albanez cu flinta în mână; *Adrien Guignet* (1816—1884, Aruncarea evreilor prizonieri într'o

prăpastie de către legiunile Romane; — *Achille Déveria* (1800—1857), Plecarea la pescuit; *Léon Belly* (1827—1877) Un arab la drum; *Michel Droseng* (1786—1851), Desen după natură; *Ernest Michel* (1832—1902) Furiile și Oreste; — *Adolphe Yvone* (1817—1893), O înmormântare pe câmpul de luptă; — *Stanislas Lepine* (1836—1892) Pe malul Senei; — *Adolphe Cals* (1810—1880) Case la țară; — *Jean-Paul Laurens*, Un călugăr benedictin; — *Bonnat*, O aquarelă reprezentând un italian și o italiancă în costume din 1871; — *Ferdinand Humbert*. Un rege israelit și familia lui în exil, — *Eugène Carrière* (1849—1906), Ceramistul Marchal pe patul de Moarte; — Animalierul *Julien Dupré* (1851—1910) are 5 studii — *Jaques Blanche*, Bérénice la Oglindă; — *Henry Léroolle*, Piersici: — *D-na Galthier-Boissière*, o natură moartă; — *René Menard*, O perspectivă marină; — *Henry Dumont*, Ortensii albastre; *Paul Signac*, Peisaj. De un maestru necunoscut sunt două pere; — de *Henry Martin*, Un băiat de țăran în soare și *Jean François Raffaelli*, are un târg din Antibes. Mai sunt și alte picturi de: *L. Anquetin*, *Barbey*, *Fr. Baude*, *Fiers*, *Leenhardt*, *Dauzats*, *Vignon*, *Valensy*, *F. Sablet*, *Caro-Delvail*, *e. Milcendeau*, *Devéria*, *Humbert*, *Chapuis*, *René Ménard*, etc.

Sculptura franceză are în Muzeul Simu pe cei mai demni reprezentanți ai generației trecute și ai secolului XX-lea: *Auguste Rodin*, *Antonie Barye*, *Antoine Bourdelle*, *Dr. Paul Richer*, *A. Bartholomé*, *Em. Fremet*, *Al. Flaguère*, *Jean Bapt*, *Carpeaux*, *M. Clodinn*, *J. Dalou*.

B. Pictura Italiană. *Georges Belloni* Marină (359); *Nicola de Corsi*, bărci (360); *Pio Joris*. Târgul dela Campo de flori (361); *Sanguirico*, Portret de femeie (370); *Salvatore Rosa*, Portretul unui tânăr (369); *Altילו Pratella*. Un colț din Possilipe (368); *Paulo Michelti*, Copil (362); *Salvatore Petruolo*, La marginea mării (367); *Andrea Petroni*, O înmormântare la Stigliano (366); *Domenico Morelli*, Trei desene (363); *Giuseppe Palizzi*, Bivoli (365); *Alessandro Varotari Padovanino*, un copil (364); Alte picturi care nu figurează încă în catalog, fiind noi cumpărături sunt iscălite de *Bezzuoli*, *Cantagalli*, *Corsi*, *Gianinno*, *Maralta*, *Luin*, *Morelli*, *Fricero*, *Zampiga*, *Da Rios*, *Paini* Elveția și gravuri de *Piranezi*, *Kerubino*, *Piola* și *Fattori*. Tot în această sală e Napoleon de *Vicenzo Vella* (401) și Il condottiere

Colleoni, una din cele mai celebre statui din epoca renașterii italiene de *Andrea del Verrochio*; *Henry Plé*, Un roman (393); *Rivalta*, Faunul (394); sculpturi de francezi-*Rodin*, Primăvara (396); *Saint Marceaux*, Piața (399); Bronzuri de *Grandi*, *Iollo Spalmach*. O marmoră de *Albano*.

O iadă în stilul renașterii elvețiene (405); *Jean-Paul Aube*, Dante (374); *Albert Bartholome*, Femea făcându-și toaleta (375); *Beratop*. Tainele viitorului (376); *Bouchet*, Cursa (377); *Emille Bourdelle*, Bethowen (378); *Georg Busch*, Cavalier medieval (379); *Clodion*, Mefistofeles (373); *Jules Dalou*. baia (382); *Falguière*, Diana la vânătoare (383); Un bronz de *Marcus Antokolski* artist rus; *Emille Frémiet*, Sfântul Gheorghe (384); Cântăreț spaniol (385); *Hambresin*, Veghea de noapte (337); *Hirth*, Andromeda (388); și o marmoră de *Kompatcher*, etc.

Sala IV-a. Această sală e în stil bizantin. Edificiul dela care s'au luat cele mai multe elemente decorative este Catedrala Sfta Sofia din Constantinopole, cum de exemplu: Friza compusă din cruci cu brațe egale și înconjurate cu tulpine vegetale, cornișa superioară, bolta dublată cu mozaic aurit și rama din jurul ușii, reproducere fidelă după poarta catedralei care datează din secolul al VI-lea.

În această sală sunt grupate operele artiștilor germani, elvețieni, austriaci, unguri, precum și bronzuri, mozaicuri, pictură religioasă bizantină, românească, rusească, greacă și italienească.

C. Arta Germană. *Fritz von Uhde*, Copil citind (352); *Frantz Lenbach*, Portret; *William Trubner*. Polițistul (351); *Max Liebermann*, un desen (337); *Adolphe Menzel*, Bătrânul Fritz (338); *Leo Putz*, Cap de fetiță (344); *Hans Thoma*. Gravură; *Albert Dürer*, Gravură; *Max Klinger*, Gravură; *Frantz Defregger*, Cap de copil (316); *Georg Dehn*, o stradă (317) *Richard Vinternitz*, Călcătoreasa (357); *Victor Wetshaupt*, Un taur (356); *Julius Exter*, fetița culcată (318); *Voltz*, trei vaci (355); *Emile Volkens*, Curierul satului (354); *Amandus Faure*, Circul (319); *Albert Franke*, Albanez într'o cafenea (320); *Hanz Unger*, Marea (353); *Walter Thor*. Bucătărie țărănească (350); *Carl Stuhlmüller*, târg de vite (349); *Max Geisser*, Cuvinte dulci (321); *Eduard von Ghebbardt* Cap de țaran (322); *Hugo von Habermann*, Studiu de cap (325); *Teodor Hagen*, Grădina artistului (326); *Leopold Schmutzler*, Salomeea (347); *Iuliu Scheurer*, Curte

cu păsări (346); *Ioseph Hahn*. peisaj (327); *Carl Herman* Natură moartă (328); *Josef Rolltschek*, Peisaj (345); *Herman Pleuer*, Drumul de fier (342) și un Tren în noapte (343); *Johan Holz*, Intoarcerea boilor (329); *Frederich Keller*, fierărie (330); *Papperitz*. portret de femeie (341); *Bernard Ponkock*, Studiu de nud (340); *Ferdinand Kobell*, Boi (331); *Koch*, Țărancă lucrând (332); *Koesteer*, Sbor de rațe (333); *Kuehl*, Vedere din Drezda (334); *Interior de biserică* (335); *Nyl*, Trandafiri (339); *Kuntz*. Simfonie (336) și alte picturi de *E. Adam*, *Blankenburg*, *Zugel*, *Winternitz*, *Weishaupt*. *Ievers*, *Schobel*, *Volz*, *Strack*, *Pielgelhein*, *Proch*, *Junqnikel*, Printre achizițiile noi e o vacă de *Wilhelm von Zughel*, Lacul dela Nemi de *Hermann Urban*, Natură moartă de *Henseler* și o aridă și sălbatecă privesc din Scoția de *Brown*. Scluptura: Un bronz de *Max Klinger* și altele de *Hirt*, *Busch*, *Resner*, *Zommer* și *Zadov*.

Pictura elvețiană: *Jaques Agasse*, Cap de cal (438), Cal în libertate (440) Cap de berbec (439); *Ernest Bieler*, Portret de țăran (441); *Iulia Bonnard*, Muntele Roza (442); *Alexandre Calame*, Peisaj (443), Pomi (444), Casă țărănescă (445), etc.

Pictura din Austria și Ungaria; *Tadeusz Ajdukiewicz*, Cavaleri arabi (457); *Ritter von Amerling*, Cap de călugăr, (458); *Angeli*, Portret de femeie (459); *Franz Eisenhut*. Imblânzitori de șerpi (460); *Ludvig Kuba*, Cap de copil (461); *Hans Makart*, Artist din Walkyria (462); *Ianoș Penzeli*, Sat la marginea Dunării (464); *Szenes*, Judecătorul (465); sunt încă fără număr operele artiștilor: *Frankenberger*. *Gauerman*. *Kerpel*, *Mehle*, *Hedwig*, *Seibold*. *Szuhanek*, un desen de *Klimt*. o gravură de *Schmutzer*. o litografie de *Kriehuber* și o pictură de *Mella Mutter*.

Pictura religioasă formează secțiunea cea mai interesantă din Muzeu. La No. 482 o icoană din secolul al XIV-lea în stil bizantin-arhaic la No. 483 o icoană din secolul al XVI-lea, triptic mobil; în jurul acestor 2 icoane sunt grupate 12 icoane rusești și românești. Tot în această sală: Carlo Maratta, Moartea Sf. Iosef (494), Inchinaciunea Magilor (495); Francesco Parimigiano, S-ta Caterina 496; Giovanni Battista Piazzetta, Cap de călugăr (497. reproducere după faimosul mozaic din secolul al VI-lea: Justinian, executat în atelierele Murano-Veneția (500), Madona (501,

Un sfânt (502); dela 503—505, sunt 3 baso-reliefuri; *Marcus Antokolski*, Cronicarul Nestor (506); *Josef Bernard*, Bust de fetiță (507); *David Calandra*, Călugăriță (508). In mijlocul sălii compoziția reprezentând Pământul de sculptorul *Bourdelle*; *Canova*. Bust de femeie (509); *Carpeaux* Napoleon al III-lea mort (519); *Dalpayrat*, bust de lucrător (511); *Paul Dubois*, Caritatea (512); *Frémiet*, Sf. Mihail, bronz (513); *Emile Gespers*, bust de lucrător (514); *Hugo Lederer*, Bunul Samaritean (515); *Michel Angelo*, Moise în porțelan nesmălțuit (516); *Andrea del Verocchio*, copilul cu delfini (518); și alte opere de maeștrii necunoscuți: Madona, Templul lui Neptun. Un tron bizantin, Un birou din sec. al XVI-lea, Sarcofag bizantin, etc.

Sala greacă, numită astfel din cauza decorației interioare în stil grec, are ca motiv principal acanta stilizată. Mozaicul pavajului este copia unui mozaic grecesc descoperit la Pompei. In această sală se găsesc opere din diferite țări: Cel mai celebru dintre toți artiștii grupați aici e *Laermans* pictor de mici tragedii, care evocă întotdeauna scenele aspre din clasa oamenilor uitați. In această sală el are pictura intitulată „Intoarcerea acasă“ (415) tot atât de superioară ca cele 2 cunoscute compoziții ale sale „Mortul“ și „Plimbarea pe inserat“.

Victor Gilsoul, Canalul din Dortrecht (410), Vedere din Westende (411); *Jean de Hass*, Taur (412); *Charles Boom*, Cronicarul 407; *Louis Artan*, Marină (408); *Van Sever*, *donck*, Peisaj (420); *Maekelbach*, Anticarul (421); Arta Olandeză este mai ales reprezentată prin naturi moarte și peisaje semnate de artiștii: *Apol* (425); *Bakruysen*, (426); *Bastert*, (427); *Peter Claesz*, (429); *Lokhorst*, (432); *Mesdag*, (433); *Stutterheim*, (434); *Weissenbruch*, (437); *Koppenol*, Fetiță cu găștele (431); *Veschuur*, Un cal alezan (435); Un excelent desen de *Israel* și o gravură de *Rembrandt*.

Din alte țări: *Joseph Brandt* (polonez), Tătari puși pe fugă de polonezi (468); *Wilhelm Behm*, (suedez). Ultimele raze de soare, (466); *Zorn*, gravură; *George Claussen* (englez), Tânăra plugar (469) și câteva picturi de artiștii: *Brown*, *Herdmann*, *Lloid*, *Louise*, *Perman*; o gravură de *Afflek*, *Bernardo Fortuny* (spaniol) Isvor din Darro (470); Menționam încă lucrările artiștilor: *A. Cortez*, *Henri Zo*; *Ig. Zuloaga*, *Heinrich Jerpersen* (danez), *Gerhardt Munthe* (norvegian) și o pictură atribuită lui *Zurbaran*; *Ed. Di-*

riks. *F. Thaulov*, *Ananief Stolitzza* (rus), Dimineață de iarnă (474^v); *Vereschagin*, Cazac ținând frâul un cal (475); *Hansen*, desen; *Writsch* (elvețian), Peysage (476); *Chachin* și *Osgan* (armeni), șease aquarele persane, Icoane de proveniență rusă. Bronz de un sculptor japonez, gravuri de japonezii *Kikugava*, *Yeizan*, bronz de *O'Connor* și *Putmann* (americani). *Caro Delvaille* (528); *Laroche*, (529); *Marin Stăncescu* (530); *Eustache Stoinescu* (521); *Oeser* (537); *Elvezia Pains* (538); *Emile Proch* (540); *Giovanni Zampiga* (543—546). Mai multe desene și gravuri, precum și porțelanuri și faianțe, bronzuri, etc. Se mai remarcă încă în Muzeu o frumoasă mobilă având 13 sertare, unde se găsesc 189 de piese artistice: medalii, plachete, bronzuri, sedefuri, lemn, email și miniaturi; o mobilă mai mică oferită d-lui Simu de Regele Carol, cu 14 medalioane plachete. Cităm încă 120 de coloane în marmoră, piatră, onix, porfir, ghips și pedestale în șetjar precum și 4 biblioteci având 560 cărți de artă.

Pe peristilul dela Sud, începând cu dreapta avem: *Vay*, O familie de vulpi (bronz); *Ungerer Jacob*, Copil cu lebădă; *Splmach*, Tănărul văslaș; *Forting*, Bust de femeie. (marmoră). În stânga, *Labenwolf*, Omul cu găscă; *Pöcsner*, Copii, și de autor necunoscut, Mama și copilul.

Frumoasa casă care se găsește pe bulevard, vis-a-vis de partea vestică a Muzeului Simu și făcând colțul cu strada Dimitrie Sturdza a fost locuința și proprietatea lui *Alexandru Marghiloman*, fost minisru conservator, mare amator de cai, posedând cel mai mare grajd din București, azi dispărut. Casa a fost ridicată după planurile arhitectului *Gottreau*; după moartea lui *Marghiloman*, în 1925, casa a fost vândută de moștenitori, Societății române de asigurare care a închiriat-o reprezentanților automobilelor *Renault* și *Dodge*. La No. 42 Garaul Ciclop; Vis-a-vis, strada *Franklin* care duce la Atenoul Român; puțin mai departe str. *C. A. Rosetti* care răspunde în Piața regală. La No. 30 în stânga, biserica *Italiană*. ale căror noi motive decorative depe fațadă, alb și negru, reprezintă decorația adoptată de partizanii lui *Mussolini*. La câțiva pași str. *Wilson*, care merge până la partea de Sud a Fundației Universitare Carol I (pag. 78), la No. 19 tot pe Bulevard Școala de Răsboi. Foarte aproape și văzută din spate e Biserica *Ene*, a cărei intrare e în str. *Enei* No. 6. Această biserică a fost construită în 1724 de *Panu Negoescu*, fratele soției lui *Constantin Brâncoveanu*; mai târziu o femeie bogată și nobilă *Enea Bărcăneasca*, repară biserica care s'a numit de atunci biserica *Enea*. Rozacca foarte vizibilă chiar din stradă și prin care se luminează interiorul bisericii, este un ornament foarte caracteristic al arhitecturii muntenești.

La extremitatea bulev. *Lascăr Catargiu* se zărește statuia **I. C. Brătianu** (H. 7), în mijlocul pieței cu același nume (pag. 128). Cu începere de aci, Bulevardul ia nu-

mele în continuare, de Bulev. Colței. Avem în dreapta **Municipalitatea**, instalată în casa care aparținuse familiei Suțu, moștenitorii Voievodului Mihail Suțu (1730—1803); în față, spitalul și **Biserica Colței**, una din cele mai frumoase biserici din București și din cele mai interesante atât din punct de vedere artistic cât și istoric (H. I. 7).

Din vechea construcție din 1706 numai rămâne decât biserica: spitalul construit tot în 1706 a fost în întregime transformat și prezintă azi în afară de saloanele bolnavilor, 3 amfiteatre, muzee, biblioteci și laboratoare.

Biserica Colțea se găsește în curte, la stânga spitalului și poate fi vizitată Dumiiuicile. sărbătorile sau chiar și în alte zile adresându-ne administrației, în fundul curții. Această biserică a fost întâiu construită în lemn în secolul al XVII-lea de *boerii Colțescu*, de unde și numele. Puțin înainte de 1715, un descendent al familiei, anume *Radu Colțea*, împreună cu spătatul Munteniei, *Mihail Cantacuzino* a construit-o în piatră. Din punct de vedere arhitectural, e tipul comun bisericilor ortodoxe. având o singură cupolă, iar nartexul e separat de cele 3 abside de la răsărit prin coloane. Intrăm în biserică printr'un pridvor susținut de 10 coloane de caracter medieval, fiecare capitol având o sculptură diferită. Figurile simbolice omenesti sau animaliere, rigurose interzise de dogmele bisericii ortodoxe, au fost introduse aci de Mihail Cantacuzino. care le-a împrumutat dela renașterea italiană.

Coloanele se reazăniă pe o balustradă ornată în fleroane care n'au fost astfel puse decât la ultima restaurare a bisericii, totuși provin din ornamente care formau altă dată zidul înconjurător al bisericii: aceste pietre decorative au fost găsite în pământ, aproape de soclul bisericii; parte din ele au fost întrebuințate pentru balustradă, iar celelalte expuse la Muzeul de antichități (pag. 113).

Incadrarea ușii care separă pridvorul de biserica propriu zisă. diferă de încadrarea celorlalte biserici; aci ne găsim în fața unui portaliu baroc în genul celora care se clădeau în Europa în timpul evului mediu; sculptura foarte în relief prezintă și „cartușe“ ornate de grifoni și mici statuete; nici o inscripție. Sculptura ușii de lemn, foarte asemănătoare cu motivul creat de Antim Ivireanu, este fără îndoială executat după desenele așestui mare artist și călugăr, inspirate din vechea artă giorgiană și armeană. Știlul

arab-persan se potrivește foarte armonios cu tema bizantină. Sub tencuiala pereților sunt fresce ca în toate bisericile ridicate de Mihail Cantacuzino, dar din nenorocire stricate. În locurile unde au fost restaurate à tempera, ele păstrează încă privilegiu. unei picturi al fresco. În interior coloanele corinthiene, având capitelluri bogat sculptate, se reazemă pe socluri masive. Adânciturile coloanelor merg în spirală. Pictura pe ziduri aci. este încă mai stricată decât aceea din pridvor din cauza fumului și a lumânărilor ; dar ceace e mai ales demn de admirat, sunt sculpturile de pe tribuna sfântă. tetrapoade și strane. Candelele de argint sunt foarte simple și poartă emblema familiei Cantacuzino Icoanele îmbrăcate în argint nu sunt din aceiași vreme cu construcția: una este din 1776 și reprezintă pe cei trei erarhi alta din 1788 și reprezintă Fecioara.

Zidul înconjurător al *Bisericii Colțea* a fost terminat în 1715 în acelaș an când a fost terminat turnul Colței, azi dărâmat, Dacă *Turnul Colței* ar exista încă, s'ar prezenta ca un monument interesant, construit de Mihail Cantacuzino cu soldatii suedezi care rătăceau la București după bătălia dela Putlava, în timp ce regele lor Carol al XII-lea, era la Bender. Turnul a fost dărâmat în 1802 în urma unui cutremur de pământ și a rămas astfel până în 1888 când academicianul Gheorghe Sion și primarul Pake Protopopescu au hotărât dărâmarca definitivă pe motiv că era urât, absurd, fără amintire națională și fără valoare arhitectonică. Pe inscripția care se găsea pe poarta de la intrare, sub turn, se puteau citi următoarele: „Acest zid, care înconjoară construcția și toate celelalte care se găsesc în interior au fost ridicate din temelie de principele Mihail Cantacuzino, spătarul țării românești cu ajutorul Celui a Tot Puternic, plin de răvnă pentru toate cele sfinte. Toate aceste ziduri ornate așa cum se văd sunt pentru gloria și lauda Domnului și pentru pomenirea întemeietorului și a lor sli, și au fost ieprăvite în zilele de domnie ale multăului Voevod al țării românești Ștetan Cantacuzino, Mitropolit fiind sfantul părinte Anțim, anul șapte mii două sute douăzeci și trei de la zidirea lumii (1715)“.

Turnul Colței era ornate cu lei stilizate cu figuri de îngeri duși de păsări și încă alte decoratii, azi la muzeul de antichități. Într'una din cronicile sale, Sulzer spune că pe fața principală erau pictați doi soldați în mărimea naturală: Pe sala muzeului universității se văd încă cele două lespezi de piatră, care se găseau altă dată deasupra bolții turnului: cea din dreapta cuprinde, într'un cadru foarte frumos sculptat un rotogol cu vulturul imperial al Cantacuzinilor.

Pentru a ne da scama de ceace era *Turnul Colței* e de ajuns să menționăm ceace scriau grecii în aceea epocă; „Sunt demne de văzut în această lume, *Turnul Colței* din București, *Sfântul Marco* din Veneția, *Peterska* din Kiev și *clopotnița* din Petersburg“.

În mijlocul curții spitalului, cu fața spre stradă, statuia fondatorului *Mihail Cantacuzino*, executat în marmoră albă. de *Carol Stork*.

În dreapta, pe strada Doamnei, *biserica Kalinderu*. De aci și până la piața Romei, *Bulevardul Colțea* a rămas partea

cea mai urâtă și mai veche, având imobile dărăpănate în care se adăpostesc mici magazine. În mijlocul pieței Romei se ridică Monumentul în bronz al Lupoaicei, reproducere în mic a monumentului plasat în anul 296 pe *Capitolul la Roma*.

Dala *Piața Romei* pleacă 4 artere: *Bulevardul Colțea*, *str. Lipsani*, *str. Bărdăției* și *str. Decebal*.

V. Strada Lipsani

Str. Lipsani, (G. 8), începe din *Piața Mihai-Vodă* și se termină în *Calea Moșilor*. E una din cele mai vechi și importante artere ale Bucureștiului. Aci e centrul vieții comerciale. O plimbare pe această stradă începând din *Calea Victoriei* și până în *Piața Roma*, între orele 11 dimineața și 4 după masă, va da o idee exactă asupra acestei străzi, încadrată de magazine și Bănci. Afluența în aceste ore e extraordinară; multiplele automobile, taxiuri și trăsuri, abia pot înainta; aci se găsesc toate lucrurile necesare casei și omului: magazine de noutăți, de îmbrăcăminte, de mode, încălțăminte, confecțiuni, dantele, broderii, mănuși, cravate, umbrele, jucării, trusouri, porcelanuri, cristale, librării, tutungerii, băcăni, bănci, etc.

La sfârșitul secolului al XVII-lea, târgul care se ținea la *Lipsca*, începuse să fie vizitat de negustorii români, cari aduceau acolo o animație extraordinară.

Românii plecau cu două luni înainte de deschidere, trebuind să facă câte șase săptămâni cu trăsura. Romanii și grecii cumpărau în cantitate atât de mare, încât erau numiți „Orientul consumator”. Ne-având nimic în țara lor, achiziționau de toate, plătind sume colosale: animația aduă de ci la *Lipsca* era atât de mare, încât în anii în cari la *București* era ciumă, organizatorii faimosului târg se întrebau dacă să-l mai deschidă, sau nu.

Când căruțele încărcate de marfă soseau din *Lipsca*, angroșiștii se intrunceau în *Sf. Gheorghe*, (cam pe locul unde actualmente se află *Piața Romei*) luau marfa, o transportau în apropiere, în barăci și magazine întunecoase și strâmte și aci o desfăceau în detaliu. Negustorii, se grupau, după felul mărfii, în același loc; astfel s'au format străzile *Margearii*, *Abagiilor* (dimic. *Lăcauși*, *Zarafii* (schimb), *Șelarii*, *Blănarii Gabroveni*, (cu obiecte din *Gahrovo*), etc.

Toate aceste strădele improvizate erau în imediată apropiere a principalei artere, pe unde soseau carele încărcate din *Lipsca*, de unde și numele de *Strada Lipsani* care de 250 ani a rămas aceeași și ca botex și ca gen comercial.

Începutul străzei *Lipsani*, adică dela *Podul Mihai* până în *Calea Victoriei*, nu prezintă nimic interesant; e ocupat aproape în întregime de ceaprazari. După *Calea Victoriei*,

în fața stradei Eugen Carada, se ridică recenta construcție a Băncii Chrissoveloni (H. 8), după planurile arhitecților *G. M. Cantacuzino* și *August Schmidigen*, cari au realizat acest edificiu cu elemente culese din arhitectura tuturilor timpurilor.

Nu este o copie archeologică. Construcția se compune din mai multe reminiscențe liber interpretate. Rotonda dela intrare reamintește severa arhitectură a erei bizantine din Italia; hall-ul cu ghișee e compus în ritmul unei Loggia din Verona, din prima epocă a Renașterii, pe când fațadele sunt desenate după unele principii ale lui Palladio, dela sfârșitul Renașterii; scările sunt romane; etajul amenajat pentru Direcție, aproape modern; bolțile în stilul românesc din timpul lui Brâncoveanu alternează cu plafoanele florentine, iar etajele superioare prezintă o sobrietate și un modernism aproape american. Toate aceste elemente, liber interpretate, au fost în așa fel împărțite, încât, în loc să formeze o justăpunere eteroclită, ele constituiesc un întreg armonios și unit.

În stânga, la No. 7, Banca Națională, (H. 8) ocupă tot locul între străzile Lipsani, Eugen Carada, Banca Națională și Smârdan. Construcția severă în linii simple, e opera sculptorilor francezi *Bernard Cassien* și *Galleron*. Fațada este ornată de câte-va statui cari reprezintă comerțul, industria, agricultura, justiția, economia, etc.

Primul proiect de Lege pentru crearea unei Bănci de scont și de circulație, datează din 1859 și a fost propus de Ministerul de Finanțe de-atunci, Constantin Steriaș. În 1860 I. C. Brătianu, în aceeași calitate, face din nou aceiași propunere, cerând ca administrația centrală a viitoarei Bănci, să aibe sediul în București și o sucursală la Iași. Acest proiect nu s'a realizat. În luna Octombrie 1868, Guvernul acordă unui consorțiu străin, reprezentat prin Adolf de Herz, care locuiește la Viena, și Jackes Loebel, bancher în București, concesiia unei Bănci de scont, numită Banca României. Această concesiie a fost realizată prin Legea din 14 Iunie 1869, pentru suma de 750.000 lei. În 1874, Petre Mavrogheni, Ministerul de Finanțe pe-atunci, revine la planul predecesorilor săi, și depune un proiect de Lege pentru acea Bancă de Scont; în 1890 în fine, sub Ministerul I. C. Brătianu, Ministrul Campineanu reușește să obțină sancționarea Legii constitutive a actualei Bănci Naționale din România. Legea și Statutele au fost elaburate după modelul Băncii Naționale din Belgia; Statul e cel mai mare acționar; moneda națională a fost creată după Legea din 22 Aprilie 1867.

Interiorul e foarte luxos; hall mare și scări de marmoră. Banca posedă și o colecție artistică românească: *Verona*, *Pădurea*, *Strâmbulescu*, *La lampă*, *Mirea*, *Com-*

poziție. *Nicolae Vermont*, Țărancă. *Nina Arbore*, Flori. *Olga Greceanu*, Casă de țară. *Fr. Storck*, Cap de expresie (sculptură). *Eduard Săulescu*, Iarnă. *Kimon Loghi*, Legende. *Stoineseu*, Portret. *Cecilia Storck*, Compoziție. *Teodorescu Sion*, Natură moartă. *J. Steriade*. Peisaj. *Ioanid*, Dans național. *Ștefan Popescu*, Flori. *Nicolae Grant*, Interior. Și sculpturi de: *Medrea*, *Jalea*, *Spaeth*, *Severin*, etc. În grădinița Băncii Naționale, în colțul O-S, statuia lui **Eugen Carada**, (1836-1910), financiar și unul din foștii Directori ai Băncii.

În 1880, *Carada* a fost numit comisar princiar, însărcinat cu supravegherea administrației care trata răscumpărarea drumurilor de fier, cedate străinilor. Din comisie făceau parte *Sturdza*, *E. Stătescu*, *I. Kalinderu*. În 1883 a fost numit membru în consiliul de administrație a Căilor Ferate Române, păstrând acest post până'n 1886, când își prezentă dimisia. În 1881 *Carada* e Directorul și Vice-Gubernatorul Băncii Naționale; pleacă din această slujbă, după trei luni, dar revine în aceeași calitate în 1888. Moare în 1910.

În fața Băncii Naționale, la No. 20, e **Banca Generală a Țărel Românești**, fondată în 1897 de *Emil Costinescu*, fost Ministru de Finanțe, cu un capital de 10.000.000 lei.

După str. Smârdan, la stânga. str. *Nicolae Șelari*, care duce la **Biserica Sf. Nicolae**, (H. 8), construită de *Prințul Cantacuzino*, marele logofăt pe timpul lui Brâncoveanu, cu banii negustorilor *Iorgu Staroste* și *Apostol Lazăr*.

E probabil că aceste persoane n'au fost decât restauratorii acestei biserici, care trebuie să fie mult mai veche, deoarece un document, înainte de 1677, amintește deja de cartierul **Biserica Sf. Nicolae Șelari**. Alt document din 1750 spune că biserica a fost clădită de *Pană Apostol* tatăl boerului *Radu Golescu*, Spătarul Munteniei.

Paralel cu str. N. Șelari, avem pasagiul denumit *Hanul cu Tei*, fiindcă înainte de construcții au existat acolo tei.

E o rămășiță a faimosului *Han* construit de *Brâncoveanu* la începutul secolului XVIII-lea. Sub boltile reconstruite și transformate în prăvălioare, evreii își vând marfa mai cftin decât în alte părți (mătase, dantele, stofe, pânză, etc.)

Traversând *Piața Roma* și urmând tot prin str. *Lipșcani* ajungem la grădina ce se zărește la răsăritul Pieței. În mijlocul grădinei, **Biserica Sf. Gheorghe** (K. 8), care merită o atenție specială atât din punct de vedere artistic, cât și istoric. A fost clădită în 1670 de *Voevodul Antonie de Popești*, cu banii lui *Panait Nicusius*. mare Dra-

goman. *Prințul Brâncoveanu* dăruiește vechea biserică rămasă neisprăvită, construind cea de azi după îndemnul Patriarhului de Ierusalim, *Dosoftei*.

Incepută la 1695, a fost terminată la 1704 și sfințită la 1707.

La banchetul care a urmat după slujbă, fiecărui Patriarh a primit pe lângă tacâm, câte un șal de mătase conținând un mare număr de galbeni cu efigia Domnului. Cu toate că biserica în ansamblul ei e legată de tradițiile bizantine, caracterul e în întregime al Renașterii. Ca arhitectură și bogăție de ornamente, biserica Sf. Gheorghe, se deosebește într'atât de tot ce se făcuse până atunci, încât italianul Del Chiaro, secretarul lui Brâncoveanu, o numi: *Una bellissima chiesa in onore di quel Santo Martire*. Incendiată în 1847, a fost reconstruită pe aceleași fundații; din ornamentația brâncoveniană n'a rămas decât o bandă decorativă, de profil măreț, ornată de foi de pălămidă. Vechea piață înconjurată de o balustradă în piatră cu coloane sculptate, nu a fost refăcută. Cupolele vechi, au fost înlocuite de altele în stil răsărit. Cu toate că a fost desfigurată prin restaurarea din secolul al XIX-lea, rămâne de admirat: frontonul grandios, de-o finețe de sculptură cum nu găsești în altă parte, pavajul de marmoră, icoanele și argintăria, cât și tronul episcopului. Motivul decorativ al frontonului a servit mai târziu ca model paraclisului dela Mitropolie și Mănăstirei Mihai Bravu. E compus din două tulpine de porumb, cu fructul lor, înșirate ca o ghirlandă și împletite între ele. În țara românească, unde porumbul este alimentul principal al țăranului, nu e de mirare ca fructul lui să fi inspirat o stilizare, care poate fi întrebuințată în sculptura religioasă. Frumoasele icoane cu fondul de aur, reamintesc prima epocă a Renașterii italiene și sunt foarte bine conservate.

În pronaos, la dreapta, mormintele *Voevodului Ion Mavrocordat* și *Prințului Constantin Brâncoveanu*, victimă a Turcilor, executat la Constantinopol, în 1714.

Constantin Brâncoveanu, descendentul unei vechi familii din Oltenia, având ca prim titlu de nobilitate, domnia de Ban, Guvernatorul acestei părți a țării românești, este legat de aproape de familia lui Basarab (p. 41). Tatăl, și bunicul său, au fost asasinati. Aceiași soartă îl pândea și pe el. La 34 de ani, la moartea lui Șerban Cantacuzino, a fost ales domn al Munteniei. Stăpânul unei imense averi, având palate și o suită bogată, unul din cei mai mari boieri ai țării românești, tânărul Principe, primi fără entuziasm domnia de Voe-

vod. Cu lacrimi în ochi, luă coroana, și adresându-se boerilor adunați în jurul lui, la Biserica Curtea Veche le zise: „Jugul domniei... nu mi l'am dorit... căci ca un domn am trăit în casa mea“. Era tânăr, înfățișarea falnică, afabil, bun și simplu. Foarte instruit, iubind arta cu pasiune, el transmise epocii lui de domnie, o mare strălucire artistică.

Arhitectura, sculptura, pictura, artele decorative, totul se redecșteaptă. Fără a fi complet eliberată de piedicile imitației și a regulilor, arta prezintă în caracterul său exterior, scopul către care tindea; în edificiile acestui timp se oglindește expresia societății, o tendință către viața modernă, mai largă și mai liberă.

Pe de o parte, palate cu saloane imense, bogat decorate, gențru primăria celor mai strălucite cortegii, iar pe de altă parte, biserici, azile, mănăstiri cu ajutoare pentru pelerini, pentru cei suferinzi, pentru suferetele cari aveau nevoie de rugăciuni și cari puteau să fie folositori.

Alături de spiritul pietății și a bunăvoinței, se dezvoltă în mănăstiri și simțul frumosului, atât de bine se pricepea Voevodul în alegerea pozițiilor, și înfrumusețarea edificiilor religioase. Prințul Brâncoveanu a fost Mecena civilizației timpului său, ajutat însă și de Cantațuzinești, cari și-au urmat studiile în Occident. În timpul acela, studenții români, cum, de exemplu, fiul marelui logofăt Pascal, studia la Veneția; un altul, fiu de negustor, învăța pictura; Gheorghe Trapezuntul, trimis pe cheltuiala domnului, studia medicina în Padua, sub direcția lui Antonin Vallisnieri; sute de cărți literare și religioase, au fost imprimate de el precum și un renumit dicționar greco-latin de Varinus, maxime orientale, o bibliotecă latină, greacă, slavonă, română, imprimate la Mănăstirea Horez și foarte admirate de Ion Comnen.

Alte donații făcute de Brâncoveanu și Cantacuzino Mănăstirilor, cărți cumpărate direct în Veneția, se găsesc astăzi la Muzeul Comisiunei Monumentelor Istorice. În timp ce țara se dezvoltă mulțumită lui, trei calamități se abatură asupra ei: ciuma, foamea și războiul. Pe de altă parte, Musulmanii cari încep să decadă, nu vedeau cu ochi buni pricitenia arătată de Brâncoveanu Rușilor.

De fapt, Croștinii ar fi vrut să profite de împrejurări și să scape de jugul Turcilor; cu toată finețea diplomatică a Domnului Muntean însă, jocul nu reuși. Amenințați și neliniștiți, Turcii se hotărâră să scape de un Voevod pe care ei nu se puteau bizui, și folosindu-se de intrigile lui Toma Cantacuzino, care dorea coroana, se arestează pe principe și familia sa, trimițându-i sub escortă puternică la Constantinopol. În timp ce prințul și Princesa cu cei șapte copii ai lor erau astfel duși, Turcii pătrund în Muntenia și pun stăpânire pe imensele bogății ale lui Brâncoveanu, transportându-le la palatul Sultanului. Avera Domnului era fantastică; se urca la mai multe zeci de milioane în ducați de aur, depuși în diferite țări; scopul Sultanului, nu era atât pedepsirea Prințului pentru necredința sa, cât pofta de-a deveni posesorul comorilor proverbiale. La 15 August 1714, în ziua de Sf. Maria, aniversarea soției sale, Brâncoveanu a fost asasinat după ce Turcii l siliră să asiste la schingiuirea propriilor lui copii; corpul său, aruncat în mare, a fost scos în mare de tânăra cățiva credincioși,

și transportat în timpul nopții la Mănăstirea Halki, aproape de Constantinopol, unde a fost și îngropat. Soția lui Brâncoveanu, aruncată în închisoare și eliberată la 27 Martie 1915, grație insistențelor Voevodului Ion Mavrocordat, se reîntoarce în țară; după pacea încheiată între Turci și Ruși la Passarovitz, granițele devenind libere, Doamna se gândi la rămășițele iubitului ei soț, care se odihnea în țară străină. Din nefericire însă, protectorul ei, Voevodul Ion Mavrocordat, moare în 1718, și e îngropat la Biserica Sf. Gheorghe; piatra de pe mormânt e sculptată în relief, cu pectea țării și la picioare simbolul morții. Fratele lui, Nicolae Mavrocordat, urmează la tron, și cu voia acestui bun Voevod, care îngrijea de Mănăstirea Halki, Princesesa Maria reușește să transporte rămășițelele soțului său în Muntenia, înpropându-l în cea mai desăvârșită taină, în această biserică, chiar lângă mormântul lui Mavrocordat. De-asupra a fost așezată o piatră întocmai ca a Voevodului, fără nici o inscripție însă, pentru a înșela pe Turci, cari nu ar fi îngăduit ca victimile crezute de ei în fundul mării, să aibe vre-un mormânt. Taina a fost atât de bine păstrată, încât timp de 200 de ani, nici un Român n'a știut că sub această piatră fără inscripție, călcată în picioare, zace corpul marelui lor Principe, decapitat în 1714. Domnul Virgil Drăghiceanu, membru în Comisiunea monumentelor istorice, deslegând o inscripție gravată pe o candelă de argint găsită în această biserică, descoperi și taina și locul mormântului lui Brâncoveanu, Candela, păstrată astăzi în muzeul Toma Stelian, poartă aceste cuvinte: „Această candelă dăruită bisericii Sf. Gheorghe, luminează de-asupra locului unde odihnese osemintele fericitului într'u Domn, Vodă Constantin Brâncoveanu Bassarab și a fost făcută de Doamna sa Maria, care nădăjduiește să odihnească aci la rândul ei; 12 Iulie: anul 7228 de la zidirea lumii (1720). Suportul de fier e încă la locul lui dar candela ridicată pentru muzeu de Comisia Monumentelor Istorice n'a fost însă înlocuită, (1914).

Tot în această biserică mai sunt îngropați, Manolache Lambrino, ginerele lui Brâncoveanu, și probabil, soția lui Maria și fiica sa Bălașa. Cu gândul de a face din biserică Sf. Gheorghe Mitropolie, Brâncoveanu clădi chiar în grădina un mare han cu 200 camere, numit hanul Sf. Gheorghe, al cărui venit era destinat bisericii. Grație hanului, acest loc deveni centrul vieții comerciale. Angroșii aci își depozitau marfa, și aci se oprău carele sosite din Lipsca, Galați și Constantinopol. Incendul din 1847, 23 Martie, l'a distrus însă complet; piața hanului ars e ocupată acum de grădina și de străzile formate în 1859. Multiplele obiecte admirate altădată de străini, în biserică, sunt la Muzeul de Antichități.

Grădina Sf. Gheorghe e înconjurată de străzile: *Lipscani Sf. Gheorghe și Cavafii*. Strada Lipscani se sfârșește aci, la răspântia dintre str. Cavafii și Calea Moșilor.

VI. A. Cartierele de pe malul drept al Dâmboviței la S-V. de oraș.

Coborînd pe Calea Victoriei, spre podul Senatului, se zărește în stînga, pe cel'alt mal al Dâmboviței, construcția masivă a Palatului de Justiție, (H. 9); clădită în 1895, după planurile arhitectului *Bellu*, a costat 7.500.000 lei. Palatul ocupă pătratul dintre străzile Justiției, Danielopol, Palatul de Justiție și Rahovei. Construcția simplă,

rece și aspră ca înfățișare, prezintă patru fațade. Fațada principală, spre cheiu, are un peron cu scări lungi de 50 metri. Sub bolți șase statui alegorice; două reprezintă *Puțerea și Prudența*, de Carol Storck, iar celelalte simbolizează *Legea, Dreptul, Justiția și Adevărul*. Trei uși largi duc în interiorul Palatului.

Fațadele laterale răspund în ganguri late din cari treci în sala Pașilor-Pierduți și în birou; de aci pornesc alte numeroase scări, legând cele trei etaje cu sub-solul.

În interior, sala Orologiului sau a *Pașilor Pierduți* care servește de vestibul și recreație avocaților și clienților în intervalul audiențelor. În mijloc, bustul de marmoră al lui *Mihail Cornea*, pe un soclu de granit, decorat cu o coroană de lauri în bronz.

Mihail Cornea, celebrul avocat, care în 1871 a fondat *Revista Practică a Dreptului Român*. Puțin mai departe, bustul lui *Eugen Stătescu*. (om politic, avocat, fost Ministru și fost Președinte al Senatului, în Guvernul lui Dimitrie Sturza).

Din sala Pașilor-Pierduți, două largi scări în marmoră duc la *Curtea de Apel și Curtea de Casație*. Decorațiunea interioară a sălilor de ședințe e luxosă, distribuția luminei și aranjarea săliilor foarte reușite.

Fațada principală a Palatului de Justiție e în fața splaiului Dâmboviței. Acest râu izvorăște la poalele Carpaților și se revărsă în Dunăre, traversând orașul în direcția V-S-E. Adescori și-a schimbat albia, fiind complet canalizată abia în anul 1883, de inginerul francez Alexandru Boisguérin. În secolul al XVI-lea erau pe malul drept al Dâmboviței, numeroase lacuri și râulețe, cari au dispărut apoi. Pitorescul Dâmboviței îl formau mai de mult, morile de vânt de cari vorbesc cele mai vechi documente ale Voevozilor și cari produceau venituri importante, atât Casei Principilor Domnitori, cât și bisericilor și mănăstirilor. Către anul 1600, râul curgea sub zidurile de apărare ale Palatului Prințiar (unde se află arhivele Statului). Pentru lucrătorii Bucureștilui, această apă era un pericol continuu, căci în zilele de ploaie, ea se revărsa furioasă peste întreaga vale Cotroceni, traversând mahalaua Gorgani, Izvor, Mihai Vodă, Zlătari, umplând lacurile Dudescu și Antim și ajungând câte odată până la dealul mănăstirii Radu Vodă, inundând cartierele joase și târând mobilă, rufe și vite. În 1865, numai grație bărcilor și podurilor mobile au scăpat bieții bucureșteni. Cea mai groaznică inundație a fost la 1774. În alți ani, albia era seacă și se putea trece cu piciorul. Cum în secolul al XVIII-lea nu existau fântâni, singura apă potabilă era aceea a Dâmboviței limpezită cu alaun.

Palatul de Justiție e separat de Palatul Senatului (în construcție acum) prin str. Danielopol. Pe terenul rezervat parcului Senatului, se află încă o bisericuță, fără cupolă care va fi dărâmată în curând, (str. Apolodor No. 2). E Biserica Sfântului Spiridon (G. 9).

Pe jumătate aproape îngropată în pământ, biserica e ruinată. Construită întâi în lemn, ea a aparținut boerului Florescu, care își avea

casa la câțiva pași. În 1732, Voevodul Constantin Mavrocordat, reconstruiește biserica în cărămidă. Inscricția de de-asupra ușei de intrare, prezintă un document istoric interesant, cu privire la lingușirea pratinșă de înăltă Poarte. În adevăr ultimele două rânduri ale inscripției, sunt scrise în turcește.

Strada Apolodor duce în *Str. Sf. Apostoli*; făcând câți-va pași la stânga ne găsim în *Strada Antim*, unde la No. 19, se ridică celebra **Biserica Antim** (G. 9), care, din punct de vedere artistic, a făcut epocă în secolul al XVIII-lea, atât în România, cât și în străinătate. Mitropolitul Antim, ctitorul, e una din cele mai interesante figuri ale artei religioase românești. Biserica, numită în vechime *Biserica Sfinților*, a fost construită în lemn, de Staicu Merișanul, mare Paharnic. Mitropolitul Antim a refăcut-o în piatră, la 1715, dându-i un caracter atât de original ca stil arhitectonic și ca inovații mănăstirești, încât în tot secolul al XVIII-lea, a servit ca îndrumător artistic edificiilor religioase. Mitropolitul care era muzicant, scriitor, orator, pictor, tipograf, sculptor, gravor și pe lângă acestea inteligent și instruit, se oprește în Muntenia venind din Persia și aduce de-acolo influența artistică arabă și persană. Inspirându-se din vechea artă georgiană, și studiind arta bizantină română, el ajunge să le contopească pe amândouă creând o notă caracteristică în ornamente, notă care urma să rămână ca tip. El a înlocuit florile de nufăr și triumfătoare zambile, cu decorațiuni geometrice, și câte-odată cu frunze de acantă. Indepărtând regularitatea liniilor continue, monotonia suprafețelor plane, Antim introduce încrucișarea liniilor, combinațiile nesfășite de figuri geometrice, totul într'un perfect echilibru. Atât ușile bisericilor Antim și Colțea, cât și stranele, tronurile domnești și tetrapoadele sunt sculptate după modelele date de Antim, frumoase mărturii ale științei sale artistice. Mai mult încă, se spune că cele două aripi ale ușei bisericei Antim, ar fi sculptate în întregime chiar de mâna sa. Pe fațada și pereții laterali ai bisericei sunt de remarcat discurile decorative care nu se întrebuintează nici-odată în bisericile ortodoxe, și cari reamintesc faianțele, maure-spaniole. Biserica, largă și majestuoasă, ca plan și execuție arhitectonică, e încă mai originală în interior. Tâmpla obișnuită, e înlocuită cu o adevărată construcție în lemn, opera unei vii imaginații, unde se întâlnește fastul și grația.

Tâmpla reprezintă în miniatură unele elemente din cari se compune biserica: strane, coloane, cupole, frontoane re-

petate, etc. Înaintea peronului din fața altarului, Mitropolitul a imaginat un baldachin cu două galerii suprapuse, în întregime sculptate în lemn, și care schimbă complect caracterul de biserică ortodoxă. Voevodul Ștefan Cantacuzino, al cărui portret se vede în dreapta, pe peretele de Est, dăruie bisericii, câte-va imobile și case de comerț, ajutând astfel pe Mitropolitul Antim care-și închinase și el întreaga avere pentru biserică și pentru întemeierea unei biblioteci și a unui Azil de săraci, chiar în curtea bisericii. Toți pelerinii, rătăciții, cerșetorii, vagabonzii și călugării, știau că pot găsi aci un adăpost și o bucată de pâine.

În 1867, biserica se repară cu 800 ducați de aur, dăruie de Regele Carol, Poporul recunoșcător, botează biserica Tuturor Sfinților, *biserica Antim*. Palatul care se află în curte, e palatul *Sfântului Sinod*. (G. 9).

Revenind în strada Sf. Apostoli, găsim la No. 14, **Biserica Sfinții Apostoli**, (G. 8), ridicată de Domnul Munteniei *Matei Bassarab*, în locul alteia de lemn, înălțată încă de la începutul secolului XVII-lea. După *Matei Bassarab*, *Principii Grigorie Ghica*, *Brâncoveanu*, *Cantacuzino*, se'ngrăjiră de biserică, reparând-o ori de câte ori era nevoie. Dela *Brâncoveanu* ne-a rămas tâmpla sculptată în lemn și aurită și al cărui motiv decorativ e la fel cu al bisericii Sf. Gheorghe, asemănător unei dantele de aur aruncate peste altar. Din epoca *Cantacuzeniștilor*, avem rama și inscripția ușii de intrare, cât și stranele și tronul purtând vulturul, emblema casei *Cantacuzino*.

Pe peretele de apus sunt portretele ctitorilor: Ștefan *Cantacuzino*, soția sa *Păuna*, *Constantin Cantacuzino* și *Safta*. La stânga, *Matei Bassarab*, soția sa *Ețena*, *Matei Iorga*, *Drăghici* și *Mihail Cantacuzino*.

În pronaos, la dreapta, piatra de mormânt cu inscripție, a lui *Grigorie Ghica*, (1661) și mormântul copilului său, mort în 1664 de o boală năpraznică. În curtea bisericii, mormântul lui *Petru Mavromihale*, din familia marilor eroi, cari au luptat pentru independența Grecilor, în 1821. Este marcat de o coloană de piatră. Argintăriile cari le stăpânea biserica în 1640 și 1667, sunt azi la *Muzeul de Antichități*.

Aproape de capătul străzii Sf. Apostoli, în stânga, e *Strada Arhivelor* care duce la **Muzeul Arhivelor Statului** și la **Biserica Mihail Vodă** din mijlocul curței Arhivelor.

Aceste două monumente se ridică pe dealul istoric unde Mihai Viteazul a început înălțarea zidurilor sale.

Arhivele (F. G. 8) sunt construite pe locul ocupat în 1774 de Palatul Voevodului Alexandru Ypsillante.

Sosind la București, fanariotul găsi vechiul palat în ruine și se instală provizoriu într'una din casele particulare ale lui Brâncoveanu, până'n 1776, când se clădi pe ruina lui Mihai Viteazul un palat. Această nouă Curte domnească, numită Curtea din Mihai Vodă, a costat trei sute pungi de aur, dar n'a ținut decât zece ani, fiind mistuită de foc. Urmașul la tron, Greuș Caragea, ne mai găsiind palat ocupă mănăstirea Cotroceni, iar palatul ars nu mai servește decât cerșetorilor, haimanalelor și vagabonzilor, ca loc de adăpost.

Prințul Moruzi, care a domnit dela 1799 până la 1801, repară din nou palatul, dar abia terminat, arde pentru a doua oară, fără să mai fi fost cu puțință vre-o restaurare.

Intinderea palatului cu construcțiile sale, pare să fi ocupat tot locul de azi dintre Arhivele Statului și strada Cazărmei, unde se află actualmente Arsenalul Armatei, Cazarma Alexandria și Biserica Spirea Veche, fost paraklis al palatului. Unul din zidurile vechiului construcții, singurul rămas, este zidul de miază-noapte al Arhivelor, spre chei și care se geosebește vădit de celelalte.

Arhivele, (intrarea str. Arhivelor No. 4), pot fi vizitate Duminicile și zilele de sărbătoare, dela 10—1 dimineața. Pentru cercetarea manuscriselor, toate zilele de lucru dela 2—6 după masă (Director: *Constantin Moisil*). Muzeul Arhivelor datează din 1831, și cuprinde trei secții: Prima, *Drepturile Statului, planuri și contracte* a doua, *Secția de registre, acte, pecețile autorităților, blazoane, documente*; a treia, *Secția istorică*.

Arhivele au fost fondate prin regulamentul organic în anul 1831 în Muntenia, iar în 1832, în Moldova; au fost reorganizate în 1872 și 1925. De această instituțiune ține o Școală practică de Arhivari, Școală de paleografi, și un Muzeu (manuscrite, cărți, estampe, tablouri, icoane, gravuri, documente, pecetii).

În curtea Arhivelor, Biserica în piatră, zidită de Mihai Viteazul, (F. G. 8), în locul alteia de lemn, numită Sf. Nicolae și înălțată de Vlad Dracul în secolul al XV-lea (documente din 1696); un document al bisericeii spune că Mihai Viteazul, descendent direct al lui Vlad Dracul, a refăcut biserica din temelie în 1594, însușinduș-o și zicându-i Biserica Mihai Viteazul. Acest Domn o înzestră cu proprietăți și magazine iar în secolul al XVII-lea devine și mai bogată prin darurile Voevozilor Alexandru Iliși, Alexandru II Bassarab și Antcnie. În 1654, Paul din Alepo o

numește „splendidă, măreață, cu cele trei cupole ale sale“, Biserica e concepută după tipul bizantin, în formă de cruce, construită în cărămidă goală, fără tencuială și fără pietre cioplite. Ornamentele sculptate ale cadrelor de ferestre, cât și tâmpla, au fost adăugate după epoca lui Matei Bassarab. La începutul secolului al XVIII-lea, un egumen grec reparând-o, pune și sculpturi la ușa de intrare, (1711); o ultimă restaurare s'a făcut în anul 1834 de către arhimandritul Teodosie Contopulo. Pe pereți, portretele ctitorilor: Mihai Viteazul, soția sa Stanca, Boerul Stoica și Voevodul Constantin cu soția sa Ioana.

Această biserică astăzi ruinată, și fără interes artistic, prezintă un mare interes istoric, reamintind românilor o epocă de glorie și mărire, când Mihai Viteazul a pus pentru întâia dată, sub același sceptru, Muntenia, Moldova și Transilvania (p. 126).

În curtea acestei biserici a fost decapitat de Turci, sub un păr, micul Prinț Vlăduț, fiul lui Vlad Călugărul. Domnise numai doi ani, și n'avea decât 16 ani.

Eșind din Curtea Arhivelor, avem la dreapta *bulevardul Principele Mircea*, care se prelungește la sud cu strada *Funtăriei*. Clădirile cari se zăresc în dreapta sunt: *Arsenalul*, *Inchisoarea Militară*, *Cazarma Alexandria*, și în stânga, pe locul unde altă dată se ridica Palatul Ypsilante, *Cazarma Cuza Vodă*.

Nu departe de strada Militarilor, dincolo de edificiile sus-numite, se afla *Biserica Spirea Veche*, fostul paraclis al palatului incendiat. În ultimul secol a servit de capelă cazărnilor din apropiere. În această biserică a fost descoperit steagul armatelor lui Constantin Ypsilante, precum și piatra de mormânt a unui militar rus. Regele Carol, în cei 48 ani de Domnie, a sărbătorit aici cea mai mare parte din aniversările militare. Forma primitivă a fost complet modificată prin restaurările posteroare, dar și-a păstrat pianul dreptunghiular, cu exonarthex-ul deschis, pronaosul, naosul și altarul. Este interesant de remarcat caracteristicile bolților pe pendentive și sprijinite de arcurile cilindrice laterale, cari acopăr nartex-ul, pronaosul și naosul și ale căror proporțiuni merg crescând de la intrare spre altar. Bolțile sunt de tipul întrebunțat către sfârșitul Imperiului Bizantin. Pe pereți, portretele ctitorilor: Mircea Vodă și soția sa Smara. Inscripția de la intrare, frumoasă pistată cu Icoana Înălțării și Christos.

În fața cazărmei, la întretăierea străzilor Funtăriei și Calea 13 Septembrie, se găsește Monumentul Izbândeii, ridicat în memoria pompierilor, cari în 1848, au câștigat, chiar pe acest loc o victorie, contra Turcilor. Coborînd dealul lui Mihai Viteazul către malul drept al Dâmboviței, avem

în stânga *Splaiul General Magheru* unde se găsește **Laboratorul de Chimie al Doctorului Istrati**, iar alături, la No. 7, **Institutul Antirabic**, fondat în 1887 de **Doctorul Victor Babeș**.

Doctorul Victor Babeș și-a făcut studiile de medicină, la Viena. Trimis de guvernul ungar ca reprezentant la diferite congrese și comisii speciale, pentru a studia anatomia patologică și organele în universități. el se împrieteni în cursul activității sale cu Pasteur, Koch și Cornil. În 1887 e numit Profesor de patologie experimentală la Facultatea de Medicină din București, și Șef al Institutului de Bacteriologie. În această ultimă calitate, a adus imense servicii sănătății publice, prin crearea serviciului de inoculare contra turburării, boală care nu se vindeca pe atunci, decât la Paris, bolnavii fără mijloace bănești, fiind astfel condamnați dinainte.

La câți-va pași de aci, la No. 3, al *Splaiului Davila*, **Institutul Bacteriologic**, cunoscut și sub numele de **Institutul Doctorului Babeș**, șeful și reorganizatorul său, institut unic în felul lui, în Europa.

Alături, **Scoala Veterinară**, a cărei fațadă e la fel cu a **Imprimeriei Statului**. La extremitatea *Splaiului Doctor Davila* se află piața unde pornește, în dreapta, podul *Sf. Elefterie* și în stânga, *Splaiul Davila*, *Str. Costache-Negrii*. *Str. Elefterie Vechi* (în fața B-dului Independenței), care duce la **Palatul Cotroceni** și *Splaiul Domnița*.

În strada *Sf. Elefterie*, la No. 42, Biserica cu acelaș nume, clădită în 1784 de Mitropolitul Neofit I-ul, cu banii lăsați în acest scop de Maxim Cupețul. Era pe atunci în mijlocul unei păduri sălbatice, loc ideal de odihnă și reculegere. Preotul care o administra, se hrănea din miera albinelor îngrijite de el. Lângă biserică se afla un lac, tot atât de poetic ca și pădurea, și căsuța popii. Caterina, nevasta Vovodului Alexandru Ypsillante, născută princesa Moruzi, venea adeseori aci, cu calcașa, ziua, câteodată noaptea, pentru a da liber curs gândurilor ei romantice. În 1769, marșalul Filipeseu, dădu în parcul acestei păduri un mare supeu, urmat de un strălucit bal și focuri de artificii, lucru necunoscut încă la București și de care s'a vorbit încă mulți ani în urmă. Icoanele Sfântului Elefterie erau considerate ca făcătoare de minuni, atragând în biserică mulți credincioși. În mai puțin de 30 ani, pădurea a fost tăiată, și în locul ei Bucureștiul a creat un cartier, care se dezvoltă în fiecare an.

B. Cartierele de pe malul drept al Dâmboviței spre sud-estul orașului.

Partea de est a **Palatului de Justiție** este mărginită de *Calea Rahovei*. o lungă cale, care începe din *Splaiul Domnița Bălașa* și iese din oraș sub numele de șoseaua Alexandriace duce la orașul Alexandria de pe malul Dunării.

Calea Rahovei e nna din primele 5 drumuri vechi din București. Pâna la răsboiul Independenței în 1877 ea a fost cunoscută sub numele de Calea Craiovei, fiind drumul prin care călătorii ajungeau la Craiova în diligențe sau căruțe. În 1877, în amintirea redutei Rahova, unde românii au învins pe turci, a fost numită Calea Rahovei. Dar încă mai înainte, la origina sa, această șosea a fost numită Podul Calicilor; după cum la Paris calicii aveau drept adăpost așa numita „La cour des Miracles”, în spatele spitalului Hôtel Dieu, după cum și la Nürnberg în 1478, calicii își aveau cartierul la Bettlervolk, tot astfel la București, acești oropiși au căpătat dreptul de a-și întinde locuințele, dealungul acestui drum. În sec. al XVI-lea adăpostul calicilor se găsea în locul unde e azi bi crica Bălașa. Constantin Brâncoveanu îi gonestă depe aceste locuri, dar în loc să-i adăpostească în spitale cum s'a făcut în Franța în 1668, calicii din București sunt pur și simpln dați afară, împinși spre cartierul țiganilor, cam unde ar fi azi la poalele Mitropoliei și împinși mai târziu, înspre lacul lui Șerban Voda, în direcția Giurgului. În locurile părăsite de ei, boierii Rudeanu, Otetelișanu, Dudescu și Brăiloi își vor construi case boierești, ceaceo va face ca în 1741, podul calicilor să fie șoseaua cea mai frumoasă din București. În 1847 un foc mare o să distrugă 600 din aceste case, dar sunt refăcute pe loc. De ceaceo a fost altădată mahalaua calicilor, ne'mi pnteam face o idee în 1900, când au mai supravățuit câte-va barace -n strada Emancipată. Toate au fost distruse cand s'a construit bulevardul Domnița Maria.

La No. 3, în Calea Rahovei, avem **Biserica Domnița Bălașa**, (H. 9.) renumită prin concertele sale religioase ce se țin în fiecare Duminică dimineata. Ea a fost zidită în 1751 de Bălașa, fiica lui Constantin Brâncoveanu, pe proprietatea sa și a ținut până în 1831, când a fost restaurată de Grigore Brâncoveanu, ultimul descendent al acestei familii. Distrusă de un cutremur de pământ în 1838 biserica a fost reconstruită în 1848 de Safta Băneasa Brâncoveanu, născută Balș. Această biserică se găsește în mijlocul unui mare parc. Intrând în grădină, avem în stânga monumentul funerar al principesei Zoe Bibescu, mama lui George Bibescu. Acest monument trebuia să fie pus în interiorul bisericii, dar fiindca Mitropolitul Ghenadie s'a împotrivit sub motive de ordin canonic, a fost lăsat în grădină. Se știe că biserica ortodoxă nu permite sculpturi în interior. La câțiva pași de statuie, tot în stânga, e un pedestal de piatră, care poartă reproducerea în miniatură a bisericii, așa cum a fost la început, în 1751. Biserica este mare și modernizată. Ctitorii pictați pe ziduri sunt: Constantin Brâncoveanu, soția sa Doamna Marica, fiica sa, ginerile Manolache Lambrino, Grigore Brâncoveanu și încă alți membrii mai depărtați din familie. La dreapta sub o boltă, Domnița Bălașa moartă în 1741; lângă coșciug o sculptură de mărime naturală în marmoră albă, înfățișând figura tristă a principesii. Deasupra coșciugului, un înger.

Construcțiile ce zărim în jurul bisericii sunt: Azilul de bătrâne și Spitalul Brâncovenesc (H. 9).

Alături de Domnița Bălașa e Biserica Sf. Nicolae, zidită pictată și înzestrată de Teofon Simonachul, în timpul Mitropolitului Teodosie secolul al XVIII-lea. Mai târziu a fost complet restaurată și pictată de pictorii Constantin Lecca și Mihail Pop în 1852.

După strada Bibescu Vodă la No. 21, Biserica Sft. Ilie ; mai departe în stânga, *str. Sf. Apostoli* și imediat *str. 11 Iunie* unde se găsește în colț *seminarul Nifon*, școală de preoți. *Strada 11 Iunie* — numită astfel în amintirea zilei când a fost proclamată revoluția dela 1848 contra grecilor — duce la *Piața Mareșalului Joffre* la Nord de Parcul Carol (G. 11).

Parcul și construcțiile sale s'au ridicat în anul 1906, pentru sărbătorirea celor 40 de ani de domnie pacifică și glorioasă a Regelui Carol, primul rege al României. El ocupă o suprafață de 360.000 m. p. Această regiune numită înainte de 1906 „Câmpul Libertății“, nu era decât o baltă mocirloasă unde se scăldau bivolii și pășteau boii ; în mijlocul câmpului, o fântână în jurul căreia se adunau sacagii, care porneau apoi în oraș să vândă apă în mahalalele unde nu se găsea. În mai puțin de un an această regiune a fost secată, nivelată și pregătită pentru ca zeci de palate, case, alee și monumente să se ridice. Pentru a modela terenul, a trebuit să se deplaseze 575.056 m. c. de pământ și pentru a avea o umbră în ziua inaugurării parcului s'a adus aci 4.000 de pomi și 90.000 de brazi. Planul a fost conceput de francezul Redont, arhitect peisagist, care a împărțit cu foarte multă inteligență construcțiile și aleele. Pătrunzând prin ușa dela intrare în formă de arc, ajungem în piața expoziției numită Piața Dorobanților de unde pleacă Aleea Independenței. Marea clădire care se zărește în fund este Palatul artelor. Aleea Independenței, înconjoară parcul în linie dublă până la piața Traian, care se termină la lac. În dreapta și în stânga aleii se văd și azi pavilioanele cari au servit la expoziția din 1906, la reprezentarea *Primăriei, a Camerei de Comerț, Palatului de Industrie, Lucrărilor publice, Pavilionul regal, Ministerul de războiu, Regia tutunului, Pavilionul de agricultură, Industria casnică, Minele, Carierele și Domeniile coroanei*, aproape toate concepute și executate, după modelul vechilor case bo-

rești din România sau după mănăstiri. *Pavilionul regal*, în fața bazinului esplanadei a Regelui Carol și în stânga acesteia, este reconstituirea vechii Mănăstiri Horez din județul Vâlcea, cu frumoase privdoare în arcade trilobade frumos exemplu de arhitectură românească din timpul lui, Brâncoveanu. Mai departe *Pavilionul Industriei casnice*, al *minelor și carierelor*, formând două corpuri de construcții simetrice, amintesc Mănăstirea Neamț. Lângă palatul Artelor e o „culă”, adică o casă fortăreață cum se construia pe vremuri de boeri pentru a se adăposti de atacurile turcilor și tătarilor, copiată după Cula familiei Greceanu din județul Vâlcea și executată de arhitecții Mihăescu și Ștefănescu. Scoborând panta care conduce la culă și luând la dreapta Calea Olteniei, apoi aleea Vlad Țepeș, ne vom găsi în fața originalei construcții „Turnul de apă” (H. 12), după modelul lui Țepeș-Vodă, ridicat în secolul al XV-lea în localitatea numită Cheia Argeșului. Această zidire se datorește aci arhitecților Petculescu și Schidl. Turnul de apă unde se găsește un rezervor de 200 m. c. se compune din tr'un turn înalt de 32 metri, având un diametru de 9 m. În vârf o platformă accesibilă publicului de unde se vede ansamblul parcului. Turnul se termină printr'o galerie de lemn. În dreapta un zid în piatră în zimțuri; în colț un turnuleț; în interior o galerie cu 3 arcade, servind corpului de gardă.

În stânga Turnului de apă, găsim tipuri de case din Macedonia, Bucovina și alte case țărănești de munte acoperite cu trestie. *Pavilionul Inchisoarei*, în dosul Palatului artelor, este în stânga, aproape la marginea parcului, înspre Calea Șerban Vodă. Aceasta e reproducerea penitenciarului model din Doftana, unde a fost introdus sistemul celulelor. Inginerul Bolintineanu, executând acest pavilion, a ținut seama de toate liniile și proporțiile penitenciarului și chiar de cele 4 turnulețe destinate soldaților de gardă. Poarta este masivă, în lemn de stejar. În interior, halul și cele 4 odăi, formează o cruce.

Alături de închisoare este *Pavilionul Etnografic al Transilvaniei*, construit în stilul caselor particulare din Transilvania.

Foarte interesant deasemenea *Pavilionul Poștei*, care poate da o idee de progresele făcute în țară timp de 30 de ani. În adevăr, Regele Carol a găsit în 1866, în loc de poștă, o magherniță având o boltă sub care se adăposteau

diligențele și caii de curse, întocmai cum e acest pavilion. După câți-va ani dela venirea lui Carol ca Domn, fosta magherniță a fost înlocuită cu Palatul poștei de azi depe Calea Victoriei. In dreapta, în fața lacului, trecând pe calea Dobrogei și lângă terasa lui Ștefan cel Mare, e *Fântâna Ministerului de Domenii* artistic executată cu tot felul de pietre aduse din munții Carpați și din carierele din România.

Scara care pleacă de aci e în marmoră albă, extrasă din munții Argeș, prezentând două margini: una roșie și alta violetă; pilaștri sunt în granit și capitелurile în gresie. Două blocuri de piatră sunt îndemânatec tăiate ca forme ome-nești. Dela această terasă pleacă două alee: Constantin Brâncoveanu și Tudor Vladimirescu, prin care ajungem la *Arenele Romane*, executate de arhitectul Negrescu și'n care se află 5000 de locuri. Aproape de Calea Romană, e Biserica Cuțitul de argint, care merită o atenție cu totul specială fiind o credincioasă reproducere după unul din cele mai frumoase momente ale trecutului: biserica Sf. Nicolae din Iași. Dar cel mai frumos palat e acel al *Artelor*, construit din capului locului pentru a servi în timpul expoziției drept Muzeu; e opera inginerilor Grant și Perlasca. Palatul ocupă o suprafață de 2313 m. c.: are un etaj și două aripi. În fața palatului pe terasa numită Cuza Vodă, mormântul **Soldatului Necunoscut**. Piatra depe mormânt, bogat sculptată, cum se făcea altădată pe mormintele Voevozilor, poartă o inscripție reamintind eroismul și sacrificiul soldatului român. Obiceiul este de a ne descoperi în fața mormântului, unde arde fără întrerupere, flacăra numită a amintirii, reaprinsă în fiecare seară (G. 13). Pe peristilul Palatului Artelor, transformat azi în Muzeu militar, sunt expuse câteva tunuri din sec. al XVIII-lea, un tun al monitorului turc „Lufti Djelil“, scufundat de ruși în 1877, și tunul 105 pe afetul căruia a fost pus cosciugul Regelui Carol în ziua înmormântării sale în anul 1914, luna Septembrie.

Muzeul Militar ocupă azi Palatul Artelor și este deschis Dumineca, Marțea și zilele de sărbătoare dela 9 12 și dela 4 6; Joia numai după amiază, dela 4 5. Soldații au intrare gratuită în fiecare Luni și Joi, dela începutul luni. Intrând în Muzeu o luăm la stânga unde se găsesc expuse câteva piese amintind istoria antică și preistorică a țării, câteva reproduceri din viața preistorică din epoca romană, cum de ex.: *planurile de fortărețe, monumentul Adam*

Klissi, fotografiile sculpturilor ce se găsesc pe Columna lui Traian și diferite desene și hărți geografice. Pe pedestale busturile lui Traian și Decebal.

Pe un mare soclu, e reproducerea *Podului lui Traian*, ale căror ruine se mai văd la Turnu Severin. De aci trecem în sala numită „*Evul mediu la vecini*“, unde se găsesc armure feudale, purtate de dușmanii românilor din secolul al XIII-lea, până în secolul al XVII-lea. Galeria următoare. la răsărit, prezintă câteva piese evocatoare din viață și activitatea militară dela fondarea principatelor adică din sec. XIV-lea până la sfârșitul sec. al XVII-lea. În dreapta, reproducerea mormântului lui Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei; pe pereți arme ca: vârfuri de săgeți gloante, bombe, cartușe găsite la Suceava și vitrine conținând buzdugane și topoare, fragmente de tunuri și de puști și mai departe portrete și busturi ale unor Voevozi, copiate după vechi imagini. În special interesante sunt copiile executate după cronicile vieneze și reprezentând luptele între armatele muntenesti contra armatei lui Carol-Robert în anul 1330; schițe, planuri de fortărețe și de lupte, reproduceri în ghips de cetățui și forturi se găsesc în mare număr. În sala numită „*Sala pătrată*“ în colțul Sud-Est sunt arme, colecții de săbii, puști, arme orientale, gravuri, reprezentând luptele cari le-au avut românii din secolul al XVIII-lea până în al XIX-lea, precum și estampe din revoluția dela 1784, câteva uniforme de soldați grăniceri. În galeria dela Sud, numită „*Sala 1831—1876*“, sunt expuse copii după uniforme, gravuri, arme, fotografii, portrete, busturi, colecțiuni de regulamente și cărți militare care au servit armatei și care reprezintă armata română în acea epocă. În sala Sud-Vest și mica sală care o precede e reprezentat războiul dela 1877—1879 și cuprinde armamente și muniții care au servit luptătorilor, uniforme *Regelui Carol*, reproduceri după uniforme soldaților din Infanterie și Cavalerie, fotografiile ofițerilor morți, schițele luptelor cari au avut loc la *Plevna*, *Rahova* și *Vidin*, regulamente din acea epocă, decorații, tablouri, fotografii luate pe câmpul de bătăe, schițe de pictorul *Nicolae Grigorescu*, o colecție de gravuri populare și o grafică arătând efectivele și pierderile din acest războiu. Sala de Vest care urmează este rezervată epocii 1879—1913, unde se văd progresele realizate de armata română: arme cu cocoș (1871—1880) puști de vânătoare, puști cu cremene, revol-

vere cu botoiași, puști cu foc central, arme cu încărcătură simplă, arme cu repetiție, uniforme din epocă, între cari uniforma de general de corp de armată de artilerie a *Regelui Carol*, uniforma de Colonel de Cavalerie a *Principesei Elisabeta*, azi Regina Greciei, o colecție de tablouri de *Ajdukievicz*, diferite fotografii ale miniștrilor de războiu din acea epocă, reproducerea în miniatură a podului Regele Carol dela Cernavodă, etc. Urmează Sala 1913. reprezentând campania din Bulgaria, care a pus sfârșit războiului balcanic; sunt: arme românești și bulgărești, uniforme, fotografii, printre care și aceea a Conferinței Păcii dela București, miniatura aeroplanelor care au servit în acest războiu, fragmente din avionul lui *Aurel Vlaicu*, primul aviator, constructor de avioane românești, un autograf cu semnăturile ofițerilor din brigada infanteriei bulgare, capturate de cavaleria românească la Ferdinandovo, la 5 Iulie 1913 și o schiță cu explicația operațiilor armate. or românești. Treccm de aci în mica sală rotundă care prezintă desvoltarea marinei. Deoparte și de alta a fațadei principale se găsește o galerie exterioară deschisă; în partea de răsărit sunt expuse piesele grele ale aviației și în cea de Apus, piesele grele ale Marinei.

După ce am străbătut astfel toate sălile, ajungem iar în fața intrării principale și luând la dreapta intrăm în „Sala de onoare” unde sunt steagurile românești, începând dela steagul lui Ștefan cel Mare din secolul al XV-lea până la ultimele steaguri cari au participat la războiul mondial. In mijlocul sălii. statuia *Regelui Ferdinand I*-iu, înconjurata de steagurile capturate din războaiele dela 1877 și 1916. De jur împrejur tunuri cari au servit în război. Ne urcăm la etaj (Anexa No. 3). Pe zidul din față, un mare portret al Regelui Carol și tablouri cu numele ofițerilor morți în 1916-1920 precum și fotografiile lor. In stânga arme. material de războiu, schițe, tablouri, grafice și fotografii. In prima sală la stânga, fotografiile membrilor din Consiliu de Coroană și ai comandamentului corpului Românesc, grafice arătând variația batalioanelor, bateriilor și efectivele armatei românești în timpul războiului 1916-1918; unități-inamice dirijate contra frontului român. In sala care urmează spre Sud-Vest intitulată *Ofensiva în Transilvania*, 3 schițe reprezentând operațiile din cursul anului 1916. 6 schițe după lupta dela București; o vitrină cu costumele de infirmieră ale Reginei Maria și tunicile pătate de sânge

ale Generalilor Praporgescu și Lambru. O altă vitrină cu mantaua, sabia și chipiul generalului Dragalina; pe pereți fotografii și tablouri. Galeria dela răsărit numită „Iarna 1916-1917” conține material de războiu și proiectile ale artileriei românești, ale armatelor aliate și dușmane întrebuințate în timpul războiului, un tablou al comandamentului frontului românesc în 1917, etc. Urmează o mică sală rotundă numită „Secțiunea Sanitara”, unde sunt expuse materialul sanitar și colecțiunile de proiectile și schije extrase din corpul răniților. Sala Nord-Vest zisă „Mărăști și Mărășești”, sunt astfel numite după numele celor două localități unde românii au câștigat cele două mari lupte decisive contra dușmanilor. „Sala dela Nord” e rezervată aviației și tablourilor istorice care reprezintă scene din viața lui Mihail Viteazul, lupta dela Râhova, intrarea triumfală a lui Mihail Viteazul la Alba Iulia și schițe reprezentând activitatea aviației și unele avioane cari au servit armatei românești sau au fost captivate de ea. Mica sală alăturată e „Salonul Aerostaticii” cu tot materialul aerostatic. „Sala Nord-Est” este sala 1917-1918 cu unele piese din activitatea maritimă, dezarmarea rușilor, mai multe icoane oferite de țarul Nicolae al II-lea regimentelor rusești care plecau pe frontul japonez, uniforme, armamente de tranșee, etc. În galeria care urmează la Est, „1918-1920” e reprezentată ocupația Basarabiei și a Bucovinei de trupele românești precum și campania în Transilvania și în Ungaria și ocupațiunea Budapestei. În 2 vitrine sunt steagurile capturate dela unguri, un afiș unguresc dela Bella Kun, un drapel roșu capturat dela bolșevici. Câte-va steaguri care au fost arborate la Budapesta în timpul ocupației armatelor românești și efectivele și pierderile armatelor dela 1918-1920. La Sud-Est este „Sala armatelor aliate”. La capătul Est al galeriei din Sud o serie de fotografii luate cu ocazia încoronării Regelui Ferdinand și Reginei Maria la Alba Iulia în 1921; decorații și medalii acordate armatei în timpul războiului și o vitrină cu decorațiile Soldatului necunoscut și diplomele care i-au fost date de statele aliate. De remarcat coroana de lauri în aur, oferită de Regele Alexandru al Serbiei.

Sălile și toți pereții sunt decorați cu picturi al căror subiect e luat după războiul mondial semnate de: Ștefan Dimitrescu, Traian Cornescu, Eduard Săulescu, Camil Resu,

Stoica și sculpturi de *Iordănescu, Boambă, Paciurea, Han, Medrea, Julea* și *Mățăuanu,*

Afară, în dreapta și stânga terasei Cuza Vodă sunt câteva fragmente sculptate din nonumentul dela Adam-Klissi.

Strada 11 Iunie nu se oprește la Parcul Carol dar continuă în dreapta spre **Gara Filaret** care se găsește la No. 116 (G. 12). Numele îi vine de la mitropolitul Filaret — omul cel mai învățat din România în sec. alXVIII-lea, Această gară a fost cea dintâi din București: construită în 1868 ea nu servește decât o singură linie: București-Giurgiu, care a. fost totdeodată și prima linie de cale ferată din România (68.822 km.) Locul pe care se găsește astăzi gara, se numea în 1848, *câmpul Libertății*. Era un teren mocirlos plin de noroiu și de apă toamna și în zilele de ploaie, ceace făcea foarte anevoios drumul până la Gara Filaret; numai în 1895 și 1900 aceste bălți au fost secate și pregătite pentru construcții și străzi. În această simplă gară au descins la 22 Octombrie 1868 Prințul Carol și Prințesa El sabetă — (mai târziu Regele și Regina României) — întorcându-se dela Wied unde a avut loc căsătoria lor.

După Gara Filaret, strada 11 Iunie ia numele de *str. Cuțitul de Argint*, unde la No. 5. se găsește **Institutul Meteorologic** (G. 12) și care datează din 1884.

Studiile meteorologice au fost cunoscute în România din secolul al XVII-lea, cum se poate constata dintr'o lucrare lăsată de Dimitrie Cantemir în 1716. În 1849 observațiile erau făcute din în ula Șerpiilor din Marea Neagră. În 1852, se făceau dela școala militară, între 1871 și 1884 la școala superioară de agricultură dela Herăștiâu, în fine după 1884 în această clădire. În afară de aparatele și instrumentele necesare, Institutul Meteorologic are o foarte bogată colecție și o bibliotecă.

Strada *Cuțitul de Argint* dă în *Calea Șerban Vodă* și la capătul acesteia se găsește *Cimitirul Bellu* de unde pleacă șoseaua care duce la Giurgiu.

Revenim la Piața Mareșal Joffre, la nordul Parcului Carol. Mergând drept pe Bulev. Mărășesti, la Răsăritul Pieței, ajungem în str. Radu Vodă unde se găsesc bisericile **Bucur** și **Radu Vodă**.

Biserica Bucur nu poate fi vizitată decât cu o învoire specială dela Direcția Comisiei Monumentelor Istorice (pag. 190).

Această biserică e legată de însăși legenda originii Bu-

cureștiului. Dacă ne luăm după legendă, întemeierea capitalei României s'ar urca la secolul al XIII-lea. când un cioban cu numele de Bucur, scoborâ din Carpați în această regiune pentru a se instala cu oile sale. Dând de pădurea deasă ce exista atunci pe aceste locuri. precum și de apa frumoasă a Dâmboviței, Bucur voi să mulțumească lui Dumnezeu și atunci ridică o bisericuță în lemn, dând cupolei forma unei căciuli de cioban. Se numea — dupe numele ciobanului — Biserica lui Bucur. Regiunea s'a numit apoi regiunea lui Bucur, și când au început să se ridice case, s'a zis „Ora ul lui Bucur“ de unde s'a făcut *București*. Refăcută și schimbată, biserica prezintă astăzi același caracter de bisericuță de țară, simplă și umilă. Refăcută în piatră în 1416 de Mircea cel Bătrân, a rămas astfel până azi ; pe inscripția care nu mai există de trei sferturi de veacuri, era scris „Eu, Domnul Mircea Basarab, Voevodul Țărilor Românești, Ducele de Făgăraș și cuceritor al pământului din Dobrogea pe celălalt mal al Dunării, am ridicat din temelie în anul 6924, dela zidirea lumii. (1416) această biserică în piatră în locul celei a lui Bucur. închinând-o sfinților Atanase și Chiril și odihnind în ea oasele celor cari au căzut în luptele ce-am avut cu turcii la Giurgiu, la 11 Iunie“.

Biserica reparată în 1869, a mai fost ajutată această inscripție „Și după 4 Secole și jumătate, biserica a fost refăcută pe cheltuiala Statului Român, fără să-i fie adusă vre-o prefacere la forma sa dintâiu, în al treilea an al d mniei Alteței Sale, Principele Carol I-iu, fiind Ministru al Cultelor Alex. Crețescu; terminată la 11 Iunie 1868“.

Biserica e mică, dată cu var, atât înăuntru cât și pe dinafară. Se termină printr'o curioasă cupolă, a cărei formă poate fi luată sau drept o căciulă de cioban, sau drept o ciupercă ; fațada este precedată de un balcon deschis. susținut de 4 pilăstreii în lemn și la care ajungi pe o scară lungă și foarte îngustă, cum se întâlnește adesea la bisericile dela țară. Ca importanță istorică, ea prezintă un mare interes, întâiu, fiindcă trece de a fi prima biserică ridicată la București, al douăilea prin amintirea unor vremuri de glorie, de organizație și de dezvoltare națională, cum a fost în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân.

Acest Voevod, de o inteligență cu totul superioară, a reușit să încheie un pact cu Turcii prin care țărilor românești păstrându-și independența și libertatea de acțiune, a cumpărat protecțiunea imperiului turcesc sub donumirea de tribut.

Peste drum la No. 12, biserica Radu Vodă înconjurată de un mare parc și de câteva noi clădiri, printre care Institutul teologic Radu Vodă.

Biserica Radu Vodă este vechea *Mănăstirea Sf. Troiță*, clădită pe dealul Dâmboviței de Alexandru, fiul lui Mircea cel Bătrân în 1568, în amintirea unei lupte ce-a câștigat pe acest deal contra marelui Vornic Vintiță. O inscripție amănunțită gravată pe zidul din față, spunea că Voevodul Alexandru, a ridicat această Mănăstire și că după 27 de ani, adică în 1595, în timpul războiului lui Mihai Viteazul cu turcii aceștia din urmă au pus stăpânire pe Mănăstire, au umplut-o cu praf de pușcă și în momentul când urmăriți de trupele soldaților români, au trebuit să părăsească Bucureștiul, i-au dat foc și Mănăstirea a sărit în aer. Complex distrusă, Mănăstirea a rămas astfel până în 1614, când a fost rezidită de Radu și terminată de Alexandru al II-lea Basarab în 1615 și care o numi Radu Vodă în amintirea tatălui său. Biserica Radu Vodă în repetate rânduri transformată și desfigurată, numai amintește întru nimic Mănăstirea de altă dată. care înconjurată de un zid gros, a servit mai mult drept fortăreață decât drept edificiu religios.

Ruina bolții ce se vede și astăzi, ar putea da o idee de caracterul impozant ce-a avut. O inscripție pe zidul vechei clopotnițe zice : „Domnu nostru Radu Vodă Basarab, a prefăcut biserica cu măreție, din temelie și a închinat-o Mănăstirei Ivir în anul 1615. Tot pe această clopotniță o altă inscripție grecească arată că biserica a fost din nou reparată în urma unei dărâmări provocată de cutremure de pământ în timpul Voevodului Constantin Ipsilante și al Mitropolitului Dosoftei Filitis. Biserica este impozantă, solidă, masivă, foarte încăpătoare și de o frumoasă arhitectură. În pridvor e mormântul părcălabului Mihailu, fiul lui Dobromir (1587); pe pereți în afară de resturile unei fresce interesante, sunt Adam și Eva alungați din Paradis, iar celelalte sunt de o execuțiune mai inferioară. N'a mai rămas nimic din vechea pictură comandată de Voevodul Alexandru în 1615 și pe care a plătit-o un milion de ducăți de aur. În interior o proastă restaurare a picturii a șters ultimele urme de originalitate ale bisericii. Singur portretul lui Radu Vodă, în dreapta, sub bolta naosului și Răstignirea deasupra porții de intrare, sunt interesante: restul picturilor, datorite lui Mihail Pop și Constantin Leca, fiind de un prost gust modern. Pe zidul dela Apus, portretele ctitorilor după

cum urmează: la dreapta Alexandru Voevod, primul întemeetor, ținând în mână Măuș^tirea așa cum a fost în sec. al XVI-lea, Jupân Barbu, Marele Vornic Preda și soția sa (acești doi din urmă sunt desigur întemeetorii primei biserici în lemn din 1568), în stânga Ruxandra, Voevodul Ștefan Cantacuzino, Arghira (desigur soția lui Radu Vodă și mama lui Alexandru al II-lea) și Alexandru Voevod, fiul lui Radu. Singur Radu Vodă în calitate de întemeetor, își are portretul său deoparte deasupra mormântului; acesta se ridică la un metru deasupra lespezilor de piatră, foarte frumoș sculptat și având o inscripție în vechea limbă românească, adică slavonă, și se citește: „Această piatră de mormânt a fost făcută și decorată de înălțatul și prea iubitul întru Domnul Voevodul creștin Alexandru, fiul fericitului Domn care a murit ca un adevărat creștin, înălțat și iubit de domnul nostru, Voevodu Radu, Domn al țărilor românești și al Moldovei, învingător în multe războaie; reîntors dela sublîma poartă a fost ales pentru a doua oară Domn al țărilor românești, lăsând sceptrul țării în mâinile fiului său citat mai sus și plecând în Moldova, unde a murit în cetățuia Hârlău în luna Ianuarie, a treisprezecea zi într'o Sâmbătă; cu mari onoruri corpul său a fost adus și înmormântat în luna Februarie a cincea zi, într'o Duminecă. Aci odihnesc oasele sale; Dumnezeu să-i ierte greșalele sale în adevărata Impărăție a cerurilor. Anul (7134) dela zidirea lumii (1626)“. Pe această piatră se mai găsesc sculptate, un vultur cu crucea în cioc și ținând în ghiare fulgerul (marca Munteniei), capul de zimbriu cu steaua între coarne, și deasupra coroana Domnească (marca Domnilor Moldovei). La capătul mormântului, piatra se ridică ca o treaptă, având în mijloc o scobitură care servește drept candelă. Tot în colțul acestei trepte se află un sfeșnic înalt și de formă conică, pictat în culori vii având în mijloc un medalion cu portretul a doi Voevozi care țin o biserică, desigur dela o biserică străină, căci nici porturile, nici Mănăstirea nu se aseamănă cu Radu Vodă și nici cu ctiterii ei. Candelabrul în argint, enorm și masiv, e de toată frumusețea. Tâmpla artistic sculptată și având ca motive de ornamentație frunza de viță și strugurele e ornată de trei rânduri de icoane. Pe ușile Impărătești, Buna Vestire. Două frumoase tronuri, unul purtând emblema familiei Cantacuzino, altul fiind decorat în stilul lui Antim Ivireanul.

Pronaosul e bogat în pietre de mormânt; printre cele ce au mai

putut fi recunoscute cităm: Mormântul lui Vlad, fiul lui Mihnea, la dreapta marelui întendent general, al armatei, Iordache Canebs și Maria-Ana: în aceeași linie, Iordacho Cojocoiu din Târgoviște și Dragomir Bălăcescu mort în 1723; Alexandru Ceaușul, Preda Căpitanul, Manolache fiul lui Constantin Hagi Manrinus, Ioachim din Silioria, mort în 1765 (inscripțiune greacă); Ana Câmpineanu soția lui Pană Filipescu marele Ban al Manteniei; Fărcășanu, marele paharnic, Elisabeta, soția marelui Sfetic Filipescu. Pe o piatră, la stânga intrării, se citește numele Chiajnei, moartă la 24 de ani, fiica lui Radu Dudescu, apoi Gheorghe Castriotul, Petre Castriotul, Preda Merișanul cancelar, mort în 1790, soția lui Căpitanul, fiica prefectului Japa; Matei Comăneanul mort în 1698 iar în față Mihail, Magdalena și fiica lor Ecaterina, Ion Voinescu șeful vânătoarei și socrul său Constantin Bănescu; Arghira, mama Voevodului Alexandru și pe un alt mormânt Sofia și bărbatul său Emanuel. Voevodul Alexandru, ultimul fondator care s'a îngrijit de biserică, fiind mort la Constantinopole în 1632, n'a putut avea mormântul său aci, după cum cere tradiția românească.

Biserica Radu Vodă reamintește domnia ușoară și slabă a unui Domn nestatornic, Alexandru, fiul lui Mircea Ciobanul, precum și domnia lui Radu, care se deosebete de celelalte fiind o domnie de organizație, de cuceriri strălucite și frumoase fapte.

Urmând piața Radu Vodă până în piața Bibescu și luând la stânga aleea Mitropoliei, ajungem pe dealul unde locuiește Dumnezeu, Națiunea și Patriarhul, căci aci este Patriarhia, Camera Deputaților și Palatul Patriarhului (H. 10).

Toată această regiune în pantă era ocupată în 1650 de viile plantate pentru voevozii țării. Pentru a pătrunde azi în curtea Mitropoliei trecem pe sub vechea clopotniță. În curte sunt trei cruci comemorative, una în amintirea Mitropolitului Teodosie, mort în 1808, alta în amintirea generalului Miloradovici mort în 1809, comandantul trupelor rusești în timpul ocupației și a treia interesantă din punct de vedere istoric, amintește răscoala semenilor în 1652 în timpul lui Șerban Cantacuzino, contra boerilor: Semeniinii erau un regiment de aproape 2000 de soldați, întemeiat de Mateiu Basarab, angajați numai pentru răsboaie și format din străini. Cu ocazia acestei răscoale a fost omorât Papa Brâncoveanu, tatăl lui Constantin; bunicul acestui din urmă, Preda, asasinat și el mai târziu de Voevodul Mihnea, a ridicat în locul unde a murit fiul său o cruce de lemn, pe care unii din copii lui Constantin Brâncoveanu a înlocuit-o cu cea de azi, purtând data de 20 Iulie 1713. În mijlocul curții e biserica cu cele 4 turnuri caracteristice; la Apus chiliile vechi ale călugărilor, trans-

formate în birouri pentru direcția și personalul Patriarhiei; la Sud-Est palatul Patriarhului, la Răsărit Paraclisul, Clopotnița și Camera Deputaților.

Mitropolia, numită azi Patriarhie, a fost zidită de Constantin Șerban Basarab și soția sa Bălașa în 1654. Terminată în timpul lui Mihnea al III-lea în 1658 și declarată mediat după sfințire ca Mitropolia țării.

Mitropolia prezintă la intrare un pridvor, susținut de 4 pilaștrii de piatră; micile pridvoare laterale au fost ajutate în urmă. În interior pictura veche datează din timpul domniei lui Radu-Leon (1664—1669). În 1799 Mitropolia e pe deaîntregul refăcută, fără însă să-i fie atinse formele dintâi; alte reparații vor fi făcute în 1834, când va dispărea și vechea pictură. Lucrările se termină în 1839; între anii 1850—1875 i se ajută cafasul, adică locul rezervat pentru cor, care pus întâi în mijlocul pronaosului, e împins înspre zid în 1887; această operație nu s'a putut face decât schimbând din loc două coloane din cele 12 și împingându-le spre ușe, pentru a susține cafasul. Din anul 1904, în afară de introducerea vitrourilor, nici o îmbunătățire n'a mai fost adusă în interiorul bisericii. Pictura e complet stricăță și cu mare greutate se mai deosebește pe perețele din Apus, portretele ctitorilor Constantin Basarab și soția sa Bălașa, acoperiti în parte de scara ce duce la cor.

În pronaos, în stânga, un soclu de stejar cu coșciugul în argint al Sf. Dumitru, patronul Orașului, ale cărui moaște au fost aduse de generalul Soltikoff în timpul războiului 1769—1774 din satul Basaraboff. Piosul general a vrut să le trimită în Rusia, dar în urma rugămintelor unui negustor din București, Hagi Dimitrie, el le oferă Mitropoliei din București, care numai avea alte moaște. Sicriul de argint a fost pe deaîntregul sculptat de Teodor Filipoff între anii 1874—1879; pe capac e figura sfântului, de jur împrejur alte sculpturi cu diferite scene din viața sfântului. Deasupra coșciugului 24 de candelă în formă de cruce.

În stânga icoana Sft. Dumitru în argint, din 1868. În naos vitraliul reprezentând pe cei 4 evangheliști; tâmpla frumos sculptată în minunate ramuri de viță împletite e ornată cu trei rânduri de icoane. Mitropolia ar fi fost unul din cele mai bogate Muzeu religioase din Europa dacă ar fi putut păstra toate evangheliile, mitrele, cârjile episcopale, vestimentele de mătase brodată ale episcopilor, patrafirele, etolele, engolpioanele și broderiile cari simbolizau triumful

morții asupra nemuririi sufletului, mantiile, șervețelele pentru masa sfântă, perdelele, covoarele, basmalele de cârje, crucile și toate argintăriile. O mitră în afară de pietrele prețioase ca rubinele, smaraldele și diamantele avea mai mult de un Kgr. de aur; pe alta erau încrustate 310 perle fine, o basma de cârje avea 34 de rubine și altele numărau până la 193 de perle. dar grecii la începutul sec. al XIX-lea au încărcat în lăzi, lădițe și saci, tot conținutul Mitropoliei; ceea ce a putut scăpa de jaful lor și care se mai vedea în 1916 în vitrina Mitropoliei, au fost duse la Moscova, la începutul războiului mondial, unde se găesc și azi.

Era o candelă cu inscripția : Alexe 1784. O mitră din epoca lui Constantin Brâncoveanu cu 170 de smaralde, 82 de rubine și 1522 de perle diferite mărimi, o cruce în aur cu smaraldele și rubinele Mitropolitului Calinic, un engolpion având înăuntru două bucăți de lemn sfânt, 4 rubine, o mică cruce cu 9 rubine din 1712, o alta mai mică cu 11 diamante, 3 smaralde, 4 rubine și având în vârf un enorm smarald din 1706. O altă cruce în aur 1664 și alta din 1823.

În pronaos sunt mai multe morminte în mare parte ale Voevozilor și membrilor familiei lor : Voevodul Constantin Șerban Basarab și soția sa Bălașa, ctitorii mitropoliei; Șerban Basarab și soția sa Ilinca, Voevodul Radu și Lúciána; Voevodul Constantin; Voevodul Scarlat cu cele 4 flice; Neagu, fiul Voevodului Antonie; Maria, fca Voevodului Dabija; Voevodul Iliashi și Stanca Brâncoveanu, precum și mormintele a 3 arhiepiscopi și membrii familiilor boerești, Crețulescu, Văcărești, Bălăceauu, Greceanu, Racoviță, Bujoreanu, etc., etc.

Fără să fie cea mai frumoasă biserică din București, dar pentru însușirea sa de Mitropolie, aci sunt sărbătorite și sfințiile cele mai mari evenimente ce privesc țara, aci depun jurământ Regii la suirea lor pe tron, aci se fac căsătoriile membrilor familiei regale și au loc tedeumurile oficiale și asistă familia regală și guvernul la slujbele ce se fac de Paște și de Crăciun; aci s'a împărțășit pentru prima oară Regele Mihai în 1929.

În 1868 au fost întinse în curte corturile sub care au luat loc Prințul Carol și Principesa Elisabeta în ziua când s'au întors în România, venind dela Wied, unde s'a celebrat căsătoria lor. Sub acest cort au semnat suveranii actullor de căsătorie în timp de în curtea Mitropoliei și'n fața lor, defilau 50

de perechi de logodnici, care trebuiau să fie căsătoriți în aceeași zi pe spezele Statului.

Dar colțul cel mai artistic de pe această colină, e Paraclisul care poate fi vizitat Dumineca, după plecarea Familiei Regale. O inscripție pictată deasupra ușii dela intrare și scrisă în versuri grecești, spune că Voevodul Nicolae Mavrocordat a fost întemeetorul paraclisului în anul 1723. Tot din acest an e și frumoasa poartă dela intrare cu minunata ramă sculptată în piatră, deasemenea și poarta de lemn cu o bogată compoziție artistică și îndemânatecă execuție. Arhitectura e bizantină; decorația exterioară e de proveniență armenescă; capela avea înainte de 1867, o eupolă deasupra naosului; ea a fost refăcută între anii 1720 și 1732. Vechea clopotniță se găsea deasupra ușii dela intrare, în partea dinspre Apus, unde se ajungea pe o scară lipită pe peretele dela Apus al Paraclisului înlocuit mai târziu prin scara de lemn care se vede și azi. În timpul lui Brâncoveanu s'a mai adăugat clopotnița (care se găsește la intrarea principală în curte) câteva construcții și chiliile de lângă ele. Pe dinafară clopotnița prezintă o proporție joasă dar solidă; e o construcție mică care a fost poruncită de Constantin Basarab în 1698 în al 9-lea an al domniei sale. În timpul lui Mavrocordat s'au început reparațiile, s'au refăcut decorațiile exterioare și ramele de piatră la uși și la ferestre; în interior poarta dela intrare are o ramă sculptată în frunze de rincauri, nu însă tot atât de bogate ca cele dela biserica Sf. Gheorghe.

Tâmpla este un model de artă venețiană amestecată cu artă orientală; în motivul sculpturii sunt reprezentate cu vintele Mântuitorului: „Eu sunt vița și voi oițele“. Acest simbol este exprimat prin Abraham culcat, din pieptul căruia înfloresc ramuri cari simbolizează toate celelalte națiuni. Detaliile sunt demne de înregistrat. Mitropolitul Daniel a supravegheat de aproape restaurarea artistică. atât pentru tâmplă și uși, cât și pentru icoane și mobile.

Iconostasul prezintă arta italiană din secolele XVIII și XIX, cu o decorație zoomorfă și vegetală, atât de răspândită la iconoclaști și la decoratorii bizantini din secolul al XII-lea: decorația picturală e executată, după cele mai bune tradiții ale artei bizantine. Este o frescă retușată în tempera între anii 1823—1840. În afară de Christos pictat în interiorul cupolei și stricat de ploaie, restul picturii o foarte bine conservat. Peretele dela Miază-noapte e împărțit

în 5 compartimente unul sus, semi circular, reprezentând Buna vestire, iar în compartimentele laterale este Intrarea în Ierusalim și Isus binecuvântând două femei; în jumătatea de jos, sunt: la dreapta Sf. Dumitru și Sf. Mercur, admirabile modele de artă bizantină și portretul Mitropolitului Daniel. În stânga ușii, doi îngeri poartă o inscripție; mai jos în colțul dela Miază noapte și Apus, Sf. Artenie și Sf. Mina. Pe perețele dela Apus portretul cititorilor prost restaurați; pe arcul care leagă plafonul naosului cu zidul dela Apus, sunt pictați Christos în fața lui Pilat și scena de pe muntele măslinilor. Toate aceste picturi murale sunt încadrate de o bandă decorativă formată de flori, frunze, tulipe și garoafe dispuse în rincea-uri; în altar mai mulți sfinți de curând restaurați. Singuri Sf. Dimitrie și Mercur. apar în splendoarea și măreția unei decorații de cel mai curat și înaintat bizantinism. -- Se comunică dela paraclis cu Palatul Patriarhiei, printr'un șir de saloane spațioase servând drept săli de odihnă și de vestiar membrilor familiei regale, înainte sau după ceremoniile religioase. Palatul Patriarhului e zidit în acelaș stil cu capela, fiind construit în același timp.

La stânga avem Camera Deputaților, construcție concepută în liniile clasice ale edificiilor publice; fațada are un peristil carintian de 8 coloane, precedată de un peron larg,

Parlamentul propriu zis al României nu există decât diu 1858 când a fost aplicată convenția dela Paris. Primele alegeri au avut loc în Moldova în 1858 și după o lună, în Ianuarie, în Muntenia, 1859. Ambele adunări legislative, numite Divanuri ad-hoc, au ales ca domn pe același principe și astfel grație îndoitei alegeri a lui Alexandru Cuza. a fost înfăptuită unirea Principatelor române.

Pe aceste locuri erau în 1650 viile Domnului și mai târziu și viile călugărilor dela Mitropolie: cum. prin legea dela 1831 Mitropolitul era de drept președintele adunării deputaților, boerii. — singurii cetățeni cu drept de vot, — țineau adunări la Mitropolie, căci tot după tradiție, Mitropolitul nu putea să-și părăsească locuința sa. Acest obicei a rămas și de aci se trage origina de a ține adunările la Mitropolie. Chiliile călugărilor au fost transformate într'o construcție confortabilă pentru a primi pe Deputați și în 1881, după ce a fost reparată și înfrumusețată i s'a ajutat actualul amfiteatru, foarte asemănător Reichstagului (Palatul Deputaților Germani) și care e mare, cochet, spațios cu

două rânduri de loji și o galerie. În sala de ședință sunt scaunele deputaților dispuse în emiciclu în fața tribunei, Banca miniștrilor e la dreapta. Deputații vorbesc dela tribună, iar miniștrii de la locul lor.

Publicul nu vizitează interiorul edificiului decât în afara orelor de ședințe cu învoirea unuia din funcționari. Pentru a asista la o ședință a camerei trebuie o carte de intrare, iscălită de unul din deputați, (sau de la Ambasada respectivă pentru străin) Intrarea înainte de ora 2 $\frac{1}{2}$ se face prin pavilionul de la strânga.

Tot în sala de ședințe, dealungul peretelui circular, sunt pedestale și bustul marilor oameni cari au servit țara. Astfel ;

Mihail Cogălniceanu, sculptat de Carol Stork; orator istoric, om de Stat Român (1817—1893); prima sa manifestație politică a fost participarea la mișcarea revoluționară din 1848. Marel său talent de orator s'a făcut remarcant cu ocazia ședințelor divanului Ad-hoc. Două evenimente principale sunt legate de numele său: Secularizarea averilor mănăstirești și improprietărea țărănilor, cari nu lucrau până atunci de cât ca robii boerilor. Ales deputat în 1857 a fost unul din propagatorii cei mai zeloși ai Unirii principatelor a cărui inițiativă a avut-o. Ministru a tot puternic în timpul domniei lui Cuza, el a desrobit țărani, țigani, armenii, a promulgat legile comunale, civile și criminale și a modificat învățământul pe de-a întregul. În 1860 el crează Universitatea de la Iași. La congresul dela Berlin, apăra cu patriotism, dar zadarnic, interesele țării în chestia retrocedării Basarabiei rușilor.—*Gheorghe Costaforu* (1821—1876). A fost deputat aproape în toate legislațiile și ministru în guvernul lui Lascăr Catargiu; om de stat român, profesor, el a fost dela 1871 la 1873 decanul Universității de drept din București pe care a fondat-o împreună cu Bozeanu și Boerescu;—*Generalul Cristian Tell*, de sculptorul Ioan Georgescu, om de stat român (1808-1884). Fruntaș al revoluției dela 1848 a fost membru al guvernului provizoriu, iar apoi membru în locotenența domnească instituită după plecarea domnitorului Gheorghe Bibescu, ministru de justiție, răzhoiu, culte și finanțe în nenumărate rânduri, primar al Capitalei, reprezentant în divanul ad-hoc, ales în permanență în parlament, a luptat toată viața ca un bun român la independența și unirea principatelor, precum și la întărirea dinastiei fiind poreclit

pentru frumosul său caracter „Omul de bronz”. — *C.A. Rosseti*, operă de Carol Stork (vezi pag. 128). *Ștefan și Nicolae Golescu*, tot de Carol Stork, sunt fiii marelui cancelar Dinu Golescu. Cu Cogălniceanu ei au participat cu multă ardoare la mișcarea revoluționară dela 1848 și numele lor sunt legate de toate evenimentele politice: Unirea principatelor, alegerea lui Alex. Cuza și detronarea acestuia, a cărui rezultat a fost întemeierea dinastiei Regelui Carol în România. Nicolae Golescu a fost Ministru și președinte de Consiliu iar Ștefan Golescu președinte în guvernarea dela 1867-1868, în guvernul lui Ghica a fost ministru de interne. — *Generalul Magheru*, operă de Stork, ia parte cu Heliade Rădulescu și ceilalți șefi ai partidului național la evenimentele din 1848; el devine membru în guvernul provizoriu și mai târziu comisar general al celor 5 județe din Oltenia. Face parte din divanul ad-hoc și luptă cu căldură pentru Unirea principatelor și alegerea principelui Cuza. — *I. C. Brătianu* de Ion Georgescu (vezi pag. 129). — *Vasile Boerescu* (1830-1833) jurisconsult și om politic, numit în 1858 profesor de drept comercial; împreună cu Bozeanu și Costaforu el a creat Universitatea de drept la București. Ales deputat, pledează în 1859 unirea principatelor române. Într'un discurs memorabil. Incepând din 1860 face parte aproape din toate combinațiile ministeriale. Fiind ministru de justiție propune în același an 1860. desființarea pedepsei cu moartea.

În 1875 în calitate de ministru de externe, Boerescu semnează prima convenție comercială cu Austro-Ungaria cu toată opoziția imperiului turc, afirmând astfel drepturile de egalitate ale românilor față de celelalte puteri. Procedura civilă română, proiectul de reviziune al constituției din 1844, se datoresc tot lui. — *Vasile Alexandri*, sculptat de Ion Georgescu, poet, om politic a contribuit cu zelul său, la regenerarea, dezvoltarea și ridicarea spiritului public, prin introducerea și progresul reformelor de civilizației în România, luptând cu energie pentru unirea principatelor și pentru ridicarea prestigiului și demnității poporului român. A studiat întâiu medicina la Paris, apoi dreptul, matematicile și în fine literatura. În 1838, a scris pentru prima oară în versuri și într'o limbă românească pură, o epopă în care a slăvit virtuțile poporului român, iubirea de țară, curajul strămoșilor și asiprația la libertate. Viața și activitatea lui Alexandri sunt legate de însuși viața poporului român și de istoria României la care a contribuit timp de 50 ani ca

om politic, patriot și poet. El a fost în același timp creatorul poeziei românești. Născut la 1821 a murit la 1889. *Barbu Catargiu*, om de stat român, orator (1807—1862) ia parte la formația societății filarmonice; el este cel mai important factor de opoziție contra guvernului lui Alexandru Ghica. Director la Ministerul de Justiție în 1842 sub Voevodatul lui Bibescu, el a trebui să părăsească țara după căderea acestuia dela tron, în 1848. În 1849, Catargiu e mare dregător la poliție; sub Știrbey, e judecător la Curtea de Casație; sub domnia lui Cuza, reprezintă la Divan privilegiul boerilor contra reformelor agrare ale liberarilor (1866). În același an, la 8 Iunie a fost asasinat de o mână necunoscută până azi, în timp ce ieșea dela Camera Deputaților, întovărășit de prefectul de poliție Bibescu; în momentul când trăsura sa trecea sub gang, un glonte l'a lovit la baza craniului. Statuia sa e ridicată la poalele dealului Mitropoliei, la întretăierea străzilor Bibescu Vodă cu Bulevardul Maria.

Înainte de a părăsi colina Mitropoliei să aruncăm din curtea ei o privire asupra orașului care apare vesel, colorat și scâldat în lumină. De pe acest deal clopotele Mitropoliei anunță Bucureștenilor ceasurile lor de bucurie și de tristețe, rășboiul saupacea, moartea regilor sau suirea lor pe tron, ziua eroilor și toate tedeumu-rile, precum și aniversările tuturor marilor evenimente cari au dat țării libertatea și independența.

Scoborând. luăm la stânga str. Bibescu și imediat la dreapta Bulevardul Maria unde la No. 18 se găsește **Spitalul Brâncovenesc** (H. 9). ridicat după planurile arhitectului Carol Benișu (1822—1896), pe locul care a fost proprietatea lui Constantin Brâncoveanu, moștenire dela familia lui. Spitalul face parte din dreptunghiul limitat de Bulevardul Maria Splaiul Domnița Bălașa, Calea Rahovei, (unde e și intrarea principală) și strada Bibescu Vodă. În mijlocul acestei proprietăți se găsește și biserica Bălașa înălțată de fica lui Brâncoveanu (pag. 158). Intrarea în biserică e prin calea Rahovei No. 3 iar la azilul de bătrân. la No. 1 bis.

VII. Strada Carol-Calea Șerban Vodă (Bellu)

Strada Carol (H. 8) pleacă din Calea Victoriei și ajunge la cheiul Dâmboviței în fața podului I. C. Brătianu, Prima stradă la stânga, e strada Sf. Dimitrie unde la No. 2, se găsește biserica Sf. Dumitru (H. 8). Construită întâiu în lemn de familia Bălăceanu, și reparată pela mijlocul secolului al XVII-lea de unul din membrii familiei Badea Bălăceanu; succesorii săi Matei Bălăceanu, Constantin Bălăceanu, ginerele voevodului Șerban Cantacuzin și verii lor boerii Proroceni sunt considerați ca restauratorii bisericii după 1689. În 1753 cancelarul Radu, care s'a făcut călugăr, sub numele de Isaija Râmnicăneanu a clădit biserica în piatră și a înzestrat-o cu câte-va candelă de argint cu un evangheliar și alte frumoase cărți bogat legate. În 1755 Voievodul Constantin Racoviță dăruiește bisericii o frumoasă cruce de perle fine și prețioase, azi la Muzeul Național de Antichități. Biserica se mai numea altă dată și Biserica de Jurământ pentru că aci se depunea jurământul în toate împrejurările solemne. Ea a fost reparată în 1819 sub domnia lui Caragea și pictată de zugrăvi români; mai departe la stânga e strada Șelari, care mărginește pe vremuri partea de Nord a **Palatului Domnesc** al primilor Voievozi.

Acest Palat domnesc care azi numai există se întindea în 1416 din strada Șelari și str. Carol până în Lipscani și Bărăției, o parte din Calea Moșilor și Calea Șerban Vodă până în piața Sf. Anton. Din tot ce a fost altădată palatul și construcțiile sale, n'a mai rămas decât grădina și paraclisul numit azi Biserica Curtea Veche și care se află la No. 49 din str. Carol aproape de intersecția străzilor Șepcari și Piața Sft. Anton.

Vechiul palat ridicat de Mirecea cel Bătrân totdeauna și primul palat ce-a cunoscut Bucureștiul, era mărginit la Sud-Vest de Dâmbovița și la Nord-Vest de o colină dreaptă, azi dealul Mitropoliei. Parcul era imens, plantat cu sălcii dealungul malului stâng al Dâmboviței, care trecea acolo unde e azi strada Carol. Palatul era dealtfel foarte simplu, acoperit cu trestie, dat numai cu var, dar odăile erau numeroase și printre ele una foarte mare unde se țineau adunările boerilor, episcopilor ortodoxi și egumenilor sub președinția Voevodului. Multe sunt amintirile care se leagă de numele vechiului palat. Mai întâiu vizitele dese ale pașalelor dela Constantinopol, ale diplomaților și miniștrilor din Occident, care veneau la București să pue la cale marile chestiuni politice. În acest palat s'a desfășurat viața crudului Domn Mirecea Ciobanul, care vedea în fiecare boer un pretendent la tron: pentru a petrece pe contul lor îi invita la mese mari, apoi le implanta pumnalul cum l'ar fi implantat în vite.

În anul 1563 Doamna Chiajna care conducea țara în numele fiului

său minor, Petre Schiopul, aruncă pe masa unde prânzeau boerii, capul unui anume Dumitrașcu, rivalul Voevodului.

În pimnițele boltite ale acestui palat își ascundeau domniii averea — sute de mii de ducate de aur — și tot în curtea acestui palat în 1569 Domnul Munteniei a numărat pentru Sultan tributul său de 210.000 ducate de aur.

Din curtea acestui palat ieșea u trăsurile domnești cu roțile de argint aurit — argenteis laminis auratis — și tot aci primeau ospitalitate regească toți străinii care treceau prin București, cum de exemplu în 1573 Iacob Paleologul, căruia Voevodul i-a alocat și o bogată subvenție zilnică.

În 1574, Alexandru Basarab primește aci pe călătorul polonez Martin Strikovschi, care vorbește mai târziu de frumoasele tablouri ce se găseau în Palat. După 11 ani, în 1585, sub domnia lui Mihnea sosește Jaques Bongars, unul din cei mai deștepți diplomți ai lui Henric al IV-lea și odată cu el mai mulți trimeși din țările străine, veniți pentru a discuta marea chestiune care preocupă atunci toate popoarele din Europa, adică, alegerea lui Mihnea Vodă ca Rege al Poloniei. Între timp palatul a fost restaurat, înfrumusețat și decorat dar mai târziu turcii și ungurii, în timpul războaielor contra românilor, ruinează Palatul princiar, ceea ce face ca în 1819 Harlay Conte, de Cesy, trimisul francez la Constantinople, trecând prin București să-l găsească foarte mizerabil. Paulus Strasburg, ambasadorul lui Gustav Adolf, Regele Suediei, va avea în 1632 aceeași impresiune. În 1640 Bogdan Bacșici, episcop catolic va scri că palatul este lăsat în ruină și că zidurile sunt crăpate. Reparat de Matei Basarab, care amenajază și camere pentru invitați, palatul va fi de nerecunoscut sub Constantin Șerban și Mihnea al II-lea și mai ales după revolta soldaților de infanterie, contra boerilor. Dela 1659 până la domnia lui Ghica în 1679, palatul este teatrul certurilor între familia Ghica și Cantacuzino; în fața porții palatului, Grigore Ghica omeară doi boeri. La suirea sa pe tron Ghica începe construcția unui nou palat în aceeași curte, care va fi terminat de Duca în 1679. Era impozant și un ungar care l'a văzut în 1678 îl descrie ca pe un adevărat palat regal. Sub domnia lui Duca Vodă, Curtea princiară cunoaște cu adevărat o epocă de splendoare; urmașul său Șerban Cantacuzino având propriul său palat nu va locui în palatul domnesc la care nu va fi văzut decât în zilele adunării divanului și pentru a prezida procesele boerilor închiși în închisoarea palatului. În noua construcție, Cantacuzino a făcut un imens salon pentru adunări; în acest salon s'au unit boerii după moartea lui Șerban Cantacuzino, ca să hotărască alegerea lui Constantin Brâncoveanu. De aci ei au trecut în paraclis pentru a săruta icoanele și a jura cu mâinile pe evanghelie, credință noului ales. Brâncoveanu care suferea de furia construcțiilor, restaurează, preface și înfrumusețează palatul și-i dă o strălucire cum n'a avut-o nici o altă clădire în tot cuprinsul țării. El îi adaogă și o grădină italică-venețiană, un chioșc, un bazin, o minunată scară în marmoră, o imensă sală rezervată divanului, mai multe săli de consiliu, un apartament pentru principesă și lucru extraordinar pentru atunci, o baie de marmoră, adusă chiar din Constantinopol.

Prințul a primit în acest palat oaspeți iluștrii cum Alexandru Mavrocordat, marele Dragoman al Porții, Lordul Paget, reprezentantul Angliei pentru pacea dela Carlovitz și mai multe Pașale din Constantinopol. Aci aveau loc serbările cu ocazia căsătoriilor copiilor de Domni, serbări pe cari cronicarii străini le numeau demne de împărat.

Urmașul lui Brâncoveanu Ștefan Cantacuzino, urmează cu construcțiile, dar după 1715 toate nouile și vechile ziduri încep să se dărâme. În 1718 un foc neuitat, după ce a mistuit întregul oraș, cuprinde

și palatul. Singure construcțiile boltite au putut să supraviețuiască : în noua reparație abia se poate ridica necesarul și bine înțeles și Curtea princiară și-a pierdut strălucirea din timpul lui Brâncoveanu. Cu toate acestea tot aci vor avea loc serbările nunții între Voevodul Constantin Mavroordat și Ecaterina, fiica marelui Vornic din Moldova, Constantin Ruset.

În 1738 un cutremur de pământ prăbușește ceea ce scăpase de flăcări, într'un mod atât de radical că nici un fel de reparație n'a mai fost posibil. Părăsit și ruinat, palatul n'a mai servit decât drept ghetărie și depozit de lemne. După războiul cntra turcilor 1769-1773 totuși aci au trebuit să fie primiți trimișii străini, care veneau să încheie pacea dela 1773. În 1790 nemții prințului de Coburg precum și rușii lui Souvaroff au cunoscut ultima găzduire. Un non foc a pus sfârșit palatului. Sub zidurile fostului palat se adunau acum vagabonzii, cerșetorii și toți cei fără adăpost, în timp ce vecinii scoteau cărămizile și pietrele pentru propriile lor construcții : dar chiar și aceste cărămizi și pietre au fost mutate din loc prin ultimul și groaznicul cutremur din 1802. Alexandru Ipsilante, noul Domn, venind la București n'a mai găsit palat și a locuit într'unul din palatele lui Brâncoveanu. Pentru a indica locul unde a fost palatul, Bucureștenii spuneau „la Curtea veche” de unde și numele care a rămas paraclisului, singura construcție care a supraviețuit, și care se numește și azi biserica *Curtea Veche*.

Biserica Curtea Veche (H. 3) a fost înălțată odată cu Palatul, de Mircea cel Bătrân între anii 1400 și 1418. După un secol, în 1545 Mircea Ciobanul repară palatul și biserica — singura biserică a Voevozilor în sec. XVI-lea — și o acoperă cu picturi; în 1553 trei Mircea erau pictați pe zidul dela Apus rezervat pentru portretele ctitorilor. Erau Mircea cel Bătrân, Mircea Ciobanul și un alt Mircea, un frate al Domnului desigur, cum s'ar putea deduce dintr'o inscripție încurcată care există și azi. În această biserică oratorii români și greci țineau discursul lor în fața domnului și aci se celebrau căsătoriile domnilor și ale copiilor lor. Tot în această biserică boerii au jurat credință lui Brâncoveanu, la moartea lui Cantacuzino și aci se încoronau ca Domni, Voevozii țării românești. La aceste ceremonii era obiceiul, până în sec. al XVII-lea, de a injunghia doi berbeci și a răspândi sângele lor pe treptele scării, iar domnii eșind din biserică, să-și moaie pantofii în acest sânge, pentru a deveni curagioși și războinici. Dintre toate bisericile Bucureștiului, Curtea Veche a fost singura martoră a acestor moravuri. Acela care s'a ocupat mai cu deosebire de biserică a fost tot Brâncoveanu: tot ce se găsea în ea în aur și'n argint (azi la Muzeul național de antichități) purta numele lui. După Brâncoveanu, Ștefan Cantacuzino ajută pridvorul, mărește ușa dela intrare și-i face diferite ornamente. Frumoasele flori stilizate, care decorau altădată

poarta, au fost înlocuite prin adevărate sculpturi influențate de arta orientală. Restaurațiile exterioare au dat aproape o altă înfățișare bisericii lui Mircea cel Bătrân. În biserica astfel reparată și transformată a fost celebrată cătătoria lui Constantin Mavrocordat cu nepoata Domnului Ștefan Cantacuzino. Focul care a mistuit aproape tot orașul la 20 Martie 1847 a atins și biserica care a trebuit să fie apoi mult refăcută. Reparațiile s'au început sub prințul Bibescu, căruia i-a venit și strania idee de a acoperi cu un strat gros de tencuială tot exteriorul bisericii, operație care a făcut să dispară sub var și moloz adăogat, toată decorația în cărămizi aparente care era o caracteristică a bisericilor lui Mircea cel Bătrân. Bibescu a făcut mai mult: a cerut un nou pavaj în mozaic modern, sub care au dispărut mormintele cu pietrele lor sculptate, ale lui Mircea Ciobanul și Pătrașcu Vodă. O altă prefacere a fost realizată de Știrbey Vodă care făcu biserica încă mai de nerecunoscut. Astăzi, noi reparații sunt pe cale să se sfârșească începute cu scopul de a reda bisericii prima ei formă și decorația în cărămizi aparente, așa cum a avut-o în secolul XV-lea. Vom avea astfel în curând, mărturia credincioasă a gustului artistic al primilor Basarabi, vechile picturi care reprezentau pe cei 3 Mircea au fost acoperite de alte straturi de pictură, iar cel din urmă se datorește lui Mihail Pop și Constantin Leca.

În curte în partea de răsărit a bisericii e mormântul rusului Dirighin din timpul ocupației rusești 1848 și mormântul negustorului Dimitrie Simo Gherasi, mort în 1837.

Clopotul în bronz al bisericii e din timpul lui Barbu Știrbei.

La câțiva pași de biserica Curtea Veche este Piața Anton construită la 1885, de unde pleacă cinci străzi: *Strada Carol*, *Strada Bazaca* (unde era intrarea vechiului Palat) *Str. Patria*, *Calea Moșilor* și *Str. Sf. Anton*, care se prelungește sub numele de *Str. Oituz*. Aproape de piață, la No. 57 e **Biserica Sf. Ion**, zidită de Ioniță Croitorul în 1566, pe locul unde erau altă dată locurile domnești; a fost restaurată de familia Pârșcoveanu. Biserica e mare, bolta susținută de 4 coloane de marmoră iar pictura se datorește fraților Serafin care au lucrat-o în 1878. Foarte aproape, *Strada Carol*, (tăiată de Bulevardul Maria) prin care ajungem la Chei, în fața podului *I. C. Brătianu*. Dacă înainte de a continua pe *Calea Șerban Vodă*. o luăm la stânga

pe splaiul C. A. Rosetti, vom vedea la intersecția sa cu str. Căzuși, la No. 8, una din cele mai frumoase Instituții, nu numai din România dar și din Europa, Institutul Medico-Legal al doctorului Minovici (Morga).

Dr. Mina Minovici, născut la 1858 s'a ocupat în special la Paris cu medicina legală; elev al profesorului Bouardel, Minovici este organizatorul Institutului Medico-legal și al institutului Antropometric din București.

Trecând podul I. C. Brătianu avem Calea Șerban Vodă o șosea lungă și largă și care face parte din primele 5 șosele ale Bucureștiului. Fiind drumul care duce la Giurgiu și Constantinopol, toți boerii își instalaseră aci palatele. pentru a asista din pridvorul lor când se întorcea Domnul investit la tron de Sultanul din Constantinopol, întreg cortegiul său. Aceasta s'a întâmplat până în 1797; dela această dată Domnul Hangerliu a schimbat tradiția trecând cu cortegiul său pe Podul Mogoșoaiei — azi Calea Victoriei — în loc de Calea Șerban Vodă. Deatunci și boerii s'au mutat pe podul Mogoșoaiei și Calea Șerban Vodă și-a pierdut însemnătatea și apanajul de Cale domnească.

La No. 29, e Biserica Spiridon, în lungime de 35 metri; zidită de Voievodul Ghica în 1765, reparată de Dimitrie Ghica, ea a fost din nou zugrăvită în zilele noastre de Tătăărăscu. Aci este înmormântat Voievodul Hangerliu, Domn lacom care a ruinat poporul prin impozite; când a fost asasinat, corpul său fără cap a rămas multă vreme aruncat afară în curtea palatului, în zăpadă, ceea ce făcu pe un biet om sărac și istovit de impozite să-i arunce un ban și să zică „Na, ține, acum satură-te de bani“. Tot aci e mormântul lui Alex. Suțu, mort în 1821 și al lui Scarlat Ghica în mormântul căruia a fost aruncat și cadavrul lui Nicolae Mavrogheni, înjunghiat de turci. Mai e și mormântul Voievodul Grigore Ghica, a cărui inscripție spune: Că a murit de „Moarte subită în Dacia“, adică Muntenia, la 2 Decembrie 1766.

Aproape vis-a-vis de strada Enăchiță Văcărescu, avem în stânga Str. Leon Vodă cu Biserica Slobozia (K. 10) în mijlocul curții o cruce în piatră încercuită de un gard de fier, a fost ridicată de Vodă Leon, în 1659 în amintirea rășboaielor din 1631, care au avut loc între răsculați și soldații domnului. Pentru perpetuarea acestei amintiri. Leon Voică a înălțat biserica aceasta la începutul sec. al XVII-lea dar atât de restaurată, transformată și modernizată în urmă încât nu mai prezintă nici un interes istoric sau artistic.

La mică depărtare, Bulevardul Mărășești, care duce la *Parcul Carol*; prin Calea Șerban Vodă, dealtfel o cale urâtă și fără nici un interes ajungem la Azilul *Zerlendi* (No. 199), fondat de Christof Zerlendi în 1895, pentru infirmi. Aproape de azil e *Crematoriul* și la capătul șoselei, *Cimitirul Bellu*; acest cimitir este cel mai mare din București; numele-i vine dela Baronul Bellu, care avea aci o proprietate, transformată în grădină publică. Oamenii din mahala veneau aci să se odihnească, să petreacă, uneori să cânte și să danseze până dimineața; a fost numită grădina Bellu. La moartea sa, baronul a dăruit această grădină comunei, care a transformat-o în cimitir. Locul a fost deatunci mereu mărit. Situat pe o înălțime, din partea de Răsărit a cimitirului numită Valea Plângerii se poate avea o frumoasă vedere asupra capitalei. Cimitirul se poate vizita de dimineață până seara, la orice oră. Pentru a vedea toate monumentele remarcabile ca arhitectură și ca sculptură trebuiesc câteva ore.

În fața intrării principale avem Capela, pictată de *Mihai Pop*.

În dosul cimitirului curge Dâmbovița. Un proiect grandios al comunii a hotărât să lege această parte a Dâmboviței printr'un canal cu *Oltenița*, pentru a obține astfel o comunicație pe apă, atât pentru pasageri cât și pentru mărfuri, dela *București* la Dunăre și la Mare.

VIII. Strada Câmpineanu și Știrbei Vodă

Strada Câmpineanu începe din Calea Victoriei, din partea de Miază Noapte a Teatrului Național și ajunge la Str. Știrbei Vodă. Coborînd Str. Câmpineanu, avem în dreapta Pasajul Român care răspunde în Calea Victoriei, aproape de Palat; strada următoare e str. Sf. Ionică care mărginește partea de Sud-Est a palatului Regal. La No. 16, e *Biserica Sft. Ion* (Il. 7.) La stînga, Str. *Valter Mărdăcineanu*, care ajunge în Piața cu același nume și unde se găsesc față în față *Ministerul de Război* și *Opera Romană* (Teatrul Liric). Partea din Apus a pieței e mărginită de *Parcul Cișmigiu*.

(Numele i s'a dat în amintirea căpitanului Valter Mărdăcineanu mort la 30 August 1878 în războiul pentru Independență. Corpul său și al căpitanului Șutu au fost luate de turci și înțepate ca trofee pe balustrada redutei.)

Opera Română nu există de mult ; dela 1852 până la 1884 drept operă nu avem decât trupe italienești în trecere, a căror reprezentații aveau loc la Teatrul Național. Printre piii directorii ai trupelor italienești din București trebuie să cităm pe *Papanicolos* (1853—1854) în timpul căruia s'a reprezentat *Roberto il Diavolo*, *Lucia*, *Norma* și *Luiza Miller*. După 1855 direcția trece la *Wiest* ; se reprezintă atunci *Ernani*, *Otello*, *Lucia*, *Rigoletto*, *Norma*, *Puritanii* și pentru prima dată *Trovatore* ; în 1861 se dă opera românească *Magdalena* de *Alexandru Zissu* care obține un adevărat succes.

În acelaș an opera trece pentru câteva luni sub direcția Francezului *Drillat*, care reprezintă: *Un Bal* în *Maschera* și *I vesperi Siciliani*. Dela 1862—1864 direcția trece lui *Dantermy*, și se reprezintă *Ana Bolcyn*, *Marta Macbeth* și *Favorita*. Dela 1864—1865, *Spiro* dă *Lucreția Borgia*, *I due Foscari*, *Don Sebastiano*, *Don Juan* și *Ernani*, Mai târziu *Ghebauer* și *Serdhiadi* angajează artiști mari ca *Mantilla* (*Aida*), *Maria Vildt* (*Norm*), pe tenorii *Patieno* și *Petrovici*, pe baritonii *Poglian*, *Sparapani*, pe basii *Pinto* și *Marcassa* și sopraniile *lejeri Prevost*, *Foxtrom*, primadona *Adalgiza Gabbi*, contralta *Preziosi*, creatoarea rolului *Carmen* în 1882.

În 1881 o trupă italienească cântă pentru prima dată în românește opera *Haiducul de Oreste Binboni*. Numai între anii 1885, 1886 a fost creată prima stagiune de operă Românească : S'a reprezentat *Lucia*, *Faus* și *Ernani* ; în aceeași stagiune au avut loc neuitatele spectacole cu *Adelina Patti*. După 18 reprezentații activitatea operii române a încetat. Ele reîncep în 1890 cu prețul unor sacrificii de nedescris ; din nou intreruptă în 1892, Opera e reluată în 1892, și în 1897, de *Eduard Wachman* cu mari succese. Stațiunea deși strălucită n'a putut continua. Dela 1901 la 1910, operele italiene se joacă la Teatrul Național ; atunci a fost aplaudată *Marie Durant*, *Adela Borghi*, *Darclee*, *Teodorini*, *Regina Pacini*, tenorul *Mierzwinsky* și baritonul *Titta Ruffo*. În 1919 se pun bazele societății lirice „Opera” sub patronajul Reginei *Maria* și în 1921, Opera trece definitiv sub administrația Statului ; prima stagiune a fost inaugurată la 8 Decembrie 1921 cu *Lohengrin*, dirijată de *George Enescu*. S'a jucat în acelaș an *Boema*, *Mefistofeles*, *Carmen*, *Tosca*, *Samson* și *Dalilla*, *Aida* etc. După *George Enescu*, direcția a trecut rând pe rând la *Scarlat Cocărăscu*, *George Georgescu*, iar *Cocărăscu* și acum *Perlea*.

Revenim în *Str. Câmpineanu*. Mica stradă în dreapta, e *Str. Palatului*, care în continuare cu *Str. Imperială*, mărginește partea de Nord a *Palatului*. La No. 2, în *Str. Palatului* e mica *Biserică Ștejar* (H. 6.) construită în lemn în 1717 de episcopul *Maxim*, lângă un ștejar bătrân de unde i se trage și numele. În 1764 biserica a fost refăcută în piatră cu cheltuiala câtor-va brutari și reparată în 1864 de *Regele Carol*.

După *str. Luterană*, urmează *str. Dr. Sion* (fostă *Renașterii*), unde se află la No. 2, *Muzcul Kalinderu* (H. 6.), întemeiat de frații *Ion* și *Nicolae Kalinderu*.

Ion Kalinderu, Juristconsult, administratorul domeniilor Statului, membru corespondent al Academiei Române în secția istorică, a fost

numit după 1884 Ad-torul Domeniilor Coroanci, al căror scop era de-a constitui o operă de utilitate socială și națională.

Kalinderu a construit școli, biserici, a fondat biblioteci, ateliere de lucru manual și a răspândit mici cărțile instructive, tratând chestiuni folositoare sub numele de Biblioteca Populară; ele erau tipărite pe cheltuiala Ad-țrei Domeniilor, În 1893 el moștenește dela familia Oțeleșcanu 300.000 lei, pe care-i oferă Academiei Romane pentru întemeierea unei școli de fete la Măgurele.

Fratele, său dr. *Nicolae Kalinderu*, medic șef la spitalul Colentina și mai tarziu la Spitalul Brâncovenesc a fost în timpul războiului Independenței în capul ambulanțelor; în 1887 a fost numit profesor de clinică medicală la Universitatea de medicină din București și în 1889 membru corespondent al Academiei. Mare amator de artă, el fondează împreună cu fratele său o interesantă colecție de artă la care se adaugă și câte-va amintiri din partea Regelui Carol.

Această colecție a fost cumpărată de Stat în 1912 și transformată în Muzeu în chiar locuința lui Kalinderu. Muzeul cuprinde 23 săli și fost inaugurat în mod solemn în 1913.

Muzeul este deschis Duminica, Marțea și Joia dela 10 12 și 2—4;

În vestibul, la dreapta și la stânga porții de intrare, sunt două portrete de *Giovani Bernardo Carbone* (1614 1683); un portret de *Bronzino*, altul de *Martinus de Eccaro*; autoportretul în marmoră de *Ion Georgescu*; un bronz de *Han*. Gobelinurile sunt lucrate de călugărițe franceze în secolul al XVII lea. — Treceți în Hall. — În mijloc este Credința, statuie de *Romanelli* din Florența, în dreapta mai multe copii dupe picturi vechi italienești și franceze. O vitrină conținând mai multe vase de Saxa și cupe de Stil Empire; lângă fereastră o zeiță de *J. Clesinger* (1869); pe măsută miniatura unui vapor cu următoarea inscripție „Ursula Maximiliană“ Graefin Reder (1697). Portretul unei doamne de *I. Kupetzki* (1660—1740). Paulina Bonaparte, marmoră de *P. Romanelli* (1867); O masă în eben încrustată cu sedef; portretul unui cavaler de *Krupetzki*; în colț Vânătoare de tauri de *Scara Belloto*. Portretul Margaretei de *Alfonso Coello* (1590); Persecuția, tablou de *Giovani Panini*; în această de a doua vitrină alte vase de Saxa și Sevres; deasupra, peisagii cu animale de *Scaraballetto*. Sub geamul măsuței rotunde e o medalie a Prințului Carol Anton de Hohenzollern, o alta a Regelui Carol, o miniatură a princesei Maria, o medalie cu portretele Regelui Carol și Reginei Elisabeta, o medalie a lui Eugen Carada și o cheie mare provenind dintr'un palat din Italia. Sub geamul măsuței pătrate, un carnet alb cu inițialele Regelui Ferdinand și Reginei Maria cuprinzând invitația la căsătoria lor din 1893; mai multe medalioane ale Regelui Carol și Re-

ginei Elisabeta. Câte-va tabachere franțuzești cu capacul de aur. O tabacheră cu inscripția Regelui Franței din Navarra. O colecție de ceasuri vechi; o pudrieră având pe capac scena botezului Regelui Romei. Mai multe inele cu numele familiei Kalinderu.

În stânga hallului un peisaj italian de *Marieschi Iacob* (1711—1794); o compoziție de *Alexandro Padovanino*; o marmoră de *Antonio Frilli*, reprezentând pe zeul Apollo și zeița Dafné, dăruit de Regele Carol; un tablou mare, reprezintă Buna Vestire, de *Palma cel tândr* (1544—1628); pe masă portretele Regelui Ferdinand, Regina Maria și Prințul Carol. O minunată „Scoborâre dupe cruce” pictat pe geam și pus în medalion; lângă fereastră un frumos portret italian al unei doamne cu fiul ei; în față mai multe pasteluri de *Rosalba Carriera*; un bronz de *Han* reprezentând pe Isus și Magdalena. — Urcând la etaj se remarcă pe geamul scării un vitraliu executat la București cu o scenă din viața lui Mihai Viteazul. La capătul scării în dreapta și în stânga pe ziduri, două copii de *Jordaens* iar de-o parte și de alta a ușii dela intrare, două copii după Evangheliștii lui *Albrecht Dürer*. Intrăm în salonul mare; la dreapta portretul unei Bătrâne de *Jean Göse*; La baie de *Emile Levy*, dedesubt pe masă un vaz în argint oferit de Țarul Rusiei cu ocazia vizitei făcute la Constanța; un ceas mare cu portretul Reginei Elisabeta și al Regelui Carol oferit de Rege lui Ion Kalinderu. Pe zid: Haiducul, tablou de *Jean Van Houchtenbourg*; Margareta din Faust de *Jean Göse*. Republica Franceză, alegorie de *Alphonso Monchablon*; Portret, de *Jules Exter*: Orbii, de *Karol Voghel*; Portretul unui bătrân, de *Lazăr Bienenbaum*; Pastel de *Hans Pellar*; Fecioara și copilul de *Francesco Monte Mesano*; Fetită de *Herman Kaulbach*; Operația, de *Monchablon*; Peisaj în Congo, de *Washington*; Iarnă, de *Ernest Lieberman*; Aurora, de *Monchablon*; Singurătate, de *Albert de Keller*; Venus și Cupidon, de *Giovani Andrea Sirani*; Muzica, de *Gustav Klimt*; Cap de expresie, de *Gabriel de Max*; Schiță, de *Ferdinand Paudler*; Portretul Regelui Carol la vârsta de 8 ani, după *Lauchert*; Ștrengarul, de *August Pettenkoffen*; Peisaj de iarnă, de *Mykobewon*; Femea cu câine, de *Alexandru Muroschko*; Soarele, de *Leo Putz*; Femea citind, de *Fritz von Uhde*; Satir și Zeiță, de *Franz von Stuck*; Dansatoare, de *Exter Julius*; Țărancă, de *Franz von Deffreger*; Răscoala, de *Droogsloot*; (1624); Peisaj, de

Lonis Japy; Lupta de *Courtois Jaques zis le Burguignon*; (1631—1676); Peisaj, de *Bérnot*; O miniatură din 1562; Pe scenă de *Francisc Goya*; (1746—1828); Moise scăpat din ape, pictură din școala lui *Poussin*; Sărbătoare, de *Jean Molenaer* (1570—1640); Portretul unei împărătese de *Góse*; Fecioara dusă de Sf. Iosif departe de orașul care arde, pictat de *Gósse* dupe *Rubens*. Nud, de *Montchablon*; Peisaj de *Toudrouze*; Peisaj, de *Nicola Lancret* (1620—1743); Portretul unui cavaler, de *Teodor Keyser*. Pe măsută o casetă aurită, oferită de Regele Carol Iui *Kalinderu* pentru decorațiile sale; deasupra un peisaj de iarnă de *Hagelmann*; Copil dormind într'o roabă, de *Emile Levy*, în mijloc o pictură de *Klesinger*.

Muzeul va avea în curând o sală amenajată pictorilor români unde vor figura: *Teodorescu-Sion*, Efect de lună la Mare, Bărți, Natură moartă, Portretul mamei artistului; *Tonitza*, Prizonierii, Orbul, Copilul Isus, În tranșee și În azil; *Marius Bunescu*, Peisaj; *Teodor Palade*, Natură moartă; *Olga Greceanu*, Femea cu Pelican; *Nina Arbore*, Compoziție; *Gheorghe Pătrașcu*, Case în Britania, Maxi, Interior de casă țărănească; *Sabin Pop*, Autoportret; *Stefan Dumitrescu*, Strada; *Hențea*, Liliacul alb; *Dărdăscu*, Veneția; *Iser*, Țăran din Argeș; *Ghiață*, Peisaj din Mangalia; *Ceeilia Stork*, Casă din Balcic; *Francisc Sirato*, Vânzătorii de covoare, Întâlnirea și Intoarcerea; *Vermont*, Autoportret; *Traian Cornescu*, În grădină; *Hantz Eder*, Răstignirea; *Rodica Maniu*, Bărți; *Mihail*, Peisaj din Făgăraș; *Aurel Kcslerr*, Peisaj; *Mützner*, În grădină; *Andreescu*, Vânatul; *Stefan Dumitrescu*, Cina de seară; Pe colină și Stradă; *Camil Ressu*, Portret și Femea cu ceașca albastră; *Iorgulescu*, Ușa deschisă; *Mirea*, desen; *Luchian*, Flori și Cap; *Assachi*, desen; *Basarab*, Bătrânul (miniatura); *Steriade*, Turcul și coșuri de fabrică. Câteva zeci de desene de *Grigorescu*: sculpturi în bronz de *Han*, *Stork Medrea*, *Jalea* și *Späthe*.

În stânga, scoborând câteva trepte, intrăm în altă aripă a Muzeului unde sunt expuse operele mai multor artiști străini. Cităm pe: *Emile Levy*, *Alvarez*, *Ernest Meissonier*, *Isabey Monchablon*, *Gericault*, *Louis David*, *Monticelli*, *Raf*, *fet Leon Bonnat*, *Memling*, *Cranach* (Isus purtând crucea) *Jean Breughel* (Petrecere în sat) *Jordans* (Femea și copil) și mai multe copii foarte interesante după primitivii itali-

eni. Tot aci e și o bucată de stofă dintr'una din rochile purtate de Maria-Antoinetta, Reg.na Franței.

Muzeul Kalideru trimițând la începutul răsboiului o mare parte din opere în Rusia, a rămas dezorganizat și se lucrează acum la o nouă amenajare a operilor în toate sălile, ceea ce explică că am enumărat aci toate operile, fără șir și fără a le da un număr de referințe.

Str. Câmpineanu se termină în str. Stirbei Vodă.

Strada Stirbei Vodă, care pleacă din Calea Victoriei aproape din 'ața grădinei Ateneului este una din cele mai lungi străzi din București și se sfârșește departe în Calea Plevnei. Ea își trage numele de la *Voevodul Barbu Stirbei* (1894-1856), care Bibescu din naștere, a luat numele unchiului său Stirbei, care i-a cedat întreaga avere cu condiția aceasta. Stirbei a studiat la Paris științele politice și s'a reîntors în țară în 1821 în momentul mișcării revoluționare. Nunit ministru de finanțe sub Alexandru Ghica, el a fost în 1829, secretarul Comitetului însărcinat cu redactarea Regulamentului organic sub administrația lui Chiseleff, unul din cei 3 membrii ai divanului executiv. În 1843, Știrbei a candidat la tronul Munteniei împotriva fratelui său Bibescu. Bibescu reușind, Știrbei n'a ezitat să accepte portofoliul Ministerului de interne în 1844. În 1847, Știrbei pleacă la Paris, unde a rămas până la căderea lui Bibescu, adică până în 1849 când îi urmă la tron. În 1853, Rușii năvălind în principate, el primi ordin dela Constantinopol să părăsească țara. După alegerea lui Cuza, Știrbey s'a refugiat în Franța unde s'a stabilit pentru totdeauna. Locuința sa la București era în Calea Victoriei No. 117, colț cu strada Banului, azi locuită de urmașii săi.

Scoborând Strada Știrbei Vodă, avem în stânga la No. 3 **Birourile Ad-ției Domeniilor Coroanei**, creata în 1884 ; după exemplul celorlalte state s'a simțit nevoia să se înființeze un astfel de domeniu al Coroanei. Fundația care a intrat în vigoare în 1884 cuprindea două proprietăți teritoriale, situate în diferite părți ale țării. Ion Brătianu, atunci președintele consiliului de ministrii, a depus un proiect de lege și administrația a fost încredințată lui Ion Kalinderu, care a inaugurat noi metode de agricultură, creșterea vitelor de orice speță, și cultura pădurilor ; Domeniile Coroanei posedă exploatări de agricultură model precum și biserici și școli.

Strada Luterană care taie str. Stirbey Vodă, nu era în 1852 decât un maidan. În colțul acestei străzi și str. Stirbei Vodă la stânga, se găsește Biserica și Școala calvinistă.

Aceasta din urmă a fost fondată de Hotsch, primul proprietar al magazinului Muller. La dreapta la No. 8, biserica Luterană, complet împodobită în interior cu panouri de catifea roșie, brodate cu crini albi de Regina Elisabeta. După strada Luterană avem la stânga str. Dr. Sion, care

răspunde în str. Câmpineanu și unde am văzut că la No. 2 se află Muzeul Kalinderu (vezi pag. 186) mai departe la stânga str. Câmpineanu, la dreapta str. Spiru Haret (unde se găsește la No. 6, Ministerul Instrucțiunii Publice.) La No. 37 din str. Știrbey Vodă, într'un local insuficient e provizoriu instalat Conservatorul de muzică și artă dramatică (F. 6).

Singura muzică care a fost cultivată în România din cele mai vechi timpuri a fost ca și pictura și arhitectura, muzica religioasă. Muzica Bisericii ortodoxe din Orient introdusă de Sf. Ioan de Damas, își datorește în mare parte cântecele albanezului Ion Cucuzel din secolul al XII-lea și românului Ivașcu din secolul al XIII-lea. Muzica bisericilor era națională sau combinată cu aceea a slavilor cu care românii erau în legătură. Cântecul „Cei trei crai dela Răsărit, O, Dioce prea învățatul și Canonul Florilor precum și Astăzi cel prea lăudat, sunt aranjate pe o muzică pur românească, fără nici o influență din muzica vocală religioasă greacă sau slavă. Influența slavă nu începe decât la sfârșitul secolului al XVI-lea iar în secolul al XVII-lea se naște rivalitatea între muzica română și grecească. Într'o strană se cânta românește și în alta grecește. În secolul al XVII-lea s'au introdus corurile în bisericile unde venău domnii și se zice că încă din timpul doamnei Chiajna (1559—1567) era la Palat un dascăl de cântece religioase. În timpul lui Brâncoveanu, Filoftai, un călugăr împuternicit ca preot, a fost primul cântăreț român la Mitropolia din București. El a scris chiar e carte de cântece religioase, prima carte de acest fel care a fost tipărită în 1714. Dascălul său, Popa Teodosie, a făcut și ei cântece ortodoxe. Lor li se datorește compoziția corurilor de circumstanță ce aveau loc în curțile domnești ale lui Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu în momentul când se închina pentru sănătatea domnului. În secolul al XVII-lea rivalitatea între muzicile românești și grecești devine mai intensă, dar grecul Anastase Rapsaniot, mare cântăreț, recunoaște că nici un popor pe lume nu are o muzică atât de dulce și armonioasă ca poporul românesc.

În secolul al XVIII-lea apare prima școală de muzică întreținută cu cheltuiala câtorva Mănăstiri. În 1786 o astfel de școală a funcționat la biserica înlocuită astăzi de grădina Ateneului. În timpul domniei lui Alexandru Ipsilante, școala Sf. Sava are și ea un dascăl de muzică; cu el luau lecții de canto nu numai elevii școlii dar toți acei cari aveau o voce frumoasă. Muzica românească religioasă nu și-a pierdut niciodată faima, corurile religioase sunt și azi, una din mariele podoabe ale bisericilor noastre.

În 1800 apar, pentru prima oară în București, pianе; boerii cu stare aduceau profesori germani pentru a învăța pe copii lor muzica clasică. Cu concursul acestor artiști străini, Ion Câmpineanu, om de stat (1798—1863) va fonda în 1845 societatea Filarmonică, în aparență culturală și artistică, dar a cărui scop era politic, ceea ce a expus-o imediat la cele mai groaznice intrigi. Tavernier, un doctor venit în Muntenia, nu se știe prea bine de unde, instrumentul consulului rus, Rukman, s'a introdus prin contrabandă în sânul societății Filarmonice, în anul 1838, numai cu intenția de a o discredita și a o dizolva; și-a ajuns scopul profitând de faptul că nu prinț polonez, în treacăt prin București a murit otrăvit, ceea ce i-a dat ideea de a denunța în plină ședință că, chiar lui în calitate de doctor, unul din membri i-a cerut să-i

procure otravă. Lovitura a reușit; neavând probe contrarii un strigăt de indignare a ridicat asistența și Voinescu a părăsit ședința zicând că el nu poate face parte dintr'o societate de asasini și cum toți ceilalți au făcut la fel, societatea a fost disolvată.

În acelaș an adică în 1838, Prințul Ghica, cheamă în România pe Ludovic Wiest, un copil de 19 ani, un excelent elev al conservatorului din Viena, care cu toată tinerețea lui, a organizat o orchestră complectă pentru palatul princiar și care a avut un mare renume din 1839-până în 1859 când a fost suprimată de Bibescu.

În 1854, tot acest Wiest devine directorul Operei și sub el se joacă Ernani, Ottello, Rigoletto, Norma, Puritanii și pentru prima oară Trovatore.

Prințul Bibescu angajează în 1844 ca profesor de pian pentru ficele sale pe germanu' Jean Wachmann; fiul acestuia Eduard Wachmann se instalează deasemenea în România și fondează în 1866 concertele simfonice la care e ajutat și de Alexandru Flechtenmacher și Alexis Ghebauer, elevul lui Frantz Liest. Eduard Wachmann va fi mai târziu profesor de armonie mușicală al Reginei Elisabeta și în 1897, Directorul Operei.

În 1864 Ministrul Crețulescu crează o școală de Belle-Arte. de muzică și de declamații; mai târziu secția de Muzică se desparte și funcționează independent de celelalte ramuri, sub numele de Conservator de muzică și artă dramatică, mai întâi în str. Brezoianu, apoi aci în str. Știrbeiu Vodă, în așteptarea unui local mai confortabil.

La No. 39, (G. 6) vechea casă a familiei Crețulescu înălțată după planurile arhitectului Petre Antonescu și în care funcționează diferite servicii ale Ministerului de Interne.

Parcul se întinde până la Cișmigiu; în dreapta avem *str. Luigi Cazzavilan*, mai departe *str. Popa Tatu* în dreapta și *Bul. Schitu Măgureanu* în stânga.

La No. 81, Comandamentul Corpului II de armată, în localul care a servit mai demult unui spital militar; arzând în 1887 a fost reconstruit, apoi transformat în vederea reședinței comandamentului.

În grădina care precedează localul, e bustul generalului Cernat care intrând în armată ca simplu sergent în 1851 devine general în 1873. În timpul războiului Independentii a fost numit comandant al armatelor române și a arătat atâta bravură, că Împăratul Rusiei i-a acordat decorația Sft. Gheorghe; marele Duce Nicolaé, comandantul armatei imperiale ruse a exprimat printr'un ordin de zi toată grațitudinea și recunoștința sa armatei române și mai ales generalului Cernat, pe care-l numește „Bravul Comandant“.

Strada Berzii taе strada Știrbey Vodă ceva mai departe; la No. 91, e biserica Sf. Ștefan sau Cuibul cu barză.

Str. Știrbey Vodă se termină în Calea Plevnei, aproape de un cartier unde sunt grupate Spitalul Militar Central, Ministerul de Războiu (localul II), Manutanța militară, Cazarma Malmaison, Regimentul Excortei Regale, Manejul. etc.

IX. Strada General Berthelot

Această stradă (H 6) pleacă din Calea Victoriei și merge până în strada Berzei; ea s'a numit înainte de războiu str. Fântânei și și-a luat numele actual în 1920, în amintirea generalului Berthelot, care, în calitate de șef al misiunii militare franceze în România, a contribuit intens la reorganizarea armatei române în timpul războiului. La No. 17, în fața străzii General Budișteanu, e Catedrala Sf. Iosif construită în stilul Bazilicelor romane și după planul arhitectului Carol Benișu (1821—1896, angajat de Bibescu Vodă ca arhitect la logofeția bisericească.

La No. 27, Ministerul Cultelor și Artelor (G. 6) construcție recentă, datorită arhitectului Mihăilescu.

Ministerul Artelor are o bogată colecție de picturi și sculpturi moderne de artiști români. Neavând însă o galerie proprie, o parte din lucrări sunt împărțite provizoriu prin diferite Muzeu din București.

La primul etaj al Ministerului se află Muzeul Comisiei Monumentelor istorice, inaugurat la 23 Noembrie 1910. Poate fi vizitat în toate zilele de lucru dela 10—1.

Colecția extrem de bogată și interesantă altădată, a avut din nenorocire soarta tuturor bogățiilor artistice ale României; a fost transportată la Moscova la începutul războiului mondial, unde se găsește și astăzi. O parte din colecție și tocmai cea mai puțin importantă se află în această galerie și alta este expusă provizoriu la Muzeul Toma Stelian (v. p. 197). Colecția Comisiei Monumentelor istorice este formată dintr'o secțiune arheologică (Muzeul și Biblioteca și o secție arhivalică (fotografii, planuri, schite).

- I. Secția de reproduceri (pictură): 1 Monumente, 2) Fresce și icoane.
- II. Secția icoanelor,
- III. Secția tablourilor religioase și epitafe,
- IV. Secția obiectelor de vitrină,
- V. Secția de sculptură, mobilier și diverse.

A doua stradă la stânga e strada Luigii Cazzavilan, unde se găsește și bustul și fântâna Luigi Cazzavillan, de sculptorul Filip Marin mort în 1928. La No. 71 e *biserica Popa Iatu*. Strada se sfârșește în str. Berzii.

X. Calea Griviței

Calea Griviței e una din cele cinci vechi drumuri ale Bucureștiului, și se numea înainte de 1877, Calea Târgoviștei. În 1806 ea nu se prezenta altfel decât ca o șosea județeană cu case țărănești și cârciumi, unde se opreau carușii și drumeții.

Puțin câte puțin se instalează pe această cale mici negustori și cu timpul cârciumile dispar pentru a face loc la magazine mici, pentru mahalagii. În timp ce str. Lipscani simboliza strada marelui și elegantului Comerț. Calea Târgoviștei simboliza și simbolizează încă micul comerț; cu toate înfrumusețările orașului în această regiune, prin școli și case particulare cari s'au ridicat, această stradă nu și-a pierdut caracterul de comerț ieftin. Dupe războiul independenței, Calea Târgoviștei a luat numele de Calea Griviței în amintirea victoriei obținută de trupele românești pe reduta Grivița.

Calea Griviței începe din Calea Victoriei (H. 5) la Sudul Ministerului de Finanțe, (H. 5); la No. 4 e Curtea de Conturi; alături Casa Lahovari.

În strada care scoboară la stânga, numită str. General Budișteanu se găsește la No. 26., **Colectia A. G. Cantacuzino**, formată din timbre monede și estampe. Această colecție a fost oferită de principele Cantacuzino, Casei funcționarilor publici; ea poate fi vizitată Duminicile și Joia dela 2—4. Colecția timbrelor începe cu capul de zimbru, cea mai veche marcă a țărilor române, și se termină cu mărcile din domnia Regelui Carol.

După strada General Budișteanu și tot la stânga e **Biserica Manea Brutaru** (H. 5) zidită în 1777 de Manea Brutaru, șeful corporației brutarilor. Urmează str. G-ral Angelescu; în mijlocul squarului statuia intitulată „**Avântul Tării**”

La No. 22 se găsește instalată provizoriu **Școala de Belle-Arte** (F. 5),

Prima școală de Belle Arte a fost creată în 1864 de ministrul Crătuțescu în același timp cu Conservatorul de muzică, secretar fiind V. A. Ureche. Primul ei director a fost Teodor Aman; totodată profesor de desen și de pictură; cursul de perspectivă era ținut de Orescu, decanul Universității. Cursul de anatomie de Dr. Marcovici, iar acel de estetică și istoria artelor de Stăncescu. Cursurile se țineau atunci la Universitate; din prima serie de elevi au ieșit Mirea, Georgescu, Hențea, Ștefănescu, Simonide, Vermont, Paciurea și Pătrașcu. Fetele nu erau ad-

mise; Stăncescu unul din viitorii directori, va deschide pentru ele un curs special la Ateneu, care va fi inaugurat în 1894 în luna August. Urmașul lui Aman e Teodorescu, iar în 1892, Stăncescu; Acesta va cumpăra în 1899 casa Ghermani din Str. Biserica Enei, în care va instala secția de arhitectură.

Dela 1896—1929 directorul școlii de Belle-Arte a fost pictorul Mirca, (azi pictorul Camil Ressu). În 1906 Universitatea având prea mulți studenți, școala de Belle-Arte a fost obligată să părăscască localul; Statul i-a cedat atunci vechea construcție a Muzeului Monetăriei dela Șoseaua Kiselleff, iar secția fetelor a fost instalată în str. Chimistului, căreia i se zice azi Str. Iulia Hajdeu. În 1906 s'a mai adaogat un curs de artă decorativă și școala s'a mutat în actuala casă din Calea Griviței (pentru istoria artelor v. p. 55).

La No. 28 Școala militară de artilerie, geniu și marină și Ministerul de Războiu (localul III); mai departe str. Sf. Voivozi iar la No. 58, biserica cu acelaș nume, terminată în 1903 și pictată de pictorul Damian. În fața străzi, la stânga, e str. Iulia Hajdeu, unde se găsește secția decorativă a școlii de Belle-Arte pentru fete; urmează piața Dr. Botescu, ornată de statuia acestuia, unul din vechii primari ai Bucureștiului și căruia i se datoresc cele mai frumoase lucrări de ameliorațiune sanitară a capitalei. La No. 132, Școala Națională de Poduri și Șosele, transformată în 1920 în Școala Politehnică.

Până în secolul al XVIII-lea nu exista nici o școală unde se puteau studia științele; singure școlile bisericilor funcționau. Românii care voiau să învețe științele trebuiau să plece în străinătate; se cunosc astfel de studenți încă din anul 1400. Românii din Muntenia plecau în Italia și Franța, Moldovenii în Polonia și Germania; în sec. al XVI-lea s'au creat câteva școli civile elementare, pe lângă școlile de popi; apoi o școală de învățământ superior a luat naștere în 1680 la școala Sf. Sava din București, unde se introduceau încetul cu încetul câte-va noțiuni științifice. S'au regăsit câte-va vechi manuscrise grecești, precum și cărți și caete de elevi, care arată că se învăța în sec. al XVII-lea, aritmetică, geometrie, algebră, logaritme, trigonometria plană și sferică și cosmografie. Un matematician din Neapole, Vito Caravelli, dedică Voevodului Alex. Ipsilante, o trigonometrie sferică, din care un exemplar se găsește la Academia Română și care poartă o mică notiță de unde rezultă că elevii făceau cursuri de astronomie. Acest fel de școli-acađemii au durat până în 1821; profesorii de științe veneau din străinătate, unde au învățat cu cheltuiala domnitorilor; astfel prințul Brâncoveanu a trimis pe Chrisante Nottara să învețe cu Cassini și la reîntoarcerea sa a publicat o carte de astronomie și a determinat latitudinea orașului București.

Ipsilante avea ca bursier pe Heliade Manasse, care a plecat să învețe matematicile și fizica și a adus cu el din străinătate și instrumenta pentru experiențe. Se pare că din aceste școli au ieșit și oameni de știință, căci un francez Flachet, care a vizitat România în 1746 a scris: „Un om trăiește ca un filozof la țară; i-am cumpărat bibliotecă; se ocupa de chimie și-am găsit la el o colecție de cărți bune în care stăscrise despre această știință“. La sfârșitul secolului apar primii ingineri topografi, cum a fost Ionică Tăută în 1798.

Știință topografică nu începe să fie cultivată în România decât sub domnia fanarioților, deși în principiu exista chiar dinainte; în timpul regulamentului organic din 1833, s'a decis ca delimitările proprietăților să nu fie făcute decât de ingineri; în 1818 Gheorghe Latopografi, dând chiar și lecții de aritmetică, geometrie, trigonometrie, jechozie, ingineria de câmp, arhitectura, făc chiar ridicări topografice cu elevii. Părinții elevilor spuneau lui Lazăr: „Noi vrem ca copiii noștri să învețe ingineria ca să știe să măsoare pământurile noastre. învățați-i aceasta căci de socotit ei vor putea să învețe în orice băcănie“.

În timpul revoluției din 1821, școala a fost suprimată iar știința topografiea a trecut ca studiu la școlile proprii de ingineri. Învățământul superior tehnic se înființează îndată după universitate; regulamentul organic s'a ocupat în articolele sale de învățământul superior și de învățământul tehnic. Se cerea un profesor pentru trigonometrie, algebră și geodezie, unul pentru calculul diferențial, integral și mecanic și unul pentru arhitectura civilă. Aceste hotărâri n'au avut urmări. Școala proectată n'a fost întemeiată și bursierii Statului au continuat să meargă în străinătate. În 1849 Gh. Assachi, întemeiază la Iași școala de aplicație pentru ingineri și conductori, iar în 1852 Lalanne întemeiază școala de conductori de poduri și sosele la București; organizarea definitivă se face în 1881: tot în acest an i-a naștere soc. Politehnică. În 1892. Scarlat Vărnăv în calitate de director al Soc. Naționale de Poduri și sosele, obține un decret regal unde se recunoaște că instrucția tehnică ce se obține la școala din România e echivalentă cu aceea a școlilor străine și deatunci școala politehnică e luată ca bază pentru admiterea inginerilor în corpul tehnic (Director Ing. Vasilescu Carpen).

Pe același loc unde e clădirca școalei, e și clădirea școalei de Arte și meserii; la câți-va pași mai departe sunt recentele construcții a Casei ginilor și personalului Căilor Ferate.

Mai departe Piața Gării de Nord și Gara de Nord cu statuia inginerului Gheorghe I. Duca, fost director general al căilor ferate române (1888—1895).

Prima cale ferată a fost inaugurată la 1 Noembrie 1869; o companie engleză a fost însărcinată cu construcția unei linii Nord-Sud, trecând prin Iași, astfel că în curând liniile ferate au fost stabilite în Moldova. În 1860 doctorul Strusberg, Ducii de Ujest, Ratibor și contele de Lehendorff, obțin concesiunea unei părți din rețeaua căilor ferate care trebuia să fie ter înuată în 1872 și n'au fost terminate decât în 1875. În 1870 începe construcția Gării de Nord care se termină în 1872 și se inaugurează odată cu linia ferată Roman-Paşcani, care prin Cracovia și Lemberg, realizează legătura între România și vechile puteri ce o înconjoară. În 1879 se construiește linia Plocești-Predeal-Brașov; după 1879 toate căile ferate românești au fost create și la sfârșitul anului 1904, această rețea avea o lungime totală de 3.178 Km.

La Gara de Nord vin toate trenurile din țară, precum și marile internaționale. Intrarea la gară se face prin Calea Griviței iar eșirea prin Bulevardul Dinicu Golescu.

La No. 320, de pe Calea Griviței, e Cimitirul Sf. Vineri. Calea Griviței iese din oraș prin Bariera Griviței care duce înspre Pitești și Târgoviște.

XI. Calea Moșilor-Obor-Calea Văcărești

Dela Piața Sf. Anton (pag. 179) începe Calea Moșilor, o șosea lungă care ajunge la Bariera Moșilor numită pe vremuri Podul Târgului de-afară, din cauza căruțelor care veneau pe acest drum din străinătate, încărcate cu mărfuri.

Calea Moșilor nu e bogată în monumente istorice. Vom cita totuși la No. 36, **Biserica Sf. Gheorghe** zidită în 1562 de Nedelcu Vornicul și soția sa, în locul uneia de lemn ridicată în 1492. Această Biserică a servit timp de 30 ani ca Mitropolie a țării, fiind foarte mare; refăcută în 1824 de Iamandi Dragul și soția sa Smaranda. biserica a ars complet în 1847, a fost restaurată în 1849 și terminată în 1880. Așa cum se prezintă azi, ea numai reamintește vechea biserică din 1562 și poate fi considerată ca o nouă clădire din 1880. În timpul lui Brâncoveanu, pe lângă biserică funcționa o școală română și slavonă, condusă de dascăli cu renume și care erau însărcinați și cu traducerea actelor slavone pentru boeri. La No. 93, este **Biserica Sfinților**, zidită pe la sfârșitul sec. al XVIII-lea cu cheltuiala lui Popa Fierea. La No. 194, **Biserica Olari**, ridicată în 1758 de Dumitrescu-Racoviță, a primit numele de Olari fiind-că aci se instalaseră cu barăcile lor, Olarii.

Calea Moșilor, șosea lungă și populată de mici negustori se termină la Obor (târg de vite).

Origina acestui târg datează din 1786; el se ținea atunci în fiecare Marți și Vineri, ceace făcea ca în acele zile să fie o mare afluență și înghesuială din centrul orașului până la Obor. Cu timpul pentru a da o mai mare viață acestor târguri, s'a înființat și un bâlcu, care a atras mai multă lume și pentru toată această lume obosită, pentru un mai sigur popas, cârciumarii și-au instalat gheretele lor dealungul străzii și'n mare număr au rămas cârciumile pe această stradă și până azi. Mult timp Oborul era și piața unde se spânzurau hoții și toți coudamații la moarte; Aci a fost spânzurat Staicu marele paharnic, ale cărui intrigi au revoltat pe Brâncoveanu. Când legile românești au suprimat tondamnarea la moarte. la Obor nu se mai strângea lume decât pentru cârgul de vite. Aproape de Obor, pe câmpul numit târgul Moșilor are loc în fiecare an, din luna Maiu până în lunie bâlcuul popular, numit Moși. Se zice că această origine revine din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân (1400—1418). Alții spun că se datorește lui Mateiu Basarab (1632), care a vrut astfel să perpetueze amintirea unui războiu ce-a câștigat, chiar în acest loc.

„Moși“ înseamnă pomană ce se face pentru sufletele celor răposați. În religia ortodoxă, este obiceiul de a împărți hrană la săraci în memoria unui mort, odată pe an. Se zicea pentru aceasta zi de pomană că, e ziua strămoșilor răposați, de unde numele de Moși; cu timpul, ziua Moșilor a dat naștere la serbări populare, care se țin în fiecare an și-au devenit un fel de sărbătoare națională populară.

Domnii și Regii țării românești, au respectat întotdeauna tradiția acestui bălcu pe care îl și inaugurează cu mare pompă în prima joi după deschidere, numită Joia Moșilor. Mitropolitul și întreaga Curte întovărășesc pe Rege.

Calea Moșilor urmează drumul mai departe spre Nord-Estul Capitalei sub numele de Soseaua Colentina, care duce la satul Colentina și satul Fundenii Doamnei, unde se găsește o foarte interesantă biserică unică în felul ei.

Din Calea Moșilor, la Nordul bisericii Sf. Gheorghe Vechi, (p. 193), se formează la dreapta *str. Sf. Vineri*, care și-a luat numele dupe Biserica dela No. 25. Această biserică a fost înălțată de Aga Niță și reparată de boerii Năsturel Herăscu în secolul al XVIII-lea; tot acești boeri au fondat în fundul curții un azil pentru infirmi, în anul 1765.

Biserica a fost reparată și reconstruită în 1839 și acum în urmă în 1914. La câți-va pași de biserică, *str. Sf. Vineri* dă în Calea Văcărești, o cale lungă, care se termină la Soseaua Giurgiului; și această cale este unul din drumurile lungi populate de negustori. Nu prezintă nici un interes. La No. 68, Biserica Sf. Nicolae (1722). La No. 186, Biserica Sf. Nicolae a Sârbilor, construită în 1692 și numită astfel fiindcă se găsea pe drumul care ducea la Mahalaua sârbilor. La No. 211, biserica Apostol din 1765.

Aproape de podul Vasile Alexandri, pe malul stâng al Dâmboviței se găsesc uzinele Lemaître, fabrică creată în 1866, pentru construcția mașinilor agricole, locomobilelor și batozelor. În 1879 uzinele devin proprietatea inginerului belgian Jules Tack, adus de principele Cuza pentru construcția podurilor din România.

În fine la capătul drumului la No. 411, se găsește închiisoarea și supreba Mănăstire Văcărești, întemeată de Voievodul Mavrocordat.

XII. Șoseaua Kisseleff

Din piața Victoriei (Capul Podului) pleacă următoarele străzi: *Calea Victoriei*, *Bulevardul Lascăr Catargiu*, *Soseaua Bonaparte* (unde la No. 1 se găsește Ministerul de Externe), *Soseaua Jianu* (după numele haiducului care a ridicat poporul contra fanarioților), *Soseaua Filantropia* (după numele spitalului Filantropia ridicat de arhitectul Dobra Nicolau și întemeiat în 1815, grația intervenției Dr. Caracăș și a lui Grigore Băleanu. Spitalul posedă un laborator, un amfiteatru, o sală de bae, o farmacie, o sală de autop-

sie și o capelă. În curtea acestui spital sunt instalate spălătoriile mecanice precum și fabricile de gheață artificială de unde se aprovizionează toate spitalele). Șoseaua Filantropia continuă prin Bulevardul Colonel Mihail Ghica, unde la No, 5 e Maternitatea (clinică Obstetricală a facultății de Medicină și școala de moașe) fondată în 1839 de Mihail Ghica. Între Calea Victoriei și Șoseaua Filantropia pleacă *strada Buzzești* care merge până în piața Matache Măcelaru. Între Șoseaua Bonaparte și Șoseaua Jianu, *Strada Paris* care duce în *Parcul Bonaparte*, unul din noile cartiere ale Bucureștiului. La Nordul pieței Victoria, începe Șoseaua Kisselleff, deschisă în 1831 de Paul Kisselleff, general și diplomat rus. (1788—1872) Sub domnia țarului Nicolae, Kisselleff a luat parte la războiul contra turcilor în 1828 : în 1829 a fost numit comandantul trupelor rusești, stabilite în Muntenia și mai târziu comandantul trupelor de ocupație în Moldova și Muntenia . Sub titlul de Rezident plenipotențiar el devine guvernatorul principatelor și duce o adevărată dictatură din 1829 până în 1835, dar această dictatură a fost rezonabilă căci a îmbogățit Statul cu mai multe servicii, instituind comisii de legiferație din care a ieșit regulamentul organic, restabilind orașele, secând bălțile și reorganizând poliția și administrația Drept recunoștință pentru serviciile aduse, divanul Ad-hoc a naturalizat pe generalul Paul Kisselleff, acordându-i și un titlu de noblețe.

În 1821 era aci, la Capul Podului, o moară de vânt pe care Kisselleff a dat-o jos, pentru a trasa planul șoselei de azi ; tot pentru această construcție a trebuit să se taie și pădurile care erau pe aceste locuri ; grădinile laterale ale șoselei au fost începute de principele Bibescu și terminate de Știrbei, care în 1851, a angajat pentru aceasta pe pictorul peisagist Mayer, al cărui mormânt e și astăzi la șosea, într'una din aceste grădini laterale.

Șoseaua Kisselleff este împărțită în 5 secțiuni după cum urmează:

1. Din Piața Victoriei la Primul rond.
2. Dela Rond la Bufet.
3. Dela Bufet la Arcul de Triumf.
4. Dela Arcul de Triumf la Hipodrom și
5. Dela Hipodrom la Vila Doctorului Minovici.

Șoseaua Kisselleff este plimbarea obicinuită a Bucureștenilor fie pe jos, fie călare, fie în trăsurii sau automobile. În special în zilele de curse,

șoseaua prezintă o animație extraordinară. Până la război aveau loc aci, la fiecare 10 Maiu bătaia de flori, la care lua parte și întreaga Familie Regală.

Rlecând din Piața Victoriei înspre șosea. avem în stân-ga la No. 1, **Muzeul Zoologic**, fondat în 1836 de princi-pele Ghica și fratele său. Un mare număr de animale îm-păiate, păsări, reptile, pești au fost donate de Muzeul din Turin ; înainte de înălțarea acestei clădiri, adică înainte de 1906, Muzeul funcționa la Liceul Sf. Sava cel vechiu, în dosul Statuei Mihaiu Viteazul, pe urmă la Universitate, unde colecția a fost expusă printre curiozitățile bisericii Col-țea și în fine în localul de azi (Director Doctorul Grigore Antipa).

Muzeul e deschis Joia dela 11—15 și Dumineca dela 10—16 ; este însă închis dela 15 Iulie la 15 August.

Muzeul posedă 25 de săli conținând colecții științifice pentru cercetări speciale și colecțiuni pentru instrucția ge-nerală a publicului.

La No. 2, e **Muzeul Geologic** ridicat dupe planurile ar-hitectului Ștefănescu (director: profesorul Mrazec) Muzeul poate fi vizitat în zilele de lucru dela 9—12 cu o autori-zație specială.

La No. 3, **Muzeul Etnografic Carol I** (Director: profe-sor Tzigara Samurcaș) Muzeul a cărui clădire se lucrează încă, nu este încă deschis publicului. Colecția începută în 1906 e formată din toate piesele care servesc la studiul material al activității poporului românesc : case, locuințe adăposturi, costume din epoca dacilor până în zilele noas-tre, podoabe, arme de războiu și instrumente de lucru din timpul păcei, vânătoare, pescuit, cultură de pământ și in-dustrie, mijloace de transport, sărbători și ceremonii reli-gioase, artele mai mult sau mai puțin dezvoltate dela sim-plele oale de pământ până la celè mai bogate covoare, în fine tot ceea ce în existența materială a poporului român, prezintă câte-va trăsături foarte caracteristice și care sunt de domeniul etnografiei.

În curtea Muzeului Etnografic este încă vechiul **Muzeu al Monetăriei**, azi în ruină, care a fost inaugurat la 24 Fe; bruarie 1869 de însăși Regele Carol ; atunci s'au bătut pri-mele monezi de aur cu efigia domnitorului Carol. În ulti-mul timp muzeul n'a mai servit decât la tipărirea mărcilor.

La nordul Muzeului, adică în dreapta șoselei, e strada Monetăriei și la No. 4, Biserica Izvorul Tămăduirii, ridicată de Nicolae Mavrogheni

în 1879, care grec de origină, a botezat-o Zooodrpighi, adică pe românește Isvorul Tămăduirii.

După primul rond, vine Bufetul a cărei arhitectură este exacta reproducere a pavilionului românesc care a figurat la expoziția din Paris în 1889. În mijloc un Kioșc unde cântă muzica militară, din Maiu și până în Octombrie, în toate zilele de lucru dela 4-8 seara, iar în zilele de sărbătoare și dimineța.

La No. 5, palatul Regelui Mihail I-iu și al Prințesei-Mame Elena.

Peste drum la No. 8, Muzeul Toma Stelian, deschis dupe moartea fondatorului în propria sa casă. (Director George Olssewski). Muzeul este deschis Joia și Dumineca și zilele de sărbătoare dela 10-12 și 4-6. (E. 1).

Toma Stelian a fost profesor la Universitatea din București, jurist, consult și mare orator. Născut la Craiova la 3 Aprilie, 1860 el moare la București în 1925; în 1907 fiind ministrul Justiției el reorganizează pe baze noi, magistratura și întreaga justiție. Prin testament lasă Statului întregul său palat cu colecțiunea artistică și biblioteca ce cuprinde.

Muzeul cuprinde 4 Secțiuni: 1. Pictură și sculptură, 2. Arta religioasă, colecția Comisiei Monumentelor istorice, 3. Arta religioasă, 4. Aquarelele pictorului Pop de Szathmary.

Secțiunea I-a Nicolae Grigorescu (1838 1907) Antoportret (No. 1); Fântâna (No. 1); Car cu boi (No. 3); Popas (No. 4); Case de țară (No. 5); — Andreescu (1852—4884), Casa ciurarului (No. 6); — Ștefan Luchian (1868—1916), Rugăciunea (7), Peisaj (8), Vas cu flori (No. 9), Țărancă (No. 10) Vânători de bragă (No. 11); — Carol Pop de Szathmary (1811—1888), dela No. 12 14, diferite aquarele, Alexandru Cuza (No. 12), Doamna Elena Cuza (No. 13), Regele Carol în Bulgaria (No. 16), Cimitir ture (No. 32). Turcoalice (39); — Ion Georgescu (1856 -1898), Rugăciunea, sculptură (45), Bustul actorului Pascaly (46).

Secțiunea II-a și III-a cuprinde arta religioasă. La No. 1, Tâmpla Mănăstirei din sec. al XVII-lea. No. 2 Sf. Simion și Sf. Sava, icoana din sec. XVI-lea factură bizantină; personajele reprezentate la picioarele sfinților, sunt Neagoe Basarab cu soția și ticele sale; (No. 3. Șf. Nicolae icoană din sec. XVI-lea; No. 4. Arhanghelul Mihail Sec. XVII-lea No. 5. Scoborârca dupe cruce sec. XVI-lea, reprezentând în afară de scena biblică, pe Despina Doamna, soția lui Neagoe Basarab, ținând po brațe cadavrul fiului său. No. 11, Sf. Andrei, icoană din sec. XVII-lea provenind dela Mănăstirea din Târgoviște; No. 18, Sf. Spiridon, icoană luată dela Spirea Veche; No. 20, Fecioara și Copilul, factură bizantină; No. 30, Christos, icoană dela începutul sec. XIX-lea, factură românească; No. 31, Icoana Fecioarei; No. 32, Icoana lui Isus, factură românească din 1678; No. 34, Sf. Dumitru și Nicolae, factură rusească, purtând inscripția din 2 Decembrie 1812. No. 35 Fecioara, icoană din sec. al XIX-lea, factură italiană; dela No. 36—42, icoane din secolul al XIX-lea; la Cei trei Ierarhi, icoană din sec. al XVI-lea, școală bizantină. No. 50, Prezentarea lui Isus la templu, sec. XVI-lea; dela No. 51 104, icoane

pictate pe lemn și în sticlă, aduse din Transilvania și executate în secolul al XIX-lea. No. 105, uși împărătești dela altar. sec. XVIII-lea. La No. 107—108, sfeșnice în lemn din sec. XVIII-lea dela Mănăstirea Arnota. La No. 109, uși împărătești din sec. XVII-lea iar cele dela No. 110, din sec. XVI-lea. La numerile 113 și 114, sfeșnice în lemn sculptat din sec. al XVIII-lea. No. 115, Strana episcopului dela biserica Stavropoleos, sec. al XVIII-lea; No. 117, sf. Dumitru; sec. al XIX-lea; No. 118 sf. Elefteric, sec. al XVIII-lea. No. 119, Sf. Filip, icoană pe lemn de stil bizantin din sec. al XVI-lea; No. 121, Icoană pe pânză, stil bizantin sec. al XVI-lea; Isus în templu, sec. al XVI-lea. La No. 125-126 Sf. Paul. sec. al XIX-lea. La No. 127, Sf. Grigore. pictură bizantină din sec. al XV-lea. La No. 201, 202, Cupe în argint aurit, sec. al XVIII-lea La No. 204, 205, cupe din sec. al XIX-lea. La No. 206-207, Cruci de argint, Sec. al XVI-lea. La No. 207 și 212, Cruci în argint din sec. al XIX-lea. No. 214, Cruci în argint și perle, Sec. al XVIII-lea. Dela No. 212—225, Cruci în argint aurit din sec. al XIX. La No. 226, Cruce în argint pentru procesiuni, sec. al XVII-lea. e o donație făcută de Constantin Brancoveanu, bisericii Sf. Gheorghe (v. p. 194. No. 227, Cruce în argint din 1644, dăruită de Matei Basarab Mănăstirii Dealului din Târgoviște. No. 228, Cupă în argint stil gotic din sec. al XVII-lea No 229, Cupă în argint din sec. al XVIII-lea; din același secol, sfeșnicul în argint dela No. 230. La No. 231—233, Candele în argint dela Mănăstirea Văcărești, Sec. al XVII-lea. No. 237 și 238, Discuri pentru procesiuni, Sec. al XVII-lea. No. 239-240, Chiselnițe pentru anafură din anii 1789 și 1806. La No. 245, Patrafir brodat în aur și argint din sec. al XVI-lea. La No. 246, O biblie slavonă din Sec. al XVI-lea. Dela No. 241-254, Omofoare brodate în argint din sec. al XVIII-lea. La No. 257—258 Cădelnițe în bronz din Sec. al XVII-lea. La No. 264 265. Candele din Sec. al XVII-lea, la No. 226 282 Candele în argint din al XIX-lea. Dela 302 306, Cruci în lemn din sec. XIX-lea, provenind din Basarabia. Dela 307 314, Catarame de argint din sec. al XVIII-lea; la No. 324—325 perdele dela ușile altarului în catifea de Venetia, cu marca Muntoniei; din Sec. al XVII-lea. La No. 326 o agrafă în aur dela brăul lui Radu Negru găsită în mormântul acestuia la Biserica Domnească din Curtea de Argeș și reprezentând un castel feudal; la No. 327, un inel de aur al lui Radu Negru din Sec. al XIV-lea având gravate în interior, aceste două cuvinte; Ave Maria. Dela No. 328 la 330, alte inele ale lui Radu Negru. La No. 331. un nasture dela tunica lui Radu Negru cu blazonul familiei Basarabilor. La No. 332. o brățară din 1365, care a aparținut Kieranci, soția lui Vladislav. La No. 333, cerceii Kieranei, La No. 334, inel în aur cu un rubin mare, găsit în mormântul lui Dan I. din sec. al XIV-lea. La No. 335, emblema unui cavaler din sec. al XIV-lea. La No. 336, inelul boerului Nanu Uboda, sec. al XIV, No. 338, Nasturele de aur dela tunica unui cavaler înmormântat în biserica Domnească dela Curtea de Argeș. No. 339, inelul lui Voislav, fiul lui Nicolae-Alexandru Basarab; La No. 341, un rest din diadema de aur a lui Voislav; La No. 342, un ac de aur al nevastei marelui Basarab, găsit în mormântul din Biserica Negru-Vodă din Câmpulung, la Nr. 343 un inel, care a aparținut unuia din copii marelui Basarab, găsit tot în mormântul dela Câmpulung.

Secția IV-a. Aquarelele lui Pop de Szathmary, reprezentând diferite scene din trecutul poporului românesc și mai ales din Transilvania.

În afară de aceste colecții artistice, Muzeul a primit, acum în urmă două superbe donații din partea lui Mihail Șuțu, celebrul numismat român și membru al Academiei Române (acestuia din urmă el i-a dăruit întreaga sa colecție de monezi aur). Operile sunt: Suzana și bătrânii de Tintoretto și Madona de Guido Reni. Ion I. C. Brătianu a dăruit mai

multe pânze de Grigorescu și Andreescu. Doamna Cecilia Petrescu, fosta soție a lui Eugen Stătescu (pag. 106) a oferit picturi de Grigorescu și Andreescu și un album de o neprețuită valoare cu schițe în creion și în poziță de Rubens, Rembrandt, Andrea Del Sarto, Perugino, Michel Angelo, Tiepollo, frații Cranach, David, Tenier etc. În afară de aceasta Muzeul a mai primit și o frumoasă colecție, dăruită de d-na Virginia Slătincanu și compusă din gobelinuri și autentice „Aubusson“, precum și vase, statui și vechi obiecte de artă japoneză, cum de ex: statua lui Dai-But-Su în lemn aurit, Un Budha, sculpturi de monștrii din sec. al XVI-lea și XVII-lea și cutii în lac japonez.

Intr'una din sălile muzeului este biblioteca lui Toma Stelian, conținând aproape 15.000 volume juridice, care se pot cerceta în toate zilele de lucru dela 8—12.

Mai departe, la No. 21, avem Școala de Agricultură Herăstrău (Director Ing. Alexandru Nasta).

Cunoștințele științifice de agricultură au pătruns în România la începutul sec. al XIX-lea în același timp cu renașterea ideilor în țară și ca o urmare a influenței din ce în ce mai accentuată a civilizației Occidentale. Ne-a rămas din această epocă lucrări de agricultură, ca aceea a Postelnicului Drăghici, tipărită în 1834, cu titlul de Școala rurală și casnică sau „Învățătură pentru lucrul și îmbunătățirea pământului“. În 1846, Ion Pennescu, scrie „Principii de agricultură“; el a fost trimis în 1838, de principele Mihail Sturza, să studieze agricultură, la școala-fermă a celebrului Matheiu de Dombrasle la Roville; întorcându-se în țară, Ion Pennescu, devine cel mai mare agronom din România numit și „Tatăl agronomiei române“. Dcla 1843 la 1846 cursurile de agricultură au fost ținute la Academia Mihăileanu, prima Instituție de învățământ superior în principatele române; aceste cursuri erau influențate de știința cameralistică, care s'a introdus în sec. al XVIII-lea în toate universitățile din centrul Europei.

Prima școală de agricultură a fost creată în 1852 de Barbu Stirbei pe domeniile Pantelimonului; în 1875 director al acestei școli a fost numit Constantin N. Racotă, căruia i-a urmat în 1863 P. S. Aurelian, mai târziu ministru. În 1867 se introduce un curs de silvicultură; în 1868, în luna Decembrie, școala părăsește Pantelimonul, care era proprietatea Eforiei civile, și se instalează la Herăstrău, unde e și azi.

Școala posedă o fermă model, o proprietate de cultură, o bibliotecă bogată în cărți și reviste de specialitate, săli de lectură, un laborator, colecții instructive, o grădină botanică, o infirmerie, etc.

Elevii care se înscriu la școală de agricultură trebuie să aibe bacalaureatul; cursurile teoretice durcază 3 ani.

Mai departe se vede Arcul de Triumf, ridicat cu ocazia încoronării Regelui Ferdinand și Regina Maria, la Alba Iulia, ca suverani ai tuturor românilor. Lângă Arcul de triumf e instalată provizoriu Școala de horticultură pentru fete, creată în 1928 de Societatea Consiliului Național al femeilor române. din inițiativa d-nei Calipso Botez.

În dreapta Arcului de triumf e Velodromul, având o pistă de 500 metri în circumferință și un amfiteatru pentru 3000 de persoane.

Mergem mai departe până la rondul al III-lea unde găsim cel mai important câmp de curse din București, **Hipodromul Băneasa**, cu 5000 de locuri. Tribuna e construită de arhitectul Berindei; în partea stângă e tribuna regală; prima tribună după cea regală este rezervată membrilor Jockey-Clubului. Cursele de cai sunt una din cele mai mari atracții ale societății bucureștene. Ele au loc din primăvară până în toamnă târziu, atât cursele de trap, cât și cele de obstacol.

Sumele angajate în pariuri la aceste curse se ridică la cifre fantastice. Din aceste pariuri se oprește o cotă parte pentru Jockey Club și pentru cheltuelile administrației. Prețul de intrare este 100 lei (pentru doamne 60 lei), iar pentru peluză 20 lei. De curând s'a inaugurat la curse, ziua premiului modei, unde casele mari din București, prezintă ultimele modele.

Nu departe de hipodrom e *Vila Doctorului Minovici*, în fața căreia fac haltă toate trăsurile și automobilele în plimbare la șosea. Dacă mergem mai departe pe șosea, observăm în stânga, înainte de a ajunge la calea ferată și la pod, niște ruine în cărămidă, care reprezintă *Ruinele Palatului Bibescu*, ridicat altă dată pe proprietatea Văcărescu.

Această proprietate apărțuica prințului Ghica, marele Spătar la care se întâlneau în toate duminicile cei mai mari boeri din București cu familiile lor.

Primele construcții au fost începute de Ștefan Văcărescu (1620—1761), fiul lui Enache Văcărescu, Visticrul lui Brâncoveanu, decapitat și el odată cu acesta de turci la 1714. Exilat în insula Cipru el nu și-a mai putut isprăvi proiectul; după moartea sa, soția lui, Ecaterina, s'a hotărât să termine construcția bisericii care trebuia să scrvească drept paradis în palatul lor, oar și ca e împiedecată de turburări politice. Grijă terminării lucrărilor rămâne pe seama fiului ei, Poetul Enăchiță Văcărescu, oprit de asămenea din cauza politiceii ce a dus contra rușilor. Cu multă greutate isprăvește abea zidul înconjurător în 1791; în 1792 Enăchiță Văcărescu ajutat de curajul soției sale de a treia, Ecaterina, fica lui Aodă Caragea, termină și sfințește biserica care se vede și azi.

Nepoata sa Maria, măritându-se cu prințul Constantin Ghica aduce acest loc ca zestre. În această veche casă a Văcăreștilor prințul Ghica prezida banchetele demne cei mai mari faraoni. Frumuseța echipajelor cu care soscau invitații și bogăția costumelor femeile române erau de nedescris. În toate Duminicile mahalagii și oamenii de pe stradă așteptau ore întregi pe marginea trotuarelor ca să vadă trecând aceste trăsurî, fumoașele doamne române, și strălucii cavaleri la serbările proverbiale ale lui Ghica-

Maria Văcărescu după moartea lui Ghica se căsătorește cu prințul George Bibescu, care proiectează să ridice o minunată construcție cu 2 etaje pe proprietatea soției sale. Acest palat era conceput în stilul romantic al epocii și după planurile arhitectului Statului, Saxonul Schla-

ter. Frumoasă clădire care începea să se înalțe în 1848 pe malul pitorescului lac Băneasa a fost părăsită înainte de a fi terminată; evenimentele din 1848 și fuga lui Bibescu din țară, întrerupând lucrările și așa se văd și azi.

În timpul domniei prințului Bibescu, acest loc al șoselei Kiselleff se numea Băneasa și era locul de întâlnire al nobilei bucureștene.

În luna Martie 1866 aci s'a oprit trăsura cu Domnitorul Carol, care intra pentru prima oară în București ca suveran al Principatelor române și aci i s'a oferit cheile orașului București, de către guvernatorul Munteniei, pe o pernă de catifea.

Șoseaua Kiseleff își urmează drumul mai departe spre Ploești, Sinaia, Brașov, Făgăraș etc.

Străzi, Bulevarde, Piețe, Splaiuri, etc.

Numele străzilor	Pleacă din	Se sfârșește în
A.		
A. (Aleea)	Aleea Kisellef	Aleea M. Cogăl.
A. (Parcul Delvrancea)	B. Delavrancea	Allea Kisellef
A. (Parcul Cornescu)	Floreasca	B. Cornescu
Abatorului	Spl. Abatorului	Văcărești
Abatorului (Splai)	Văcărești	Podul Abatorului
Abrud	Pandele Dinu	Col. M. Ghica
Academiei (Bulevard)	Victoriei	Piața I. C. Brăt.
Agricultori	Bd. Pache	Raionului
Albă	Piața Pr. Maria	Elena Doamna
Alba Iulia	Doamna Chiajna	Călugăreni
Albinelor	Elena Cuza	Viespilor
Albișoară	Bd. Ferdinand	Călușeilor
Alecu Ruso	Gl. Lahovari	Romauă
Alexandrina	Sos. Herăstrău	Ianzei
Alexandru (Parc. Filip).	Șos. Jianu	
Alexandru cel Bun	Crepusul	Virgiliu
Alex. cel Bun (Tei)	Sf. Gheorghe Tei	Teiul Doamnei
Alex. Ion Cuza (Bulev).	Buzești	Bd. Basarab
Alex. Lahovari (Piață)	Dionisie	Dorobanți
Alexandru Odobescu	Isvor	Bd. Pr. Mircea
Alexandru Orescu	Mihai Vodă	Ceres
Alexandru Vlahuță	Sp. Petre Carp	Logofătul Tăut
Alexandru Xenopol	Gh. Chițu	Gh. Cantacuzino
Alexe Ion (Fundătură)	Cal. Lac. Teiului	
Alexe Marin (Fundăt.)	Aleea I. Hajdeu	
Amfibelor (Fundătură)	Libertății	
Amzei (Piața)	Calea Victoriei	N. Bălcescu
Ana Cuțarida (Grivița)	Fabricei	
Ana Davila	Carol Davilla	Morm. Davilla
Anastase Panu	Dudești	Campoducilor
Angela	Tăierii	Spl. Abator
Anghel Dumitrescu	Sos. Jianu	Aleea Kisellef
Antim	Sf. Apostoli	Rahovei
Anton Pan	Mircea Vodă	Dudești
Apele Minerale	Laboratorului	Călugăreni
Apolodor	Sf. Apostoli	Spl. Justiției
Apostol	Vacărești	Nerva Traian

Aprodul Purice	Călușeilor	Vaselor
Aqvila	Puișor pe șine	Sabinelor
Arcului	Italiană	Armenească
Ardeleni	Dragoș Vodă	Precupeții Vechi
Argeș	Moșilor	Episcopul Radu
Arhiereul Calist	Călărășilor	Claudiu
Arhitecților	Cezar Boliac	Popa Nan
Arhivelor	Mihaiu Vodă	Bd. Pr. Mircea
Arhivelor (Splain)	Spl. Gl. Magheru	Spl. Mihai Vodă
Arion C. C.	Griviței	Parcul C. F. R.
Arionoia	Uranus	Antim
Aristia	Plevnei	Vespasian
Aristița Romanescu	Bd. Tăbăcari	Verzișori
Armenească	Moșilor	Maria Roseti
Armoniei	Artei	Orfeu
Aron Florian	Caragiale	Vasile Lascăr
Arsenal (linia)	Șos. Doamnei	Puișor
Artei	Lupea Gârlița	Sf. Apostoli
Astronomului	Cazavillan	Puțu cu plopi
Atelierului	Grivița	Piața Dr. Botescu
Atelierului (Pr. Carol)	Prel. Giulești	
Athens	N. Bălcescu	Piața Al. Lahov.
30 August (Fundătură)	Șos. Giulești	
Aurel Vlaicu	Gl. Lahovari	Șos. Șt. cel Mare
Aurel Vlaicu (Pr. Carol)	Prel. Giulești	
Aurelian P. S.	Bd. Col. M. Ghica	Aleea Kisellef (Rond. II)
	Toamnei	Moșilor
Aureliu	Spl. V. Alexandri	Văcărești
Aurora	I. Pârva	
Aurora (Grivița)	Bd. Pache	Mecet
Austrului	Piața Gl. Dabija	Bd. Pache
Avram Iancu	Popa Balint	
Axente Sever	Spl. M. Vodă	Apolodor
Azilul de Noapte		
B.		
B. (Parcul Cornescu)	Floreasca	Hip. Floreasca
B. (Parc. Delavrancea)	Clucer	Aleea A. Parcul Delavrancea
Baba Dochia	Spl. V. Alexandri	Văcărești
Băcani	Lipscani	Blănari
Bachus	Măgurele	
Băicoianu (Alee)	11 Iunie	

Baicului (stradelă)	Sos. Pantelimon	Senatului
Bălășeanu Alex.	Cuza Vodă	Suter
Balcic	Șos. Colentina	
Bălescu Virginia	Ferentari	Văcărescu I.
Banat	Vespasian	Eug. Carada
Banca Națională	Smârdan	Pr. Col. M. Ghica
Bănci (Grivița)	Prel. Grivița	Bd. Col. M. Ghica
Banu Manta	Bd. Basarab	Schitu Maicilor
Banu Mihalcea	Cazărmii	Str. Spaniolă
Banu Mărăcine	Bd. Maria	Gl. Budișteanu
Banului	Calea Victoriei	Văcărești
Bărăției	Piața Romei	Lipscani
Bărăției (stradelă)	Decebal	Măgurele
Bărbătescu	Rahovei	Calea Victoriei
Barbu Catargiu	Piața Sf. Voevozi	P. Delavrancea
Barbu Delavrancea	Bd. Col. M. Ghica	
B. Delavrancea (Parc)	Aleea Kiselleff	
Barbu Lăutaru (Fund.)	T-viștea Veche	Epicol
Barbu și Stoian	Sabinelor	Olimp
Bardului	Șerban Vodă	Bd. D. Golescu
Barierei	Plevnei	
Bârlei (Fundătură)	Rahovei	Bd. Basarab
Basarab (Sosea)	Spl. Ciurel	Sos. Basarab
Basarab (Bulevard)	Piața Victoriei	P-ța Sf. Voevozi
Basarabia	Buzești	Cazărmei
Bateriilor	Sf. Apostoli	Vasile Lascăr
Batiștei	Bd. I. C. Brătianu	Halelor
Bazaca	Str. Carol	Londrei
Belgrad (P. Bonaparte)	Praga	P-ța Gl. Crețeanu
Belizarie	Plevnei	Lipscani
Belvedere	Parlamentului	P-ța L. Catargi
Benito Mussolini	Victoriei	
Berechet	Al. Cel Bun (Tei)	Roma
Berna (P. Bonaparte)	Londrei	P-ța Dr. Botescu
Berthelot G-ral	Plevnei	Serban Vodă
Bibescu Vodă	Rahovei	Sp. I. C. Brătianu
Bibescu Vodă (Splaiu)	Spl. D-ța Balașa	
Bibescu Vodă (Piață)	Bd. Maria	
Bicheru Nicolae	Ferentari	Barierei
Bihorului	Vespasian	
Biruinții (Grivița)	Pr. Col. M. Ghica	Senatului
Biserica Alexe	Șerban Vodă	

Biserica Doamnei	Victoriei	Doamnei
Biserica Enei	Poincaré	Bl. I. C. Brătianu
Biserica Pantelimon	Traian	Pantelimon
Biserica Popa Chițu	Viitorului	Maria Rosseti
Biserica Râșvan	Cavafii Vechi	Moșilor
Biserica Udricani	Lucaci	Olteni
Blaj	Raionului	Dristorului
Blănari	Doamnei	Colței
Blanc (Alee)	Sos. Bonaparte	Soseaua Jianu
Blanc B (Alee)	Șos. Bonaparte	Aleea Blanc
Blanduziei	N. Filipescu	Dionisie
Blanduziei (Galeriile)	Doamnei	
Boerebista	Olimpului	Bd. Mărășești
Bogdan I. (Profesor)	Dorobanților	Polonă
Bogdan Voevod	Barierei	Domnița Ancuța
Bogdănescu (Șerban V.)	Florica	
Boliac Cezar	Labirint	Raionului
Bolintineanu	Sfinților	Melodiei
Bolintinesnu (Splai)	Spl. I. C. Brătianu	Spl. Abatorului
Bonaparte (Sosea)	Piața Victoriei	Șos. Șt. cel Mare
Bonaparte (Parc)	Șos. Bonaparte	Prel. Dorobanți
Borănescu Maria	Șoseau Gherase	Caragea
Bordeianu (Fundătură)	Rahovei	
Boteanului	Wilson	C. A. Rosseti
Bouilion Franclin	Șelari	Șepcari
Bozianu	Piața Prin. Maria	Isvoranu
Bradului	Văcărești	Nerva Traian
Bragadiru	Șos. Viilor	Sabinelor
Bragagiū	Verde Câmpul	
	Cucoanei	Câmp. M. Cucoan.
Bran	Șos. Crângași	Petre Dumitrescu
Brâncoveanu	Carol	Sp. Brâncoveanu
Brâncoveanu (Splai)	Spl. Reg. Carol I	Sp. Halelor
Brândușilor	Vitanului	Laboratorului
Brașov	Ohorul Nou	Bl. Ferdinand
Brașoveni	Doamna Ghica	Teiul Doamnei
Brătianu I. C. (B-ward)	Statuia I. C. Brătianu	P-ța L. Catargiu
Brătianu I. C. (Piață)	Bd. Academiei	Bl. Carol
Brătianu I. C. (Splai)	Sp. Bibescu Vodă	Sp. Bolintineanu
Brătianu Pia	Polonă	Aurel Vlaicu
Bratocea (Grivița)	I. Pârvu	Clucereasa Elena

Brațului
Bravilor
Braziliei
Brezoianu
Broșteni
Brumărel
Brumărel (Fundătură)
Brutus
Bruxelles
Buciumului
Bucovina
Bucovina
Bucur
Bursei
Buzești

C.

C. (Parcul Cornescu)
C. (Parcul Delavrancea)
Cahul
Caimata
Calafat
Călărășilor (Calea)
Căldărari
Calimachi
Calomfirescu
Călugăreni
Călușeilor
Cameliei
Câmpineanu
Câmpul Moșilor
Câmpul Costeasca
Câmp. Galileea (G-vița)
Câmpului
Câmpului
Canonical Bunea
Cantacuzino G. C.
Cantacuzino G. C. (Piață)
Cantacuzino Grigore
Cantemir
Căpit. Octav Cocărescu
Căpitan G. Buruiană

Vasile Lascăr
Văcărești
Șos. Bonaparte
Bd. Elisabeta
Cuza Vodă
Sp. C. A. Rosseti
Cuza Vodă
Sf. Apostoli
Washington
Traian
Virgiliu
Stirbei Vodă
Cuza Vodă
Doamnei
Griviței

B. (P. Cornescu)
Popovicici
Bd. Basarab
Melodiei
C-lea Lac. Taiului
Văcă ești
Halelor
Sos. Colentina
Moșilor
Foișorului
Traian
Bd. D. Goleșcu
Calea Victoriei
Zidul Moși
Prel. Griviței
Decebal
Făinari
Dudești
Cuțitu de Argint
Teilor
Cantacuzino
Sevastopol
Văcărești
Griviței
Virgiliu

Ghiocei
Brumărel
Lisabona
Câmpineanu
Traverse
Văcărești

Poliției
Prel. Dorobanți
P-ța Obs. de foc

Francmaspnă
Bl. Mărășești
St. M. Viteazu
Victorici

E. P. Cornescu
Aleea D.
Cost. Marinescu
Bd. Carol I
Lupescu
Sos. M. Bravul
Carol
Ipsilante
Bd. Domniței
Spl. M. Giurăseu
Oborul Nou
Piața dr. B-tescu
Stirbei Vodă
Ss. Mihai Bravu
Calea Ferată
Pl. Col. M. Ghica
Sos. Ștef. cel Mare
Zalhanaiel

Mitrop. Dosoftei
Caragiale
Victoriei
Dudești
Iordache Goleșcu
Macedoniei

Căpitan Feraru	Sf. Apostoli	Azilul de Noapte
Căpitan Preoteșcu	11 Iunie	Bul. Mărășești
Căpitan Petre Carp	Dudești	Trinităței
Căpitan Savopol	Șerban Vodă	Stufu Bellu
Căpitan I. Vasilescu	Bd. Ferdinand	Străbună
Căplescu (Fundătură)	Lupeasca	Doamnei
Carada Eugeniu	Lipscani	Ipsilante
Caragea	Colentina	Prof. I. Bogdan
Caragea Vodă	Precupeții Noui	General Lahovar
Caragiale	Vasile Lascar	Piscului
Cărămidarii de jos	Văcărești	Arhiereul Calist
Cărămidarii de Sus	Spl. Pirotechniei	Bul. Pache
Cariagdi	Orzari	Ed. I. C. Brătianu
Carmen Silva (Aleea)	Intrarea Nordului	C. A. Rosetti
Carol I (Bulevard)	P. I. C. Brătianu	Spl. Brâncoveanu
Carol	Victoriei	Sos. Cotroceni
Carol I Regele (Piață)	Victoriei	Bd. Col. M. Ghica
Carol I (Parc)	Filaret	Banu Mărăcine
Carol I Regele (Splai)	Spi. Imprimeriei	Sos. Col. M. Ghica
Carol I (p. lui Crăciun)	Prel. Grivița	Sos. Murgului
Carol Davila	Isvor	Stoian Militarul
Carol Knappe	Gropile Ouatu	Iovița
Carpaților (Pasagiu)	Halelor	Splaiul Rosetti
Cașin (Grivița)	Cal. Griviței	Lipscani
Cațavei (Fundătură)	M. Bravu vechi	Călușeilor
Căfelului	Sos. Vergului	Pr. Mircea
Căfelului (Fundătură)	Căfelului	13 Septembrie
Catinca Gr. (S.-Vodă)	Sos. Giurgiului	Gl. Angelescu
Cătuneanu	Sos. Pandurilor	Sos. Iancului
Căzuși	Văcărești	Parfumușui
Cavafii Vechi	Gl. Florescu	Sos. Doamnei
Cavalerul de Flondor	Piața Obs. de foc	Văcărești
Cavarna	Sos. Colentina	Spătarului
Cazârmei	Autim	Puțu cu apă rece
Cazavillan Luigi	Știrbei Vodă	Verde
Ceairului	Sos. Pantelimon	
Ceaș Radu	Romulus	
Cedrilor	Sabinelor	
Cerbului	Spl. V. Alexand.	
Cercului	Aureliu	
Ceres	Al. Orescu	
Cernăuți	Bd. Basarab	
Cercea (princip. Carol)	Sos. Ciulești	

Cernica	Moşilor	Negustori
Chepler	C. Lacul Teiului	Hotin
Chilia	Cost. Marinescu.	Egalităţei
Chindiei	Bd Maria	Sos. Pantelimon
Chiristigiilor	Sos. Mih. Bravu	Băneasa
Chisellef (Aleea)	Piaţa Victoriei	Bd. Basarab
Chişinău	Buzeşti	Sos. P.S. Aurelian
Chitilei	Clucerului	Xenopol
Chiţu Gh.	G.C. Cantacuzino	Gl. Angelescu
Ciclopilor (Fundătură)	Crişana	Maşina de pâine
Cimitirul Reînvierea	Malca Domnului	Sos. Crângaşi
Ciobanul Petre	Sos. Giuleşti	Tepeş Vodă
Ciobanului (Fundătura)	Ileana Cosinzeană	
Cireşilor	Delea Veche	
Cişmigiu (Grădina)	Bul. Elisabeta	Spl. Ciurel
Ciurel	Sos. Basarab	
Claudiu	Spătarul Borcea	Al. Lahovari
Clemenceau G.	Episcopiei	Sos. Bonaparte
Clopotarii Vechi	Bul. L. Catargiu	Dristorului
Cloşca	Raionului	
Clucereasa Elena	Prel. C. M. Ghica	P. S. Aurelian
Clucerului	Dimitrie Ghica	Bul. C. M. Ghica
Cluj	Iordache Golescu	Berzei
Cobălcescu	Bd. Sc. M-reanu	Piaţa Concordiei
Cocoş	Muzelor	Fud. Mihai Bravu
Cocoşului (Fundătura)	Raionului	Popovici
Cogălniceanu M. (Aleea)	Dimitrie Ghica	Carol Davila
Cogălniceanu M.	Sp. Dr. Davila	Plevnei
Cogălniceanu M. (Piaţă)	Bul. Elisabeta	Spl. Imprimeriei
Cogălniceanu M. (Splai)	Spl. Reg. Elisab.	Raza Oraşului
Colentina (Sosea)	Sos. Şt. cel Mare	Stufu Belu
Colonel Albu	Şerban Vodă	Artei
Colonel Poenaru Bordea	Bibescu Vodă	Princip. Ileana
Colonel G. Costescu	11 Iunie	Ferentari
Colonel Georgescu	linia ferată	C.M. Ghica (Prel)
Col. M. Ghica (Bulev.)	Bd. Basarab	Carol Davila
Colonel Lalescu Petre	Sf. Elefterie	Dudeşti
Colonel Orero	Văcăreşti	Pomcnirii
Colonel Pleşoianu	Pre. Co. M. Ghica	Toamnei
Colonie	Viitorului	Olteniţa
Colorian (Şerban Vodă)	Şos. Bucureşti	Statuia Brătianu
Colţei	Piaţa Romei	

Columb nou	Gl. E. Grigorescu	Xenopol
Columbelor	Călărășilor	Lucaci
Comedia (Pasaj)	Victoriei	Poincaré
Comercial (Pasagiu)	Fr. Bouillon	Lipscani
Cometa	Piața L. Catargiu	Sos. Bonaparte
Comoara Tei	Sf. Nicolae Tei	Bd. Ghica Tei
Concordiei	Șerban Vodă	Olimp
Constanța	Sos. Gherase	Suter
Constanța (Șerban V.)	Șos. Gargiului	
Constantin Bonea	Păunașul codrilor	Ferentari
Constantin Grand	Șos Crângași	
Constantiu Nacu	Bd. Carol	Vasile Lascăr
Constantinescu	Plăcintei	Florcasca
Constantinescu Gh.	Griviței	Pandele Dinu
Copernic	Cal. Lacul Teiului	Pleșoianu
Corbescu Gh.	Dudești	Laptelui
Coriolan	Sabelor	Șos Doamnei
Cornea Mihail	Bd. Col. M. Ghica	lord. Golescu
Corne (Colentina)	Glucozei	
Cornelia (Alee)	Boerebista	
Cornescu	Calea Floreasca	
Cornul Caprei	Laptelui	Via Stravolca
Cortului	Romană	Precupeții Noi
Cosminului	Șos. Ștef. cel Mare	T. Vasilescu
Costache Marinescu	Zaharia	Pandele Dinu
Costache Negri	Carol Davila	M. Cogălniceanu
Costache Sibiceanu	Crâsnaru	
Costache Stamate	Secerei	Văcărești
Costaforu G.	Popa Nan	
Coșbuc Gh.	Bd. Ferdinand	Bd. Pache
Cotită	Labirint	Romulus
Coțofeni	Doamna Ghica	Teiul Doamnei
Cotroceni (șosea)	Podul D-ța Maria	Sos. Bolintin
Cozia în vii	Zidul între vii	Baicului
Crăciun	Dorobanților	Nisipari
Crângași (șosea)	Șos. Giulești	Șos. Ciurel
Crâsnaru	Bd. Col. M. Ghica	Pomenirea
Credinței	Moșilor	Bd. Carol
Crepuscului	Bucovina	Maramureș
Crețoiu (Aleea)	Parfumului	
Crișan	Raionului	Dristorului
Crișana	Berzei	Popa Tatu
Crișului	Radu Vodă	Păstorului

Crivățului
 Crivieni
 Crucea de Piatră
 Culmea Nouă
 Culmea veche
 Curiăț
 Cuza Vodă

D.

D. Parcul Delavrancea
 D. Parcul Cornescu
 D. Cart. R.M.S. (Grand)
 D. Cartierul C. F., B.
 Dacia (Bulevard)
 Dăicăreanu
 Dan Vodă
 Dănciulescu I și II
 Dănciulescu III
 Danielopol Gh.
 Dascălul
 Davidescu
 Decebal
 Decebal (Grivița)
 Dejugătoarea
 Delari Stănescu
 Delea Nouă
 Delea Veche
 Densușianu
 Depărățeanu
 Despina Doamna
 Despot Vodă
 Detașamentului
 Diane
 Dichiu
 Dimineții
 Dimitrie Ghica
 Din Sârbi
 Dincă Ștefan
 Dinicu Golescu (Bul.)
 Dintre gârle
 Dinu Cuțarida (Grivita)
 Dionisie

Răcari
 Rotari Moși
 Dudești
 Bd. Domniței
 Sborului
 Isvor
 Șerban Vodă

Clucerului
 B.E. Par. Cornes.
 R. M. S.
 Prel. Griviței
 Aurel Vlaicu
 Păunașul codrilor
 Griviței
 Pandelescu
 Dănciulescu II
 Splaiul Justiției
 Ștefănescu
 Păunașul codrilor
 Piața Romei
 Prel. Cl. M. Ghica
 Intr. Herăstrău
 Ion Eustațin
 Călărășilor
 Popa Nan
 Dristorului
 Griviței
 Plevnei
 Viitorului
 Mărțișor
 Bd. Carol
 Vasile Lascăr
 Popa Soare
 Bd. Col. M. Ghica
 Pitagora
 Rahovei
 Berzei
 Bucur
 Prel. Griviței
 N. Filipescu.

Vitan
 Cimit. armenesc
 Cantemir
 Culmea veche
 Negustori
 Spl. Gh. Magheru
 Piața Cuza Vodă

Polonă
 C.F. Pod. Gara N.
 Târgovișteaveche
 Artei
 Teiul Doamnei
 Moșilor
 Calea Floreasca
 Raionului
 Călărăși
 Bd. A. I. Cuza
 Bogdan Voevod
 Sos. Șt. cel Mare
 Văcărești
 Prudenței
 Gen. Lahovari
 Sf. Ștefan
 Șos. Jiannu
 Spl. Alexandri
 Popa Balint
 Bd. Basarab
 Spl. Bolintineanu
 Piața Al Lahovari

Dionisie Fotino	Pre. Dorobanților	
Disescu C.	Griviței No. 158	Parcul C. F. R.
Doamna Chiajna	Sp. „Mr. Giurescu	Apele Minerale
Doamna Ghica Tei	Sos. Colentina	Cal. Lac. Teilor
Doamna Ghica Tei (Prel)	Sos. Colentina	Bd. Prin. Mircea
Doamnei (șosea)	Rahovei	13 Septembrie
Doamnei	Victoriei	Colței
Dobrescu Ion	Lupeasca	Drumul serei
Dobrici	Sos. Colentina	Cartierul Suter
Dobroteasa	Văcărești	Al. Vlahuță
Doctor Asache	Sos. Cotroceni	Carol Davila
Dr. Bacaloglu	Italiană	Batistei
Dr. Botescu (Piața)	Popa Tatu	Griviței
Dr. Brânză (Splaiu)	Podul Grozăvești	Podul Domnița Maria
Dr. Buicliu	Sos. Cotroceni	Dr. Leonte
Dr. Burghilea	Piața Gl. Dabija	Grațioasă;
Dr. Boicescu	Ana Davila	Prel. Gl. Demos- tene
Dr. Capșa	Bd. Independ.	
Dr. Ciru Iliescu	Carol Davila	
Dr. Clunet	Bd. Independ.	Colonel Lalescu
Dr. Crețulescu	Victoriei	Al. Lahovari
Dr. Kalinderu	Bd. Independ.	Carol Davila
Dr. Koch	Dr. Clunet	Dr. Obedenaru
Dr. Lister	Carol Davila	
Dr. Davila (Splai)	Spl. D-nița Maria	General Magheru
Dr. Felix	Polizu	Bd. Col. M. Ghica
Dr. Grozovici	Sos Ștefan cel Mare	Sft. Nicolae
Dr. Iatropol	Col. P. Lalescu	Parcul Regina Maria
Dr. Leonte	Carol Davila	
Dr. Lueger	Bd. Schitu Mă- gureanu	Gl. Berthelot
Dr. Marcovici	Brezoianu	Grădina Cișmigiu
Dr. Pasteur	Dr. Iatropol	Salcia
Dr. Radovici	Carol Davila	Palatul Cotroceni
Dr. Râmniceanu	Bd. Pal. Cotro- ceni	
Dr. Rațiu	Viting	Dr. Boicescu
Dr. Răureanu	Str. Regele Carol	Aristia
Dr. Sergiu	Buzești	Victoriei
		Dr. Felix

Dr. Prof. V. Sion	Câmpineanu	Știrbey Vodă
Dr. Toma Tomescu (Alee)	Calea Victoriei	Sos. Cotroceni
Dr. Turnescu (Alee)	Bul. Independ.	Bul. A. I. Cuza
Dr. Varnali	Polizu	General Lahov.
Dogărilor	Tunari	Mircea Eustația
Doina (Fundătură)	Veseliei	Lipscani
Domnița Anastasia	Bul. Elisabeta	Bogdan Voevod
Domnița Ancuța	Plevnei	Spl. Bibescu
Domnița Bălașa (Splai)	Spl. Justiției	Bardului
Domnița Florica	Bul. Mărășești	Spl. Dr. Davila
Domnița Maria (Splai)	Spl. Independ.	Gl. Lahovari
Domnița Ruxandra	Dichiu	Călărășilor
Domniței (Bulevard)	Bd. Carol	Gl. Lahovari
Donici	Vasile Lascăr	Sos. Ștefan cel
Dorobanților (Cale)	Piața Al. Lahovari	Mare
Dorobanțul Nicu	Sos. Crângași	Sos. Giulești
Dorului (Fundătură)	Veseliei	Zaharescu
Desul cantonului	Prel. Dorobanți	Porumbaru
Drăghiceanu	Sos. Jianu	Chișinău
Dragoslavele	Sr. Sergiu	Prel. Col. M.
Dragoș Vodă	Romană	Ghica
Dreptății (Grivița)	Dorobanți Grivița	Sos. M. Bravul
Dristorului	Raionului	Văcărești
Drumul între vii	Mărțișor	Cimitir Hierăstr.
Drumul Fab. de cărămidă	Lacul Floreasca	13 Septembrie
Drumul Fabr. Popovici	Sos. Herăstrău	Griviței
Drumul Serei	Lupeasca	Raza orașului
Drumul Fab. de cărămidă	Dudești	Sos. Jianu
Flachs	Calea Ferată G.	Aurel Vlaicu
Duca Vodă	de Nord	Frați Făgărășanu
Dudești (Calea)	Colonel Orșero	Popa Ștefan
Duiliu Zamfirescu	Aleea Blanc	
Dumbrava Roșie	Polonă	
Str. Duminiceii (Șerban	Nucului	
Vodă)	Bachus	
Dumitrescu Aurelia	Griviței	
D-trescu Ghiță (Fund.)	Ferentari	
Dumitrescu Ilie	Prel. Dorobanți	
Dumitrescu I.	Păunașul codrilor	
Dumitrescu N. Maria	Ferentari	

Dumitrescu Nae
Dumitrescu Vasile I,II,III
Duzilor

E

E. Parcul Cornescu
E. Cartierul RMS Grant
E. Cart. RMS (Grant)
Echinoxului
Economul Cezărescu
Ecolui
Eduard Quinet
Eduard Grand
Egalității
Elefterescu
Elena Caracaș
Elena Colentina
Elena Crângaș
Elena Crângaș (prel.)
Elena Teodorescu
Elena Cuza Doamnă
Elena Doamna
Elisabeta (Bulevard)
Elisabeta (Serban-Vodă)
Eliseu
Eliza Caracaș
Emancipată
Emigratului
Eminescu
Enăchiță Văcărescu
Epicol
Episcopiei
Episcopul Radu
Epureanu
Epurilor
Erbăriei
Ermina
Ernei
Erodiadei
Eroului
Engenia Stătescu

Rahovei
Rondă.

Floreasca
Bul. C. F. R.
Const Grand
Sos. Viilor
Sos. Grozăvești
Uranus
Victoriei
Sos. Giuloști
Antim
Banu Marita
Sos. Ciurel
Silvia
10 Mai Grand
Elena Crângaș
Catinca Grecescu
Poterași
Rahovei
Victoriei
Stoian militarul
Vespasian
Cheiul D-viței
Justiției
Antim
Bd. Al. Cuza
Spl. Bibescu vodă
Bragadiru
Calea Victoriei
Romană
Văcărești
Traian
Sos. Cotroceni
Honzig
Episcopul Radu
Serban Vodă
Sf Constantin
Bd. I. C. Bră-

Gogoșilor

B. (R. M. S.)
Bul. C. F. R.
Inclinată
Pirotech. Arm.
Antim
Poincare
G. Grand
11 Iunie
Pandele Dinu

Prel. El. Crângași
Ion Cioc
Naie Ionescu
Viespilor
Filaret
Podul Elefterie
Catinca Grecescu
Gl. Crețeanu
Sos Ciurel
Elena Doamna
Sf. Apostoli
Bd. Basarab
Concordiei
Sos. Doamnei
N. Goleșcu
Făinarilor
Olteni
Labirint
Foca
Sebastian
Dragoș Vodă
Bd. Mărășești
Cobălcescu
Vasile Conta

Eustațiu Mircea
Eustațiu Ion

F

F. Cartierul R. M. S.
Grand

F. Cartierul C. F. R.
Grand

Fabrica Cuțarida (Gri-
vița)

Fabrica de vax

Fabrica de chibrituri

Făgăraș

Făinașilor

Fântânică

Făt Frumos

Făurari

11 Februarie

Fecioarei

Felicia Racoviță

Fenix (fundătură)

Ferari

Ferdinand (Bulevard)

Ferdinand (Parc)

Ferentari (Calea)

Fericirei

Fetițelor

Filantropia (Piața)

Filaret

Filaret Gara

Filip (Fund.) Grivița

Filipescu Eliza (Parc.
Filipescu).

Filipescu N.

Filipescu (Parc)

Filitis

Filoftei (Pr. Carol)

Filofteia Gheorghin

Fundătura Doina
Ferentari

A. C. F. R.

Bul. C. F. R.

Radu Cuțarida

Griviței

11 Iunie

Știrbei Vodă

Moșilor

Sos. Pantelimon

Sebastian

Dudești

Sf. Constantin

Aurel Vlaicu

Carol Davila

Cazărmei

Tunarilor

Piața Regele

Carol

Bd. Ferdinand

Rahovei

Bachus

Călărașilor

Bd. Col. M. Ghica

Suter

Piața 11 Iunie

Prel. Col. M.

Ghica

Soseaua Jianu

Piața C. A. Ros-
seti

Soseaua Jianu

Victoriei

Gl. Praporgescu

Pieptănari

Ferentari
Veseliei

Aleea Grand

Sos. Viilor

Gl. Anghelescu

Viitorului

Lacul Fundeni

Petre Ispirescu

Bd. Schitu Mă-
gureanu

Tunarilor

Marginei

Sos. Pantelimon

Baicului

Pieptănari

Gentilă

Fabrica de chi-
brituri

Str. C. A. Ros-
seti

Brâncoveanu

Fund. Veseliei

Filimela (fundătură)	Spoitorilor	Constantinescu
Floreasca	Stefan Cel Mare	Floreasca
Floreasca (Piață)	Dejugătoarei	Găitănari
Florica (Șerban Vodă)	Iacobescu	Prf. Ionescu Gion
Florilor	Văcărești	Fabria Hagi Tudorachi
Florilor	Sos. Jianu	
Florilor (Puțului Crăciun)	Prel. Griviței	
Fluerului	B-dul Pache	Sos. M. Bravu
Fluturilor (fundătură)	Tăbăcari	
Foca	Sos. Cotroceni	Erbăriei
Foișor	Sos. Vitanului	Podul Abatorului
Fonteriei	Mihai Vodă	13 Septembrie
Francez (Pasagiu)	Franclin Bouillon	
Franomazonă	Gl. Anghelescu	Oituz
Francklin	Victoriei	Cameliei
Frântă	Bis. Udricari	Bd. I. C. Brătianu
Franzelari	Toamnei	Vintilă
Frații Berceni	Plăcinta	Spătarului
Frații Brătulescu	Găitănari	Manu
		Comuna Șerban Vodă
Frații Făgărășanu	Rodica	Stoian Militarul
Fraților	Prel. Crângași	Regina Elisabeta
Freamăt	Cărămidari de sus	
	Banu Manta	Sultănița
Frosa Sarandi		Azilul Reg. Elisabeta
	Țepeș Vodă	Orzari
Frunzei	Baicului	Sultănița
Fundeni		

G

G. Cartierul R. M. S. Grand	C. (R.M.S.) Grand	
G. Cartierul C. F. R. Grand	A. (C. F. R.)	Aleea Grand
G. Cartierul C. F. B. Steaua Română	D (C. F. R.)	A (C.F.R. Grivița)
Gaillac (Alee)	Dorobanților	Raionul
Găitănari	Pandurilor	Frații Brătulescu
Găitănari (Șerban Vodă)	Paraschivescu	

Galvani	Drumul J. Teiu- lui	Fabrica Lupescu
Gândului	Romulus	Călărașilor
Gara Centrală (Splai)	Spl. Dr. Brânză	Sp. Reg. Elisabeta
Gara de Nord (Piață)	Calea Griviței	
Gara Obor	Câmpul moșilor	Baicului
Gârleanu Em.	Prof. Ionescu Gion	Anastase Panu
Gemeni	Vasile Lascăr	Viitorului
General Anghelescu	Griviței	Podul Domnița Maria
General Averescu (Pr. Carol)	Prel. Giulești	Berzei
General Berthelot	Victoriei	Gl. Berthelot
General Budișteanu	Griviței	Șerban Vodă
General Cand Popescu	Lânăriei	
Gl. Candiano Popescu (Fundătură)	Gl. C. Popescu	Stufu Belului
Gl. Cerchez	Șerban Vodă	Bd. Basarab
G-ral Cernat	Bd. Al. I. Cuza	Spl. C. A. Rosseti
G-ral Cernat (Splai)	Spl. Halelor	Gl. Fălcoianu
G-ral Crețeanu	Barierii	Sf. Ștefan
G-ral Dabija (Piața)	Plantelor	Răsuri
G-ral Doda	Romană	Th. Aman
G-ral Dona	Gl. Berthelot	Rozelor
G-ral Dragalina Ion	Isvor	Bd. Palat Cotro- ceni
G-ral medic Demostene	Mormântul Da- vila	
G-ral Eustațiu	Ferentari	Bd. D. Golescu
" Fălcoianu	Plevnei	Moșilor
" Florescu	Colței	Piaț. Al. Lahov.
" Eremia Grigor.	Piața G. C, Cant.	Șerban-Vodă
" Haralambie	Gl. C. Popescu	Bis. Udricani
" Herăscu Năstur.	Sf. Vineri	Moșilor
" Ipătescu	Olari	Vasile Lascar
" Lahovari	C. C. Cantacuz.	Viitorului
" Lahov. (Stradela)	G-l Lahovari	Gl. Cand. Pop.
" Leca	Șerban-Vodă	Stuf. Belului
" Lupu		Bul. Arhivelor
" Magheru (Spl.)	Spl. Dr. Davila	Basarabiei
" Manu	Victoriei	Laptelui
" Nicoleanu	Dudești	Gl. Med. Dem.
" Med. Z. Petreșcu	Ana Davila	Orzari
" Stan Poetas	Matei Voeyod	

G-ral Popovăț	Ch, Dâmboviței	Ciurel
" Praporgescu	Batiștei	C. A. Rosseti
" Radovici	Precu-Vechi	Viitorului
" Racoviță (Piață)	St. Mihăileanu	
" Christian Tell	Piața Amzei	Romană
" Medic Teodori	Ana Davila	Gl. Med. Dem.
Gentilă	Călărașilor	Lucaci
Georgescu I și II	Cartier. Rahovei	Ferentari
Gheorghe Grand	Const, Grand	Sos. Crângăși
Gheorghiu Georgeta (F)	Fund. Veseliei	
Gheorghiu Pericle	Pieptănari	Fund. Veseliei
Gheorghiu Spiru	Cuțitul de Arg.	Sos. Viilor
Gherase (Sosea)	Sos, Colentina	Bd. Pr. Mir. Sut.
" (Fundătură)	Frosa Sarandi	Grop. Corniș
Gherghel (Aleea)	Soseaua Jianu	
" Paraschiva	Clucer. Elena.	Ghiță Boiangiu
" Vasile	Pomenirea	Bd. Col, M. Gh.
Gherghiceanu (Paant.)	Mărc. între vii	
Gherghinei	Păun. codrilor	
Ghețarului I și II	Plevnei	
Ghica Tei (Bulevard)	Scheiul-de-Sus	Teiul Doamnei
" Ion	Doamnei	Colței
" Vodă Tei	Sf. Spiridon	Str. Treime T.
" (Piață)	Spl. Halelor	
Ghiocei	Dogarilor	Sos. Șt.-cel. M.
Ghiță Adamescu	Sos. București	Oltenița
" Anghel	Sebastian	
" Boiangiu	Bd. Col. M. Ghica	Grop. lui Ouatu
" Brânzaru	Christigiilor	Bd. Ferdinand
" Tone	Prel. Giulești	
Gib (Aleea)	Puișori între șine	Carol Davila
Giulești (Soseaua)	Bul. Reg. (Bas.)	Cim. Calvin
Giulești Prelungire	Șos. Giulești	
Giurgiului (Sosea)	Serban-Vodă	
Glucozei	Dr. Lac. Teiului	Moara Florescu
Goga Tei (Colentina)	Glucozei	
Gogoșilor	Matei-Voevod	Tepeș-Vodă
Gogu Zamfirescu	Pieptănari	Șer.-Vodă Cart.
" (F.)	Sos. București	Oltenița
Golești (Fund.)	Logofătul Tăut	
Grădina cu cai	Piaț. M. Cogăln.	Spl. M. Cogăln.
Grădinarilor	Foișorului	Laboratorului
Gramont	Bd. Maria	11 Iunie

Grăniceri
 Grănicerilor
 Grant (Alee)
 Grăţioasă
 Grigore Alexandrescu
 Grigore Caracaş
 Grigore Grecescu (Al.)
 Griviţei
 Grozăveşti
 Guttenberg
 Gutuiului (Fund.)

H

H. Cart. R. M. S. Grant
 H. Cart. R. M. S. Grant
 H. Cart. R. M. S. St. R.
 Haga Parcul Bonap.
 Hagi Dina
 „ Ghită
 „ Tudorachi
 Hag. Aurel Grop. (F.)
 Hajden B. P.
 Halelor (Splaiul)
 Haltei (Parc. Carol)
 Hameiului
 Hanu cu tei (Pasăg.)
 Hărtănoaia
 Hatmanul Arbore
 Heliade Moşi
 „ între vie
 Herăstrău (Sosea)
 „ (intrare)
 Hipodrom
 Honzig
 Horei
 Horez
 Horia
 Hotin

I.

Cartierul R.M.S. Grand

Pr. Dorobanţilor
 Toamnei
 Sos. Giuleşti
 Călăraşilor
 Victoriei
 Sos. Ciurel
 Şerban-Vodă
 Calea Victoriei
 Pod. Grozăveşti
 Spl. Imprimer.
 Elena Cuza

C. E. (R. M. S.)
 Grand
 A. D. (C. F. R.)
 Prel. Dorobanţi
 Doina
 Gropile Ouatu
 Şos. Herăstrău
 Pieptănari
 Bd. Elisabeta
 Spl. Brâncov.
 Prel. Giulescu
 Râscrucilor
 Lipscani
 Călăraşilor
 Şos. Si.-cel-Mare
 Sos. Pantelimon
 Bd. Gora Obor
 Rond II
 Pr. Dorobanţi
 Băneasa
 13 Septembrie
 Bd. Pache
 Heliade între vie
 Raionului
 Bd. Basarab
 Grant

Floreasca
 Bis. Popa Chiţu
 Const. Grant
 Traian
 Dorobanţi
 Irina
 Sos. Giurgiului
 Bar. Griviţei
 Sos. Colentina
 Bd. Elisabeta

Griviţa

Ferentari
 Bd. Col. M. Gh.
 Fabr. H. Tudor.

A. Ureche
 Spl. Gl. Cernat

Dobroteasa
 Blănari
 Lucaci
 Floreasca

Sos. Gherase
 Prel. Dorobanţi
 Floreasca

Sebastian
 Buciumului

Fund. Dristorul.
 Costache. Marin.

Bd. Regiei

Iacobescu Alexandru	Spiroi	Econ. Cezărescu
Iacobescu	Sos. Giurgiului	Paraschivescu
Iacovache (Șerban Vodă)	Constanța	Drumul între vii
Iancovescu	Rahovei	Măgurele
Iancu Costea	Sos. Giulescu	Sos. Crângași
Iancului (șosea)	Șos. Mih. Bravul	Șos. Pantelimon
Iancului (Șerban Vodă)	Olteni	Rodica
Ianzei	Sos. Jianu	Alexandrina
Icoanei (Grădină)	A. D. Kenopol	G. C. Cantacuzino
Ignățiu	Griviței	Câmp. Pleșoianu
Ileana Cosinzeana	Sebastian	P. Ispirescu
Ilfov	Lipscani	Spl. Regele Carol
Ilie Gripecu	Pieptănari	
	(Șerban Vodă)	
Ilie Opriș	Stoian Militarul	Șos. Buc. Oltenița
Impăcării	Bd. Col. M. Ghica	Gropile Corniș
Imperială	Victoriei	Pictor Grigorescu
Imprimeriei	Bd. Elisabeta	Guttenberg
Imprimeriei (Splai)	Sp. Cogălniceanu	Spl. Reg. Carol I
Inclinată	Sos. Viilor	Echinoxului
Independenței (B-dul)	Podul Gărei Centrale	Pal. Cotroceni
„ (Alee Fund).	Bd. Independenți	
„ (Splai)	Spl. Pirotechniei	Spl. D-ța Maria
Ing. N. Hârjeu (fost fund. Atelierului)	Atelierului	Atel. Centrale
Ing. Iorcianu	Viesparilor	G. Nord
Ing. Pandele Țărușanu	Griviței	Vasile Lascăr
Ing. Pizone	Plevnei	Petre Poni
Ing. Zablovski	Bd. Col. M. Ghica	Văcărescu I
Ing. Cuțarida	Prel. Griviței	Iordache Golescu
Ing. Vernescu	Peroni (Ș. Vodă)	Ana Cuțarida
Inginerilor Tei	Tănăsescu	Frații Făgărășanu
Inocenței	Speranței	Berechet
Instit. Medico-Militar	Viting	Popa Rusu
Inundației	Puțu cu Apă Rece	Vespasian
Ioana	Plăcintei	
Ioanid (Parc)	Aurel Vlaicu	Dumbrava Roșie
Ioan Botezătorul	Veseliei	
Ion Cioc (Pr. Carol)	Prel. Giulești	Reg. Elisabeta
Ion Cornea (Ș. Vodă)	Frații Brătulescu	Pieptănari
Ion Creangă	Uranus	Sirenelor
Ion Procopiu	Cantemir	Alex. Vlahuță

Ion Roată	Elena Cuza	Verzișori
Ionescu Gion Profesor	Cantemir	Șos. Vitanelui
Ionescu Tei	Mașina de Pâine	Sub Tei
Ioniță Matache (Fund).	Șos. Crângași	
Iordache Golescu I	Cluj	
Iordache Golescu II	Turda	Mihail Cornea
Iordana (Fundătura)	Ferentari	Abrud
Iorgulescu (Alee)	Căp. Gh. Preo- țescu	Popa Ștefan
Iovița	Cătuneanu	
Ipsilante Voevod	Bd. Gara Obor	
Irina Caracaș	Spl. Ciurel	Soseaua Ciurel
Irina Stănescu	Ferentari	Păunaș. codrilor
Islaz	Clucereasa Elena (Grivița)	
Ismail	Negoiu	Vâlcov
Isvor	Mihai Vodă	13 Septembrie
Isvoranu	Nifon	Elena Doamna
Isvorul Nou	Dudești	Șos. Murgului.
Italiană	Bd. Carol	G. C. Cantacuzino
Iulia Hajden	Popa Tatu	Griviței
Iulian Ștefan	Frosa Saranti	Fund. Vlădoianu
11 Iunie	Rahovei	Gare Filaret
Ivan Ghețu	Lupeasca	Drumul Serei
Isbândeii (Pr. Carol)	Șos. Giulești	Calea ferată
J.		
Cartierul R.M.S. Grand	Bd. Regiei	C. (R. M. S.)
Jarcaleți	Rahovei	I. Cosinzeana
Jianu (Șosea)	P. Victoriei	Căt. Herăstrău
Julieta Antonescu	Viting	Vespasian
Jupiter	P. cu apă rece	Al. Orescu
Justinian	Polonă	Aurel Vlaicu
Justiției	Gramont	Cazărmei
Justiției (Splaiu)	Spl. Mihai Vodă	Spl. D. Bălașa
K.		
Cartierul R.M.S. Grant	Bd. Regiei	C. (R. M. S.)
L.		
Cartierul R.M.S. Grant	Grant	

Labirint	Văcărești	Călărașilor
Laboratorului	Nerva Traian	Dudești
Lacul Teiului	Șos. Șt. cel Mare	D-na Ghica Tei
Lacului	Gl. Lahovari	Dogarilor-
Lainici	Calea Griviței	Bd. Col. M. Ghica
Lânăriei	Pod V. Alexandri	Gl. C. Popescu
Lânăriei (fundătura)	Lânăriei	
Lațului	Aquila	Sirenelor
Lăptari (Tei)	Teiul Doamnei	D-na Ghica Tei
Lăptaru Dumitru	Șos. Iancului	
Laptelui (via Stravolca)	Raionului	Negoiu
Lascăr Catargiu (B-vd.)	P. L. Catargiu (Romană)	Piața Victoriei
	Victoriei	N. Bălăcescu
Lascăr Catargiu	Moșilor	Armenească
Latină	13 Septembrie	
Lăutari (Fundăt.) I și II	Văcărești	Sf. Vineri
Lazăr	Uranus	Antim
Lăzureanu	Plevnei	
Lebedei	Labirint	Col. Orero
Legislatorului	Romană	G-l Lahovari.
Leonida	Sos. Iancului	
Leonida (Fundătură)	Serban Vodă	Cuza Vodă
Leon Vodă	Felicia Racoviță	
Leopardului (Fundăt.)	Dr. N. Crețulescu	
Leului	Dorobanți	
Leului (Fundătură)	Antim	Bd. Maria
Libertății	Popa Rrsu	Armeneasca
Licurg	Moșilor	Episc. Radu
Liei	Robert de Flers	Maria Rosseti
Lipovanului	Piața Mihai Vodă	Moșilor
Lipscani	Str. Horei	Gh. Coșbuc
Lirei	Bruxelles	Prel. Dorobanți
Lisabona (P. Bonaparte)	Văcărești	Piscului
Livedea cu duzi	Cim. Reînvierea	S. Tef. dela Mare
Lizeanu	Cazărmi	
Locotenent Bătrânul	Drumul Taberei	Cotroceni
Locotenent Caranda	Drumul Taberei	Cotroceni
Locotenent Găină	Drumul Taberei	Cotroceni
Locotenent Negel	Delea Veche	G-l Stan Poetaș
Locotenent Paulescu	Dorobanți	
Locotenent Zabavoiu	Văcărești	Foișorului
Locoț. Col. Papazoglu	Rahovei	Măgurele
Locusteanu Al. (Parc)		

Locusteanu Petre
 Logofătul Nestor
 Logofătul Tăut
 Londra (P. Bonaparte).
 Lotru
 Lucaci
 Luceafărului
 Luncei
 Lunai
 Lunei
 Lupea Gârliță
 Lupeasca
 Luterană

M.

Macca (Pasagiu)
 Macedonia
 Măcelari (Fndătura)
 Măcelari Staicu
 Macovei
 Madrid
 Măgurel
 Măgurele (șosea)
 10 Mai Crângași
 Maica Domnului
 Maior Coroiu Ion
 Maior Ene
 Maior Giurescu (Splaiu)
 Maior Sonțu
 Maiorescu Ion
 Majestic (Pasagiu)
 Maltopol
 Mămulari
 Manea Brutaru (Fund.)
 Mangu
 Manolescu Grigore
 Mântuleasa
 Manu
 Manu Cavafu
 Maramureș
 Mărășești (Bulevard)
 Mărăști (Bulevard)

Logofăt Nestor
 Antim
 Laboratorului
 Sos. Bonaparte
 Calea Griviței
 Călărașilor
 Sirenelor
 Văcărești
 Sos. Grozăvești
 Bd. Carol I
 Rahovei
 13 Septembrie
 Câmpineanu

Victoriei
 Făgăraș
 Precupeții Vechi
 Anastase Panu
 Pirotechniei
 Parcul Bonaparte
 Secerei
 Sos. Viilor
 Sos. Crângași
 Cim. Reinvierea
 Sos. M. Bravul
 13 Septembrie
 Spl. V. Alexandri
 Munteanu
 Vaselor
 Victoriei
 Bd. Al. Cuza
 Văcărești
 G-1 Budișteanu
 Sos. Pantelimon
 Bd. Col. Ghica
 Călărașilor
 Cornescu
 Cuza Vodă
 Bucovina
 P. Mareșal Joffre
 Sos. P. S. Aurel

Antim
 Bacteriilor
 Prof. I-scu Gion
 Paris
 Col. M. Ghica
 Trifoiu
 Sabinelor
 Spiroiu
 D. Racoviță
 Bibescu Vodă
 Sos. Pandurilor
 G-1 Berthelot

Eugeniu Carada
 Bucovina
 Foișorului
 Marinescu
 Costache Stamata
 Pieptăuani
 Sos. Giulești
 Calea Lac. Tei.
 Mărcuța
 Podul Abatorului
 Sos. Herăstrău
 Sos. Mihai Brav.
 Poincare
 Bd. Basarab
 St. Ion Non
 Mărcuța între vii
 Frosa Sarandi
 Bd. Carol I
 Stufu Belului
 Berzei
 Podul C. A. Ros.
 Hip. Herestrău

Marconi	Ilfov	Victoriei
Marconi	Calea Teiului	Fabrica Lupescu
Mărculescu I și II	Rahovei	Iancovescu
Mărculescu (Ș. Vodă)	Serb. Vodă Paul.	Florica
Mareșal Bodoglio	V. Emanuel III	Cometa
Mareșal Badoglio (Piața)	Sf. Stefan	Stef. Mihăileanu
Mareșal Joffre (Piața)	11 Iunie	Bd. Mărășești
Mărgăritarilor	V. Lascăr	G-1 Lahovari
Marginei	Ghiocei	Tunarilor
Maria (Bulevard)	Văcărești	Rahovei
Maria Caracaș	Sos. Ciurel	Cheiul Dâmbov.
Maria Rosseti	Caragiale	Toamnei
Maria Serban (P. Carol)	Prel. Giulești	Calea Ferată
Marin Muscă	Ferentari	Calea Ferată
Marin Bragagiu	Prel. Griviței	Elena Doamna
Marin Oiță	Prel. Giulești	Popa Rusu
Marinescu	Spl. Pirotechniei	Sos. Oltenița
14 Martie	P. Pr. Maria	Teiul Doamnei
Mărtirului	Speranței	Ion Maioreșcu
Mărțișor	Piscului	Bd. Pache
Mașina de pâine	Cim. Reînvierea	Bd. Ferdinand
Mașinei	Vaselor	Romulus
Mătăsari	M. Voevod	Victoriei
Mătăsari Noi Prel.	Fluerului	Sos. M. Br. Nou
Matei Basarab	Lucaci	Sarmisegetuza
Matei Millo	Sf. Ionică	Matei Voevod
Matei Voevod	Bd. Pache	Sfinților
Mavrogheni	Colței	Antim
Mecat	Traian	Dionisie
Melodiei	Bd. Carol	Logofătul Tăut
Merișanu Nicolae	Spl. Pirotichniei	Sos. M. Brav. Nou
Meșterul Manole	Parcul Filipescu	Dudești
Meșterul Manole	Distorului	Sos. Ciurel
Meteorilor	Uranus	Sos. M. Bravul
Michelet Jules	G1, Lahovari	Isvor
Micșunelelor	Nerva Traian	
Mieilor	Frunzei	
Mihai Bravul (șosea)	Moșilor	
Mihai Bravu (Crângași)	Prel. Crângași	
Mihaiu Bravul	Prel. Griviței	
Mihaiu Bravul (Parc)	Călărași	
Mihai Bunea (Fund)	Bd. Călărași	
Mihai Vodă	Victoriei	

Mihai Vodă (Splai)	Spl. Arhivelor	Spl. Justiției
Mihăiță (Crângași)	Sos. Ciurel	Prel. Crângași
Mihnea	Anton Pan	Matei Basarab
Militarilor	13 Septembrie	Cazărmei
Mina Constantin	Sos. Crângași	
Mincu	Griviței	Pomenirea
Minist. Domenii (Parc)	Sos. P. S. Aurelian	Sos. Kisselef
Minotaurului	Uranus	Antim
Miorița	Econ. Cezărcu	Macovei
Miracolelor	Cazărmei	Militarilor
Mirăslău	D-na Chiajna	Călugăreni
Mircea	Șoseaua Panduri	Iovița
Mircea (stradelă)	Radu dela Afum.	Tăn. Vasilescu
Mircea (fundătură)	Sos. Șt. cel Mare	Col. Orero
Mircea Vodă	Călărașilor	Călărașilor
Mircea Vodă (stradelă)	Sborului	G-ral Cernat
Miron Costin	Griviței	
Mistrețului (Fund)	Aurora	
Mitică (Fund)	Bateriilor	
Mitică Rădulescu	Sos. Crângași	
Mitropoliei (Alee)	Bibescu Vodă	11 Iunie
Mitropoliei (Fundătură)	11 Iunie	
Mitropolitul Dosoftei	Serban Vodă	Mitr. Veniamin
Mitropolitul Grigore	Serban Vodă	Mitr. Veniamin
Mitropolitul Iosif	Cuțitul de argint	Mitr. Veniamin
Mit. Veniamin Costache	Sos. Ciurel	Sos. Viilor
Mitruș Lăptarul	Ciurel	
Miului (Fundătură)	Spl. Bolintineanu	Moara Ciurel
Moara Ciurel (Splai)	Podul Grozăvești	Broșteni
Mocăncuței	Manu Cavafu	Elena Cuza
Mocanului	Broșteni	Intrepozite
Moceanu Gheorghe	Sos. Doamnei	Parcul Filipescu
Modrogan (Alee)	Sos. Jianu	Bl. Col. M. Ghica
Monetăriei	Sos. Jianu	
Morilor	Spl. Maior Giurescu	Laboratorului
Moroiu Constantin	Cazărmei	Antim
Mozaică (Fundătură)	Pitagora	
Moș ajun	Sebastian	P. Ispirescu
Moșilor (Calea)	Carol	Sos. M. Bravul
Mucenici Becheru	Ferentari	Păuuaș. codrilor
Mucius Scevola	Minotaurului	Lăzurearu

Mugur Mugurel
Munteanu
Mureș
Murgului
Mușat Rădulescu
Muzelor

N.

Naie Ionescu
Nae Aliței
Năstăsescu (Alee)
Năsturei (Fund)
Natalia (Fund)
Neacșu Bogdan (Fund)
Nedelcu Ghiță
Negoiu
Negru Vodă
Negulescu Ștefan
Negustori
Nerva Traian
Nicolae Anghel
N. Bălăcescu
Nicolae Filimon
Nicolae Golescu
Nicolae Gane
Nicolae Ionescu (S Vodă)
Nicolae Ionescu
Nicolae Serban (Pr Carol)
Nic. Tone
Nicopole
Nicu Dobrin
Niculcea
Niculescu Becheru
Nicușor
Nifon
Nierescher (Pasagiu)
Nisiparilor
Nistrului
Niță Lăptarul
Niță Șerban
Nordului (Intrare)

Foișorului
Sos. Jianu
Prel. Grivița
Isvornul Nou
Ferentari
Pr. Unite

Sos. Giurgiului
Rahovei
Polonă
Spl. Bolintineanu
Macovei
Lupeasca
13 Septembrie
Dudești
Carol
Prel. Dorobanți
Bd. Domniței
Văcărești
Pieptănari
Piața L. Catargiu
Șoseaua Giulești
C. A. Rosseti
Trinității
Stoiaiu Militaru
Clucerului

Prel. Giulești
Prel. Giulești
Șerban Vodă
Serg. Moțu Ion
Bd. Col. M. Ghica
Radu Craioveanu
Sos. Pandurilor
Piața Pr. Maria
Rahovei
Cometa
Cost. Marinescu
Târgovișt. Veche
Gropile Ouatu
Brezoianu

Maior Șonțu
Calea ferată
Cățelului

Concordiei

Șerban Vodă
Măgurele

Drumul Serei

Ismail
Văcărești
Manu
Mântuleasa
Dudești

Al. Lahovari
Sos. Crângași
Al. Lahovari
Vultur
Inginer Vernescu
Fund. Avedic

Calea ferată

Calea ferată

Iovița
Piața Mar. Joffre

Dorobanților

Cișmigiu

Nordului	G-ral Lahovari	Aurel Vlaicu
Norilor	Broșteni	El. Cuza
Nouă (Parcul Ioaniđ)	Parcul Ioaniđ	
Nouă (Parcul Radorin)	Dudești	
Nucului	Puțu cu Tei	Rodica (Șerb,-V.)

O

Obădată	Lt. Cl. Papazoglu	Foișorului
Oborul Nou	Bd. Ferdinand	Sos. Mih. Bravul
Oborul de vite	Oborul Nou	Bd. Ferdinand
Ocolului	General Doda	Răsurilor
Octa Ganea (Colentina)	Glucozei	
Octavian	Spl. Mr. Giurescu	Apele Minerale
Odoarei	Calea Rahovei	Soseaua Viilor
Oițelor	Spl. I. C. Brătianu	Radu Vodă
Oituz	Șelari	Sepcari
Olari	Moșilor	Bul. Pache
Olimpiului	Principat. Unite	Serbăn Vodă
Oltarului	Moșilor	Silivestru
Olteni	Udricani	Văcărești
Olteni (Parcul Carol)	Prefun. Giulești	
Olteni (Serban Vodă)	Peronii	Sos Oltenița
Oltenița (Șosea)	Șerban Vodă	Văcărești
Onciul	Bd. Ferdinand	Traian
Opanez	Cal. Lacul Teiului	
Orașiu (fundătură)	Popa Tatu	
Orfeu	Sf. Apostoli	Rahovei
Orhei	Raionului	Meșterul Manole
Orientului	Gl. Lahovari	Vasile Lascar
Orlando	Victoriei	Bd. Las. Catargiu
Orzari	Călărașilor	Sos Vergului
Oțetari	Italiană	Bațiștei
Otetelișeanu	Mateiu Milo	Sărindar
Ovidiu (fundătură)	11 Iunie	
Oziris (fundătură)	Ecat. Teodoroiu	

P

Pache Protopop. (Bul)	Bul. Carol	Sos. Iancului
Palade G. D.	Vasile Lăscăr	Romană
Palas	Schitul Maicilor	Antim
Palatul Cotroceni (Bul)	Șos. Cotroceni	Dr. Lister

Palatul de Jus. stradelă	Colonel Poenaru	Rahovei
Palatului	Luterană	Pict. Grigorescu
Paleologu	Moșilor	Mântuleasa
Pandurilor (șosea)	13 Septembrie	Sos. Cotroceni
Pandurilor (fund)	Raion	G. D. Teodorescu
Pantelimon (șosea)	Sos. Mih. Bravul	Căt. Pantelimon
Pantelimon	Buciumului	Vaselor
Panu Gh.	Schitul Maicilor	Const. Moroiu
Pânzari	Moșilor	Sepcari
Paraschiva Marinescu	Macovei	
Paraschivescu (S. Vodă)	Găitănari	Iacobescu
Parcul Național (Heras.	Sos. Kisselef	Sos. Jianu
Parfumului	Labirint	Anton Pan
Paris	Piața Victoriei	Prel. Dorobanților
Parlamentului	Spl. Imprimeriei	Bul. Elisabeta
Părului	Sos. Mih. Bravul	Cim. Isvorul nou
Părului (fundătura)	Dudești	
Pârnu I. (Grivița)	Mihai Bravul	Victoriei
Pasagiul Român	Câmpineanu	
Pascal (Parcul Radorin)	Dudești	Cal. Lacul Teiului
Păsculescu	Coțofeni	Radu Vodă
Păstorului	Cuza Vodă	Armenească
Pasului	Spătarului	Cavafii vechi
Pătrașcu Vodă	Colței	Moșilor
Patria	Văcărești	Vurel Vlaicu
Paul Greceanu	Polonă	Iovița
Paulina	Sos. Pandurilor	Frații Brătulescu
Paulina (Șerban Vodă)	Iacobescu	
Păun Popescu fundatur)	Toamnei	Veseliei
Păunașul codrilor	Fund. Veseliei	Maior Ene
Pelerinilor	Puțu de apă rece	G. D. Palade
Peleş (pasagiu)	Suvenirului	
Peleş (fundătura)	Sos. Herăstrău	
Penciu (Ș. Vodă)	Sos. Buc.-Oltenița	
Peneș Curcanul (Suter)	Sos. Gherase	
Penescu (fund)	13 Septembrie	
Pensionatului (fund)	Colței	
Peroni (S. Vodă)	Rodica	Stoian Militarul
Pescari	Călarășilor	Labirint
Petre Dumitrescu	Grângași (Pr Carol)	
Petre Ispirescu	Rahovei	13 Septembrie
Petre Liciu	Bd. Tăbăcari	Verzișori
Petre Poni	Calea Griviței 158	Parcul C.F.R.

Petre Popescu	Sos. Ciurel	Prel. Crângăși
Petre Gh. Popescu	Gl. Praporgescu (Pr. Carol)	
Petrescu (fund)	13 Septembrie	
Petrescu I, II, III, IV, V, VI, VII	Sos. Pantelimon	
Petre Cercel	Bd. Mărășești	Concordiei
Petru Maior	Griviței	Bul. Basarab
Petru Rareș	Griviței	Al. Cuza
Pherchide Elena	Romană	Tunari
Pictorul Grigorescu	Victoriei	Palatului
Pictorul Luchian	Moșilor	Mântuleasa
Pictorul Romano	Mântuleasa	Dimineții
Pictorul Oscar Obedeanu	Vaselor	Sos. Mih. Bravul
Pielari (fundătura)	Fund. Năsturel	
Pieptănari	Serban Vodă	Sos. Măgurele
Pietății	Clopotării vechi	V. Alexandri
Pieței (Fundătura)	Comoarei	
Pipăilă (Gropile)	Traian	
Pirotechniei (Splaiu)	Cărămid. de Sus	Spl. Independ.
Piscului (Calea)	Văcărești	Sos. Oltenița
Pitagora	Văcărești	Radu Vodă
Pitar Moșu	C. A. Rosseti	Jules Michelet
Pitis	Raionului	Meșterul Manole
Plăcerei	Caimatei	Bul. Carol
Plăcintei	Prel. Dorobanți	Groapa Flor.
Plantelor	Mântuleasa	Popa Nan
Pleșoianu Grigore	Pomenirea	Bd. Col. M. Ghica
Pleșoianu Virgil	Pomenirea	Bd. Col. M. Ghica
Pleșoianu Foișor	Foișor	
Plevnei (Calea)	Spl. M. Cogăln.	Sos. Basarab
Plugarilor	Tăerei	Văcărești
Podul Abatorului	Spl. M. Giur.	
Podul C. A. Rosseti	Spl. Bolintin.	Spl. I. C. Brăt.
Podul Domnița Maria	Spl. Independ.	Spl. D. Maria
Podul Gării Centrale	Spl. D-ța Maria	Spl. Dr. Davila
Podul Grozăvești	Spl. Independ.	Spl. Pirotechniei
Podul Halelor Centr.	Spl. D-ța Bălașa	Spl. Bib. Vodă
Podul I. C. Brătianu	Spl. Bib. Vodă	Spl. I. C. Brăt.
Podul Justiției	Spl. Justiției	Spl. D-ța Bălașa
Podul M. Kogălniceanu	Spl. Arhivelor	Spl. Gl. Magh.
Podul Mihaiu Vodă	Spl. Mih. Vodă	Spl. Mih. Vodă
Podul Regele Carol	Spl. Dr. Davila	Spl. Justiției

Podul Regina Elisabeta	Spl. Bolintin.	Spl. Magheru
Podul Vasile Alexandri	Rahovei	Spl. Abatorului
Poenaru Petrache	Dobroteasa	Florilor
Poetul D. Anghel	Ion Procopiu	Nerva Traian
Poetul Cerna	Poetul Cornea	Florilor
Poetul O. Iosif	Doamnei	Wilson
Poincaré	Căp. Fer. Raf.	Spl. M. Vodă
Polțiiei	Griviții	P-ța Buzești
Polizu	P-ța G. C. Cant.	Sos. Șt. Cel Mare
Polonă	Târg. Veche	Clucereasa Elena
Pomenirea	P-ța M. Cogăl.	Bul. S. Măgur.
Pompiliu Eliade	Câmp. Cucoanei	Banu Manta
Pomul Verde	P-ța Floreasca	
Pop (Fundătura)	Sos. Doamnei	
Popa Balint	Dudești	
Popa Farcaș	Sos. Gherase	Ipsilante
Popa Iancu	Sos. Pantelimon	Mărc. între vii
Popa Istrate	Ghiță Brânzaru	Sos. Pantelimon
Popa Lazăr	Matei Voevod	Rajonului
Popa Nan	Sabinelor	Epicol
Popa Nicolae	Eliade între vii	Zidul între vii
Popa Nicolae Eliade	Toamnei	Moșilor
Popa Petre	Crângași	Armenească
Popa Radu	Italiană	Săs. Herăstrău
Popa Rusu	D. Ghica	Traian
Popa Savu	Călărașilor	Antrepозite
Popa Stan	Sos. Doamnei	
Popa Ștefan	Ferentariilor	P-ța Dr. Botescu
Popa Tatu	Bul. S. Măgur.	Obs. de Foc.
Pop de Băsești	Bul. Pache	Manu
Popescu Floreasca	Plăcintei	Lizeanu
Popescu Assan	Rădulescu	
Popescu Elisabeta	Sos. M. Bravul	Prel. Crângași
Popescu Naie	Sos. Ciurel	Alexandrica
Popovici	Aleea Kisseleff	Ferentariilor
Popovici Dan	Ion Eustațiu	
Poradim	Grivița	Sos. Herăstrău
Porumbaru	Drăghiceanu	Carol
Poștei	Stavreopoleos	Elena Cuza
Poterași	Serban Vodă	Çlopotarii Vechi
Povernei	Brutari	Paris (p. Bonap.)
Praga	Washington	Polonă
Precupeții Noi	Dorobanților	

Precupeții Yechi	Romană	Făinări
Predeal	Sos. Gherase	Turtucaia
Preoteasa Smaranda	Pr. Carol	Gl. Praporgescu
Pretorienilor (stradelă)	G-ral Drag.	
Primăverii	Cal. Lac. Teiului	Pleșoianu
Principatele Unite	Șerban Vodă	11 Iunie
Principele Carol (Parc)	Plăcintei	
Principele Mircea	Spl. Arhivelor	Mihaiu Vodă
Principesa Elena	Isvoranu	Fab. de chibrit.
Princip. Maria (Piață)	Bul. Maria	
Principesa Maria	Țidurilor	Gara Obor
Profesorilor	Enăchiță Văcăr.	Sf. Ecaterina
Profetului	Silivestru	Toamnei
Progresului	Bul. S. Măgur.	Bul. Elisabeta
Progresului (Alee)	Progresului	
Prudenței	Diana	Italiană
Prunaru	Sos. Giulești	Calea ferată
Puișor	Isvor	Sirenelor
Puișor între sîne	Isvor	13 Septembrie
Pustnicului (Fund.)	Cuza Vodă	
Puțu apă rece	Mihaiu Vodă	Isvor
Puțu de piatră	Orlando	Bd. Lasc. C-giu
Puțul cu plopi	Știrbei Vodă	Gl. Berthelot
Puțul cu roată	Vultur	Epuri
Puțul cu Tei	Rădul. (S. Vodă)	Soseaua Oltenița
Puțul înalt	Rodica. (S. Vodă)	
Puțul lui Zamfir	Plăcintei	Manu
Puțului (stradelă)	Obs. de foc	Bul. Ferdinand

R.

R. Parcul)Bonaparte)	Prel. Dorobanți	
Răcari	Laborator	raza orașului-
Racoviță Dimitrie	Mântuleasa	Avram Iancu
Racoviță Grant	Sos. Giulești	Constantin Grant
Rădăuți	Bl. Mărășăști	Poterași
Rădiței	Rahovo;	Sos. Doamnei
Radorin (Parc)	Dudești	
Radului (Șerban Vodă)	Peronii	Sos. Oltenița
Radu dela Afumați	Prof. Ion Ursu	Viitorului
Radu Boiangiu	Bd. Col. Ghica	Chitilei
Radu Craioveanul	Ferentari	
Radu Mihaiu	Gl. Praporgescu	Parcul Carol

Radu Cuțarida (Grivița)	Dinu Cuțarida	Ing. Cuțarida
Radu Vodă	Serban Vodă	Mărășești
Rădulescu Assan	Cim. Reînvierea	
Rădulescu Tei	Sos. Colentina	Lăptari
Rafael	Armenesacă	
Rahovei (parcul)	Rahovei	Spătarului
Rahovei (Cale)		Cătunul Lupeasca
Raionul (Cale)	Podul Justiției	Parcul Rahovei
Răsboeni	Dudești	Călărași
Răsboeni Tei	Bd. Basarab	Câmpul cucoanei
Râscrucilor	Drumul Lac. Tei	
Râspântiilor	Văcărești	Radu Vodă
Râsurilor	Tunari	Dogari
Rea Silvyia	V. Lascăr	Prof. Ion Ursu
Regală	Plevneî	
Regenerări	Victoriei	Bd. I. C. Brătianu
Regiei Belvedere (B-d)	Foișorului	Grădinarilor
Regina Elisab. (Splaiu)	Splaiul Ciurel	Sos. Giulești
Regina Elisab. (Aleea)	Spl. Gării centr.	Spl. M. Cogăln.
Regina Elisab. (Pr. C-1)	Sos. Col. Ghica	Azilul de bătrâni
Regina Maria (Parc)	Ion Cioc	Fraților
Regnauț (Aleea)	Carol Davila	
Regulus	Costache Negri	
Regulus Grivița	Gl. Fălcoianu	Bd. Dincu Goles.
Remus	Calea Griviței	C. F. Gara Nord
Ritoridi	Călărașilor	Lucaci
Robănești	Sos. Viilor	Inclinată
Robescu Fundătura	Sos. Giulești	C. E.
Robert de Flers	Sf. Apostoli	
Rodica (S. Vodă)	Vasile Lascăr	Maria Roseti
Roma (Pr. Bonaparte)	Peroni	
Romană	Sos. Bonaparte	Lisabon
Romei (Piață)	Piața Lasc. Cat.	Moșilor
Roșulus	Lipscani	Bărăției
Rondă	Mântuleasa	Parfumului
Rondul Bisericii	Mateiu Voevod	Tepeș Vodă
Roșca (Fundătura)	Teiul Doamnei	Rădulescu Tei
Roseti Bălăneșcu	Bateriilor	
Roseti C. A.	Manu	Floreasca
Roseti C. A. (Piața)	Victoriei	G. C. Cantacuzino
Roseti (splaiu)	Bul. Carol	Vasile Lascăr
Rotari Moși	Spl. Gl, Cernat	Spl. V. Alexandri
Rovine	Bd. Ferdinand	Sos. Iancului

Rozelor
Rucăr (Grivița)
Ruinelor
Rumeoară
Russe Dumitru

S.

Sabelor
Săcele (Grivița)

(Săgetătorului (F-ra)
Săgeții
Saint Michel (Pasagiu)
Saita I. G.
Salcânilor
Salciilor
Salvatorului
Sapienței
Sârbească
Sărindari
Sarmisegetuza
Sarsailă
Sătucu I și II
Saul
Săvulescu Atanase
Sborului
Scarlat Vârnab
Scărlătescu
Scaune (stradelă)
Scheiul de jos
Seheiul de sus
Schitul Dârvari
Schitul Măgureanu
Schitul Maicilor
Scurtă
Sebastian
Secerei
Segmentului
Semicercului
Semilunei
Senatalui
Seneca

Căuzași
Simonide
Griviței
Matei Basarab
D. Onciu
Ferentari

Rahovei
Bd. Col. Ghica
Elena Cuza
Fortunei
Oituz
Sfinților
Viitor
G. C. Cantacuz.
Uranus
Spl. M. Vodă
Sos. Mih. Bravu
Victorii
Gl. Florescu
Rovine
Sos. Iancuși
Gl. H. Năsturel
Pieptănari
Culmea Nouă
Bd. C. F. R.
Bd. Basarab
Bolintineanu
Maica D-lui
Scheiul de Jos
Maria Roseti
Bd. Elisabeta
Justiției
Labirint
13 Septembrie
Văcărești
Eroului
Griviței
Spătarului
Poterăși
Cazârmei

Spl. C. A. Roseti
Ivsor
Bd. Col. M. Ghica
Labirint
Traian.

13 Septembrie

Calea ferată
Italiană
Carol
Bd. Domniției
Silvestru
V. Lascăr
Rahovei

Agricultori
Brezoianu
Sf. Gheorghe
Bravilor
Sos. Pantelimon
Sinagoga
Veseliei
Mantuleasa
Sos. Crângași
Banu Manta
Teilor
Sf. Vineri Tei

Gl. Lahovari
Stirbei Vodă
Lăzureanu
Lucaci
Rahovei
Mărțișor
11 Februarie

Armenească
Serban Vodă
Lăzureanu

13 Septembrie (Calea)	Uranus	Raza oraşului
Serei	Popa Rusu	Robert de Flers
Serg. Culea Nicolae	Baicului	Fântânica
Serg. Moţu Ion	Lupeasca	
Serg. Năstase Pamfil	Tunari	Ghiocei
Serg. Chiriac Ioan	Şos. Pantelimon	
Serg. Mihai Constantin	Econ. Cezărescu	Marinescu
Servituţii	Ferentari	
Sevastopol	Buzeşti	Victoriei
Sf. Anton (Piaţa)	Carol	
Sf. Anton	Şepcari	Moşilor
Sf. Apostoli	Isvor	Rahovei
Sf. Arhangheli	Scheiul de jos	Sf. Treime Tei
Sf. Constantin	Bd. S. Măgureanu	Plevnei
Sf. Dumitru	Poştei	Smârdan
Sf. D-tru Colentiaa	Şos. Colentina	Maşina de Pâine
Sf. Elefterie	Plevnei	Carol Davila
Sf. Ecaterina	Bibescu Vodă	E-ţa Văcărescu
Sf. Gheorghe Tei	Sf. Nicolae Tei	Inginerilor
Sf. Gheorghe Nou	Lipsani	Cavafii vechi
Sf. Ilie Rahovei	Rahovei	
Sf. Ion Moşi	Făinarilor	Moşilor
Sf. Ion Nou	Patriei	Negru Vodă
Sf. Ionică	Brezoianu	Victoriei
Sf. Maria	Dragoş Vodă	Toamnei
Sf. Maria (Piaţa)	Iordache Golescu	Gropile Ouatu
Sf. Mina	Călăraşilor	Stelea
Sf. Nicolae Tei	Teiul Doamnei	Lac. Teiului (Cal.)
Sf. Nicolae Jigniţa	Sf. Ion Nou	Văcăreşti
Sf. Petru	Cal. Lac. Teiului	
Sf. Spiridon	Maria Rosetti	Sălcilor
Sf. Spiridon Tei	Comoarei	Vodă Ghica
Sf. Ştefan	Călăraşilor	Bd. Pache
Sf. Treime Tei	Turnătorilor	Comoarei Tei
Sf. Vasile Tei	Şerbănescu	Sf. Nicolae Tei
Sf. Vineri	Moşilor	Văcăreşti
Sf. Vineri Tei	Sf. Nicolae	Sf. Treime Tei
Sf. Voevozi	Griviţei	Barbu Catargiu
Sf. Voevozi Tei	Şerbănescu	Teiul Doamnei
Sfintilor	Colţei	Moşilor
Slifidelor	Imprimeriei	Bd. Elisabeta
Silistra	Şos. Colentina	Princ. Mircea
Silivestru	Popa Petre	G. D. Palade

Silvia	Șos. Colentina	Popa Iancu
Simbolului	Laboratorului	Brândușelor
Siminocului	Prof. Ionescu G.	L.-Col. Papazoglu
Simion	Șos. Giurgiului	Șos Oltenița
Simionide	Isvor	Spl. Gl. Magher.
Sinagoga	Văcărești	Bis. Udricani
Sinaia	Sos. Gherase	Suter
Sirenelor	Urăbuz	Sabinelor
Slavici Colentina)	Glucizei	
Smarandache Fund.)	Lupeasca	Drumul Serei
Smârdan	Doamnei	Șelari
Smârdan Crâng. (Fund.)	Sos. Crângași	
Smeului (Fund.)	Făinarilor	Câmpului
Smeurata	Lt.-Col. Tapazo.	Laboratorului
Soarelui	Oituz	Carol
Solon	Popa Petre	Armenească
Spaniolă	Carol I	Spl. C. A. Ros.
Spătarului	Bd. Carol	Popa Petre
Spătarul Borcea	Călărașilor	Orzari
Spătarul Preda	Sos. Viilor	Calea Ferată
Speranței	Bd. Carol	Robert de Flers
Spirache Oprescu	Sos. Buc. Olten.	Mărțișor
Spiroiu	Spl. Pirotehniei	Ec. Lăzărescu
Spiru Haret	Șirbei-Vodă	Gl. Berthelot
Splaiului	Spl. V. Alexand.	Văcărești
Spoitorilor	Vultur	Trinității
Staicovici D. (S. Vodă)	Șos. Giurgiului	
Staicovici D. Christ. (S. Vodă)	Șos. Giurgiului	
Stan Tabără	Bd. Mărășești	Popa Balint
Stația T. F. F. Herăstrău	Bd. Călărașu	
Stația T. F. F. Băneasa	Victoriei	Smârdan
Stavropoleos	Vlădoian (sos. M.	
tejarului	Bravul	Bd. Domniței
	Sf. Vineri.	
Stelea	Târgov.-Veche	
Sterie (Fund.)	Văcărești	Sos. Buc. Olten.
Sticlari	Sos. Giurgiului	
Stoian Militaru (S. Vodă)	P. Bonaparte	
Stokolm (Parc. Bonap.)	Dos. Cim. Belu	
Străful Belului	Al. Bălășescu	Traian
Stufului (Fund)	Zefirului	Dionisie
Stupinei	Nic. Golescu	Basarabia

Sturza D. A.	Semicercului	Șerbănes. Tei
Sub-lt. Ecat. Teodoroiu	Ionescu	
Sub Tei	Bucovina	Cărăm. de Sus
Suceava (Fund)	Moara Ciurel	Nifon
Sultănica Moara Ciurel	Bd. Maria	11 Iunie
Suter	Coj. Gh. Costesc.	Tăn. Vasilescu
Suter. (Alee)	Șos. Șt.-cel-M.	Romană
Suter A.	G. D. Palade	Bd. Brătianu
Suvenir	Nic. Golescu	Roman
Saguna	Dudești	Bd. Brătianu
Scoala Ciocann	Bd. Mărășești	Laptelui
Sc. Agr. Herău. (Băneasa)		
Scoalei	N. Filipescu	C. A. Rosseti
Scoalei (Grivița)	Prel. Grivița	
Scoalelor (Cioplea)	Dudești	Răcari
Selari	Lipscani	Carol
Selimberg	Gl. Florescu	Sf. Gheorghe Nou
Sepcari	Pânzari	Carol
Serban Gh.	Cal. Lac. Teiului	
Serban Vodă Cale)	Podul I. C. Brăt.	Cim. Bellu
Șerbănescu Tei	Mașina de Pâine	Cal. Lac. Teiului
Șerbănescu Tei (Fund.)	Șerbănescu Tei	
Sibiu	Cal. Griviței	Bd. Col. M. Ghica
Șincai	Cal. Griviței	G-ral Cernat
Soimului	Văcărești	Sf. Nicol. Jignița
Ștefan Caracaș	Șos. Ciurel	Spl. Ciurel
Ștefan cel Mare (Șosea)	Dorobanți	Moșilor
Ștefan Mihăileanu	Sf. Ștefan	Traian
Ștefănescu Assan	Rădulescu Assan	
Ștefănescu Tei	Mașina de pâine	Sf. Nicolae
Știfler	Popa Balint	
Știrbei Voșă	Victoriei	Plevnei
T.		
Tăbăcarilor	Bucur	Spl. Bolintin.
Tăbăcarilor (Bulevard)	Lânăriei	Spl. Bolintin.
Tache Ionescu	Grivița 153	C. F. R.
Tăerei	Văcărești	Str. Abatorului
Tănase Vasilescu	Vasile Lascăr	Suter A.
Tănăsescu	Bd. Ghica	Cal. Lac. Teiului
Târgovișt. veche (Fund)	Griviței	Pomenirea
Târlei (Fund)	Șerbănescu Tei	

Târnava (Grivița)	Bd. Col.M. Ghica	Fab. Blau Gaz
Teilor	Gl. Florescu	Bd. Carol
Teiul Doamnei	Șos. Colentina	Cal. Lac. Teiului
Telegraf (Pr. Carol)	Prel Giulești	Călea ferată
Teмиșана	L. Cazzavillan	Transilvania
Teodor Aman	Gl. Anghelescu	Gl. Berthelot
Teodorescu G. Dem.	Labirintului	Raionului
Termopile	Arcului	Martirului
Tigrului (Fund)	Bateriilor	Popa Nan
Timpului	Traian	Bd. Maria
Tismana	Rahovei	Viitorului
Toamnei	Armenească	
Tocilescu Grigore	Rahovei	
Tonola (Alee)	Șos. Șt. cel Mare	Cal. Lac. Teiului
Traian	Dudești	Moșilor
Traian (Grivița)	Prel. Grivița	
Traian P. Stefan	Ferentariilor	Berzei
Transilvania	Teodor Aman	Stuful Belu
Traversă	Albinelor	Labirint
Trifoiului	Călărașilor	
Trifoiului (Fund)	Trifoiului	Dudești
Trinității	Traian	Bd. Mărășești
Trofeelor	Leon Vodă	
Tudor Călin (Fund)	Șos. Crângași	Manu
Tudor Stefan	Prel. Dorobanți	Călărașilor
Tudor Vladimirescu	Calomfirescu	Ipsilante
Tugomir Voevod	Șos. Colentina	Șos. Șt. cel Mare
Tunarilor	Romană	Cuza Vodă
Tunului	Elena Cuza	
Turda	Pandele Dinu	
Turnătorilor	Sf. Vasile Tei	
Turtucaia	Șos. Colentina	Bd. Pr. Mircea Suter
Turturelelor	Labirint	Trinității
Tutunari	Măgurele	Ferentariilor
T.		
Țane	Țspirescu	Sebastian
Țăranilor (Fund)	Aurel Vlaicu	
Țăranu Ion	Salvatorului	Ecoului
Țepeș Vodă	Traian	Șos. Mih. Bravul
Țepeș Vodă (Fund)	Țepeș Vodă	

U.

Udricani
 Undrea
 Unirei (Piață)
 Unirei
 Universității (Piață)
 Uranus
 Uranus (Fund)
 Ureche V. A.
 Ureche (Colentina)
 Ursului
 Ursu Ioan Profesor

Văcărești
 Laboratorului
 Victoriei
 Dudești
 Bd. Academiei
 13 Septembrie
 13 Septembrie
 Isvor
 Glucozei
 Agricultori
 Vasile Lascăr

Lucaci
 Grădinarilor
 Mih. Brav. vechi
 Bursei
 Rahovei
 B. P. Hajdeu
 Șos. Mih. Bravul
 Viitorului

V.

Văcărești (Calea)
 Vâlcov
 Valter Mărăcineanu
 V. Mărăcineanu (Piața)
 Vânători
 Vânători (Fund.)
 Vapor Assan
 Vapor Assan I și II
 Vaporului
 Vaporului (Fund.)
 Vârful cu Dor (Fund.)
 Varșovia (P. Bonaparte)
 Vaselor
 Vashington (P. Bonap.)
 Vasile Alexandri
 Vasile Alexandri (Spl.)
 Vasile Boerescu
 Vasile Cârlova
 Vasile Conta
 Vasile Lascăr
 Vasile Lascăr (Fund.)
 Vasile Lucaci Părintele
 Vasile Lupu
 Vasile Lupu (Prel.)
 Vasile Mălăeru
 V. Spiroiu (Pr. Carol)
 Vasile Stroescu

Moșilor
 Raionului
 Câmpineanu
 Brezoianu
 Azilul de Noapte
 Vânători
 Sos. St. cel Mare
 Vapor Assan
 Laboratorului
 Foișorului
 Prel. Dorobanț.
 Londra (P. Bon.)
 Moșilor
 Braziliei (P. Bon.)
 Povernei
 Sp. C. A. Rosseti
 Bd. Carol
 Prof. Ion. Gion
 Nicu Filipescu
 Bd. Carol
 Vasile Lascăr
 Tănase Vasilescu
 Sincai
 Vasile Lupu
 Piscului
 Prel. Crângași
 Bd. Ferdinand

Sos. Oltenița
 Brezoianu
 Bateriilor
 Mașina de pâine
 Foișorului
 Sos. M. Bravul
 Gr. Alexandrescu
 Spl. M. Giurescu
 G.C. Cantacuzino
 Anastase Panu
 C. A. Rosseti
 Sos. St. cel Mare
 Sos. St. cel Mare
 Petru Rareș
 Prel. Giulești
 Str. Traian

Vasilescu Ghiță (Fund.)	13 Septembrie	
Vatra Luminoasă	Sos. M. Bravul	Gherghiceanu
Venerei	Moșilor	Silvestru
Verde C-pul cucoanei)	Dr. Felix	Bragagiu
Verde (Fund.)	Verde, Câmpul cucoanei	
Verdeței	Vuștur	Turturele
Verei	Toamnei	G. D. Palade
Vergului Sosea)	Sos. M. Bravul	raza orașului
Vergului (Stradelă)	Bd. Domniței	T. Vladimirescu
Veronica Micle	M. Eminescu	Maltopol
Verzișori	Bucur	Lânăriei
Veseliei	Calea ferată	Păunașul codrilor
Veselici (Fund)	Paunașul codrilor	
Vesparilor	Sos. Ștefan cel Mare	Radu dela Afu- mați
Vespasian	Plevnei	Bd. Dinicu Go- lescu
Vespilor (Fund)	Albinelor	Elena Cuza
Via Strada (Câmp)	Negoiu	
Vici	Țepeș Vodă	Călărașilor
Vici (Fund)	Lucacilor	
Victor Emanuel III	Calea Victoriei	Bd. Lasçar Ca- targiu
Victoriei (Calea)	Podul Regele Ca- rol	Piața Victoriei
Victoriei (Pasagiu)	Victoriei	Poincaré
Victoriei (Piața	Victoriei	Aleea Kisselef
Vidin Tei	Calea Lacul Te- iului	
Vienei (Fund)	Poincaré	
Viilor (Sosea)	Rahovei	Serban Vodă
Viișoarei	Pietății Bd. Las- căr Catargiu	Povernei
Viitorului	Donici	Sos. Ștefan cel Mare
Vilacros (Pasagiu)	Victoriei	Eug. Carada
Wilson.	Piața Regele Ca- rol I	
Wilson (Fund)	Vilson	
Vincentiu Babeș	Spl. Gl. Magheru	Isvor
Vintilă	Olteni	Anton Pan
Vioarelor	Văcărești	Norilor

Viorica	Sos. Panduri	Ioviță
Virgiliu	Berzei	Plevnei
Virginia	Văcărești	Aurora
Visarion	Romană	Brutari
Vișinilor	Traian	Țepeș Vodă
Vistierilor	Rahovei	Măgurele
Vitanului (Cale)	Dudești	Raza brașului
Vitejescu	Elena Cuza	
Vițelul (Fund)	Libertăți	
Viting	Plevnei	Bd. Dinicu Golescu
		Floreasca
Vlădescu	Plăcintei	Bd. Gării Obor
Vladislav Voevod	Sos. Colentina	Stejarului
Vlădoianu	Sos. M. Bravul	Azilul de bătrâni
Vlădoianu (Fund)	Banu Manta	
Voica I. Marin (Fund)	Plăcintei	B. Basarab
Voicu Diamandi	C. Marinescu	Fântânică
Voinescu	Baiului	Turturele
Voimicului	Verdeței	V. Lascăr.
Vrăjitoarei	Gl. Lahovari	Apolodor
Vulcan	Antim	Prel. Dorobanți
Vulpache (Alee) A. Filip.	Eliza Filipescu	Raionului
Vulturi	Romulus	
Vulturi (Fund)	Vulturi	
Z		
Zaharescu (Fund)	Păunașul codr.	Griviței
Zaharia	Bd. Basarab	
Zaharia (Fund)	Lupeasca	Răcari
Zalhanalei	Dudești	
Zalhanalel (Fund)	Isvorul Nou	Cismigiu
Zalomir (intrare)	Brezoianu	Măgurele
Zamfir Anghel	Rahovei	Tutunari
Zamfir Olaiu	Rahovei	Franklin Bouillon
Zarafi	Lipscani	Olteni
Zaverei	Labirint	Antim
Zebrului	Libertății	Traian
Zece mese	Moșilor	Traian
Zefirului	Dr. Burghilea	Silivestru
Zidarului	G. D. Palade	Gara Obor
Zidurilor	Sos. Mihai Bravu	Pr. Maria Obor
Zidurilor Moși	Sos. Colentina	

Zidurilor între vii	Bd. Gara Obor	Raza Oraşului
Zinca Goleasca	Şos. Giuleşti	Const. Grant
Zoe Cuţarida (Griviţa)	Dinu Cuţarida	Ing. Cuţarida
Zorilor	Sf. Ionică	Brezoianu
Zorilor (Alee)	Prel. Popa St.	
General A. Averescu	Prel. Popa St.	
Principesa Elena	Şos. Panduri	Carol Davila
